ADSIZ KAHRAMANLAR

Gülay Ünüvar (Özdeş) Kitabı

Ahmet Tuncer Sümer

AYRINTI
Yakın Tarih

AHMET TUNCER SÜMER

21 Mart 1943 Adıyaman'ın Besni ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Besni'de, liseyi Ankara Atatürk Lisesi'nde tamamladı. 1962'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. Öğrenciyken 1 Ocak 1965'de, o zamanki adıyla Devlet İstatistik Enstitüsü sonra adı değişen Türkiye İstatistik Kurumu'nda Devlet Memuru olarak çalışmaya başladı. Türkiye İşçi Partisi'nin (TİP) Çankaya ilçe örgütünün çalışmalarına katıldı. 1967'de çalıştığı kurumun temsilcisi olarak Erzurum'a atandı. Öğrenciliğini de Erzurum Atatürk Üniversitesi'na naklederek üçüncü ve dördüncü sınıfları burada tamamladı. Erzurum Fikir Kulüpleri (FKF) Sekreterliği'nin kuruluş çalışmalarına katıldı. 4 Ocak 1968'de FKF Genel Kurulu'nda FKF Genel Yönetim Kurulu Üyeliği'ne seçildi. 1969 Ekim ayında Hüseyin İnan ve arkadaşlarıyla Filistin'e giderek El-Fetih kamplarında gerilla eğitimi aldı ve baskınlara katıldı. Türkiye'ye dönüşünde on arkadaşıyla Diyarbakır'da yakalanarak sekiz ay cezaevinde kaldı. Tahliye olduktan sonra Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nun (THKO) kuruluşuna katıldı. 31 Mayıs 1971'de Sinan Cemgil, Alpaslan Özdoğan ve Kadir Manga'nın öldürülmesinden sonra yeniden Filistin'e gitti. 18 arkadaşı hakkında idam kararı verilmesi üzerine Türkiye'ye dönüşünde Pazarcık'ta yakalandı. THKO-2 Davası'nda yargılandı ve 15 yıl ceza aldı. Af Yasası'nın çıkmasından sonra Anayasa Mahkemesi Kararı ile 1 Şubat 1975 tarihinde tahliye oldu. 12 Eylül darbesine kadar bir süre DİSK Genel-İş Sendikası'nda çalıştı. 90'ların başında 68'liler Birliği Fakfı kurucuları arasında yer aldı ve üç buçuk yıl Yönetim Kurulu Üyeliği ve Genel Sekreterlik görevinde bulundu. Dört yıl GOSB (Gebze Organize Sanayi Bölgesi) Sanayicileri Dergisi'nin editörlüğünü yaptı. *Devrim* (Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nun Kuruluşu ve Kısa Mücadele Öyküsü) ve *Erikler Çiçek Açınca* isimli iki kitabı yayınlandı. Evli ve bir çocuk babası.

Ayrıntı: *1245*
Yakın Tarih Dizisi: *34*

Gülay Ünüvar (Özdeş) Kitabı
Adsız Kahramanlar
Ahmet Tuncer Sümer

Yayıma Hazırlayan
İlbay Kahraman

© Ahmet Tuncer Sümer, 2018

Bu kitabın tüm yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Fotoğrafı
Gülay Ünüvar (Özdeş), Körfez Savaşı hakkında İsveç'te konuşurken.

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Kâni Kumanovalı

Baskı ve Cilt
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 612 31 85 – 576 00 66
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım: *Kasım 2018*
Baskı Adedi *1000*

ISBN 978-605-314-336-9
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Gülay Ünüvar (Özdeş) Kitabı

Adsız Kahramanlar

Ahmet Tuncer Sümer

YAKIN TARİH DİZİSİ

Erikler Çiçek Açınca
Nurhak'ı Hatırlamak
A. Tuncer Sümer Kitabı
Enis Rıza & Ebru Şeremetli

İlle de Mavi
Adnan Keskin

Fırtınalı Denizin Kıyısında
Şansal Dikmen Kitabı
Söyleşi: Derviş Aydın Akkoç

Devrimciler Ölmez
10'lardan Biri:
Sinan Kâzım Özüdoğru Kitabı
Derleyen: Füsun Özbilgen

Bizi Güneşe Çıkardılar
Aysel Sağır

Direniş, Sürgün ve Ölüm Günleri
Ersin Ergün K. & Harun Korkmaz
Osman Zeybek & Tarık Uygun

Bir Zamanlar Mülkiye
1964-1970
Savaş Dizdar

Sinança
Şirin Cemgil Sinan Cemgil'i Anlatıyor
Şirin Cemgil

Cepheden Anılar
Orhan Savaşçı'nın THKP-C Anıları
Söyleşi: İlbay Kahraman

Devrimcilerin Filistin Günlüğü
1968-1975
Yaşayanlar Anlatıyor
Oktay Duman

Keşiş'in Torunları
Dersimli Ermeniler
Kâzım Gündoğan

Tek Yola Sığmayan Devrim
Bir TKP/ML Sanığının Günlükleri
İbrahim Çelik

Görülememiştir
Ali Türker Ertunca

Üç Devrimci Tiyatro Bir Meddah
Anılar
Erdoğan Akduman

Muzaffer Oruçoğlu Anlatıyor
Zavot'dan Vartinik'e
Söyleşi: İbrahim Ekinci

Yolculuk Sürer...
Nuri Salman

Bizum Cihan
Cihan Alptekin Kitabı
Nuran Alptekin Kepenek

Merhaba Kör Kadı
Mahir Çayan'ın Avukatının Anıları
Faik Muzaffer Amaç

Çizmeleri Çıkarayım mı?
Soma... 13 Mayıs 2014
Onur Yıldırım & Uğur Şahin Umman

Devrimcilerin Filistin Günlüğü 2
1976 - 1985
Oktay Duman

Sabo
Sabahattin Kurt Kitabı
Murat Bjeduğ

Işid ve Türkiye
"Katili Tanıyoruz"
Erk Acarer

Ha Bu Nasul Dev-Genç'tur Uşağum?
Mustafa Korkmaz

10'lardan Biri
Devrimci Subay Saffet Alp Kitabı
Murat Bjeduğ

Porsuk Durgun Akardı Mustafa
Çalıkuşu Anısına
Ersin Toker

GÜLAY ÜNÜVAR (ÖZDEŞ):
"Ben kitabımı, bize destek olan
ama adı hiçbir yerde geçmemiş insanlara adayacağım.
O kadar çok insan destek oldu ki!..
Cihanların cezaevinden kaçmasından sonra,
bir evden bir eve nakledilmesi, paraydı puldu verilmesi...
Yani işte silahlarımızı saklayan insanlar var, hatta silahını veren
insanlar, araba veren insanlar, evini veren insanlar...
ADSIZ KAHRAMANLAR.
Bu kahramanların, bu insanların hiçbir yerde adı geçmedi."

İçindekiler

Gülay Ünüvar (Özdeş) 9
Gülay 14
Sözün Başı 17

68... ve Sonrası

68...Ne Yaşandı? 23

Anılar...

"Ah Şu Öğrenciler de Olmasa, ODTÜ Ne İyi Olacaktı..." 49
"*Tükürük Köftesi!..*" 53
Filistin ve Diyarbakır Cezaevi 59
Kaçırılan 4 Amerikalı Asker 73
THKO'nun 2 No.lu Bildirisi: "*Faşist Darbe!*" 83
"*Şarkışla'ya Düşürmesin...*" 92
İstanbul'da İsmail Hakkı Bey!.. 96
Ankara'da Durum ve İstanbul 103
Maltepe Cezaevi Firarından Sonra Ankara... 112

Cezaevi Sonrası...

Bir Değerlendirme ve Yeniden Öğrencilik 127
Türkiye Devriminin Yolu (TDY) Gurubuyla İlişkileri 130
Gülay'ın, Şekibe Çelenk'e İsveç'ten Gönderdiği
Doğum Günü Kutlama Mesajı: 145
Gülay'ın, 7 Kasım 2013 Tarihinde İlhan Erdost'un Katledilişinin
Yıldönümünde Ankara Karşıyaka Mezarlığı'ndaki Konuşması: 148

İşçi Broşürü ve Kadın Sorunu Üzerine...

Türkiye'de İşçi Hareketleri Broşürü Üzerine... 153
Kadın Hareketi Üzerine... 161

Arkasından...

Müfit Özdeş'in Gülay'a Veda Mesajı 169
İsveç'te Yaşayan Orhan Savaşçı, Gülay'ın Yaşamını Kaybetmesinin Hemen Ardından Bir Mesaj Gönderdi 170
Gülay Ünüvar Özdeş, 68 Coşkusuyla Mücadelesini Sürdürdü 172
THKO Kurucularından Gülay Ünüvar (Özdeş) Stockholm'de Anıldı 176
Mehmet Yücel'in 20 Ekim 2016'da, Ölümünün 1. Yıldönümünde Düzenlenen Anma Toplantısında Yaptığı Konuşma. 178
Fotoğraflar 181
Dizin 204

Gülay Ünüvar (Özdeş)

Gülay Ünüvar

Gülay Ünüvar (Özdeş), 24 Nisan 1947'de üç kardeşin en büyüğü olarak doğdu. Kardeşi Ümit kendisinden 15 ay, Mustafa Ufuk ise 10 yaş küçüktü. Aslen Konya Ereğli'li olan babası Rahmi Bey Gezici Müfettiş, annesi Neyyire Hanım Öğretmen olarak Isparta Gönen'de görev yaparlarken dünyaya geldi.

Anne ve babasının Konya-Ereğli'ye tayin olmasıyla ilkokul 1'nci ve 2'nci sınıfları Ereğli Öğretmen Abdurrahim İlkokulu'nda okudu. Henüz 2'nci sınıfta iken annesinin öğretmen, babasının müdür olarak İstanbul'a, Silivri'nin Fener köyüne tayin olmasıyla 3'ncü sınıfa burada başladı. Yeni bir tayinle annesinin İstanbul Çengelköy Çamlıca İlkokulu'na öğretmen, babasının da Üsküdar Sultantepe İlkokulu'na müdür olarak tayin olmasıyla 4'üncü ve 5'inci sınıfları Çengelköy'de okudu.

İlkokuldan sonra o zamanlar var olan Devlet Parasız Yatılı sınavını birincilikle kazanarak İstanbul Kız Lisesi'nde yatılı ve parasız okuma hakkını kazandı. Orta ve lise eğitimini burada

tamamlayarak 1964 yılında ODTÜ Fizik Mühendisliği bölümüne girdi.

Gülay henüz orta öğretime devam ederken 10 Kasım 1961'de beyin kanserinden hasta olan annesini kaybetti. Aynı gün Çamlıca İlkokulu'nda Hem Atatürk'ün hem de annesi Neyyire Öğretmen'in anma etkinliği yapıldı.

ODTÜ'ye girişinin ikinci senesinde İnşaat Mühendisliği Bölümü'ne geçiş yaptı.

Babası Rahmi Bey annesinin ölümünden kısa bir süre sonra evlendi. Ailede kopukluklar başladı. Üç kardeş dayanışma içinde zor günler yaşamaya başladılar. Kardeşleriyle ilişkilerini hiç kesmedi.

1981'de yurt dışına çıkarken bazı arkadaşları ve İstanbul'daki kardeşi Ümit yardımcı oldu. O gittikten sonra polis uzunca bir süre kardeşi Ümit'i gözetim altında tuttu. Zaman zaman sorguya çekti.

Amcasının torunu Dr. Önder Ünüvar, bir yemek davetinde Gülay'ı sağlık kontrolü yaptırmaya ikna ettiği zaman kanser olduğu ortaya çıktı.

Hem baba hem de anne Köy Enstitüsü mezunu eğitimcilerdi. Babası Rahmi Bey sol görüşlü aydın bir insandı. Aynı zamanda TÖB-DER'in de kurucuları arasındaydı.

Gülay, ilk aydınlanma ve siyasi bilincini babasından aldı.

ODTÜ'ye girişinden itibaren kendisini öğrenci hareketlerinin içinde bulan Gülay Ünüvar (Özdeş), hem ODTÜ SFK (Sosyalist Fikir Kulübü) üyesi hem de TİP (Türkiye İşçi Partisi) üyesi oldu.

TİP'de uzun süre kalamadı ama SFK üyeliği gençlik yaşamının yoğun bir dönemini kapsadı.

ODTÜ'de SFK'ya gelir sağlamak amacıyla yapılan çalışmalara katıldı. Bu süre içinde SFK üyesi Müfit Özdeş ile bir evlilik yaptı ama sonra ayrıldı.

Hüseyin İnan, Sinan Cemgil, Yusuf Aslan, Taylan Özgür, Alpaslan Özdoğan, Kadir Manga, A. Tuncer Sümer ile birlikte THKO'nun (Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu) kuruluş çalışmalarına katıldı ve ilk kurucuları arasında yer aldı.

Silahlı eğitim almak üzere Filistin'e giden ilk ekip içinde yer almak istedi ama Hüseyin İnan onu İrtibat sağlaması ve Türkiye'deki çalışmaları koordine etmesi için Ankara'da kalmaya ikna etti.

Filistin dönüşü Diyarbakır'da yakalanıp cezaevine giren arkadaşlarının ihtiyaçlarının karşılanmasına çalıştı ve bu arada da ilk "Dağcılar" (Daha Sonra THKO olacaktır) örgütlenmesinin cezaevi dışındaki çalışmalarını Yusuf Aslan ile birlikte sürdürdü.

Diyarbakır tahliyelerinden sonra ODTÜ 2 No.lu Öğrenci Yurdu'nun 201-202 numaralı odalarında sürdürülen THKO'nun kırsal mücadeleye hazırlık çalışmaları içinde yer aldı. Gerillaların kırsal alanda kullanacakları uyku tulumlarını ve kışlık pantolon, yelek gibi giysilerini birkaç kadın yoldaşı ile birlikte dikti, hazırladı ve Nurhak'd aki hazırlık çalışmalarını sürdüren gerilla yoldaşlarına gönderilmesini sağladı.

Gerilla ekibinin Nurhak'ta toplanmasından sonra İstanbul'a geçti. Cihan Alptekin önderliğindeki THKO İstanbul ekibine katıldı. İstanbul'da bir süre çalıştıktan sonra Ankara'ya geri döndü. İstanbul'daki yoldaşlarının yakalanması sonrası Ankara'da yeniden örgütlenme çalışmalarına girişti.

Cihan Alptekin ve arkadaşlarının Maltepe Askeri Cezaevi'nden firar etmeleri ve Ankara'ya gelmelerinden sonra, yakalanıncaya kadar Ankara'da onlara yardımcı oldu, saklanma ve barınmalarını sağladı. Denizleri kurtarmak için düşünülen eylemler için bu dönemde arkadaşlarıyla birlikte yaptıkları bazı istihbarat çalışmalarının raporlarını Cihan Alptekin'e teslim etti. Cihan'ın üzerinde bu belgelerin ele geçmemesinden yola çıkarak, Kızıldere'de kuşatıldıkları zaman Cihan'ın adı geçen belgeleri yakarak imha ettiğini düşünüyordu.

Gülay, 6 Şubat 1972'de Ankara'da yakalandı. Ankara 1 No.lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde 2.THKO Davası'nda yargılanarak, o zamanki Türk Ceza Kanunu'nun "Anayasal Düzeni Ortadan kaldırma" maddesi olarak bilinen 146/3.maddesinden 15 yıl ağır hapis cezası aldı.

1974 yılında Ecevit'in Başbakanlığı'ndaki Koalisyon Hükümeti tarafından çıkartılan 1402 Sayılı Af Yasası'na yapılan eşitlik ilkesine aykırılık itirazı sonucu, önce 5 yıl verilen cezayı Anayasa Mahkemesi'nin 12 yıla çıkarmasıyla 1 Şubat 1975 tarihinde tahliye oldu.

Birlikte tahliye olduğu diğer arkadaşlarının oluşturduğu Halkın Kurtuluşu örgütlenmesi içinde yer almayarak önce bağımsız kaldı sonra Türkiye Devriminin Yolu (TDY) örgütlenmesi içinde yer aldı. TDY örgütü ismini, Mamak Askeri Cezaevi'nde

yazılan ve Hüseyin İnan imzasını taşıyan Türkiye Devrimi'nin Yolu broşüründen aldı.

12 Eylül 1980 Darbesi'nin ardından, 1981 yılında yurt dışına giden Gülay, yaşamının çeyrek yüzyılını İsveç'in başkenti Stockholm'de siyasi mülteci olarak sürdürdü ve 2014 yılında Ülkesine kesin dönüş yaptı.

İsveç'e gider gitmez Türkiye ve Kürdistanlı devrimcilerle ilişkiye geçti ve aynı zamanda Latin Amerikalı ve İsveçli sol guruplarla ilişki kurdu. Türkiye'ye dönünceye kadar da kapitalist sömürüye, kadınlar üzerindeki baskılara, ırkçılığa ve yabancı düşmanlığına karşı verilen mücadelelerin en ön saflarında yer aldı.

Gerçek anlamda tutarlı bir enternasyonalist olan Gülay, İsveç'e gelişinin ilk yıllarında uzun süre Küba Derneği içinde aktif olarak çalıştı. ABD Emperyalizmi'nin Küba'ya karşı uyguladığı ambargoyu protesto etmek amacıyla pek çok eylemin örgütlenmesine önderlik etti. "Küba'ya Bir Tanker Petrol" kampanyasının örgütlenmesi ve başarıya ulaşmasında belirleyici rol oynadı.

Stockholm'de yapılan Cumartesi Anneleri eylemlerinde, İşçi Sınıfı ve Kürt Halkı ile dayanışma örgütlenmelerinde, Nazım Hikmet Gecesi ve Yunus Emre Gecesi gibi kültürel etkinliklerin düzenlenmesinde de aktif olarak yer aldı.

İsveç sol hareketleriyle de yakın ilişkiler kuran Gülay, Stockholm merkezinde uzun yıllar Marksist klasikler ve sol kitaplar satan "RödaRummet"te (Kızıl Oda) çalıştı ve kitapevinin kafeteryasında ırkçılık, yabancı düşmanlığı, feminizmin ve sosyalizmin sorunlarını ele alan pek çok panel ve konferansın örgütlenmesine katkıda bulundu konuşmalar yaptı.

Çalıştığı kitapevinin kapanması üzerine Akdeniz Müzesi'nde çalışmaya başladı ve İsveç sol hareketlerinden "Arbetarmakt" (İşçi İktidarı) ile ilişki kurdu. Arbetarmakt'ı temsilen bazı panel, konferans ve gösterilere konuşmacı olarak katıldı.

İsveç'teki faaliyetlerinin yanı sıra Avrupa'nın değişik ülkelerinde düzenlenen tüm küreselleşme karşıtı gösterilere ve Dünya Sosyal Forumlarına katıldı. Buralarda pek çok kültürel gecenin örgütlenmesinde görev aldı.

Türkiye'ye döndükten sonra değişik çevrelerle temas kurdu ve işçi sınıfının siyasi birliğinin sağlanması, Kürt siyasi hare-

keti ile yakın dayanışma sürdürülmesi ve Marksizm'in solda yeniden canlı biçimde tartışılabilmesi konularına özel önem vermeye başladı.

Bu düşüncelerle temas kurduğu bir gurup arkadaşı ile birlikte siyasi bir çalışma içine girdi. Bu amaçla başlatılan İşçi sınıfının belleğinin tazelenmesi diye adlandırdıkları yayın faaliyetine girişti. Solda politik strateji tartışmalarına bir kapı aralayabilmek amacıyla arkadaşı Hayri Erol ile birlikte kaleme aldıkları "Türkiye'de İşçi Hareketleri-1" broşürünü yayınladı. Broşürün 2.kitabının yaklaşık 60 sayfasını yazdı, bitiremeden hastalığı nedeniyle çalışmalarına ara vermek zorunda kaldı.

Bunun yanında öğrencilik yılları ile THKO dönemine ilişkin anılarını ve küreselleşme karşıtı eylemleri ve hareketleri ele alan iki kitap daha yazıyordu. Hastalığı döneminde, bu iki kitap çalışmasının tamamlanıp yayınlanması görevini arkadaşı A. Tuncer Sümer'e verdi.

Bu kitap, öğrencilik yılları ile THKO dönemine ilişkin anılarından oluşan kitabıdır.

Gülay

"Ben de devrimci mücadeleye Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde başladım. 60'lı yılların ortalarında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin Sosyalist Fikir Kulübü Üyesi olarak başladım. Şimdiye kadar en onur duyduğum örgütlerden birisidir Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin Sosyalist Fikir Kulübü. Orada Hüseyin İnan, Alpaslan Özdoğan, Sinan Cemgil, Taylan Özgür gibi arkadaşlarımla birlikte mücadele ettim. Bunların birçoğu bugün yaşamıyor biliyorsunuz. Anıları yaşasın!

12 Mart dönemini yaşadım. Sevim Ablayla aynı cezaevinde Yıldırım Bölge'de yattık. Sonra ben Mamak Askeri Cezaevi'ne aktarıldım. Orası erkekler cezaeviydi. Ben erkekler cezaevinin tek kadın tutuklusuydum. Daha sonra 12 Eylül dönemi geldi. 12 Eylül'den sonra uzun bir süre kaçaklık, ondan sonra sürgün, şimdi Türkiye'ye dönüş süreci içerisindeyim.

Bütün bu süreç içerisinde çok acılar yaşadım. Ama benim için acıların acısı Deniz'in, Hüseyin'in, Yusuf'un idamıdır. Biz onların idamını engellemek için belli hazırlıklar yaptığımız sırada yakalandık. Ne yazık ki idamlarını cezaevinde, elimiz kolumuz bağlı, hiçbir şey yapamadan öğrenmek durumunda kaldık.

Bütün bunlara rağmen ben, hiçbir zaman umudumu kaybetmedim. Devrimci mücadeleye inancım daha da büyüdü. Çünkü bizim tarihsel olarak doğru olduğumuzu her geçen gün yeniden görüyorum. Biz, Vietnam Savaşı'na karşı çıkarken doğruyduk. Biz, Amerikan 6.filolarını protesto ederken doğruyduk. Biz, Irak Savaşı'na karşı çıkarken doğruyduk. Biz, Kürt Halkı'nın haklarını savunurken doğruyduk. Çok uzun bir doğrular listemiz var. Yanlışlarımız yok mu? Onlar da var. Onları düzeltmek boynumuzun borcudur. Ama doğrularımızı da her zaman tekrarlamak, yeniden vurgulamak durumundayız.

Bugün Türkiye'de yeni bir uyanış, yeni bir ayağa kalkış, başkaldırı var. Bu başkaldırıdan güzel şeyler çıkacağını umuyorum."

30 Mayıs 2014
GÜLAY ÜNÜVAR (ÖZDEŞ)

Kadıköy Barış Manço Kültür Merkezi'nde "Eylül'ün Kadın Yüzleri" belgeselinin gösteriminden sonra kendini anlattığı konuşması.

Sözün Başı

Gülay'la yaklaşık bundan 50 yıl önce, 1969 yılı Şubat ayı içinde tanıştım. ODTÜ Birinci Yurt kantininde Hüseyin İnan tanıştırmıştı. Tanıştığımızda Müfit Özdeş ile evliydi. O zamandan yaşamının sonuna kadar süregelen arkadaşlığımız, Gülay'ın İsveç yaşantısı dönemindeki ara dışında kopmadan devam etti diyebilirim.

Türkiye'ye gelip yerleştikten yaklaşık iki yıl sonra bildiğimiz amansız hastalığa yakalandı. Hastalığı ortaya çıkmadan öncesinden beri anılarını yazması konusunda zaman zaman konuşuyorduk. Bana hep yazmakta olduğunu söylüyordu. Türkiye'ye dönüşünde yine her zamanki gibi günlük pratik çalışmalara dalınca, anı yazma işini askıya aldı ve oldukça ağırdan aldı.

Gülay kendisinden söz etmeyi sevmiyordu. Bu yüzden anılarını da düşündüğü gibi yazamadı. Ketum bir yapısı vardı. İllegalite iliklerine kadar işlemişti. 40-50 yıl öncesi yaşananları bile anlatırken üstü kapalı olmaya azami özeni gösteriyordu. Bu yüzden yaşadıklarının ve bildiklerinin önemli bir bölümü kendisiyle birlikte gitti. Kanımca anlatacağı ve geçmişi aydınlatacak çok bilgi vardı dağarcığında. Ne yazık ki bugün onları öğrenme olanağımız kalmadı artık.

Peki, geriye ne kaldı Gülay'dan?

Gülay hastalığını öğrendikten sonra bana konuşmamız gerektiğini söyledi. O zaman ben Didim-Akbük'te oturuyordum. Üç defa İstanbul'a geldim ve konuşmasını istedim. Her seferinde de bir bahane buldu ve ısrarlarıma rağmen anlatacaklarını bir başka sefere erteledi. Dördüncü kez geldiğimde hastanede yatıyordu ve ne yazık ki konuşacak durumu kalmamıştı.

Özellikle hastalığının ortaya çıkmasından sonra, hem kardeşlerine hem arkadaşlarına hem de bana, elindeki dokümanları benim kitaplaştırmamı istediğini açık açık söyledi. Bana bu görevi verdiği için kendisine müteşekkirim.

Türkiye'de İşçi Hareketleri isimli Hayri Erol ile birlikte sürdürdükleri çalışmayı da yine Hayri ve arkadaşlarının devam ettireceğini söylüyordu.

En son Gülay'ı sonsuzluğa yolcu ettikten sonra küçük kardeşi Mustafa Ünüvar, Nahide Ünüvar, Emine Erol ve Hayri Erol ile birlikte Gülay'ın evine gittik. Bana bıraktığı dokümanları söylediği yerden ve başka yerlerden arayıp bulduk. Gülay'ın bilgisayarı ile birlikte tüm dokümanları teslim aldım ve Didim'e döndüm. Daha sonra bilgisayarı kardeşine iade ettim.

Gülay'ın yazdıkları 30-35 sayfa kadardı. Bundan bir kitap çıkmazdı. Başka yerlerde olabileceğini düşündüğüm bilgileri toplamaya başladım.

Sonuçta; çeşitli yerlerde yapmış olduğu konuşmalarını, yayınlanmış yazılarını, tutmuş olduğu bazı notlarını, hastalığı sırasında ziyaretine giden dört arkadaşından Süleyman Ekinci'nin kaydettiği konuşmaların çözümlemesinde bulduğum anlatımlarını topladım. Bunlar da kitap oluşturacak boyutta değildi. Daha fazla bilgi toplamak gerekiyordu.

Bizler ODTÜ 1.Yurt 201-202 numaralı odalarda çalışmalarımızı sürdürürken Türkan Sabuncu ile Gülay çok sıkı ilişki içindeydiler ve bizler yakalandıktan sonra bazı sorumlulukları kendiliğinden üstlenmişler, önemli çalışmalar yapmışlardı. Türkan'la İzmir'de konuştum. Verdiği bilgileri ekledim kitaba.

TDY (Türkiye Devriminin Yolu) grubundan Özdaş Teoman Uluğ arkadaşla görüştüm. Gülay'ın TDY Grubu içindeki çalışmaları ve konumunu konuştum. Verdiği bilgileri ilgili bölüme ekledim.

Bizim silahlarımızın temin edilmesinde dramatik bir durum vardı. Gülay da bizlerin yakalanmasından sonra silah temin etmek için girişimde bulunmuştu. Bu olayı anlattığı bölüme; Teslim Töre'nin kendi kitabında anlattıklarını ve bizi yakalamak için peşimizde dolaşan o zamanki Binbaşı Yılmaz Erkekoğlu'nun yine kendi kitabında anlattıklarını da ekledim. Çünkü bu bilgiler bir araya gelince çok ilginç sonuçlar çıkıyordu. Yorum yapmadım, yorumu okuyucuya bıraktım.

Gülay'ın arkasından yapılan açıklamaları da ekleyerek kitabı tamamlamış oldum.

Gülay'ın yaşadıkları ve yaptıkları bu kitaba sığmazdı. Yaşasa ve anlatabilseydi çok daha kapsamlı bir bilgi ve kitap ortaya çıkabilirdi. Olabileceğin en iyisini yapmaya çalıştım. Bana yüklediği vasiyetini en iyi bir biçimde yerine getirmeye çalıştım.

Bu vasiyeti burada bitmedi. Ayrıca Küreselleşme konusunda bıraktığı bilgileri de toparlayıp kitaplaştırma görevini bana verdi ve onu da yerine getirmeye çalışacağım ama önümde oldukça ciddi sıkıntılar var. Küreselleşme konusundaki notları Türkçe, İsveççe ve İngilizce karışık kaleme alınmış. Yer yer Fransızca karışmış kelimeler de var. Bu bilemediğim dillerle ilgili cümle ve kelimelerin çözülmesi için arayıştayım. Gülgün Nergis bu tercümeler üzerinde çalışıyor. Bu sorun çözüldüğü zaman, vasiyeti gereği Gülay'ın ikinci kitabını da yayına hazırlamaya çalışacağım.

Kitabın hazırlanmasında emeği geçen ve bana katkı veren eski yoldaşlarımdan Türkan Sabuncu, kansere yenik düşerek kaybettiğimiz TDY (Türkiye Devriminin Yolu) Grubu'ndan Özdaş Teoman Uluğ, çalışmalarımın kolaylaşması için teknik desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen Orhan Kazbek, her koşulda dostluğu ve yakınlığı ile benim önümü açan Derviş Erdoğmuş'a, yine Behçet Özaradı, Emine Erol ve eşi Hayri Erol, Çetin Ali Nergis, Gülgün Nergis ve çalışmalarımı gözden geçirerek bana yardımcı olan İlbay Kahraman arkadaşlarıma çok çok teşekkür ediyorum.

A.TUNCER SÜMER
İstanbul, 10 EKİM 2018

68... ve Sonrası

68...Ne Yaşandı?

Bana göre her ülkenin sınıfsal yapısının sınıf mücadelesi düzeyinin koşullandırdığı kendine özgü bir 68'i var. Bu 68'ler arasında bazı farklılıklar var demek. 68 Eylemlerinin yayıldığı zaman dilimi açısından farklılıklar var, 68 eylemlerine katılan toplum kesimleri açısından farklılıklar var ve de 68'in gündeme getirip tartıştığı konular açısından farklılıklar var.

Bu anlamda Fransa'nın, Meksika'nın, Amerika'nın, Türkiye'nin ve öteki ülkelerin 68'inden söz etmek olanaklıdır. Örneğin Fransa'daki işçi eylemleri, Türkiye'deki işçi eylemleriyle karşılaştırıldığında, çok daha kapsamlıdır. Türkiye'de ise antiemperyalist mücadele ağırlık taşır. Bu 68'ler kısmen örtüşürler. Yani hem ortak yanları hem de farklılıkları vardır. Ortak yanları ve farklılıklarıyla ve hep birlikte evrensel boyutlara sahip olan bir hareketi, **68 Başkaldırısı**'nı oluştururlar.

Yurttaşlık Hareketi ve Kara Panterler Amerika'ya özgüdür. Cezayir Savaşı sürecinin sorgulanması Fransa'nın 68'inde, Nazizm'in sorgulanması ise Almanya'nın 68'inde önemli bir rol oynamıştır.

68 zamanlama açısından da farklılıklar gösterir. Fransa'da 68 Mayıs ayı içinde yükselmiş ve

sönmüştür. Türkiye'de ise 68, 1970'e kadar uzanan bir zaman dilimine yayılır. İtalya'nın 68'i 1969'da gerçekleşmiştir.

Bizde 68, 15-16 Haziran 1970'e kadar yayılan bir dönemdir. Yunanistan'da ise 1967'de yapılan askeri darbe nedeniyle aynı dönemde yaşanamamıştır.

68 Eylemlerine katılan toplum kesimlerine bakarsak, Fransa'da milyonlarca işçinin fabrikaları işgal ettiğini ve grevlere gittiğini görürüz. Bizde işçi sınıfının katılımı vardır elbette. İşçi eylemleri vardır ama Fransa'yla karşılaştırdığımızda çok daha alçak gönüllüdür. Amerika'da Siyahlar Hareketi vardır. Bizde 68'in böyle bir bileşeni yoktur. Bizde topraksız, yoksul köylüler ve küçük köylüler de harekete geçmiştir. Benim bilebildiğim, anımsayabildiğim kadarıyla Meksika dışında başka bir ülkede böyle bir olgu yoktur.

Gündeme getirilip tartışılan sorunlara gelince; Fransa'da Cezayir Savaşı tartışılmıştır, Almanya'da Nazi dönemi tartışılmıştır. Bizde bunlara benzer tartışmalar yoktur. Fransa, Amerika ve İngiltere'de kadın sorunu ele alınmıştır. Türkiye'de ise 68'in bu boyutu yoktur.

Bu farklılıklar listesi daha da uzatılabilir. Bütün bu farklılıklara rağmen, çeşitli ülkelerdeki eylemleri, o büyük 68 Başkaldırısı'nın parçası haline getiren ortak yanlar vardır. Çok kabaca ve kısaca özetlersek:

68 antikapitalist bir başkaldırıdır.

68 antiemperyalist bir başkaldırıdır. Emperyalist savaşlara karşı çıkıştır.

68 enternasyonalisttir.

68 anti bürokratik bir başkaldırıdır.

Bu ortak yanlar farklı ülkelerde farklı ağırlıklar taşımışlardır. Örneğin Fransa'da üniversite öğrencileriyle başlayan eylemler, lise öğrencilerinin desteğiyle ve işçilerin katılımıyla ön plana çıkmıştır. Bizde ise antiemperyalist mücadele ağırlık taşır. Fransız 68'inin enternasyonalizminde Vietnam Savaşı'na karşı çıkışla Cezayir Savaşı sürecinin eleştirisinin iç içe geçmesi önemli bir rol oynamıştır. Türkiye'de ise enternasyonalizm her iki ülkede verilen anti-emperyalist mücadeleler arasındaki daha doğrudan bir dayanışmanın ürünüdür. Türkiye'de anti bürokratik eğilimler vardır. Fakat açık olarak formüle edilmemişlerdir.

Türkiye'de 68.

Türkiye'de 68'in en başarılı olduğu ve daha kalıcı sonuçlara ulaştığı alan anti-emperyalist mücadele alanıdır. NATO'ya ve ABD'ye ait birçok üssün bulunduğu, Cumhurbaşkanının bile Amerikalı komutandan izin almadan üslere giremediği, her bakanlıkta Amerikalı danışmanların çalıştığı bir ülkede, gençliğin emperyalizme karşı tepki duyması kadar doğal bir şey olamaz. O yıllarda Türkiye'de anti-emperyalist eylemlerin yapılmadığı gün hemen hemen yok gibidir. 6. Filo mitingleri, Amerikalı askerlerin denize dökülmesi, ABD'nin eski Vietnam, yeni Türkiye Büyük Elçisi Komer'in uçağının Ankara'daki Esenboğa Hava Alanına inmesinin engellenmesi için havaalanının işgal edilmesi, ODTÜ'ni ziyaret eden Komer'in arabasının yakılması, Tuslog olayları, Amerikalıların bowling salonlarının tahrip edilmesi, Amerikalıların arabalarının yakılması, sokaklara ve duvarlara sloganlar yazılması akla gelen ilk eylemler arasındadır. Bu eylemler nedeniyle Amerikalı askerler artık ellerini kollarını sallayarak sokaklarımızda dolaşamaz olmuş, 6. Filo 13 yıl, yani 12 Eylül darbesine kadar limanlarımıza yanaşamamıştır. Türkiye'nin devrimci mücadele tarihinin en güzel sayfalarından bazıları bu dönemde yazılmıştır. Zaten 68 hareketini radikalleştiren de aslında bu anti-emperyalist eylemlerdir. Anti-emperyalist mücadele alanındaki başarıların bedeli o yıllarda yitirdiğimiz birçok devrimcinin canıyla ödendi.

Aynı dönemde Vietnam Halkı'nın Amerikan Emperyalizmi'ne karşı verdiği mücadele de yükselmekteydi. Türkiye'deki devrimciler bu mücadeleyi, neredeyse gün be gün izlemişlerdir. Aynı düşmana karşı mücadele ediyor olmak enternasyonalist bilinci pekiştirmiştir. Türkiyeli devrimciler Vietnam Halkı'nın emperyalizme karşı verdiği mücadeleyle kendi ülkelerinde anti-emperyalist mücadeleyi yükselterek dayanışmışlardır. Enternasyonalist bilincin yükselmesi, devrimci hareketin dünyanın öteki yörelerindeki mücadelelere ilgisini de arttırmıştır. Latin Amerika'da, Asya'da verilen anti-emperyalist mücadeleler, Afrika'da sömürgeciliğe karşı verilen mücadeleler çok yakından izlenmeye başlamıştır. Bu ilginin odak noktalarından biri de hiç kuşkusuz genelde Ortadoğu, özelde Filistin Halkı'nın kurtuluş mücadelesidir. Birçok devrimci bu mücadeleyi daha yakından tanımak amacıyla Filistin'e gitmiştir. Aralarında Hüseyin İnan, Alparslan Özdoğan ve Yusuf Aslan gibi İsrail kuvvetleriyle sıcak çatışmalara katılanlar da vardır.

Türkiye 68'inin bir başka mücadele alanı da işçi sınıfının mücadelesidir. Bu mücadelenin merkezi, doğal olarak işçi sınıfının yoğun olduğu İstanbul'dur. Üniversite işgallerinden çok kısa bir süre sonra işçiler fabrikaları işgal etmeye başladılar. İşçi sınıfının mücadelesi yaklaşık yüz bin işçinin tanklara karşı yürüdüğü 15-16 Haziran eylemleriyle doruk noktasına ulaştı. İstanbul dışındaki kentlerde işçi sınıfı mücadelesi oldukça sınırlı kalmıştır. Ama her şeye rağmen 68 başkaldırısının, bizde de – Fransız işçi sınıfının mücadelesiyle karşılaştırıldığında oldukça cılız kalmakla birlikte– bir anti-kapitalist yanı vardır. Bu alandaki mücadelenin daha da yükseltilememesinin ve daha kalıcı sonuçlara ulaşılamamasının objektif ve sübjektif nedenleri vardır.

Türkiye 68'inde bir başka alan da yoksul köylülerin mücadelesidir. O yıllar Antalya'nın Elmalı yöresinde, Yozgat'ta ve Söke çevresinde yapılan birçok toprak işgaline tanıklık etti. Devrimci gençlik örgütleri yoksul köylülerin mücadelesini desteklemek için ellerinden geleni yaptılar.

31 Mayıs 2005 tarihinde Nurhak katliamı anılırken SİNAN CEMGİL'in mezarı başında yaptığı konuşması:

Elmalı'da köylüler tarafından toprak işgalleri yapılmıştı. Elmalı köylüleri ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü'ne başvu-

Gülay Sinan'ı anlatıyor.

rup destek istediler. Ve bir gurup alelacele yola çıkarıldı. Ve bir kazada CAN SAVRAN arkadaşı kaybettik. CAN SAVRAN'ın ölümünden sonra ODTÜ Kapalı Spor Salonu'nda yapılan bir töreni hatırlıyorum. Ve orada Sinan'ın bir konuşmasını hatırlıyorum.

Konuşmasının ilk sözlerini ben o gün bir kâğıda yazdım. Çünkü beni çok etkiledi. Daha sonra kâğıt kayboldu ama sözleri hala benim belleğimde. Hiç unutmadım. O sözleri burada tekrarlamak istiyorum:

"Biz sosyalistler Can verdik. Biz sosyalistler Elmalı'da toprak işgal eden yoksul köylülerin mücadelesinde Can verdik. Biz sosyalistler Can'ımızı verdik. Biz sosyalistler Elmalı'da toprak işgal eden yoksul köylülerin mücadelesine Can verdik. Biz sosyalistler Elmalı'da toprak işgal eden yoksul köylülerin mücadelesi için *Can verdik."*

68 ve onu izleyen yıllar köylerin de hareketlendiği yıllardır. Tütün ve çay üreticileri gibi büyük üretici gurupların yanı sıra, küçük bir üretici grubu olan sarımsak üreticileri bile örgütlenmeye ve haklarını savunmaya çalışmışlardır. Devrimci gençlik kendisine yönelen hiçbir çağrıyı geri çevirmemiş, tütün ve çay piyasalarındaki etkinliklere katılarak köylülerin mücadelesini desteklemiştir.

68'in en tipik görünümlerinden biri de üniversite işgalleridir. Başka ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de birçok üniversite işgal edilmiştir. Bu işgallerin hepsinin tutarlı olduğu ve amaçlarının iyi formüle edildiği öne sürülemez. Birçok işgal üniversite binasını kontrol altına alıp, baskına hazırlanmakla sınırlı kalmıştır. Ama yine de otoriteyi sorgulama ve gerektiğinde başkaldırma örnekleri olarak belli bir işlev yerine getirmişlerdir. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin işgali, gerek taleplerinin formüle edilişi, gerekse işgalin yürütülüş biçimi açısından en tutarlı örneği oluşturur.

Çeşitli alanlarda yükseltilen mücadelelere, çabalara ve özveriye rağmen, kapitalist sistem yıkılamadı. Ve 68 yenildi. Bazıları bunu mutlak bir yenilgi olarak gördüler. Çizdikleri tablo kapkara bir tabloydu. Kapitalist sistemin ayakta kaldığını belirterek, 68'den geriye pek bir şey kalmadığını iddia ediyorlardı. 68 işçilerin o müthiş enerjisini boşa harcamaktan başka bir işe yaramamıştı.

Böyle eleştiriler hareket içinde önemli rol oynamış, sonra da dönmüş militanlardan geldiği gibi, kendi guruplarının denetleyemediği her harekete olumsuz yaklaşmayı, kuşkuyla bakmayı ve "anarşist", "goşist" "maceracı" damgasını vurmayı gelenek haline getirmiş kesimlerden geliyordu.

68 Dönekleri gerici dergilerin yazı kadrolarını oluşturdular. Gazetelerin kültür ve inceleme sayfalarını devraldılar. TV'de tartışma programları yönetir oldular. Regis Debray[1] gibi bazıları da daha dün yıkmaktan söz ettikleri düzenin Cumhurbaşkanı ve Başbakanlarına danışman oldular. Giderek 80'li yılların başlarında, yeni liberalizm emekçilerin kazanımlarına karşı saldırıya geçerken yeni gericiliğin pazarlayıcısı rolünü üstlendiler. Üçüncü dünya ülkelerine Fransız füzeleri ve savaş uçakları pazarlayan Regis Debray gibilere daha sonra Daniel Chon-Bendit ile Bernard Koucner de katıldılar. Bir dönem Avrupa Parlamentosu üyesi olan Daniel Chon-Bendit şimdi piyasa ekonomisinin savunuculuğuna soyunmuş, Sarkozy Hükümeti'nde Dışişleri Bakanlığı yapan Bernard Kouchner ise Üçüncü Dünya'ya "Yeni liberal demokrasi" ihraç etmekle uğraştı. Bunların Türkiye'de de örnekleri ve yansıları var. Ötekilerin dönmesi gerekmedi. Çünkü hiçbir zaman gerçekten 68'li olmadılar, o ruhu taşımadılar.

68'in İngiltere'deki liderlerinden Tarık Ali'nin[2] dediği gibi *"Devrimci dalgalar her zaman arkalarında hem iz hem de bol*

1. Regis Debray: Fransız yazar ve siyaset adamı.1941'de Paris'te doğdu. Felsefe eğitimi gören Debray, öğrenciliği sırasında Fransız Komünist Partisi üyesi oldu. 1967'de yayınladığı ve gerillacılığı savunan *Devrimde Devrim* isimli kitabıyla ünlendi. Sonraki yıllarda bir özeleştiri yaparak bu kitapta ileri sürdüğü görüşlerini reddetti. 1961'de Küba'ya giderek köy eğitim seferberliğinde öğretmen olarak çalıştı. Fidel Castro ve Che Guevara ile tanıştı. 1967'de Bolivya'da gerillalara katıldığı gerekçesiyle tutuklandı ve 30 yıl hapis cezası aldı. Fransa'nın baskısıyla affedilerek Şili'ye geçti. 1974'te Fransız Sosyalist Partisi'ne girdi. 1981'de ise o zamanki Fransa Cumhurbaşkanı Mitterand'ın danışmanı oldu. ATS

2. Tarık Ali, *Sapkınlar ve Dönekler,* Yeni Yol Dergisi, 02 Ekim 2010, (www.yeni-yol.org/sapkinlar-ve-donekler/),ATS.

miktarda enkaz bırakırlar". Onlar 68'in enkazıdır. Ortak özellikleri de 68'den nefret etmeleridir.

Evet, yanlışlar yapıldı, eksiklikler vardı, 68 zaferle sonuçlanmadı. Ama iddia edildiği gibi mutlak bir yenilgi de değildi. Zaten 68 boyutundaki toplumsal olaylar mutlak bir yenilgiyle, yani olumlu hiç bir iz bırakmadan yok olup gitmezler.

68 Başkaldırısı birçok ülkede toplumun çeşitli kesimlerini etkileyerek, insanların gözünü açmış, ufkunu genişletmiş, daha önce ilgilenmedikleri birçok sorunla ilgilenmeleri olanağını yaratmış, böylece o döneme kadar edilgen kalmış birçok insanı aktif özneler haline getirmiştir.

68 Başkaldırısı ülkemizde ve dünyada önemli bir değişime yol açmış, yeni bir değerler sistemi getirmiştir. İçinde yaşadığımız toplumun yeniden ürettiği haksızlıklara karşı çıkma, sistemle bütünleşmek yerine sistemi sorgulama ve başkaldırma, özgürlük ve yabancılaşmadan kurtulma, dayanışma gibi kavramlar bu sistemin öğeleridir.

İstanbul'da Amerikan 6. Filosu'nu protesto.

68 Başkaldırısı'nın yol açtığı en önemli değişikliklerden biri de kadınların uyanmasıdır. Kadınların toplum içinde oynadıkları rol, yani yalnızca çocuk doğuran ve kocasına hizmet eden eş rolü sorgulanmaya başlamış ve kadınlar karar verme hakkına sahip bireyler olarak görülmeye başlamışlardır. Kısaca kadın hareketinin ikinci dalgası, *Women Liberation Movement* (Kadın Kurtuluş Hareketi), 68'in bağrında doğmuştur. 68 Başkaldırısı cinsel özgürlük tartışmasını da başlatmıştır.

68 Başkaldırısı'nın bir başka yönü de tüketim toplumunun eleştirisi ve çevre sorununa dikkatlerin çekilmesidir.

68 Başkaldırısı sömürgeciliğe, Nazizm'e, Faşizme, ırkçılığa ve etnik ayrımcılığa karşı yönelttiği eleştiri ve yeni çözümlemeleriyle, bu alandaki mücadeleye de yeni boyutlar ve ivme kazandırmıştır. Amerika'daki Yurttaşlık Hareketi, Afrika'da sömürgeciliğe karşı verilen mücadeleler, bunların yanı sıra Cezayir

Savaşı sürecinin, Almanya'da Nazizm'in sorgulanması bunun kanıtlarıdır.

68 Başkaldırısı emperyalizm kavramını yeniden vurgulamış ve emperyalizme karşı mücadeleyi gündeminin en önemli sorunlarından biri olarak belirlemiştir. Bu dönem Che Guevara'nın ***"İki, Üç, Daha fazla Vietnam"*** sloganının dünyanın her köşesinde yankılandığı, Latin Amerika'da, Asya'da ve de bizim ülkemizde anti-emperyalist mücadelelerin büyük başarılar elde ettiği bir dönemdir.

Mayıs 68 Afişi Uzun Bir Mücadelenin Başlangıcı.

68 Başkaldırısı enternasyonalist bir başkaldırıdır. Yaşadığımız ülkenin öteki ülkelerden kopuk olmadığı bilincini geliştirmiştir. Başka ülkelerde bağımsızlık ve sosyalizm için verilen mücadeleleri öğrenmek, oralardaki devrimci mücadelelerin deneylerinden yararlanmak ve onlarla dayanışmak gerektiği anlayışını pekiştirmiştir. Burada dost düşman hiç kimsenin yadsıyamayacağı bir gerçek vardır. O da hemen hemen dünyanın bütün ülkelerinde yükselen savaş karşıtı hareketin, Vietnam halkının mücadelesiyle bütünleşerek savaşın durdurulması ve Amerikan Emperyalizmi'nin dize getirilmesinde önemli bir rol oynadığıdır. Vietnam halkıyla dayanışma tarihteki en güzel dayanışma örneklerinden biridir.

68 Başkaldırısı kapitalist sistemi yıkmayı amaçlamıştır. Milyonlarca işçi bu amaçla harekete katıldı. Buna rağmen amaca ulaşılamadı. Bu başarısızlığın ayrıntılı bir şekilde irdelenmesi gereken nedenleri vardır. Ne yazık ki burada bunu yapma olanağı yok. Bu irdeleme bize ileride aynı yanlışlardan kaçınma olanağını verecektir.

68 Hareketi her ülkede yığınların katıldığı bir hareket olmanın yani sıra –bugün kullandığımız bir sözcüğü kullanırsak– küresel bir nitelik de kazanmıştır. Sosyal-ekonomik koşulları farklı ülkelerde yaşayan, farklı düzeylerde ve biçimlerde baskılarla karşı karşıya olan insanlar, savaşların, yoksulluğun ve

her çeşit baskının yok olduğu bir dünya özlemiyle hep birlikte ve aşağı yukarı eş zamanlı olarak başkaldırmışlardır. Bir bütün olarak ele alındığında zaten 68'in en önemli mesajı da ***dünyayı değiştirmek mümkündür*** mesajıdır.

Her devrim, her devrimci dalga yanlışlarıyla ve doğrularıyla bir birikimdir. Yanlışlarından, eksikliklerinden ders çıkarılır, aynı yanlışlara düşmemek için önlem alınır. Doğruları ise yaşatılır ve bir sonraki mücadeleler için esin kaynağı olur.

Dünyayı değiştirmek mümkündür mesajı, son yıllarda çeşitli ülkelerde ve kentlerde yürüyüşler yapan, protesto gösterilerine katılan, kıta düzeyinde ve giderek dünya çapında eylemler düzenleyen, fabrikalar işgal eden, gerektiğinde Seattle, Prag, Nice, Cenova ve daha başka birçok yerde olduğu gibi güvenlik kuvvetleriyle çatışmalara giren yüz binlerce insanın ortak sloganı olan ***Başka Bir Dünya Mümkündür*** sloganında yankısını bulmuyor mu?

Vietnam Savaşı'na karşı mücadelenin izlerini Irak'ın işgalini protesto etmek için yapılan büyük yürüyüş ve mitinglerde, özellikle de 2003 Şubat'ında yapılan ve tüm dünyada yaklaşık 25 milyon insanın katıldığı devasa yürüyüşlerde bulmuyor muyuz?

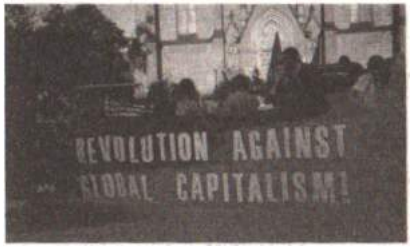
68'de Daniel Cohn-Bendit'in sınır dışı edilmesi söz konusu olduğunda atılan ***"Hepimiz Sakıncalıyız"*** sloganı, bugün Sans Papier hareketinin sloganı olan ***"Hiç Kimse İllegal Değildir!"/"Hepimiz İllegaliz!"*** sloganına benzemiyor mu?

Ve son olarak 68'in birçok ülkede eş zamanlı başkaldırısı birçok devrimcinin kafasında Dünya Devrimi düşüncesini doğurmuştu. Bugün ***"Global Revolution Against Global Capitalism!"***[3] sloganı altında yatan düşünce aynı düşünce değil mi?

68'in günümüze yansıyan bu izlerini, 90'lı yılların ortalarından günümüze kadar uzanan ve küresel boyutlara sahip olan bir harekette de görebiliriz.

Amerika'nın Vietnam'a karşı saldırısında, 68 Gençlik Hareketi'nin dünyanın her yerinde savaş karşıtı eylemler yaptığı ve emperyalizme karşı bir örgütlenme içerisine girdiği biliniyor. Bu dönemde gelişen gençlik hareketlerinin temel düşüncesi de ***"Dünyayı Değiştirmek Mümkündür"*** şeklindeydi.

3. *"Küresel kapitalizme karşı küresel devrim!"*

Küresel kapitalizme karşı devrim.

Gençlik hareketlerinin bir diğer önemli özelliği de kapitalizme karşı olmasıydı. Kapitalizme karşı verilen mücadelede hem soldan hem sağdan saldırılar vardı ve her iki kutbun da temel düşüncesi "*sosyalizmin bir ütopya olduğu, uygulanabilir olmadığı*" idi. Yapılan bu saldırılar yer yer direkt ifade edilmemiş de olsa özünde bu saldırılar post-modern tarzda gidiyordu.

68 Hareketi, Yeni Dünya Düzeni'ne karşı direnenlerin ortak paydada buluşabilmesi için Enternasyonal Komiteler oluşturmuştu. Bu uluslararası bir komiteydi. Komitenin temelleri 1990'ların başında atıldı. Ancak 1990'ların ortalarına doğru dağıldı. Burada birlikte yer alan, Halklar Komitesi'nin dağılmasından sonra kendi ülkelerine döndüler.

1996 yılında Floransa'da ortak bir örgütlülük öne çıktı. Burada Sovyetlerin yıkılmasının ardından "*yeter artık*" denilip, tek kutuplu dünyaya karşı bir deklarasyon yayınlandı.

1997 yılında Amsterdam'da gelişen bir diğer örgütlülükte, çevre ve kadın örgütlenmeleri öne çıkartıldı. Oysa işçi sınıfı hareketinin örgütlülüğünün önde olması gerekiyordu. Bu durumun en yaygın olduğu ülkelerin başında İsveç geliyordu. Amsterdam'daki örgütlülük, çevrecilerin lobi faaliyetleri ile öne çıkıyordu. Feminist örgütlenmeler de burada herhangi bir etki yaratamadılar. Yapılan gösterilerde kızıl bayrakların belirgin olması ve Batı Avrupa'da solun ilk defa buluşması heyecan verici bir durumdu.

1999'da Köln'de gerçekleştirilen kurultayda işçilerin öncülüğünde yürüyüşler gerçekleştirildi ve taleplerini dile getirdiler.

Ardından Prag'da militan bir yürüyüş gerçekleştirildi. Yürüyüşün hedefinde Dünya Bankası vardı.

Prag yürüyüşünün ardından Nice'de 125 bin kişi protesto yürüyüşleri yaptı. Fransa'nın işçi sendikalarından SCT, bu gösterilere 70 bin civarında sendikalı işçiyi kattı.

İsveç'in güneyinde AB protestoları oldu. İsveç Başbakanlarından Olof Palme'nin ölümü yüzünden ABD ile İsveç'in ilişkileri zayıflamıştı. Palme, Vietnam Savaşı'nı Nazi saldırısı olarak gördüğünü açıklamalarından birinde ifade etmişti. Bu tutumu kınayan ABD, Büyükelçisini tepki olsun diye çekmişti.

İsveç'te zamanla Filistin dostluğu gelişti ve İsrail ile de iyi ilişkiler içerisine girildi. İsveç'te bir hafta boyunca devam eden AB karşıtı gösterilerde polis göstericilerin üzerine gerçek mermilerle saldırıda bulunmuştu.

2001 yılında Cenova'da yapılan gösterilerde olanca güçleriyle göstericilere saldırmış ve büyük çatışmalar yaşanmıştı. Yapılan gösterilere halkın büyük ilgisi olmuştu.

Gelişmiş ülkeler Cenova'dan sonra Kanada'da bir dağın tepesinde toplantılarına devam ettiler. Ancak küresel çapta gösteriler örgütleyen hareket Kanada zirvesine katılamadı.

Ardından Strasburg'da dünya toplantısı oldu. Bu toplantıda NATO'nun 60. yılını kutlamak için bir araya gelmişlerdi. Bu toplantıyı protesto etmek için kente gelen herkesi gözaltına alarak protestoları zayıflatmaya çalışmışlardı.

Bir diğer örnek Sevilla'daki İspanya'nın öncülüğünde AB toplantısıydı. Küresel çapta eylemler örgütleyen muhalif hareketin işçi sınıfı ile bağları zayıftı. Ancak İspanya'da yapılan grevle emeklilik yaşının yükseltilmesi yasasını geri çektirmeyi başarmıştı. İspanya dışından gelen işçiler ile içerde bulunan işçiler birlikte davrandılar. Aydınlar göçmenlerin haklarını savunmaya başladılar. İspanyol öğrenciler de işçiler ile birlikte davranmaya başladılar.

Gülay Floransa'da küreselleşme karşıtı eylemde.

Floransa'da sosyalistler bir araya gelmeyi başardı ve gösterilerde 1 milyona yakın insan protesto yürüyüşlerine katıldı. Burada protestolara katılan küçük bir kesimin dışında herkes savaşa ve emperyalizme karşı ortak tutum belirtiyordu. Kapitalizme karşı biraz geri tutum sergileyen guruplar da vardı.

DTÖ ve İMF karşısında 3. Dünya Ülkelerinin borçlarının silinmesini isteyen bu hareket, yaptıkları Sosyal Forum toplantılarıyla bunu karar altına alıyorlardı.

İngiltere'de yapılan gösterilerde militan bir direniş sergilenmiş ve kısmen de olsa kararlı tutumlar galip gelmişti.

Küresel eylemler örgütleyen hareketin toplantısı yani 6. Sosyal Forum 2010 yılında İstanbul'da oluyor. Bu Forum'da, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi seminerler, paneller, yürüyüşler düzenleniyor. Sosyal forumlar bilgi bankası halinde işlevini sürdürüyor. Yani dünyanın neresinde bir direniş varsa anında bilgi sahibi olunuyor. Forumun koordinasyonu tüm örgütler tarafından sağlanıyor. İçerisinde yeşillerden tutun, kapitalizmi reformlar yoluyla değiştirmeye çalışanlar, komünistler, sosyalistler de var.

Tabi bu komünist partiler; İtalya örneğinde görüldüğü üzere Komünist Parti, liberalizme evet diyen, Berlusconi'nin göçmen politikasına evet diyen, Irak'a evet diyen, Marksist politikalardan vazgeçen, devrimci şiddete karşı olan ve tek dertleri iktidar olmak olan partilerdir. İtalya'daki Komünist Parti'nin geldiği durum budur. Sosyal demokratlar AB'nin dayattığı her şeye evet diyor. Ayrıldıkları tek nokta sınıf uzlaşmasıdır. Yani liberal politikalarla zamana yayılarak gerçekleştirilmesini istiyorlar.

3. dünyanın borçlarının silinmesini isteyen küresel hareketin önüne koyduğu şey doğrudur. Ancak borçları silinen fakir ülkeler yeniden borçlanacaklardır. Buradaki nihai çözüm kapitalizmin ortadan kaldırılmasıdır.

Küresel eylemler örgütleyen bu hareketin önündeki engellerden biri de sendikal yönetimlerin işçi sınıfının radikal eylemlere girişmesinin önünü kesmek istemesidir. Temel sorun şu: Bu reformist sendika yönetimlerinden kurtulmadan dünya çapında etkili direnişler örgütlenemez.

Geçen yıl[4] Amerika'da başlayan küresel kriz ve bunun tüm dünyaya yayılması kapitalizmin miadının dolduğu anlamına gelir. Ancak bu krizden ve kapitalizmden kurtulabilmek, işçi sınıfının vereceği mücadeleye bağlıdır. Krizi devrimci bir şekilde atlatamazsak sorun daha da büyüyecektir. Dünyanın birçok yerinde, özellikle Avrupa'da işçi sınıfının söylemlerini kullanan

4. 2008 olmalı. ATS.

faşistler, sürekli örgütlenmekteler. Bunu eski kafatasçı zihniyet ile değil, daha yumuşak dille halka ulaşıp, bilinç bulanıklığı yaratarak yapıyorlar.

Marksistlerin çıkış noktası çok sağlam bir yerde durmaya devam ediyor. Marksist hareket tüm dışındaki anlayışlarla iyi ilişkiler içerisinde olmalıdır. Eğer "başka bir dünya mümkün" diyorsak; bu durumdan rahatsız olan herkesi bu mücadeleye ortak etmeliyiz.

Bazı çevreler bu hareketi "Hareketler Hareketi" olarak tanımlıyorlar. Gerçekten de küçük büyük yüzlerce gurup, örgüt, dernek kampanya ve platformdan oluşan bir hareket bu. Bu harekete "İkinci 68" diyen çevreler de var. Başka çevreler ise "Alternatif Küreselleşme Hareketi" ya da "Anti Kapitalist Hareket" olarak tanımlamak istiyorlar.

Birçok harekette olduğu gibi, bu hareketin de iki kanadı var: Bir sağ, reformist kanadı var, bir de sol radikal kanadı var.

Sağ, reformist kanadını bizim eskiden demokratik kitle örgütleri dediğimiz, bugün ise NGO'lar (Non-governmental organisations)[5] olarak adlandırılan dernekler oluşturuyorlar. Bunlar genellikle en önemli sorun olarak gördükleri bir sorun çevresinde örgütlenmiş dernekler. Örneğin Attac esas olarak Tobin vergisi denen ve uluslararası spekülasyonlar üzerinden alınacak ve "Üçüncü Dünya"daki yoksulluğun ortadan kaldırılması için kullanılacak bir vergi için çalışıyor. Bir başkasının amacı ise Akdeniz Bölgesi'nin bitki örtüsünü korumak. Kilisenin başlattığı Jubileum 2000 adlı kampanya da yoksul ülkelerin borçlarının silinmesini talep ediyor... Bu kanatta yer alan grupların kapitalizmle temelde bir sorunu yok. "Kötü" kapitalistlerle sorunu var. Bunların etki alanı kısıtlanırsa, başka bir deyişle kapitalist sistem içerisinde birtakım reformlar yapılırsa, bu sistem insanca yaşanılır bir sistem haline dönüşebilir sanıyorlar. Bunu bu kadar açıklıkla söylemiyorlar tabii, ama satır aralarını okursanız gayet iyi anlıyorsunuz. İşte bu kanat hareketi "Alternatif Küreselleşme Hareketi" olarak adlandırma eğilimindedir. Burada "alternatif" sözcüğünün çok esnek bir anlamı var. "Alternatif Küreselleşme" dedikleri, spekülasyonlar yoluyla bir gecede milyarlar vuran, "Üçüncü Dünya"nın yoksul insanlarının sorunlarını umursamayan, açgözlü "Kötü" kapitalistlerin küreselleşmesine karşı

5. Hükümet dışı veya Hükümetlere bağlı olmayan örgütler.

yatırımlar yaparak iş alanları açan ve böylece de insanların geçimlerini sağlamalarına olanak veren "iyi" kapitalistleri de kucaklayacak bir küreselleşmedir. Bu "kötü" kapitalistlerin spekülasyonda kullandıkları paraların nereden geldiği sorusunu hiç sormuyorlar. "Kötü" kapitalistlerle "iyi" kapitalistler arasındaki bağı görmüyorlar. "Üçüncü Dünya"daki yoksulluğun bir bütün olarak kapitalist sistemden kaynaklandığını kavramıyorlar.

Ben bu hareketin radikal kanadında yer aldım ve Avrupa'da enternasyonal katılım çağrısı yapılan eylemlerin hemen hemen tümüne katıldım. Yani bilgilerim birinci elden bilgiler.

Radikal kanatta bu sistem içerisinde ne kadar reform yaparsanız yapın, bu sistem adam olmaz diyen, açıkça kapitalizmin yıkılması gerektiğini savunan güçler var. Bu eğilimin hareket içinde ağırlık kazanmasına çalışıyorlar ve bunun bir ifadesi olarak da hareketi "Antikapitalist Hareket" olarak adlandırmayı yeğliyorlar.

Bu kanat antiemperyalisttir. Hiç yalpalamadan emperyalist savaşlara karşı açıkça tavır almıştır. Irak Savaşı'na, Afganistan Savaşı'na, Balkanlar'daki savaşa karşı açıkça tavır almıştır. Emperyalizmin bütün kurumlarına; IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü ve NATO'ya karşı açıkça tavır almıştır.

Bu kanat enternasyonalisttir. Türklerle Yunanlıların ve Ermenilerin, Filistinlilerle İsrailllilerin kol kola yürüdüğü bir ortam yaratmıştır. Radikal kanat enternasyonalist yanını her eylemde vurgulamaktadır. "Üçüncü Dünya"nın sorunlarını oldukça doğru kavramakta ve çözümler aramaktadır.

Bu kanat anti bürokratiktir. Yeni mücadele ve örgütlenme yöntemleri ve biçimleri uygulayarak, daha önce bazı örgütlerde, partilerde, guruplarda tanık olduğumuz olumsuzlukları ve yanlışları eleştirmektedir.

Kısacası radikal kanat 68'in yukarıda saydığım ortak yanlarının mirasçısıdır. 68'in bu kanat üzerindeki etkilerini görmemek için 68 konusunda ön yargılı olmak gerek.

Kolaylıkla anlaşılacağı gibi bu iki kanat arasında bir çekişme var. 1990'lı yılların sonu ve 2000'lerin başında gerçekleştirilen eylemlerde, özellikle de Prag, Cenova, Göteborg ve Nice'de yapılan eylemlerde, radikal kanat ağır basıyordu ve hareketin yönünü belirliyordu. Son zamanlarda ne yazık ki reformcu kanat ağır basmaya başladı. Bunda radikal kanadın bazı sorunlarını çözememesi yanı sıra kapitalist sistemin çeşitli kurumlarının uygulamaya başladığı taktikler de rol oynamaktadır.

Bu hareket Türkiye'ye de yansıyor elbette. Ve şimdi Türkiye Halk Kurtuluş Ordusuna gelmek istiyorum. Yani "birinci 68" ile "ikinci 68" arasında bir köprü kurarken, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusuna nasıl bakıyorum?

Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu

Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu, hiç kuşkusuz 68'in bağrından doğmuş bir harekettir ve 68'in yukarıda saydığım ortak yanlarının mirasçısıdır.

THKO Deniz, Yusuf, Hüseyin.

Büyüklü küçüklü yüze yakın üs, izleme ve dinleme tesisinin bulunduğu bir ülkede, yönetenlerin Amerika'dan izin almadan adım atamadıkları koşullarda, neredeyse her bakanlıkta Amerikalı bir danışmanın öğüt verdiği bir ortamda, 150'nin üstünde ikili anlaşmalarla ülkenin elinin kolunun bağlandığı bir durumda, antiemperyalist mücadelenin ağırlık taşıması anlaşılabilir bir şeydir. Kurtuluş Savaşının ders çıkarılacak bir deneyim olarak çekicilik kazanması da anlaşılabilir bir şeydir. Bu durum Kemalist ideolojinin ve 27 Mayıs'ın sol hareketin hemen hemen tümü üzerinde güçlü bir etki yapmasına neden olmuştur. Bu etki 68 hareketinden doğan THKO üzerinde de görülür.

Fakat zamanla "çiçeği burnunda" bir devrim olan Küba Devrimi'nin ve Vietnam Halkı'nın Amerikan Emperyalizmi'ne karşı verdiği mücadelenin etkisi ve de Marksizm klasiklerinin Türkçe'ye kazandırılmasıyla devrimcilerin ufku genişlemeye başlamıştır. Henüz bilince tam yansımış olmamakla birlikte, yalnızca bağımsızlığın yeterli olmadığı sezgisi güçlenmiştir. Öyle ya; Fransa da, İngiltere de, Amerika da bağımsız ülkelerdir ama hakça bir toplum değildirler. Bu toplumlarda ezen vardır ezilen vardır, sömüren, sömürülen vardır. Bize gerekli olan ise

eşitliği ve dayanışmayı temel alan bir toplumdur. Yani sosyalist bir toplumdur. Böyle bir toplum özünde bir burjuva ideolojisi olan Kemalist ideoloji temel alınarak kurulamaz. Bu tartışma başka örgütlerde olduğu gibi THKO içinde başlamıştır. Bu tartışma aynı zamanda THKO içinde enternasyonalist bir damarın gelişmeye başlaması demektir. İşte bu genişlemeye başlayan ufkuyla THKO, yönünü bölgemizdeki kurtuluş hareketlerine ve devrimci hareketlere dönmüştür.

Kemalist ideolojiden arınma öyle bir kaç ay içinde olacak iş değildir. Bu ilerlemeler, gerilemelerle süren, uzun ve sancılı bir süreçtir. THKO henüz söyleminden kurtulamamıştır ama eylemiyle Kemalist ideolojiden kopma doğrultusunda adımlar atmaya başlamıştır. Nurhak'ın anlamı da buradadır. O dönemde Türkiye'de Cumhuriyeti kuran, uzun süre devleti omuzlarında taşıyan ve Kemalist ideolojinin savunucusu olan bir CHP vardır. Karşısında ise Demokrat Parti'nin türevleri olan partiler. İkisinin de kapitalizme bir itirazı yoktur. Aralarındaki fark birinin devletin düzenlemelerine açık olması, ötekinin ise bu tür düzenlemelere karşı olmasıdır. Türkiye'de politika bu iki taraf arasında yapılan bir bilek güreşi gibidir. Nurhak; "biz artık sizin seçtiğiniz alanda, sizin belirlediğiniz kurallara göre, sizin istediğiniz oyunu oynamayacağız" demektir. Nurhak kırılma noktasıdır. Bu farklılaşmayı, kopma çabasını görmemek ve "THKO Kemalizm'in etkisi altındadır ve hep öyle kalmıştır" diye düşünmek sorunu basite indirgemek olur.

Silahlı mücadeleye "en erken girişen" örgütlerden biri olan THKO'nun kırsal alandaki mücadele için yeterince hazırlanmamış olduğu doğrudur. THKO'nun ülkemizde gerilla mücadelesi alanında yararlanabileceği bir deneyim yoktu. İlk olmanın bütün dezavantajlarını yaşadı. O günün koşulları, devrimcilerin birbiri ardına öldürüldüğü, kentlerde örgütlenmenin gitgide zorlaştığı, bir kitap yayınlamanın bile hapis cezasına yol açtığı anımsanırsa, THKO'yu kuran genç devrimcilerin "aceleciliği" daha iyi anlaşılır kanısındayım.

Hiç bir örgüt daha işin başında çok iyi hazırlanmış bir örgüt olarak doğmaz. Tüm örgütler gibi gerilla örgütünün de olgunlaşması, eksikliklerini giderip, yanlışlarından kurtulması bir süreç sorunudur. Bu süreç de en iyi o mücadelenin verileceği alanda yaşanır. Bütün yetersizliklerine karşın THKO, arkasında gelecek

kuşakların bir çıkış noktası olarak yararlanabileceği ve bedelini canlarımızla ödediğimiz bir deney bırakmıştır.

Küba Devrimi'nin THKO'yu kuran devrimciler üzerinde etkisinin büyük olduğu doğrudur. Fidel Castro liderliğindeki hareketin yaklaşık 6 yıllık bir mücadele sonunda iktidarı alacak güce ulaştığı da doğrudur. Ama onların zafere giden yolu üzerinde de yenilgiler vardır. Hem de bizim yenilgilerimize benzeyen yenilgiler.

Küba'da devrim yapanlar.

Küba'daki devrimci hareketin bir Moncada Kışlası baskını vardır. Yaklaşık yüz kişilik kötü donanımlı bir gerilla grubu 26 temmuz 1953'de Moncada kışlasına saldırdı ve saldırı sırasında gerillaların neredeyse hepsi yaşamlarını yitirdiler. Çok az sayıda gerilla da yakalandı. Yakalananlar arasında hareketin lideri Fidel Castro da vardı. Castro ve arkadaşları cezaevindeki süreden teorik açıdan yetkinleşmek için yararlandılar. Üç yıl hapis yatıp afla çıktıktan sonra mücadeleye devam ettiler. Türkiye'deki egemenler Küba'daki egemenlerin yaptığı yanlışı tekrarlamadılar. 24-25 yaşlarında idam edilen Deniz, Yusuf ve Hüseyin yaşasalardı ne olurdu diye düşünmeden edemiyorum.

Latin Amerika'dan bir başka örnek de Che Guevara liderliğindeki yaklaşık 50 kişilik ve bizimkiler gibi "zayıf ve acele hazırlanmış" olan gerilla grubunun Bolivya'da uğradığı yenilgidir. Che ve arkadaşları düzene karşı olan güçlerden destek göreceklerini ummuşlardı. Ama bu umutları gerçekleşmedi. Bilindiği gibi hemen hemen hepsi yakalandılar ve öldürüldüler. Bu yenilgi nedeniyle Che'nin ve arkadaşlarının mücadelesi boşunaydı denebilir mi? Hiç de boşuna olduğunu düşünmüyorum. Bolivya'daki egemenlerin La Higuera'da öldürdükleri Che'nin ölüsünden bile korkmaları boşuna değildi. Tarihte yaşamı ve ölümü üzerine bu kadar çok yazı, kitap, şiir ve şarkı yazılan insan azdır. Bunun bir nedeni, anlamı olsa gerek! Che en zor

koşullarda bile başkaldırmanın simgesi olmuştur. Gelecek kuşaklara bıraktığı mesaj budur. Adını ve resmini ne kadar ticari bir markaya dönüştürseler de, mücadelesinin içeriğini ne kadar boşaltmaya çalışsalar da Che, direnişin simgesi ve genç kuşaklar için esin kaynağı olmaya devam ediyor. Bugün Latin Amerika'da, özellikle de can verdiği Bolivya'da ölümünden 50 yıl sonra bile sesi yankılanıyor.

Bizde de buna benzer bir süreç yaşandığını söylemek abartma olmaz. Nurhak'ta, Kızıldere'de, darağacında yitirdiğimiz yoldaşlarımız en zor koşullar altında direnmenin simgesi olmuşlardır ve genç kuşaklar için esin kaynağıdırlar. Yoksa binlerce, binlerce genç her yıl mezarlarını neden ziyaret etsin? Onların seslerinin yankılanacağı günler de gelecektir. Ayrıca Nurhak'ta atılan tohum hiç de yeşermedi denemez. Kısaca kötü hazırlanmış olmak, aceleci davranmak her zaman o mücadelenin anlamsız olduğu anlamına gelmiyor. Yoldaşlarımızın idamına bizim Moncada'mız, Nurhak'a da bizim La Higuera'mız olarak bakabilirsiniz.

Küba Devriminin gerçekleştiği koşullarla THKO'nun silahlı mücadeleye başlamayı tasarladığı koşullar arasında elbette farklılıklar vardır. Her şeyden önce Latin Amerika'da José Marti, Simon Bolivar gibi zamanının devrimcilerinin önderlik ettiği bir isyan geleneği vardır. Küba'daki gerilla hareketine destek olan "güçlü bir şehir ayaklanmaları" geleneğinin olduğu da doğrudur. Böyle gelenekler nasıl başlatılır? Kuşkusuz bir "ilk"leri vardır.

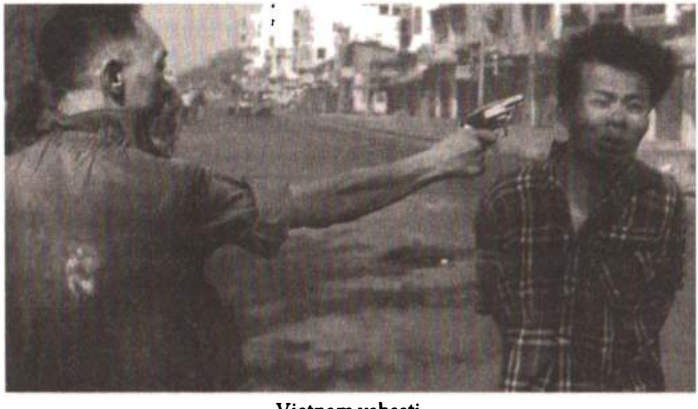
THKO eylemlerine ortada hiç bir şey yokken başlamamıştır. 1960'lı yılların sonu, yükselen bir antiemperyalist mücadeleye tanıklık etmiştir. 15-16 Haziran eylemiyle taçlanan bir işçi sınıfı mücadelesi vardır. Bu dönem yoksul köylülerin, topraksız köylülerin örgütlendiği ve toprak işgalleri yaptığı bir dönemdir. Tütün üreticilerinin, çay üreticilerinin yanı sıra küçücük bir üretici grubu olmasına rağmen sarımsak üreticilerinin bile örgütlenip yürüyüşler yaptığı günlerdir. Öğretmenlerin örgütlendiği, hukukçuların yürüyüşler düzenlediği bir dönemdir. Kısacası devrimci bir dalga söz konusudur. O günler yalnızca THKO'nun değil, birçok grubun gerilla hareketi başlatmayı düşündüğü, bunu başlangıçta bir sol sapma olarak gören *Beyaz Aydınlık*[6] çevresinin

6. Beyaz Aydınlık: 1970 yılı başlarında, o zaman *Aydınlık* adıyla yayınlanan dergi ikiye ayrılarak Kırmızı Aydınlık ve Beyaz Aydınlık olarak ikiye ayrıldı. Mihri Belli ve arkadaşları Kırmızı Aydınlık'ta yine *Aydınlık* adıyla devam ederken, Doğu Perinçek ve arkadaşları da Beyaz Aydınlıkta yine Proleter Devrimci Ay-

bile Söke'de gerillacılık yapmaya heveslendiği günlerdir. Bugün bu dalganın "silahlı mücadeleyi taşıyacak güçte" olmadığını kabullenmek gerekir ama bu güçte olmadığı tespitinin de ancak pratikteki silahlı mücadele girişimine dayanılarak yapılabildiğini unutmamak gerekir.

Evet; silahlı mücadeleye erken girişilmişti, yeterince hazırlanılmamıştı, silahlı mücadeleyi destekleyecek bir şehir ayaklanmaları geleneği yoktu, o dönemdeki devrimci dalga silahlı mücadeleyi taşıyacak güçte değildi. Bunlar bir yana. Öte yanda da Nurhak'ta, Kızıldere'de ve idam sehpalarında can veren yoldaşlarımızın bayraklaşan mücadelesi vardır. Hüseyin Cevahir'in, Ulaş'ın, Mahir'in, Kaypakkaya'nın ve burada adlarını sayamayacağım öteki devrimcilerin direnişleriyle birlikte bu mücadele olmasaydı 12 Mart Dönemi'nin tarihi, faşist generallerin başarılarının ve devrimcileri nasıl sindirdiklerinin tarihi olurdu.

Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu içerisinde yer alan arkadaşlar ve liderlerimiz, antiemperyalist mücadele içinde yer alan militanlardır. Hele hele liderlerimiz, yalnızca yer almakla kalmamış, bu mücadelenin en ön saflarında dövüşmüş, bu mücadeleye yer yer önderlik etmiş ve yön vermiş militanlardır. Ben Ankara'da Hüseyin'in, Sinan'ın katılmadığı, öteki arkadaşlarımın katılmadığı antiemperyalist bir eylem hatırlamıyorum. İstanbul'da da hiç kimse Deniz'in katılmadığı, Cihan'ın katılmadığı bir anti-

Vietnam vahşeti.

dınlık (PDA'cılar) olarak devam ettiler. Burada kastedilen, Doğu Perinçek ekibinin o zaman soyundukları gerillacılık girişimidir.

emperyalist eylemden söz edemez bize. Antikapitalizme gelince, bu konuda fazla bir şey söylemeye de gerek görmüyorum. Bütün arkadaşlarımız, nerede olurlarsa olsunlar, yoksul köylülerin ve işçi sınıfının yanında yer almışlardır ve mücadelelerine katılmışlardır.

Filistin'de İsrail saldırısı.

Enternasyonalizm meselesine gelince, bunu biraz açmak istiyorum. Vietnam halkıyla dayanışmak, Vietnam Savaşı'na karşı çıkmak, Türkiye'de devrimci hareketin önemli bir bölümünde enternasyonalist bir damarın gelişmeye başlamasına neden olmuştur. Vietnam halkıyla dayanışma bizim gözlerimizi açmıştır. Ben Hüseyin'in şu sözlerini hiçbir zaman unutmadım: "*Vietnam halkıyla dayanışmak enternasyonalist bir görevdir. Ama yanı başımızda kurtuluşları için mücadele eden halklar var. Onlarla da dayanışmak enternasyonalist bir görevdir.*" Bu sözleri hiç unutmadım.

Biz açılan gözlerimizle, genişleyen ufkumuzla, yönümüzü Ortadoğu'ya, bölgemize dönmeye başladık. İlk adım Filistin halkının kurtuluş mücadelesiyle tanışmaktı. Bu söylediğim yalnızca Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu için geçerli değil elbette, başka örgütler için de geçerlidir. İlk adım Filistin hareketiyle tanışmaktı. İkinci adım ise Kuzey Irak'ta ne olup ne bittiğini anlamaktı. O zaman Kuzey Irak derdik, Kürt arkadaşlar kusura bakmasınlar, o zamanki deyimi kullanıyorum. Biliyorsunuz o zaman Kuzey Irak'ta Mustafa Barzani'nin liderliğinde bir ayaklanma vardı. İşte ikinci adım da buydu.

Şimdi bunlara ek olarak, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nun uzun vadede İran'daki devrimci hareketlerle ilişkileri geliştirme niyeti de vardı. Bunların yanı sıra ben burada özellikle Deniz'in adının altını çiziyorum, Avrupa'da 68'in sağ kalmış unsurlarıyla ilişki kurmak dileği de vardı. Deniz, daha önce Almanya'da 68 hareketinin liderlerinden Rudi Dutschke ile ilişkiye geçmişti. İkisi de bu ilişkinin geliştirilmesi konusunda anlaşmaya varmışlardı. Ama ne yazık ki bu ilişki gelişemedi. Bildiğiniz gibi 68'in başlarında Rudi Dutschke bir saldırı sonucu ağır yaralandı.

Deniz'in Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu oluştuktan sonra da Rudi Dutschke'yle ilişkileri tazelemek için hep fırsat beklediğini, aradığını biliyorum.

Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nun üyelerinin sayısı 100'ü geçmez. 100'den fazla değildi sayımız. Ben, küçük bir örgüt olmasına rağmen Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nun yüreği büyük bir örgüt olduğunu düşünüyorum. Kendi bölgemizdeki kurtuluş hareketleriyle ve İran'daki devrimci hareketlerle kucaklaşmak isteyen, bir elini de Avrupa'da 68'in sağ kaldığını düşündüğü unsurlarına uzatan bir hareket, yüreği büyük bir harekettir.

Bunları söylemek istedim. Çünkü Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nun liderlerini, liderlerimizi bugün oraya buraya çekme, son sözlerini değiştirme gibi çabalar var bildiğimiz kadarıyla. Deniz'in son sözleri ilk kez yayınlandığında anlaşılacağı gibi tam yayınlanamadı. Bazı yerleri nokta nokta bırakıldı. Bu nokta nokta bırakılan yerleri, daha sonra herkes dilediği gibi doldurmaya başladı. Buna hiç kimsenin, altını çiziyorum, hiç kimsenin hakkı yoktur.

Arkadaşlarımızın idam sehpasına yürürken haykırdıkları sözler, onların yaşamının anlamı ve mücadelesinin içeriğinin en özlü ifadesidir. Son sözlerini değiştirmeye kalkmak, anılarına en büyük saygısızlıktır. Yine Hüseyin'in son sözündeki bir bölümün "*Ben bu bayrağı Türkiye Halkı'na emanet ediyorum*" bölümünün, daha sonra "*Türk Halkı'na emanet ediyorum*" olarak değiştirildiğine tanık oldum. Bunu da üstelik bize dost bilinen birtakım çevreler yapıyorlar. Hüseyin Kürt'tür, anası Türkçe konuşma bilmez Hüseyin'in. Hüseyin "*Ben bu bayrağı Türk halkına emanet ediyorum*" demez, diyemez, dememiştir de. "*... Türkiye halkına emanet ediyorum*" demiştir.

Tahrif edilmiş son sözlerinden yola çıkarak Hüseyin'in Türk şovenisti olduğu doğrultusunda saçma sapan çıkarmalar yapılıyor. Örneğin Demir Küçükaydın böyle yapıyor. Bu Hüseyin'in anısına saygısızlıktır.[7]

Bir de son zamanlarda bize hep yöneltilen bir cuntacılık suçlaması var. Ben bunu duyunca "İnsaf!" diyorum arkadaşlar, "İnsaf!.." "Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu" adı, biz orduyu ya da silahları çok sevdiğimiz için alınmadı arkadaşlar. "Türki-

7. Bkz. Demir Küçükaydın, Deniz Gezmiş'le İlgili Yazılar, Köxüz Yayınları, PDF, sayfa 10-11.

ye Halk Kurtuluş Ordusu" adı başka bir düşünceyle alındı. "*Türkiye'de bir Türk Ordusu vardır, egemen sınıfların çıkarlarını savunan ve emekçi sınıflar üzerinde baskı yapan bir ordudur bu. Buna karşı bir başka Ordu oluşturmak, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nu oluşturmak gerek!*" düşüncesiyle alındı. Cuntacılık kabaca, devrimci mücadelenin anlamını küçümsemek, "biz bir şey yapamayız. Bu işi yaparsa yaparsa Ordu yapar" demektir. Bu düşüncedeki insanlar, halk kurtuluş ordusu kurmaya kalkmazlar. Kaçarken bir-iki subay elbisesi giydiler diye de insanlar cuntacı olmazlar.

12 Mart Muhtırası verildiği gün ben Hüseyin İnan'la beraber, şimdi, bugün burada bulunan bazı arkadaşların evinde saklanıyordum.[8] 12 Mart Muhtırası'nı birlikte dinledik. 12 Mart Muhtırası'nı dinledikten sonra Hüseyin bir bildiri kaleme aldı. Bu bildiri öteki arkadaşlara da okutularak daktilo edildi. Bildirinin 4 ya da 5 kopyası vardı. Ben bazı çevrelere ilettim. İlettiklerimden biri Halit Çelenk'tir.

Ne yazık ki bugün bu bildiriyi bulamıyoruz. Ben aklımda kalanları bir yerde yazdım. Bu bildiride Hüseyin, darbeyi yapanların Türkiye'de bazı reformlar yapmak istedikleri görünümünü vereceklerini, oysa bunun faşist bir darbe olduğunu ve devrimcilerin uyanık olması gerektiğini yazıyordu. Reform hükümeti görüntüsü verecek bir hükümetin kurulacağını ve bu hükümetin başına da Portekiz diktatörü Salazar'a[9] benzeyen bir başbakanın getirileceğini yazıyordu ki, Nihat Erim tam da Portekiz diktatörü Salazar'a benzeyen bir adamdı. Devrimcilere ve ilericilere karşı saldırılardan, kitlesel tutuklamalardan, derneklere, sol partilere ve sendikalara yönelik saldırılardan söz ediyordu. Hüseyin'in 12 Mart Muhtırası'nı dinledikten hemen sonra, 2-3 dakika sonra yazdığı bildirideki öngörüleri harfi harfine doğru çıkmıştır. Tam da öyle davrandılar. Bildirinin son cümlesinde de var olmanın tek yolunun silahlı bir güç olmaktan geçtiğini vurguluyordu.[10]

8. 5 Mayıs 2012 günü ODTÜ Mezunları Derneği Vişnelik Tesisleri'nde yapılan Forum'da yaptığı konuşma sırasında salonda bulunan bazı arkadaşlarını kastediyor.

9. Antonio De Oliviera Salazar (1889-1970): 32 yıl süren başbakanlığı süresince ülkesi Portekiz'i diktatörlükle yöneten devlet adamı.

10. Bildirinin asıl metni için bakınız sayfa 86-88.

Şimdi böyle bir harekete nasıl "cuntacı" diyorlar anlamıyorum. Eğer art niyetleri yoksa böyle bir hareketi cuntacı olarak niteleyemezler. Art niyetleri varsa o başka bir şey.

Bize yöneltilen eleştirilerden biri de parti sorunuyla ilgilidir. Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu parti örgütlenmesine gitmemiştir. Partiyi önemsemediği için değil, tam tersine partiyi çok önemsediği için gitmemiştir. Önümüzde var olan parti örnekleri bürokratlarmış, taşlaşmış partilerdi. Bizim için hiç de esin kaynağı değillerdi. Böyle olmayacak parti nasıl kurulur sorusu tartışılmaktaydı.

Türkiye'de 12 Mart Darbesi.

Bir yandan bu soru tartışılırken, öte yandan da bu doğrultuda bir adım da atıldı. Atılan ilk adım kolektif liderlikti. Ben Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nda lider konumundaki bütün arkadaşlarımızın onayı alınmadan bir tek bildiri bile yayınlandığına tanık olmadım. Yayınlanan bildiriler ya da açıklamalar, eylem kararları kolektif olarak alınmıştır. **Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nda kolektif liderlik vardı.**

Anılar...

"Ah Şu Öğrenciler de Olmasa, ODTÜ Ne İyi Olacaktı..."

ODTÜ'de Amerikan Elçisi'nin arabası yanıyor.

Komer'in arabasının yakıldığı dönem Türkiye'de antiemperyalist mücadelenin doruk noktasına ulaştığı dönemdi. O yıllarda anti-emperyalist nitelikli eylemlerin yapılmadığı hafta, hatta gün yok gibiydi. Bu eylemler sonucu Amerikalı askerler ellerini kollarını sallayarak sokaklarımızda dolaşamaz, Altıncı Filo da kolay kolay limanlarımıza yanaşamaz hale gelmişti. Altıncı Filo 12-13 yıl limanlarımıza yanaşamadı. Ancak 12 Eylül Darbesi'nden sonra yeniden limanlarımızda boy göstermeye başladı.

Türkiye'de yükselen anti-emperyalist mücadelenin Vietnam'da emperyalizme karşı verilen mücadeleyle dayanışması kadar

doğal bir şey yoktu. Viet-Kong'un[1] küçük bir köyü alması bile bizim için büyük bir sevinç kaynağı olurdu. "Bizimkilerin"[2] zaferlerini bazen ateşler yakarak bazen de türküler söyleyerek kutlardık. Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne sık sık da destek mesajları gönderirdik. O günlerde en çok sevdiğimiz slogan *"İki, Üç, daha fazla Vietnam/Ernesto'ya Bin Selam!"* sloganıydı.

İşte Komer bu ortamda Türkiye'ye elçi olarak atandı. Biz onu ülkemize elçi olmadan da tanıyorduk. Onun Vietnam'daki kötü ünlü pasifikasyon[3] hareketinin başı olduğunu, "Hancho" lakabıyla anıldığını ve bu sözcüğün "Kasap" anlamına geldiğini de biliyorduk. Komer'in Türkiye'ye elçi olarak atanmasını, doğrusu biraz da gururlanarak, bize gözdağı vermek olarak yorumluyorduk.

Amerikan Elçisi Rober Komer.

Dev-Genç, Komer'i Ankara'ya getirecek olan uçağın hava alanına inmesini engelleme kararı aldı. Komer'in Ankara'ya

1. Viet-Kong: O dönemde ABD Emperyalizmi'nin işgaline karşı ülkelerinde kurtuluş savaşı veren Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin diğer adı.
2. O dönemde Vietnam'da savaşan herkes bize göre "Bizimkiler"di.
3. İlhan Selçuk, 30 Kasım 1968 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde yayınlanan yazısında, "ParkerHart'dan boşalan ABD'nin Ankara Büyükelçiliğine, Güney Vietnam'da Barışı Koruma Programı Müdürü olan CIA ajanı Robert Komer'in getirildiği Beyaz Saray tarafından açıklandı." diyerek, Komer hakkında şu değerlendirmeyi yapmıştı: "Hükümet darbesi düzenlemek, karşı-devrim hareketini sahneye koymak, seçimlere para yatırımı yapmak, iç savaş çıkartmak gibi "özel harekat" ve Amerikanca deyimi ile "specialoperation" CIA'nın işidir. Bay Komer işte bu teşkilatın görevlisidir. Ankara, Amerikan Büyükelçisi'nin Türkiye'den önce Vietnam'da "Pasifikasyon" hareketini yönetmesi de gene CIA programı içinde bulunmaktadır. Bu programa göre 15 milyonluk Güney Vietnam halkının % 90'ı, 11.000 stratejik köye veya dikenli tel ve mayınlarla çevrilmiş kamplara toplanmaktadır. Bu programı Türkiye'de çok iyi tanıdığımız AID (Amerikan Yardım Teşkilatı) yürütmektedir. Ne var ki, bu örgütü CIA memurları idare etmektedir. Pasifikasyon hareketi, 11.000 stratejik köye topladığı Vietnam halkı ile "Milli Kurtuluş Cephesi" arasındaki ilişkileri kesmek amacıyla düzenlenmiştir. Çünkü Vietnam Milli Kurtuluş birlikleri köylere sızdıkça milli uyanış başlıyor, köylüler istilacı Amerikan askerlerine ve satılık Saygon Hükümeti'ne karşı silahlanıp direnmeye katılıyorlar. Amerikan CIA'i sözde "Pasifikasyon" eylemiyle bu milli direnmeyi kırmak istemiştir. Bu yolda elinde iki silah vardır: Para ve işkence. Bay Komer işte bu görevden sonra Ankara'ya gelmiştir" açıklamasını yapmıştır.

geldiği gün hava alanı yaklaşık 10.000 kişi tarafından işgal edilmişti. Komer'in uçağını bir başka hava alanına, yanılmıyorsam, Etimesgut Askeri Hava Alanı'na indirmek zorunda kaldılar. O gün hava alanını işgal edenlerin büyük bir bölümünü ODTÜ'lü öğrenciler oluşturuyordu.

Komer'in ilk yaptığı işlerden biri ODTÜ'yü ziyaret etmek oldu. Komer'i ODTÜ'ye Rektör Kemal Kurdaş davet etmişti. Rektör Kurdaş ODTÜ'yü yaşamının yapıtı olarak görür, binaların inşa edilip tamamlanması, ODTÜ'nün ağaçlandırılması gibi sorunlarla en ince ayrıntılarına kadar ilgilenirdi. Öğrencilerle ise pek ilgilendiği yoktu. Biz zaman zaman *"Biliyor musunuz Kurdaş ne demiş? Ah şu öğrenciler de olmasa, ODTÜ ne iyi olacaktı demiş"* türünden şakalar yapardık. Rektör Kurdaş'ın Komer'i ODTÜ'ye daha çok fonlara yapılan Amerikan yardımının arttırılması gibi bir amaçla davet ettiği kanısındayım. Onun bu davetinin olası sonuçları üzerinde düşündüğünü hiç sanmıyorum. Nitekim daha sonraki yıllarda, Komer'i ODTÜ'ye davet etmekle yanlış yaptığını söylediğini duydum.

Komer'in arabası yakıldığı zaman ne yazık ki ben olay yerinde değildim. Haberi alıp olay yerine gittiğimde ise her şey olup bitmişti. Olayı daha sonra arkadaşlarımdan dinledim. Arkadaşlarım Rektörlük'ün önünde park etmiş olan büyük siyah arabanın Amerikan Elçisi'nin arabası olduğunu anlayınca yakmaya karar vermişlerdi. Arabayı ters çevirmişler ve Taylan'ın benzine buladığı Sinan'ın atkısını kullanarak arabayı ateşe vermişlerdi. Fotografçı arkadaşlarımızdan biri, o eylemi belgeleyen iki güzel ve anlamlı fotoğrafı çekmeyi başarmıştı. Bunlardan biri ters çevrilmiş ve meşale gibi yanan Komer'in arabasıydı. Öteki ise bir tarafta Amerikan bayrağı, öte tarafta Türk bayrağı ortada da Komer ile kadeh tokuşturan Kurdaş'ın resmiydi. O günkü eylemin bize armağan ettiği bu fotoğrafları daha sonra birçok yerde afiş olarak kullandık.

Olaydan hemen sonra bir arananlar listesi ortaya çıktı. Aranan arkadaşlarımız kısa bir süre Ankara'da saklandılar. Daha sonra ikili üçlü guruplar halinde değişik bölgelere gitmelerine karar verildi. Amaç bu eylemi halkımıza anlatmaktı. Gazeteci Ahmet Kahraman, Taylan ve Yusuf'la kaldıkları köyde görüştü ve bir dizi yayınladı. İki-üç hafta sonra Ankara'ya dönen arkadaşlarımızın, Taylan hariç, teslim olmalarına karar verildi.

Ahmet Tuncer Sümer

Teslim olmak genellikle olumsuz anlam yüklü bir sözcüktür, yenilgiyi ve sonu anlatır. Komer'in arabasını yakmaktan aranan arkadaşlarımızın teslim olması ise bambaşka bir anlam taşıyordu.

"Tükürük Köftesi!.."

Bizim bu ortamda sıkıntısını en çok çektiğimiz şey paraydı. Afiş bastırmak para gerektiriyordu, bildiri broşür bastırmak, pankart, flama hazırlamak para gerektiriyordu. Ankara dışındaki illerde mücadele veren arkadaşları desteklemek veya protesto eylemlerine katılmak için yol parası veya[4] otobüs tutmak para gerektiriyordu. Köy çalışmaları, işçiler arasında çalışmak para gerektiriyordu. Ayrıca cezaevinde yatan arkadaşlarla da dayanışmamız gerekliydi.

Ben devrimci mücadeleye 1964 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) katıldım. Aynı yılın sonlarında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin Sosyalist Fikir Kulübüne (SFK) üye oldum. Bu kulüp şimdiye kadar üyesi olmaktan onur duyduğum örgütlerden birisidir. Orada Hüseyin İnan, Alpaslan Özdoğan, Sinan Cemgil, Taylan Özgür, Yusuf Aslan gibi arkadaşlarımla mücadele ettim.

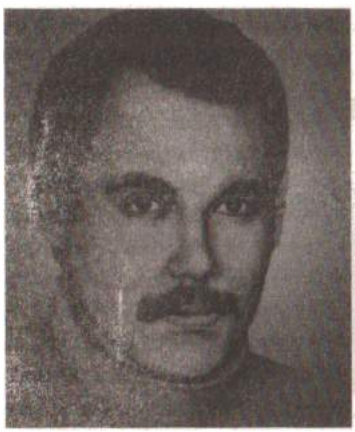
Gülay ODTÜ SFK'dan bir gurup arkadaşıyla.

4. "Ankara dışındaki illerde mücadele veren arkadaşları desteklemek veya protesto eylemlerine katılmak için yol parası veya" cümlesinin yerinde "İzmir 6. Filo mitinginde olduğu gibi, İzmir'deki arkadaşları desteklemek üzere İzmir'e gitmek için" cümlesi vardı. İzmir 6. Filo mitingi, anlatılan köfte olayından sonra yaşandığı için bu cümlenin yerine metindeki cümleyi yerleştirdim. ATS.

Ben işte o dönemde ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü'nün Yönetim Kurulu'nda üyeydim, Mali Sekreter'dim. Yani para işlerinden sorumluydum. Üye arkadaşların ödentilerini toplamaya özen gösterirdim. Ama ödentilerden elde ettiğimiz gelir çok azdı. Ödentilerden başka hem üyelerden hem de üye olmayan, ama bize sempati duyan öğrencilerden de bağış toplardım. Topladığımız para yine de yetmiyordu. Önemli eylemlerin öncesinde birçok arkadaşın, ertesi gün ne yiyeceğini bile düşünmeden, ellerindeki bütün parayı verdiğine tanık oldum çok kez. Parası olmadığı için Kızılay'a kan verip aldıkları parayı kulübe veren arkadaşlar bile oldu.

ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü'nde faaliyet gösteren arkadaşlar işte böylesine özverili ve fedakâr arkadaşlarımdı. SFK o dönemlerde "sosyalist" adını alan ilk kulüp olma özelliğiyle, o gençlerin ne denli cesur ve kararlı olduklarını da belgeliyordu.[5] O gençlerde bir devrimcide olması gereken, yaratıcılık, özveri ve kararlılık gibi birçok özellik vardı...

Bir toplantıda bu sorunu tartıştık. Yeni para kaynakları bulmak gerekliydi. Herkes bu konuda görüş birliği içindeydi. Ama nasıl? Mali sekreter olarak bu önerinin ilk muhatabı bendim. Ancak bu bir kişinin altından kalkabileceği bir sorun değildi. Sosyalist Fikir Kulübü Yönetim Kurulu'nda Örgütlenme Sekreteri olan Ulaş Bardakçı'yla beraber bu sorun üzerinde düşünüp taşınacak ve bir hafta sonunda somut önerilerle gelecektik. O hafta içinde aklımızdan neler geçmedi neler? Haftanın sonuna doğru Ulaş'la beraber başka bir iş için Ulus'a

Ulaş Bardakçı

5. Çünkü o dönemde "sosyalist" kelimesi "komünizm" ile eşdeğerde görülüyor ve gerici çevrelerin bilinçli saldırılarını ve düşmanlığını çekiyordu. Gericilerin en büyük düşmanları komünistlerdi. Bu keskin sol düşmanlığına karşı "sosyalist" adını almanın o dönem için ne denli önemli olduğunu vurgulamaya çalışmış Gülay.

gitmiştik. Bir sokakta tükürük köftesi satan bir adam gördüm ve hemen ona yöneldim. Ulaş ne düşündüğümü anlamıştı. Birer köfte aldık ve adamla konuşmaya başladık. Bir günde ne kadar kazandığını sordum. *"Aşağı yukarı 50 lira"* diye yanıtladı. *"Yarın sana 50 lira ödersek bu işi bize de öğretir misin?"* diye sordum ve *"Biz buradan çok uzakta bir yerde satacağız"* diye de ekledim. Adam arkadaki küçük dükkânlardan birine girdi. Az sonra dükkânın arka tarafındaki bölmeyi köfte yapmayı öğrenmek için kullanabileceğimizi söyledi. Köfte malzemesi alması için 25 lira verdik ve ertesi gün buluşmak üzere ayrıldık.

Köfteci ertesi gün sözleştiğimiz yerde bekliyordu. Bize köfteyi nasıl yaptığını öğretti. Bol soğan, bol baharat, bol ekmek içi! 50 Lirasını ödedik. Köftecinin güzel bir ızgarası da vardı. Bize de aynı ızgaradan yaptırmasını istedik.

"Bunlar Aklını mı Kaçırdı?.."

ODTÜ'ye döndüğümüzde arkadaşlara para kazanmak için köfte satmayı önerdiğimizi söyledik. Yüzlerindeki ifadeyi hala anımsıyorum. *"Bunlar aklını mı kaçırdı?"* der gibi bir halleri vardı. Ulaş ve ben, toplam 325 Lira yatırdığımızı, bu parayı nasıl olsa çıkaracağımızı, zarar etmeyeceğimizi, tersine para kazanma olanağı olduğunu söyleyerek önerimizi savunduk. Yanıtları *"Yapın da görelim!"* oldu. Engellemediler. O dönemde bir şeyler yapmak isteyen arkadaşların inisiyatifi köreltilmezdi.

Barakaların arkasındaki boş bir odayı temizledik. Bizim evden getirdiğimiz buzdolabını yerleştirdik. 250 Lira ödediğimiz köfte ızgarasını getirdik ve ertesi gün satış için hazırlandık.

Köfte satışına başladığımız gün ne olur ne olmaz diye yalnızca 5 kilo kıyma aldık. Ben köfteleri yapıyor, soğanı, domatesi, yeşilliği hazırlıyor, Ulaş da kafeteryanın karşısına kurduğu ızgarada pişirip satıyordu. 5 kilo kıymadan yaptığımız köfteler öğleyin

Tükürük köftesi.

bitti. Öğrenciler bizim ne için köfte sattığımızı anlamışlardı. Kafeteryada yemek yerine, dayanışmak için bizden köfte alıyorlardı. Bir arkadaşı şehre yollayarak 5 kilo daha kıyma aldırttık. Akşamüstü o da bitti.

Taylan Özgür

Ertesi gün 20 kilo kıymayla başladık işe. O sıralar ODTÜ'de olan Tuncer Sümer motosikletiyle yaptığım köfteleri Ulaş'a taşımaya başladı. Ancak 20 kilo kıymadan köfte yapmak hiç de öyle kolay bir iş değildi. Ellerim şişti. Bu böyle gitmez, bir çözüm yolu bulmak gerek diye düşünmeye başladık. Çareyi bir et çekme makinesi almakta bulduk. Bütün malzemeyi et çekme makinesine koyup, iki-üç kez çektik mi köfte karışımı hazır oluyordu. İş köfte yapmaya kalıyordu. Ancak yüzlerce köfte yapmak zaman alan bir işti. Bazen köfteleri yetiştiremediğim oluyordu. Sosyalist Fikir Kulübü'nden yardım istedik. Hüseyin İnan, Yusuf Aslan, Taylan Özgür yardıma ilk koşanlar arasındaydı. Can arkadaşlarım, benim yanımda oturup beceriksiz elleriyle köfte yapışları hala gözümün önünde...

Yardım eden arkadaşların sayısı arttıkça köftelerin bazıları uzun, bazıları kısa, bazıları ince, bazıları da kalın oluyordu. Bir süre sonra köfte yapma işinin de daha pratik bir yolu olmalı diye düşünmeye başladık. Arkadaşlardan biri, bir İnegöl köftecisine gitmeyi önerdi. İnegöl köftecileri iki tarafı da açık koni biçiminde bir araç kullanıyorlarmış. Koninin içine köfte karışımını koyup bastırınca koninin yüksekliği boyunda ve alt tarafındaki açıklığın çapı kalınlığında parçalar düşüyordu. Köfte yapımı çok hızlandı. Gerçekten de yaratıcı çocuklardık!

Bir süre sonra Taylan Özgür'den yeni bir öneri geldi. Taylan, çekilmiş kıyma aldığımızı, bunun pahalıya mal olduğunu, bütün dana alırsak daha çok para kazanacağımızı söylüyordu. İyi ama danayı nasıl parçalayacaktık? Aramızda kasaplıktan anlayan yoktu ki. Taylan *"Ben öğrenirim!"* dedi ve öğrendi de. İki gün sonra bütün bir danayla çıkageldi. Önünde beyaz bir

önlük, bir kasap gibi, dikkatle dananın etlerini kemiklerinden ayıran Taylan da unutamadığım görüntüler arasında. Köfteden gerçekten de daha çok para kazanmaya başlamıştık.

"Haşarı Çocuk..."

Deniz Gezmiş.

O sıralar ODTÜ'de olan Deniz Gezmiş köfte yapımına katılmıyordu. İstanbul'a dönmesi gerekiyordu. O kendine başka bir iş seçmişti. Her gün gelip bize, daha doğrusu bana takılıyordu. Bizim grubun "haşarı çocuğu," kapıyı açıp, başını uzatıp, erkek arkadaşlara *"Oğlum ben size kadın işine karışmayın demedim mi?"* deyip kaçıyordu. Deniz önde ben arkada onu kovalıyordum. Hiçbir zaman yakalayamadım. 1.90'nın üstünde boyu olan Deniz bir adım atarken benim en az iki adım atmam gerekiyordu. Hem yakalasam da ne yapacaktım ki? Şakalaşıyorduk. Deniz monoton işimize renk katıyordu.

Köfte satışından toplanan paralar ertesi gün ya da gün aşırı Münir Ramazan Aktolga'ya teslim ediliyordu. Bir süre sonra Münir'in bu paraları ne yaptığını merak etmeye başladık. Hüseyin İnan bu konuda bir şeyler duymuştu. Tuncer Sümer'in bana anlattığına göre; bir gün Tuncer Sümer, Hüseyin İnan, Sinan Cemgil ve Tayfur Cinemre, Kocatepe Camisi'nin yakınında bir apartmanda oturan Münir'in arkadaşı Şemsettin Evrensel'in evine gitmişler. Onları, salondaki somya üzerinde duran paralar üzerinde bağdaş kurmuş olan Münir Ramazan, Sait Kozacıoğlu ve Şemsettin Evrensel karşılamış. Paraların Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne gönderildiği böylece anlaşılmış. Köfte işinde çalışanların çok büyük bir çoğunluğu bir süre sonra THKO'sunu oluşturacak arkadaşlardı. Köfte gelirlerinin SFK'ya değil de Siyasal Bilgiler'e gönderilmesi bize yapılan büyük bir haksızlıktı. Böylece biz köfte işinden çekildik. Biz çekilince köfte işi devam edemedi.

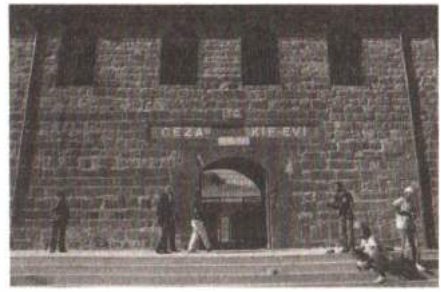
Köfte satışından bizim grubun, yani THKO'nu oluşturacak grubun eline hiç para geçmedi ama bu etkinlik aramızdaki

bağları daha da pekiştirdi. Biz zaten birbirimizi geçmiş mücadelelerden iyi tanıyan arkadaşlardık.

Köftecilikten başka Ankara'daki Gölbaşı Sineması'nın hemen girişindeki kuruyemişçi dükkânını da kiraladık. Müfit Özdeş'in anne ve babasının bize armağanı olan parayla hava parasını ödedik. Kuruyemişçinin adı ÇITIR oldu. Vitrin düzenlemesini bizim mimar arkadaşlar üstlendi. Bizim mimarlar serigrafi, baskı, afiş, fotoğraf, sahne düzenlemesi gibi alanlarda çok başarılıydılar. Ama ne olduysa bizim Çıtır'ın vitrininde o kadar başarılı olamadılar. Vitrine değişik boylarda, öne doğru kıvrılan soba boruları asmışlardı. Boruların ağzını renkli jelatinle kapatmışlar ve içlerine fındık, fıstık, üzüm gibi kuruyemişler doldurmuşlardı. Dükkâna giren herkes soba borusu ya da dirsek satın almak istiyordu. Tahmin edilebileceği gibi Çıtır'dan para kazanamadık.

Çıtır'dan para kazanmayı başaramadık ama sıradan gelir kaynakları aramayı da bırakmadık. Örneğin; Eymir Gölü çevresindeki tesisleri işletmeye çalıştık. ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nde Yusuf Aslan'ın çok emeği geçen, bir MİM-PUP açıldı. Mustafa Yalçıner ve iki arkadaştan oluşan bir gurup ODTÜ'de kavun karpuz satmaya başladı.

Filistin ve Diyarbakır Cezaevi

Eski cezaevi (Diyarbakır).

1969 yılının son aylarında arkadaşlarımız guruplar halinde Filistin'e gitmeye başladılar. Hüseyin İnan, Yusuf Aslan ve Alpaslan Özdoğan ilk gidenler arasındaydı ve daha uzun bir süre, yaklaşık dört ay, Filistin'de kaldılar.

Hüseyin İnan'ın geri gelip aralarında o zaman eşim olan Müfit Özdeş, Atilla Keskin, Ahmet Erdoğan, Teoman Ermete gibi arkadaşlardan oluşan ikinci bir grubu daha Filistin'e götüreli 1-1,5 ay olmuştu ki, hep birlikte Türkiye'ye geri dönerken Diyarbakır ve çevresinde yakalandılar.

Arkadaşlarımız yakalandığı zaman ben Mersin'deydim. ODTÜ'den bir kız arkadaşla birlikte Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) Mersin Şubesi'nin başlattığı "Köy Kitaplıkları Açma Kampanyası"na katılmıştık. Öğle haberlerinde arkadaşlarımın yakalandığını duyunca üzüldüm, biraz da şaşırdım. Bu kadar erken döneceklerini ummuyordum. Yukarıda da söylediğim gibi Hüseyin İnan'ın da içinde bulunduğu gurup gideli 1-1,5 ay olmuştu ve ben daha başka arkadaşların da Filistin'e gideceğini sanıyordum. Yakalandıklarını duyunca hemen Diyarbakır'a gitmeyi düşündüm. Fakat Mersinli devrimci

arkadaşlar Diyarbakır'a gitsem bile sorgu sırasında hiçbir şey yapamayacağımı düşünüyorlardı. Ankara'ya gidip avukatlarla ilişki kurmaya beni ikna ettiler. Diyarbakır'a gitmekten vazgeçtim. Aynı gün akşam Ankara'ya döndüm.

Ankara'ya dönüşümden yanılmıyorsam iki gün sonra Yusuf Aslan'la buluştuk. Yusuf'un anlattığından belleğimde kaldığı kadarıyla, Filistin'deki arkadaşlarımız artık orada yapılacak fazla bir şey kalmadığını düşünmeye başlamışlardı ve geri dönüş eğilimi doğmuştu. Fakat geriye dönüşlerini hızlandıran bir neden daha vardı. Yine Türkiye'den Filistin'e giden ve bizim arkadaşlarla aynı kampta kalan başka bir gurupla (ya da kişilerle) aralarında bazı sürtüşmeler çıkmıştı. Bu sürtüşmeler keskinleşip daha büyük sorunlara dönüşmesin diye bizim arkadaşlar Türkiye'ye dönüşlerini daha da öne almışlardı. Filistin'e giderken olduğu gibi ikili üçlü guruplar halinde dönmek yerine topluca –ve bana göre gerekli hazırlıklar yapılmadan– geri dönmüşlerdi. Sınırı geçtikten sonra ikili, üçlü guruplar halinde değişik yönlere dağılmışlar fakat bunun bir yararı olmamış yine de yakalanmışlardı.

Yusuf da şimdi adını hatırlayamadığım bir yerde yakalanmış,[6] işkence görmüş, fakat onu sorgulayan polisler Diyarbakır çevresinde yakalanan arkadaşlarla bağlantısını kuramadığı için serbest bırakılmıştı. Ankara'da karşılaştığımızda Yusuf ayakları üzerine zor basıyor ve zorlukla yürüyordu. Yusuf'la ne yapacağımızı konuştuk. Önce Halit Çelenk'le konuştuk. Diyarbakır'a gitmek istiyorduk. Fakat Yusuf'un aranma ve yakalanma olasılığı vardı İki-üç gün beklemeye karar verdik. Bu iki üç gün içinde Yusuf'un aranıp aranmadığı açıklık kazanır diye düşünüyorduk. Yusuf'un aranması söz konusu olmazsa birlikte Diyarbakır'a gidecektik, yoksa ben yalnız gidecektim. Yusuf'un aranması söz konusu olmadı ve arkadaşlarımızın yakalanmasından 5-6 gün sonra Diyarbakır'a gittik.

6. Yusuf Cerablus'a geçmeye çalışırken Suriye sınırında yakalanmıştı. İşkence altında verdiği ifadesinde; öğrenci olduğunu, merak ettiği için Suriye'yi tanımaya gitmeye çalıştığını, başka bir amacı olmadığını söyleyerek kurtulduğunu anlattığını hatırlıyorum. ATS

"Fetihli Gerillaların Arkadaşları!"

Bu arada arkadaşlarımızın sorgusu bitmiş ve tutuklanarak Diyarbakır Cezaevi'ne konmuşlardı. Haklarında; iki devlet arasındaki ilişkileri bozmak, savaşa yol açmak, Tıp Fakültesi'ni havaya uçurmak, Diyarbakır suyunu zehirlemek falan gibi laflar dolaşıyordu. Diyarbakır'a vardığımız akşamın ertesi günü sabahtan arkadaşlarımızı ziyaret etmek üzere Cezaevi'ne gittik. Cezaevi'nde ne ile karşılaşacağımızı, görüşmemize izin verip vermeyeceklerini bilmiyorduk. Tutuklananlar arasında o zaman eşim olan Müfit Özdeş'in de bulunması kolaylık sağlar diye düşündük. Önce ben girecektim, bir engel çıkarmazlarsa benim arkamdan da Yusuf girecekti. Hiçbir engel çıkarmadılar ve kolaylıkla Cezaevi'ne girdik.

Cezaevi yönetimi arkadaşlarımızı öteki tutuklu ve hükümlülerden ayrı bir bölüme yerleştirmişti. Bu arkadaşlarımızın yer yataklarında yattığı ve yemeklerini kendilerinin pişirip yediği büyükçe bir odaydı. İşin en güzel yanı ise ziyaretçilerin onları kaldıkları bu bölümde ziyaret edip, sabahtan akşama kadar bir arada olabilmeleriydi. Arkadaşlarla bütün gün konuştuk, neler yapmamız gerektiğini tartıştık. Akşam Cezaevi'nden ayrılarak arkadaşlarımızla yakından ilgilenen Diyarbakırlı avukatlardan Yusuf Ekinci'yi ziyaret ettik. Ertesi gün yine Cezaevi'ne gittik. Bütün gün arkadaşlarla beraber olduk ve akşam Diyarbakır'dan ayrıldık.

Yusuf'la birlikte Diyarbakır'a yaptığımız bu ziyareti başka ziyaretler izledi. Cezaevi'nde yatan arkadaşlarımızı yalnız bırakmamaya çalışıyor ve her on beş-yirmi günde bir Diyarbakır'a bir, iki arkadaşın gitmesine özen gösteriyorduk. Sanıyorum Diyarbakır'a en sık gidip gelenlerden biri benim. Sinan Cemgil de sık sık gidip gelen arkadaşlarımızdandı.

Diyarbakır'a gidip gelişlerimiz sırasında adım adım izleniyorduk. MİT'ten olduğu kolaylıkla anlaşılan kişiler bizi bir an olsun gözden kaçırmamaya dikkat ediyordu.

Diyarbakır sur içi.

Arkadaşlarımız Diyarbakır'da yakalandığı günlerde basında Filistin'e gidişleri çok abartılmıştı. Çeşitli çevrelerde 15-20 yıl, hatta müebbet hapis cezasına çarptırılabileceklerine ilişkin söylentiler dolaşmaya başlamıştı. Basın, özellikle de yerel basın, korkunç bir karalama kampanyası başlatmış ve arkadaşlarımızdan *"Tıp Fakültesi'ni havaya uçuracaklardı"*, *"İçme suyunu zehirlemek için Diyarbakır'a gelen eşkıyalar"* gibi sözlerle bahsetmişti. Bu tedirgin edici bir durumdu. Biz bu kampanyayla neyin amaçlandığını çok iyi biliyorduk. Fakat Diyarbakır'a gidiş gelişlerimiz sırasında bu kampanyanın hiç de tutmadığını sevinçle izledik. Arkadaşlarımızın Filistin'den geldiğini ve *"solcu"* olduğunu anlayan Diyarbakır halkı onlara *"Fetihli Gerillalar"* adını takmıştı ve bize büyük bir yakınlık gösteriyordu. Gittiğimiz her yerde bizi *"Fetihli Gerillaların arkadaşları"* fısıltıları izliyordu.

Diyarbakır'da fazla tanıdığımız yoktu. Tanıdıklarımızla da başlarına iş açarız düşüncesiyle, ilişki kurmaktan çekiniyorduk. Buna rağmen bizi dostça bir havanın sardığını seziyorduk. Hiç tanımadığımız insanlar bize yardım edebilmek için adeta yarışıyordu. Örneğin bir gün bir köşe başında duran ve hiç tanımadığımız bir adam, yanından geçerken fısıltıyla, 15-20 adım arkamızdan gelenlerin MİT ajanı oldukları konusunda bizi uyarmıştı. Bir başka gün bir lokantanın önünden geçerken beni kolumdan tutup içeriye çeken garson, sürekli izlendiğimizi, uyanık olmamız gerektiğini öğütlemişti. Yine bir başka gün, bir süre önce Ankara'ya dönüş bileti aldığımız otobüs şirketinin yazıhanesinin önünden ikinci kez geçerken, bize bileti satan adam arkamızdan koşup gelmiş ve otobüste arka sıradaki yerlerin Mit tarafından ayırtıldığını, yani bütün yolculuk boyunca konuştuklarımızın dinleneceğini ve dikkatli olmamız gerektiğini söylemişti.

Gülay'ın Diyarbakır'a gittiği günlerden.

İki Diyarbakır...

Arkadaşlarımızın kimler olduğunun anlaşılmasıyla Cezaevi'ndeki saygınlıkları da artmıştı. Cezaevi ziyaretlerimiz sırasında öteki tutuklu ve hükümlülerle fazla ilişkimiz olmuyordu. Buna rağmen koridorlarda, merdivenlerde karşılaştığımız insanların *"Fetihli gerillalar"* fısıltılarını duyuyor ve genel tavırlarından arkadaşlarımıza saygı duyduklarını anlayabiliyorduk. Bir gün de kadınlar koğuşu arkadaşlarımıza, çamaşırlarını yıkayıp, onarılacak giysilerini onarabilecekleri haberini göndererek bir dayanışma jesti yapmıştı. Arkadaşlarım yıkanacak çamaşırlarını ve onarılacak giysilerini elbette göndermediler. Bunun yerine benim kadınlar koğuşunu ziyaret ederek onlara bu inceliklerinden dolayı teşekkür etmemi istediler. Bundan sonra da Diyarbakır'a her gidişimde kısa bir süre için de olsa kadınlar koğuşuna uğrayıp onların hatırlarını sormaya özen gösterdim.

Sanki iki Diyarbakır vardı: biri koruyucu bir ağla bizi saran, bizimle dayanışan, öteki bizi adım adım izleyen iki Diyarbakır.

THKO'nun Oluşum Broşürü...

Diyarbakır Cezaevi'nde yatan arkadaşlarımızın mahkeme önüne çıkarılması oldukça uzadı.

Bu süre içinde çeşitli çevreler Diyarbakır Cezaevi'nde yatan arkadaşların devrimci hareketin sorunlarına yaklaşımlarının çok farklı olduğunu anlamaya başladılar. Birçok devrimci arkadaş onlarla görüşmek, tartışmak, neler düşündüklerini öğrenmek istiyorlardı. Diyarbakır'a gidiş gelişlerimizde bize yeni yeni arkadaşlar eşlik etmeye başladı. Başka illerden de Diyarbakır'a gidip gelenler oluyordu. Bu durum, sorunları biraz daha derinlemesine tartışma, görüşleri derleyip toparlama ve bir broşür yazılması gereğini ortaya çıkardı. Bu süreç içinde geleceğin THKO'nun çizgisi yavaş yavaş belirlenmeye başladı. Tartışmalar sırasında Cezaevi'ndeki arkadaşlar arasında bazı görüş ayrılıkları da ortaya çıktı. Ercan Enç ve Müfit Özdeş guruptan ayrıldılar.

Hüseyin İnan broşürün daktiloyla yazılmış birkaç kopyasını bana verdi. Önce dikkatle okumamı ve benimsersem –şimdilik herkese değil– görüşlerinin görüşlerimize yakın olduğunu düşündüğüm arkadaşlara okutarak, gerekirse tartışmamı istedi. Hüseyin'in istediklerini yaptım. Broşürü okuyan arkadaşlardan

büyük bir bölümü bizim gruba katıldı ve daha sonra THKO içinde yer aldı.

Görüşlerin derlenip toparlanması, sistematize edilmesi açısından Diyarbakır Cezaevi döneminin, THKO'nun oluşumunda önemli bir rol oynadığını düşünüyorum.

Deniz ve Cihan'la İlişkinin Pekişmesi ve Taylan...

Diyarbakır Cezaevi döneminin bana göre bir başka önemli yönü de İstanbul'daki arkadaşlarla, herkesten önce Deniz ve Cihan'la ilişkilerimizin gelişmesi ve pekişmesidir.

Deniz ve Cihan 1969 yazında Filistin'den döndükten sonra bir süre Ankara'da kalmışlardı. Hüseyin İnan ve Taylan Özgür'ün bu dönemde Deniz'le görüştüklerini biliyorum. Taylan o sırada Komer'in arabasını yakma eyleminden aranmaktaydı. Deniz'in de dürbünlü tüfek meselesinden dolayı arandığını biliyorum. Bir süre Taylan'la Deniz birlikte saklandılar.[7] Aralarındaki yakın arkadaşlık bu dönemde doğdu. Aynı yılın güzünde, Eylül sonlarına doğru İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Kongresi yapılacaktı. Bu Kongre'nin sorunlu bir kongre olacağı biliniyordu. İstanbul'daki devrimci arkadaşlara destek olmak için Taylan ve Deniz'in de içinde bulunduğu bir gurup arkadaş İstanbul'a gittiler. Yanılmıyorsam 23 Eylül 1969'da Deniz yakalandı, Taylan Beyazıt Meydanı'nda öldürüldü. Taylan'ın ölümünün Deniz'i çok etkilediğini onu tanıyan herkes çok iyi bilir. Zaten idamdan önce Taylan'ın yanına gömülmeyi vasiyet etmişti.

1970 yılının Eylül ayında başlarında Bursa Cezaevi'nden serbest bırakılan Deniz'in Ankara'ya gelerek bizimle birlikte olmak istemesi; görüşlerinin bizim arkadaşların görüşlerine yakın olmasının yanı sıra, Taylan'ın arkadaşlarıyla da bir arada olma, onlarla aynı acıyı paylaşma isteği de vardır. Taylan'ın ölümü hiç kuşkusuz bu iki çevreyi daha da birbirine yaklaştırmıştır.

1969 yılının Eylül ayında Deniz, Taylan'la İstanbul'a döndükten bir süre sonra da ona ait olduğu öne sürülen dürbünlü tüfek nedeniyle gözaltına alındı. Sağmalcılar Cezaevi'nde yatarken, Deniz, Cihan, İbrahim Öztaş (daha başka arkadaşlar

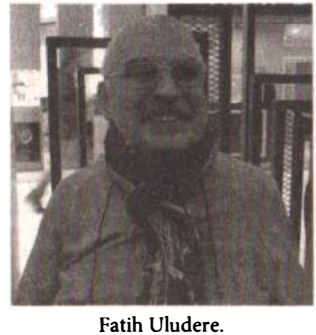
7. Ankata Tunus Caddesi'nde benim kiraladığım ilk örgüt evimizden söz ediyor. ATS

da var, fakat adlarını hatırlayamıyorum) Filistin'den dönerken yakalanan arkadaşlarımızı destekleyen bir bildiri yayınladılar.[8]

Aynı dönemde Deniz'in DÖB'deki[9] öteki arkadaşlarla arasında görüş ayrılıkları çıktığı doğrultusunda haberler alıyorduk. Deniz ile Hüseyin bu dönemde yazışmaya başladılar.

1970 yazında Deniz ve Cihan Bursa Cezaevi'ne nakledildiler. Bu dönemde Deniz ve Cihan'ın DÖB'teki öteki arkadaşlarla aralarının iyice açıldığını seziyorduk. Deniz ve Cihan'ı Bursa Cezaevi'nde ziyaret eden arkadaşlar olduğunu duyuyorduk. Fakat bize yine de biraz yalnız bırakılmışlar gibi geliyordu. Yusuf'la, Deniz ve Cihan'a da artık bizim sahip çıkmamız, Diyarbakır'a gidip geldiğimiz gibi Bursa'ya da düzenli olarak –hiç olmazsa ayda bir- gidip gelmemiz gerektiğini konuştuğumuzu hatırlıyorum.

Fatih Uludere'nin Anlatımından...

Fatih Uludere.

(...) Sempatizan, Hüseyin'in verdiği görevleri yerine getirmeye çalışan. Lojistik kısmında kalıyordum yani. Hüseyin'in verdiği görevler deyince, Diyarbakır Cezaevi'nde ziyarete gittiğimde sık sık Hüseyin'le kenara çekilip oturup sohbetler ederdik.

Örneğin, bir gün "Sen Bursalısın değil mi" dedi. "Evet," dedim. "Sana bir şey vereceğim onu götür," dedi. Çok küçük yazmış, "Sıkışırsan yutarsın diye böyle küçük yazdım," dedi. Bir mektup verdi. "Bunu götür Deniz'e ver," dedi, Deniz ve Cihan Bursa Cezaevi'ndeyken. (...) Ondan sonra, "Ne yapacağını biliyorsun. Bir terslik geçerse yut," dedi.

Ben getirdim şöyle verdim: Şansım çok iyi gitti. Bir maç mavrası atmaya başladık staj yaptığım yerde:

8. Bu bildiri için bakınız: A. Tuncer Sümer, *Devrim*, Evrim Yayınları, 2. Baskı, İst. Ocak 2017, sayfa 173.

9. (DÖB) Devrimci Öğrenci Birliği: Deniz Gezmiş ve arkadaşları tarafından 1968'de kurulan, aynı zamanda Dev-Genç'in bir kolu olan öğrenci kitle örgütü.

"Galatasaray'la Bursaspor'un maçı var. Bursaspor'a yeni antrenör gelmiş. Frikiklerde şöyle yapıyormuş, böyle yapıyormuş. Çok güzelmiş. Valla benim gitmem lazım o maça," dedim.

Ablam ilkokul öğretmeniydi. Cezaevi'nde görüşemezsem ne yapmalı? Gidebilecek miyim gidemeyecek miyim? Bir nevi endişe oluyor. Bursa'ya gidince ablama dedim ki "Abla ya! Deniz'i bir görmek istiyorum, ne yapabiliriz?" Onun öğrencilerinden birisinin babası Türkiye İşçi Partisi'nin Bursa İl Başkanı'ymış, Şükrü Bey diye bir avukat. "Git," dedi "Onun müvekkili falan varsa belki o görüştürür." Gittim o avukata, "Savcı yardımcılarının hepsi bizim adamımız," dedi. Beni Cezaevi İnfaz Savcısı Ali Haydar Cengiz'e gönderdi. Dediler ki; "Hiç kimseye "onu göreceğim, bunu göreceğim" falan deme. "Ali Haydar Cengiz'in ziyaretçisiyim, kendisiyle özel randevum var," de. "Yalnız olduğu bir anda söyle." Yanıma 2 paket Samsun aldım. Gittim "Ali Haydar Cengiz Bey'le görüşeceğim," dedim. Beni aldılar Cezaevi'nin içinde Savcı'nın odasına. "Ne görüşeceksin benimle?" dedi. "Ben Deniz'i göreyim istedim. Üniversite'de ODTÜ'de okuyorum," dedim. "Öyle söylesene! Çağırın Deniz'le Cihan'ı!," dedi. Deniz'le daha önce karşılaşmıştık Cihan'la karşılaşmamıştık.

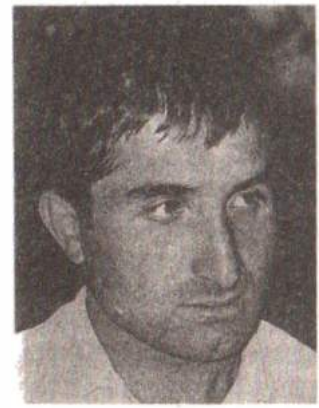
Sonra geldi Deniz'le Cihan. "Nasılsınız, iyi misiniz?" İşte sigaraları verdim. Ali Haydar Cengiz, "Siz gençler, azıcık bahçeye çıkın hadi bakalım, benim işlerim var," dedi. Biz çıktık bahçeye. Verdim. "Hüseyin'in selamı var sana," dedim. Yanımızdan ayrıldı Deniz. Gitti her halde tuvalette okudu. Geldi "Aynen katıldığımı söyle kendisine," dedi. O kadar.

(...) Döndüm geldim. Hüseyin "Maç nasıldı?" dedi. "İyi gitti," dedim. Ağustos ayıydı...

İsyan "*Elebaşısı*" Deniz...

Biz Deniz ve Cihan'la düzenli ilişki kurmayı tasarlarken Bursa Cezaevi'nde bir isyan çıktı. Deniz'in bu isyanın "Elebaşısı" olduğu doğrultusunda söylentiler yayıldı. İsyandan sanıyorum birkaç gün sonra İçişleri Bakanlığı'nın Denizleri Sinop Cezaevi'ne nakletmeyi düşündüğü doğrultusunda bir haber aldık. Henüz

alınmış bir karar yoktu, fakat bu doğrultuda bir eğilim vardı. O hafta sonunda Yusuf'la birlikte Diyarbakır'a gidecektik. Bu durumda ikimizin birden Diyarbakır'a gitmesinden vazgeçtik. Benim başka bir arkadaşla Diyarbakır'a gitmemin, Yusuf'un ise Bursa'ya giderek Denizleri uyarmasının daha iyi olacağını düşündük.

Yusuf Aslan

İçişleri Bakanlığı Deniz'i Sinop Cezaevi'ne nakletmekten vazgeçti. Bunda, Deniz'in isyanın elebaşısı olmadığının anlaşılmasının rol oynadığını sanıyorum. Zaten Denizlerin yakında yapılacak olan duruşmasında tahliye edilme olasılığı da vardı. Bunu da göz önüne almış olmalılar.

Yusuf Bursa Cezaevi'ne giderek Deniz'le görüştü. Geriye döndüğünde Deniz'in bu ziyarete çok sevindiğini söyledi. Yanılmıyorsam Eylül ayının ortalarında serbest bırakılan Deniz 1-2 günlüğüne İstanbul'a uğradıktan sonra Ankara'ya, ODTÜ'ye geldi ve hep orada kaldı. Deniz Bursa Cezaevi'nde yatarken de Hüseyin ile yazışmasını sürdürdü.

"Sosyalistlerin Ağır Topu..."

Diyarbakır Cezaevi'nde yatan arkadaşlarımızın ilk duruşması 11 Eylül 1970'de yapıldı. Arkadaşlarımız serbest bırakılmadılar.

Yaklaşık bir ay sonra yapılacak duruşma öncesinde bazı hazırlıklar yapmamız gerekiyordu. İddianamenin en önemli noktası, arkadaşlarımızın silahlı, Marksist-Leninist bir örgüt kurma girişiminde bulunduğu ve bu amaçla Marksist-Leninist bir örgüt olan El-Fetih'te eğitim görmeye gittikleri iddiasıydı. Arkadaşlarımızın tahliye olabilmesi için her şeyden önce El-Fetih'in Marksist-Leninist bir örgüt olduğu tezinin çürütülmesi gerekiyordu. Avukatlarımızın önerisiyle bazı Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyelerinden El-Fetih'in Marksist-Leninist bir örgüt olmadığı, bir ulusal kurtuluş hareketi olduğu doğrultu-

sunda yazılı görüşlerini aldık. Bu belgelerin arkadaşlarımızın serbest bırakılmasında önemli bir rol oynadığı kanısındayım.

İkinci duruşma öncesinde her zamankinden daha kalabalık bir gurupla Diyarbakır'a gittik. Bu gurupta bulunan arkadaşların hepsinin adını hatırlayamıyorum. Kesinlikle hatırlayabildiklerim Yusuf Aslan, Nuran Ağırnaslı, Mete Ertekin. Kesin olmamakla birlikte Ahmet Cem Fıratlı, Toeman Göral adındaki arkadaşlarımızın da Diyarbakır'a gittiğini sanıyorum. Sinan bazı işleri nedeniyle bizimle birlikte otobüsle yola çıkmadı. Uçakla Diyarbakır'a geldi. Avukatlarımız Halit Çelenk ve Niyazi Ağırnaslı da savunma yapmak üzere duruşmadan önceki günün akşamı geldiler Diyarbakır'a.

Sinan bize Mahkeme Başkanı'nı evinde ziyaret edeceğini söyledi. Onun yargıçlar arasında doğrudan tanıdığı birisi olduğunu sanmıyorum. Fakat Diyarbakır'a gitmeden önce Mahkeme'nin bir hâkimini bulduğu[10] ve onun kanalıyla Mahkeme Başkanı'nı ziyarete gittiğini biliyorum. Bu kişinin yargıcın oğlu ya da yeğeni olduğu konusunda bir fikrim yok. Bu konuda Sinan'a bir şey sormadım. Bu gereksiz bir soru olurdu.

Sinan akşam 5-6 sularında sözünü ettiği yargıcın evine gitti. Bu ziyaretin 1-1,5 saat süreceğini düşünüyor ve kaldığımız otelin alt katındaki oturma salonunda merakla "Sinan ne zaman döner?" diye bekliyoruz. Aradan epeyce zaman geçmesine rağmen Sinan ortada yoktu. Yani yarım saat bilemedin bir saat içinde döner diye düşünüyoruz. Bir saat oldu Sinan yok, iki saat oldu Sinan yok, üç saat oldu Sinan yok. Endişelenmeye başlamıştık. Ben endişelendim, Halit Ağabey de endişelendi. Tutukladılar mı, ne yaptılar, götürdüler mi? Saat 23'ü geçiyordu. Ben yerimde duramıyor ve sanki bir yararı olurmuş gibi, arada bir otelin dışına çıkarak bir aşağı bir yukarı volta atarak Sinan'ı bekliyordum. Nihayet İleride bir araba durdu. Arabadan iki kişi indi, bir tanesi Sinan, tanıdım. Bir tanesi de, biraz çakırkeyif Sinan'a böyle yaslanmış bir adam. Onu tanıyamadım. Adam bir türlü Sinan'ı bırakmak istemiyor. Sinan da adamı arabaya koyup geri göndermek istiyor. Adam Sinan'a sarılıyor bırakmıyor. Neyse, sonunda Sinan başardı adamı arabaya koyup göndermeyi. Sinan'ın koluna girmiş ya da adeta ona sarılmış gibi yürüyen

10. Bunun için bakınız: *Devrim*, A. Tuncer Sümer, Evrim Yayınları, 2. Baskı Ocak 2017 İstanbul, Sayfa 93-94

adamın Mahkeme'nin Hâkim'i olacağı, doğrusu ya hiç aklıma gelmedi. Sinan otele geldi. Hikâyenin gerisini Sinan'dan dinledik.

Sinan Hâkim'in evine gittiği zaman aralarında kısa bir konuşma olmuş. Konuşurken hâkim çok etkilenmiş Sinan'dan. Daha sonra Hâkim Sinan'a yiyecek, içecek bir şeyler ikram etmiş. Söz sözü açmış ve sohbet koyulaşmış. Konuşma sırasında yargıç sık sık *"Bu memlekete sizin gibi insanlar lazım"* diyormuş. Sinan kabalık olmasın diye biraz içerek yargıca eşlik ettiğini, sohbetten çok hoşlanan yargıcın ise biraz fazla kaçırdığını söyledi. Yargıç Sinan'ı gitmek üzere ayağa kalktığı her seferinde engelleyerek yeniden oturtmuş ve böylece saatler geçmiş. Sonunda Sinan çok geç olduğunu, arkadaşların kendisini merak edeceklerini söyleyerek kararlılıkla ayağa kalkınca, Yargıç da onunla birlikte dışarı çıkacağını söylemiş. Sinan'ın koluna girmiş ve birlikte yürüyerek otelin yakınlarına kadar gelmişler. Sinan biraz çakırkeyif olan yargıcı bir taksiye bindirerek evine göndermiş. Sinan'ı tanıyan herkesin kolaylıkla tahmin edebileceği gibi, Hâkim Sinan'dan, Sinan'ın konuşmasından çok etkilenmişti. Sinan'ın konuşmasını dinleyip de etkilenmeyen bir tek kişi bile düşünmek olanaksızdır. O *"Sosyalistlerin ağır topuydu."*

Sinan çok yakışıklı bir çocuktu. Onun dışında çok özel bir ses tonu vardı. Çok da güzel konuşurdu. Yani çok düzgün cümlelerle ve de çok doğru vurgulamalarla konuşuyordu. Ben bunu her yerde söyledim. Belki kaç kez daha söyleyeceğim. Ben şimdi 70 yaşıma yaklaşıyorum. Bir sürü insan tanıdım Vietnam'dan Küba'ya. Bugüne kadar Sinan'dan daha iyi bir ajitatör tanımadım. Sinan'dan daha iyi bir propagandacı tanımadım. Olağanüstü bir yetenekti. Bu yeteneği de Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde bilinirdi.

Bir keresinde biz, işgale katılan arkadaşlar bilirler, Üniversite'yi işgal etmek için Forum topladık ODTÜ'de. Yalnız foruma 500 kişi geldi. ODTÜ'nün 5000 öğrencisi var. 500 kişi ile Üniversite'yi işgal etme kararı aldık. Fakat Üniversite'nin Rektörü ertesi günü sabah ve öğlen haberlerinde radyodan konuşarak; "Bunlar" dedi, "Bu kararı 500 kişi ile aldılar. ODTÜ öğrencisi 5000 kişi. Yeniden Forum toplayacaklar ve bütün ODTÜ öğrencileri foruma katılmalı ve işgal kararını kaldırmalıdır" dedi. O zamanlar, daha demokratik olarak, Forum kararlarıyla hareket etmeye çalışıyoruz.

Tabi o gece biz kara kara düşünmeye başladık. Biz bugün Üniversite'yi işgal ettik, yarın Forum olur da Forum'da işgali kaldırın kararı çıkarsa ne yaparız?

Neyse Forum oldu ve 5 bin Öğrenci geldi Forum'a. O zaman Üniversite'de küçük bir faşistler grubu vardı böyle 20-25 kişi. Biz onların çok üstüne gitmedik kahraman olmasınlar diye. Onlara anlattık: "ODTÜ'de siyasi faaliyette bulunamazsınız. Okula gidip gelmek istiyorsanız gidin gelin ama burada İzin vermeyiz siyasi faaliyetinize."

Sosyalistlerin ağır topu Sinan.

Bu arada bir de ortanın solu grubu çıktı. Bu ortanın solu grubu o zaman çok ilkesiz, böyle ne sağcı ne solcu sadece futbolla ilgilenen tipleri de yanlarına toplayarak bayağı önemli bir güç haline geldiler. Bir de küçük bir Müslümanlar grubu vardı.

Herkes Forum'a geldi, beş bin kişi. Kimi söz alıyor işgalin lehinde konuşuyor, kimi söz alıyor işgalin aleyhinde konuşuyor. Derken o Müslümanlar grubundan, o zaman onlar da 50 kişi filan varlar, birisi çıktı şöyle bir konuşma yaptı: *"Arkadaşlar!"* dedi, *"Bu işi uzatmayalım. Gelin şu işgale evet diyelim ve bu işi bitirelim. Yoksa siz ne olacağını biliyorsunuz!"* dedi. *"Sosyalistler ağır toplarını öne sürerler, o zaman işgale karşı olan ben bile işgale evet derim!"* Sosyalistlerin ağır topu Sinan Cemgil tabi. Söylemek istediği; *"Sosyalistler ağır toplarını öne sürerler yani Sinan Cemgil konuşursa işgale karşı olan ben bile evet derim. Gelin şu işi evet deyip bir an önce bitirelim,"* diyor.

Hakikaten de öyleydi yani, "sosyalistlerin ağır topu"ydu Sinan. Ben, Sinan'ın konuşup da etkileyemediği hiç kimseyi hatırlamıyorum.

Buna en güzel örnek, Taylan Özgür katledildiğinde Sinan'ın kitleye yaptığı konuşmadır. Bugün bile kulaklarımda çınlar. Yaşantımda Sinan Cemgil denli etkili, güzel ve ajitatif konuşabilen,

hitap ettiği tüm kitleyi topyekûn eyleme götürebilen benzeri yeteneğe sahip kimseyi tanımadım.

"Önce Tahliye Etti Sonra da Geçirmeye Gitti!"

8 Ekim 1970 günü yapılan duruşmada, bir ay önce tahliye aleyhinde oy kullanan bizim Mahkeme Hâkimi bu kez lehte oy kullandı. Bu oyla arkadaşlarımızın tümü hakkında tahliye kararı çıktı. Bu kararın çıkmasında kuşkusuz avukatların yaptığı savunmanın payı da büyüktür. Bunun yanı sıra yukarda söz ettiğim belgelerin ve Sinan'ın konuşmasının da önemli bir rol oynadığı kanısındayım.

8 Ekim 1970'de Hüseyin İnan dışındaki bütün arkadaşlarımız serbest bırakıldılar. Yalnız Hüseyin İnan'ı serbest bırakmadılar. Çünkü başka bir dava nedeniyle hakkında gıyabi tutuklama kararı vardı. Bu nedenle Ankara'ya polis gözetiminde tutuklu olarak götürülecekti. Bir tek Mete Ertekin, Hüseyin ile birlikte Ankara'ya gelmek için Diyarbakır'da kaldı.

Biz, serbest bırakılan arkadaşlarımızla hep birlikte Ankara'ya dönmek için otobüse bindik. Tam otobüs hareket edecekken bir kutu baklavayla geldi bizim Hâkim arkadaşlarımızı yolcu etmeye. Onu Sinan karşıladı. Otobüsten on-on beş adım ötede duran Mahkeme Hâkimi'ni gördük. Otobüs kalkarken Mahkeme Hâkimi'nin başını hafifçe eğerek bizi selamladığını hatırlıyorum.

Diyarbakır'dan döndükten birkaç gün sonra Diyarbakırlı bir arkadaştan ilginç bir haber aldık. Yerel bir gazete, 1. Sayfaya, hem de tam sayfa, Mahkeme Hâkimi'nin bizim otobüsün yanında çekilmiş resmini basmış ve altına da büyük puntolarla *"Önce tahliye etti, sonra da geçirmeye gitti!"* diye yazmış.

O gazeteyi hala arıyorum bulamadım.

Hâkim'in bizi bir kutu baklavayla yolcu etmeye gelmesi bizim için güzel bir sürprizdi. Diyarbakır'dan ayrılırken arkamızda adlarını bile bilmediğimiz birçok dost yanında bize sempati duymaya başlayan bir yargıç da bıraktığımızı biliyorduk. Çok neşeli ve şakalarla dolu bir yolculuk yaptık.

İki üç gün sonra, yanılmıyorsam Ankara'da İkinci Ağır Ceza Mahkemesi'nde Hüseyin İnan'ın sorgusu yapılacaktı. Yusuf'la birlikte Mahkeme'yi izlemeye gittik. Hüseyin'in tutukluluğu kaldırıldı ve serbest bırakıldı. Hüseyin'i cezaevinden alıp ÖDTÜ'ye

geldiğimiz gün bizim en sevinçli günlerimizden biriydi. Deniz, Hüseyin, Yusuf, Sinan ve bütün öteki arkadaşlar beraberdik. Birbirimize bir şey söylemedik ama hepimizin Taylan'ın yokluğunu hissettiği belliydi.

Kaçırılan 4 Amerikalı Asker

1971 yılı Şubat ayı ortalarında Türkan Sabuncu ile Maltepe'de bir arkadaşın kiraladığı evde kalmaya başladım. Buna rağmen ODTÜ'ye sık sık gelip gidiyordum. 3 Mart 1971 günü öğleden sonra yine ODTÜ'ye gittim. 1. Yurdun 202 no.lu odasında oldukça kalabalık bir gurup vardı. Deniz, Yusuf ve Hüseyin de oradaydılar.

400 bin dolar fidye isteniyor

AMERİKALI

A.B.D. Elçisi dört

DÖRT ASKER KAÇIRILDI

Basında 4 Amerikalı askerin kaçırılması haberi.

15 Şubat 1971'de kaçırılıp kısa bir süre sonra serbest bırakılan siyah Amerikalı Çavuş Jimmy Finley'in Amerikan üsleri hakkında bazı bilgiler verdiğini biliyordum. Bu bilgiler değerlendirilerek aynı doğrultuda yeni bir eylem yapılacağını da tahmin ediyordum. Bu eylemin somut biçiminin ise ne olacağını bilmiyordum. Daha önceki eylemlere katıldıkları saptanan, arandıkları için de ODTÜ dışında bazı evlerde kalan Deniz ve Yusuf'u Hüseyin'le

birlikte yurtta görünce söz konusu eylemin o gece yapılacağını anladım. O gün orada bulunan arkadaşların çoğunun da bunu anladığını sanıyorum. Fakat hiç kimse bu konuda bir şey sormaya kalkmadı. Konuşmalarımızda bu konuya değinmekten özenle kaçındık. Zaman günlük konuşmalar ve şakalarla geçti. Herkes olağan bir günmüş gibi davranmaya çalışıyordu. Akşam ODTÜ'den ayrılmadan kısa bir süre önce Sinan ve Alparslan Özdoğan'ın da geldiğini gördüm. Selamlaştık. *"Nasılsınız, iyi misiniz?"* gibi günlük hal hatır sormanın dışında özel bir şey konuşmadık. Kısa bir süre sonra da ben ODTÜ'den ayrıldım. Bunun Sinan'ı, Deniz'i, Yusuf'u son görüşüm olacağı aklımın ucundan bile geçmedi.

ODTÜ'den ayrıldıktan sonra Maltepe'deki eve gittim. O gece benim için heyecanlı ve sıkıntılı bir geceydi. Uyuyamadığımı hatırlıyorum.

3 Mart'ı 4 Mart'a bağlayan gece 24 sularında Amerikalılar kaçırılmış ve Amaç Apartmanı'na götürülmüş. Amaç Apartmanı'nı bu daireyi kiralayan arkadaşlar dışında yalnızca Hüseyin İnan ve Alparslan Özdoğan biliyordu. Deniz, Yusuf ve Sinan'ın Amerikalılarla birlikte bu dairede saklandığı sürece içinde yalnızca bu arkadaşlar Amaç Apartmanı'na gidip geldiler ve gerekli ilişkileri kurdular.

Seyfi adındaki arkadaşımız Hüseyin İnan'dan aldığı bir bildirinin daktiloyla yazılmış üç kopyasını 4 Mart sabahı, saat 8.30 sularında Maltepe'deki eve getirdi. Bu bildirilerin bazı haber ajanslarına iletilmesi gerektiğini söyledi.

THKO'nun 1 No.lu Bildirisi: "THKO Kuruldu".

Söz konusu bildiri THKO'nun 1 no.lu bildirisiydi. Merakla okumaya başladık. Okurken hepimizin çok heyecanlandığını hatırlıyorum. THKO adı ilk kez kullanılıyordu. *"TÜRKİYE HALK KURTULUŞ ORDUSUNUN SESİDİR"* sözcükleriyle başlayan bildiri *"BÜTÜN DÜNYA HALKLARINA VE TÜRKİYE HALKINA"* sözcükleriyle devam ediyordu. Bildirinin ana metninin sonunda Amerikalıların serbest bırakılması için iki koşul öne sürülmüştü. Bunlardan biri bildirinin radyo ve televizyonda 7.30, 13.00 ve 19.00 haberlerinde üç kez okunması, öteki ise 400.000 dolar ödenmesiydi.

Elimizde bulunan üç kopyadan birini ben Kızılay'daki Hürriyet Haber Ajansı'na bıraktım. Ötekileri ise Türkan ve Seyfi, TRT ve Anadolu Ajansı'na ilettiler.

Bildiriyi Hürriyet Haber Ajansı'na bıraktıktan sonra Maltepe'deki eve döndüm. Bir süre sonra Türkan ve Seyfi de geldiler. Bildirileri bırakırken hepimizin başına çok önemli olmayan, hatta komik sayılabilecek bazı olaylar gelmişti. Bunları birbirimize anlatarak güldük. Yakalanmadan bu işi başardığımız için de sevindik.

Bir süre Maltepe'deki evde bekledim. Fakat içim içime sığmıyordu. Saat 11 sularında evden çıkarak ODTÜ'ye gittim.

ODTÜ'de 2. Yurtta bizim guruptan olan arkadaşların yanı sıra bize yakınlık duyan arkadaşların da içinde bulunduğu kalabalık bir gurupla karşılaştım. Günün en önemli konusu doğal olarak Amerikalıların kaçırılması eylemiydi. Bir süre sonra Hüseyin İnan da ODTÜ'ye geldi. Bana bildirileri bırakma işinin nasıl gittiğini sordu. Bildirileri, büyük bir zorlukla karşılaşmadan yerlerine ulaştırmayı başardığımızı anlattım. Üçümüzün de bir terslik olmadan bildirileri iletmemize sevinmişti. Bizim için bayağı endişelendiğini söyledi. 4 Mart sabahı, çok erken bir saatte, bir telefon kulübesinden, şimdi adını hatırlayamadığım, bir haber ajansına telefon ederek Amerikalıları kaçırma eyleminin THKO tarafından gerçekleştirildiğini, basına ve haber ajanslarına bir bildiri iletileceğini, bu bildiride Amerikalıların serbest bırakılması için iki koşul öne sürüldüğünü, bu koşullara yeni bir koşul daha, eylem sırasında yakalanan arkadaşımız Mete Ertekin'in serbest bırakılması koşulunun da ekleneceğini bildirmek zorunda kaldığını anlattı. Hüseyin bizim bildirileri bıraktığımız haber ajansları önünde büyük bir önlem alınabilir ve yakalanabiliriz diye endişelenmişti.

Varsa Yoksa 4 Amerikalı...

Hep birlikte öğle haberlerini dinledik. Haberlerin hemen hemen tümü 4 Amerikalının kaçırılması olayına ayrılmıştı. Hüseyin İnan'ın da adı ilk kez eyleme katılanlar arasında geçiyordu. Beşinci kişi Alparslan Özdoğan'dı, kimliğinin ise hala saptanamadığı belirtildi. Haberlerin sonunda basın ve yayın kuruluşlarına bir bildirinin iletildiği söylendi ve bizim eşkâllerimiz verildi.

Güvenlik kuvvetlerinin –Amerikalılar ve onları kaçıran arkadaşlarımızın ODTÜ'nün altındaki dehlizlerde saklanıyor olabilir düşüncesiyle– ODTÜ'ye baskın yapacakları doğrultusunda haberler geliyordu sürekli. ODTÜ'nün yine en heyecanlı günlerinden birini yaşayacağı belliydi. Artık her an polis ve jandarma baskını bekleniyordu. Bu durumda bizim ODTÜ'de kalmamız doğru olmazdı.

ODTÜ'den çıkmadan önce Hüseyin'in benimle konuşmak istediği iki konu vardı. Birincisi Amerikalıları kaçıran arkadaşlarımıza daha büyük bir hareket olanağı sağlamak boş bir eve daha gerek olduğuydu. Ben bu sorunun en kolay ve en kısa sürede çözümünün bizim Maltepe'deki evi boşaltmamız olduğunu söyledim. Evi dikkatli kullanmıştık. Ayrıca ben ve Türkan nerede olursa olsun kolaylıkla saklanabiliriz diye düşünüyordum. Ertesi gün sabah evi boşaltmış olacağımızı söyledim. Hüseyin'in benimle konuşmak istediği öteki konu ise basına ve haber ajanslarına iletilen 1 no.lu bildirinin devrimci çevrelere de iletilmesiydi. Bazılarına Hüseyin kendisi iletecekti. Bazılarına ise benim iletmemi istedi ve bana bildirinin birkaç kopyasını daha verdi. Bana gerek olursa ertesi gün (5 Mart 1971) Siyasal Bilgiler'de olacağımı ve haber bekleyeceğimi söyledim.

Hüseyin ODTÜ'den bir motosikletle çıktı. Motosikleti kimin kullandığını şu anda kesinlikle hatırlayamıyorum. Bana Tayfur Cinemre gibi geliyor, fakat yanılıyor da olabilirim.[11] Hüseyin'in arkasından ben de ODTÜ'den ayrıldım.

Polisin "*İcra Meselesi*" Deyimi...

5 Mart'ta erkenden Siyasal Bilgiler'e gittim. Bir süre sonra Hüseyin de geldi. Yanında polis radyosunu dinleyebileceğimiz bir radyo da vardı. Polisin radyosunu dikkatle dinlememiz gerektiğini söyledi. Küçük bir odaya geçerek polis radyosunu dinlemeye başladım. Baskın yapmak için polis ekiplerinin gönderildiği adresleri yazıyordum. Hüseyin sık sık bu odaya gelerek adresleri okuyordu. Polis yetkilileri bizim polis ekiplerinin haberleşmesini dinlediğimizi biliyordu. Bu nedenle haberleşmelerinde bazı kodlar ve şifreler kullanıyorlardı; örneğin "*Deniz Gezmiş ve*

11. Hasan Ataol anılarında, aynı gün Hüseyin ile Tayfur'un ODTÜ'yü motosikletle birlikte terk ettikleri zaman beraber olduklarını anlatıyor.

arkadaşlarıyla ilgili..." yerine "*icra meselesiyle ilgili...*" diyorlardı. "*İcra meselesi*" deyimi, polisin 11 Ocak 1971'deki iş Bankası eyleminden sonra arkadaşlarımızın Kavaklıdere'de saklandıkları eve gelen, icra memuru, polis ve avukatı bağlayarak kaçtıkları günden beri polisin kullandığı bir deyimdi. Ayrıca polis bölgelere de numaralar vermişti. Daha önceki eylemler nedeniyle de sık sık radyo dinlediğimizden bu konuda epeyce deney sahibi olmuştuk. Polis ekiplerinin haberleşmesinde geçen numaraların hangi bölgelere ait olduğunu çözebiliyorduk.

Polise çok ilginç ihbarlar yapılıyordu. Örneğin bir ihbarda arkadaşlarımızın Amerikalılarla birlikte sokağının adı ve numarası verilen bir apartmanın 7. katında saklandıkları bildirilmişti. Baskın sırasında apartmanın yalnızca üç katlı olduğu ortaya çıktı. Bir başka ihbarı değerlendirerek verilen adrese gönderilen polis ekipleri, o sokakta, o numarada bir ev olmadığını gördüler. Bazen gülmemize yol açan bu ihbarların sayısı oldukça çoktu. Polis yanıltmak amacıyla bizim tarafımızdan yapıldığını düşünmeye başlamıştı. Çok hoşumuza giden olaylardan biri de bir baskın sırasında polis kordonunun arkasında toplanan gençlerin arkadaşlarımız lehinde sloganlar atmaya başlamasıydı. Bu olayın polisleri çileden çıkardığını söylemeye gerek yok.

O gün sürekli olarak ODTÜ'deki çatışmalardan haber alıyorduk. ODTÜ direniyordu. 9 saat süren ODTÜ direnişi güvenlik güçlerinde arkadaşlarımızın Amerikalılarla birlikte ODTÜ'nün altındaki dehlizlerde saklandığı kanısını güçlendirdi sanırım. Büyük bir jandarma ve polis yığınağı yapmışlardı. Çok sayıda polis ve jandarmanın ODTÜ'ye gönderilişi, ODTÜ dışında Amaç Apartmanı'nda saklanan arkadaşlarımız açısından zaman kazandırıcı oldu kanısındayım.

"*İşte Devrimci Bildiri Dediğin...*"

5 Mart akşamı bir ara Siyasal Bilgiler'den ayrıldım. Şimdi yerini kesin olarak anımsamıyorum ama bir sendika salonunda Aydınlık Sosyalist Dergi'nin (Kırmızı Aydınlık) toplantı yapacağını duymuştum. Bu çevre Hüseyin'in bildiriyi iletmemi istediği çevrelerden biriydi. Bunun bildiriyi iletmek için iyi bir fırsat olduğunu düşünerek toplantının yapılacağı yere gittim. Salona girmedim. Yalnızca kapıyı açarak içeri baktım. İçerde

25-30 kişilik bir gurup vardı. Mihri Belli konuşma yapıyordu. Konuşmasından sonra verilen arada bildiriyi kendisine ilettim. Mihri Belli'nin bildiriyi okuyup bitirdikten sonra yanındakilere verirken *"İşte devrimci bildiri dediğin böyle olur!"* diye söylediğini duydum. Bundan sonraki sözlerini sözcüğü sözcüğüne anımsayamıyorum. Fakat genel olarak bu değerlendirmenin açıklaması niteliğindeydiler. Mihri Belli, arkadaşlarımızın bildiriyi yazarken gereksiz solcu çıkışlar yapmadan cepheyi geniş tutmaya çalıştıklarını, bu nedenle de bildirinin içeriğini doğru bulduğunu belirtiyordu. THKO'nun 1 No.lu Bildirisi'ni o gün Halit Çelenk ve Niyazi Ağırnaslı'ya da ilettim sanıyorum.

Akşam yine Siyasal Bilgiler'e döndüm. Pek fazla dikkat çekmemeye çalışarak o gece orada kaldım. Ertesi gün (6 Mart) polis radyosunu dinlemeye devam ettim. Fakat Hüseyin yapılan ihbarlarla bir önceki günkü kadar ilgilenmiyordu. Sanırım arkadaşlarımız Amaç Apartmanı'ndaki ilk iki günü sorunsuz geçirdikten sonra biraz rahatlamışlardı. Ayrıca polis de izlerini kaybettiğini açıkladı.

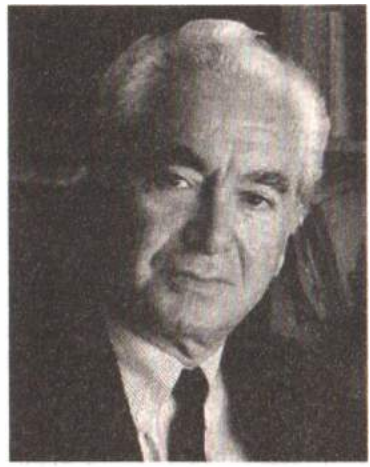
6 Mart günü bir ara Alparslan Özdoğan'ın da Siyasal Bilgiler'e geldiğini gördüm. Alparslan söz konusu eylemlere katılan beşinci kişi olduğu saptanamadığından oldukça rahat hareket ediyordu. Akşamüstü Hüseyin artık polis radyosunu dinlemeye gerek kalmadığını, ayrıca Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde bulunmamızın çok dikkat çekmeye başladığını ve birer-ikişer ortadan kaybolmamızda yarar olduğunu söyledi. Akşam onunla birlikte Siyasal Bilgiler yakınındaki bir arkadaşın evine gitmemizi önerdi.

Muammer Aksoy'a *"Benim Gitmem Gerek..."*

Önceki günler gibi, 7 Mart gününe de sabah haberlerini dinleyerek başladık. Kahvaltıdan sonra gazeteleri okumaya koyulduk. Bir ara Hüseyin'in gazete okurken -şimdi hangi gazete olduğunu anımsamıyorum- yüksek sesle *"İlişkiyi kuracak adam belli oldu"* dediğini duydum. Bir koltukta yan yana oturuyorduk. Hüseyin'in okumakta olduğu haberin başlığına göz attım. Bu Türk Hukuk Kurumu Başkanı Muammer Aksoy'un İstanbul'da verdiği bir demeçti. Sözcüklerini tam olarak anımsayamıyorum, fakat *"Amerikalılar serbest bırakılmalıdır, öldürülmemelidir"* doğrultusunda bir çağrıydı. Hüseyin'in ilişkiyi kuracak kişinin

Muammer Aksoy olduğu yargısına nasıl vardığına şaşırmadan edemedim. Bu haberi ben tek başına okusaydım "Muammer Aksoy Türk Hukuk Kurumu Başkanı, Böyle durumlarda böyle demeçler vermek onun görevleri arasına girer" der geçerdim. Hüseyin böyle deyip geçmemişti ve bağlantıyı kurmuştu. Böyle bağlantıları kurmakta gerçekten de ustaydı.

O gün bir ara Hüseyin evden ayrıldı. Nereye gideceği konusunda doğal olarak bana bir şey söylemedi. Fakat ben onun Muammer Aksoy'un arabuluculuk yapma sorununu Amaç Apartmanı'ndaki arkadaşlarımızla konuşmaya gittiğini sanıyorum.

Muammer Aksoy

8 Mart gününü genellikle evde geçirdik. Akşam Hüseyin dışarı çıkmak için hazırlandı. Bu kez Muammer Aksoy'a gideceğini anlamıştım. Artık Hüseyin'in de eylemlere katıldığı bilindiğinden her dışarı çıkışında endişeleniyordum. Muammer Aksoy'a gitmesi daha da tehlikeli gibi geliyordu bana. Kapının önünde onu durdurdum ve *"Sen gitmesen, bir başkası gitse olmaz mı?"* diye sordum. *"Benim gitmem gerek"* diye yanıtladı.

Hüseyin Muammer Aksoy'la görüşüp geri döndüğünde, yüzünde hafif bir gülümsemeyle, Muammer Aksoy'un *"Oğlum aranıyorsun, buralara kadar gelmen tehlikeli değil mi?"* diye sorduğunu, kendisinin ise *"O kadar tehlikeli değil, görüşmemiz gerek öyle değil mi?"* diye yanıtladığını anlattı. Muammer Aksoy'la konuşmasının tümünü aktarmadı. Zaten Hüseyin içimizde en az konuşan arkadaşımızdı. İçinde bulunduğumuz durumda ise daha da suskun ve dikkatli olmuştu. Yalnızca *"Bildirinin sabah, öğlen ve akşam haberlerinde okunması çok zor görünüyor"* dedi. Ben Hüseyin'in bu sözlerinden mantıksal bir çıkarma yaparak *"yani öteki koşulların kabul edilmesi daha kolay"* dedim. Hüseyin karşı

çıkmadı. *"Bildirinin okunması zor,"* diye yeniledi. Bununla birinci koşulun yerine getirilmesini çok daha fazla önemsediğini vurgulamak istedi sanırım. Birinci koşul yani bildirinin haberlerde okunması yerine getirilmeden, yalnızca bildiride yazılı olan ikinci koşulun yerine getirilmesi halinde eylem fidye almak için adam kaçırmaya dönüşebilirdi. Bu da istenmeyen bir durumdu.

> **TÜRKAN SABUNCU:** *"Ben Gülay'ın anlattığı Muammer Aksoy'a Hüseyin'in gitmesi meselesini doğru bulmadım. Hüseyin bu konuda hata yaptı diye düşünüyorum. Bu Amerikalılar kaçırıldığında Muammer Aksoy bir açıklama yaptı. Daha doğrusu bir çağırı yaptı. Hemen Hüseyin "Ha! İşte arabulucu bu!" diye düşündü ve arabulucu olarak onu gösterdi. Gülay'la ikimiz vardık. Siyasal'ın yan duvarının dibinde görüştük. Hüseyin "Bak kendini gösterdi" dedi ama Muammer Aksoy bana göre öyle birisi değildi. En azından ben böyle düşünüyorum."*

Arkadaşlarımız 1970 Ekim'inde Diyarbakır Cezaevi'nden serbest bırakılıp Ankara'ya döndükten sonra kırsal bölgedeki hareketin hazırlıklarına başlanmıştı. Anımsadığım kadarıyla 1971 yılı başlarında 15-20 arkadaş kırsal bölgeye geçmişti. Hala şehirlerde bulunan arkadaşlarımız da birkaç çarpıcı eylem yaptıktan ve THKO'nun kurulduğunu halkımıza açıklayan bir bildiriyi halkımıza ilettikten sonra dağdaki harekete katılacaklardı. Bildirinin bazı bölümleri gazetelerde yayınlanmış, bazı bölümleri ise bizi *"anarşistlikle"* ya da *"teröristlikle"* suçlayan AP ve MGP[12] milletvekilleri tarafından Meclis'te okunmuştu. Fakat bildirinin tümünü yayınlamaya hiçbir gazete cesaret edemedi. Bildirinin tümü kamuoyuna gerektiği gibi iletilememişti. Bu nedenle radyo ve TV'de okunması önemliydi. O gün Hüseyin çok düşünceliydi.

"Bu da Olur Mu?..." 4 Amerikalı Asker Serbest.

Aynı gece (8 Mart 1971) saat 23.00 sularında Amerikalıları serbest bırakan Denizler Amaç Apartmanı'ndan ayrılmışlar. Biz Amerikalıların serbest bırakıldığını kalmakta olduğumuz Siyasal

12. Adalet Partisi ve Milli Güven Partisi.

Bilgiler yakınındaki evde radyo haberlerinden ve gazetelerden öğrendik. Bu işe Hüseyin'in canı çok sıkıldı. Tepkisini *"Bu da olur mu sözcükleriyle"* dile getirdi. Hüseyin bir süre sonra dışarı çıktı. Bana yöneltilen sorularda söylendiği gibi Amaç Apartmanı'na gitmiş olabileceğini hiç sanmıyordum. Çünkü hazırlık ifadelerinden aklımda kaldığı kadarıyla, Denizlerden yaklaşık 5 dakika sonra Amaç Apartmanı'nı terk eden Amerikalılar, kısa bir süre yürüdükten sonra bir taksiye binerek 23.30 dolaylarında kışlalarına varmışlar ve bir süre sonra da polise haber vermişler. Biz Amerikalıların serbest bırakıldığını öğrendiğimizde polis çoktan Amaç Apartmanı'ndaki incelemelerine başlamış olmalı. Hüseyin'in nereye gittiğini bilmiyorum. Fakat böyle durumlarda buluşmak üzere daha önceden bir yer kararlaştırmışlardır diye düşünüyorum.

4 Amerikalı
dün gece serbest bırakıldı

Basında 4 Amerikalı askerin serbest bırakılması haberi.

Hüseyin Amerikalıların serbest bırakılmasına duyduğu tepkiyi kimseden gizlemedi. Onun bu tepkisini gören birçok kişi ve çevre Amerikalıların öldürülmeden serbest bırakılmasına tepki duydu olarak yorumladı. Bu yoruma Denizlerin Amerikalıların öldürülmesine karşı olduğu, Hüseyin'in ise Amerikalıların -hiç olmazsa birinin- öldürülmesinden yana olduğu gibi görüşler de eklendi. Ben bu yoruma ve görüşlere katılmıyorum.

Amerikalılar öldürülecek mi, öldürülmeyecek mi sorusunun, Amerikalıların kaçırıldığı ilk günden itibaren birçok THKO'lu arkadaşın kafasını kurcaladığı doğrudur. Fakat bu sorun ayrıntılı olarak tartışılmadı. Buna daha sıra gelmemişti. Bu biçimde ancak bütün taleplerimize *"Hayır"* yanıtı aldığımız zaman tartışılabilirdi. Oysa Muammer Aksoy kanalıyla ilişkiler yeni kurulmuştu. Yukarıda da anlattığım gibi bu doğrultudaki ilk adımlar 8 Mart

günü atılmıştı. 8 Mart 1971 günü akşamı Hüseyin'in Muammer Aksoy'la görüşeceğini bilen Denizlerin aynı gece, bu görüşmenin sonuçlarını beklemeden Amerikalıları serbest bırakmasında bir terslik vardı. Bana göre Hüseyin'in asıl canını sıkan bu terslikti. Tam ilişki kurulmuşken, pazarlık sürecini yaşamadan Amerikalıların serbest bırakılmasıydı.

Amaç İnsan Öldürmek Değil...

Görüşmeler sürdürülüp sonunda THKO'nun taleplerinin hepsi reddedilseydi "ne olurdu?" sorusu sorulabilir. Ben bu durumda bile ne Denizlerin ne de Hüseyin'in Amerikalıları öldürebileceği kanısında değilim. Her şeyden önce arkadaşlarımın yaşama büyük bir değer verdiğini biliyorum. Eli kolu bağlı insanları başlarına silah dayayarak öldürmenin bütün arkadaşlarım için çok zor olduğuna inanıyorum. Bu görüşü öne sürerken bir başka dayanağım da Amerikalıların çoğunun er oluşudur. Bilindiği gibi kaçırılan Amerikalıların üçü er, biri de çavuştu. Aralarında general vb. gibi üst rütbeli, dolayısıyla ABD'nin tüm ezilen halklara karşı uyguladığı emperyalist politikadan doğrudan sorumlu birileri olsaydı "belki" diye düşünürdüm. THKO'nun bütün taleplerinin reddedilmesi durumunda, yeni bir bildiri yayınlanır ve beyinleri yıkanarak dünyanın çeşitli ülkelerine gönderilen bu erlerin ABD'nin emperyalist politikasından doğrudan sorumlu tutulamayacağı, bu politikanın araçları olduğu, zaten eylemin amacının da insan öldürmek değil, THKO'nun kuruluşunu ve amaçlarını halkımıza açıklamak olduğu ve bu amaca kısmen ulaşıldığı belirtilir ve Amerikalı erler yine de serbest bırakılırdı.

THKO'nun 2 No.lu Bildirisi: "*Faşist Darbe!*"

Yanılmıyorsam Sinan, Deniz ve Yusuf, 9 ya da 10 Mart akşamı bizim birkaç gün önce boşalttığımız Maltepe'deki eve geçtiler. Dört Amerikalının kaçırılması eyleminden sonra arkadaşlarımızın kırsal bölgeye geçeceğini kestirmek zor değildi. Nitekim Sinan ve Alparslan Amerikalıların serbest bırakılmasını izleyen günlerde Ankara'dan ayrıldılar. Deniz ve Yusuf'un bazı ilişkilerin kurulması için birkaç gün daha beklemesi gerekmişti.

Bu süre içinde Hüseyin ve ben Siyasal Bilgiler yakınındaki evde kalmaya devam ettik. 12 Mart 1971 günü öğle haberlerini birlikte dinledik ve Muhtıra'nın[13] verildiğini öğrendik. Haberler biter bitmez oturduğumuz salondaki masanın başına geçen Hüseyin bir şeyler yazmaya başladı. Bitirince yazdığı metni bana uzatarak okumamı istedi. Bu THKO'nun 2 No.lu bildirisiydi.

THKO'nun 2 No.lu bildirisi, 1 No.lu bildirisi gibi *"TÜRKİYE HALK KURTULUŞ ORDUSU'NUN SESİDİR"* sözcükleriyle başlıyordu. Hüseyin'in küçük harfli, düzgün el yazısıyla 1,5 sayfa uzunluğunda olan bildiri metninde bir tek düzeltme bile yoktu, dili gibi mantığı da akıcı ve yalındı ve daha çok devrimci çevrelere yönelikti.

Bu bildiriyi ne yazık ki çok dar bir çevreye iletebildik. Bu nedenle de az kişi tarafından bilinmektedir. 12 Mart döneminde cezaevinde yatıp çıktıktan sonra belki bir kopyası bir yerlerde kalmıştır umuduyla çok aradım, fakat bulamadım.

Bildirinin tüm metnini anımsamam doğal olarak olanaksız. Fakat bu bildiriyi çok önemsediğim için içeriğini kendi sözcüklerimle birkaç noktada özetlemeye çalışacağım.

13. 12 Mart Muhtırası.

1. Hüseyin bildirinin giriş bölümünde 12 Mart Muhtırası'nın reformcu söylemine aldanmamak gerektiğini, yapılanın faşist bir darbe olduğunu vurguluyordu.
2. Muhtıra'nın verilmesinin hemen ardından çeşitli alanlardaki uzmanlardan oluşacak ve *"Reform hükümeti"* görünümü verilecek bir hükümetin kurulacağını öngörüyordu.
3. Muhtıra'nın reformcu söylemi gibi, "reform hükümeti" görünümlü bir hükümetin kurulmasının da "sol" cunta beklentisi içindeki bazı çevrelerin yanılgılarını sürdürmeyi ve devrimcilerin faşist darbeye karşı gösterecekleri olası tepkileri zayıflatmayı amaçladığını belirtiyordu.
4. Bu sözüm ona reform hükümetinin başına getirilecek Başbakan'ın niteliklerini sayıyor ve onu Portekiz Diktatörü Salazar'a benzetiyordu.
5. 12 Mart Muhtırası'nın verilmesiyle başlayan dönemde Türkiye'de ilerici ve devrimci kesimler üzerinde uygulanan baskıların daha da yoğunlaşacağına dikkati çekiyor ve olabilecekleri sıralıyordu:
   A – Solcu partiler, devrimci örgütler, demokratik kitle örgütleri kapatılacak,
   B – İşçi sendikalarına büyük darbeler indirilecek,
   C – Devrimci yayınlar yasaklanacak,
   D – Kitlesel tutuklamalar yapılacak ve yoğun işkence uygulamaları gündeme gelecekti.
6. Hüseyin bildirinin son bölümünde bütün devrimcileri uyanık olmaya, yanılgılardan kurtulmaya ve güçlerini faşizme karşı mücadelede birleştirmeye çağırıyordu.

12 Mart Muhtırası'nı verenlerin reformcu söylemi Hüseyin'i yanıltmamıştı. Bunun faşist bir darbe olduğunu kavraması için bazıları gibi *"Balyoz Harekâtı"*nı beklemesi de gerekmemişti. O daha ilk andan hiçbir ikircikliğe düşmeksizin darbeye karşı açıkça tavır aldı. Bu tavrı genelde Ordu'yu, özelde de bizim ülkemizdeki Ordu'nun yapısını ve işlevini doğru değerlendirmekten kaynaklanıyordu.

Ordu içinde ilerici hatta devrimci bireyler olsa bile, kurum olarak egemen sınıflar ittifakının çıkarlarının savunucusudur, var olan düzenin koruyucusudur. Dolayısıyla tutucudur. Düzeni değiştirmek isteyen sınıf ve tabakalar üzerinde baskı yapmakla görevlidir. Eğer devrimciler özellikle bizim gibi ülkelerde mücadeleyi sürdürmek istiyorlarsa, başka mücadele biçimlerini de dışlamadan, düzenin ordusuna alternatif gücü, yani halkın devrimci ordusunu yaratmak durumundadırlar. Amaçlanan Halk Savaşı verecek güce TÜRKİYE HALK KURTULUŞ ORDUSU adının verilmesinde de bu değerlendirme önemli bir rol oynamıştır.

Hüseyin'in bu anlayıştan yola çıkarak bildiride öngördüğü gelişmeler –"reform hükümeti" görünümü verilen bir hükümetin kurulması, bu hükümetin başına niteliklerini saydığı başbakan tipine tıpı tıpına uygun ve Salazar'ı aratmayacak bir başbakanın Nihat Erim'in getirilmesi, ilerici, devrimci kesimler üzerindeki baskıların daha da yoğunlaşması– 12 Mart Muhtırası'nın verilmesini izleyen dönemde birer birer gerçekleştiler. Neredeyse sözcüğü sözcüğüne doğrulandılar.

12 Mart akşamı Hüseyin bir ara evden çıktı. Sanıyorum yazdığı bildiriyi Denizlere de okutmak, onlarla da tartışmak için Maltepe'deki eve gitmişti. Bir süre sonra bildirinin daktiloyla yazılmış birkaç kopyasıyla birlikte döndü. Bildiri metninde hiçbir değişiklik yapılmamıştı. Hüseyin'in yazdığı bildiri olduğu gibi THKO'nun bildirisi olarak benimsenmişti. Böylece THKO, 12 Mart Muhtırasının verilişini faşist bir darbe olarak niteleyen ve buna karşı açık bir tavır alan ilk örgüt oluyordu.

Hüseyin bildirinin kopyalarını bana vererek devrimci çevrelere dağıtmamı istedi. 13, 14, 15 Mart günleri bu bildiriyi bazı çevrelere ilettim. Şu anda ilettiğim bütün çevreleri anımsayamıyorum. Kesinlikle anımsadıklarım arasında Mihri belli ve Sevim Belli var. Evlerine götürdüğüm bildiriyi Mihri Belli'nin zaman zaman içeriğini onaylar biçimde başını sallayarak okuduğunu ve çok duygulandığını da anımsıyorum. Bu bildiri basında yayınlanmadı.

THKO'NUN 2 NO.LU BİLDİRİSİ[14]

Bütün dünya halklarına ve Türkiye Halkı'na THKO'nun sesidir.

Türkiye, içinde bulunduğu şu günlerde ekonomik ve politik yapısıyla önemli gelişmelere gebedir. Bütün gerici güçlerin sorumluluğu üzerinden atmaya çalıştığı bu günün Türkiye'sinde halkımıza gerekli açıklamayı yapıyoruz.

Uzun bir süreden beri emperyalizmin yurdumuzdaki temsilcisi olan hain Hükümet, içine düştüğü ekonomik buhranı çözememiş ve peşinden politik buhran baş göstermiştir. Ekonomik ve politik bühtanın doğurduğu kitlelerin ekonomik talepleri ve bu talepler için tepkileri artmıştır. Devrimci mücadelemiz yeni boyutlar kazanarak, Ulusal Kurtuluş Savaşımız ciddi tohumlarını atmaya başlamıştır. Bu gelişmeler karşısında hain hükümet kontrolü altında direkt kullanabildiği sermayesinin silahlı bekçileriyle yeni polisi, jandarması ve sivil gerici güçleriyle koruyamaz olmuştur.

Kısaca Türkiye'nin içinde bulunduğu durum şudur:

1. Sömürünün devamını sağlayan devlet mekanizmasının belli kesimleri işlemez olmuştur. Bunlar, hükümet ve parlamentodur.

2. Sermaye sahibi gerici güçler arasındaki ittifak sarsılmış ve kontrolü devam ettirecek bir bütünlük olma özelliğini yitirmiştir.

3. Devletin en büyük baskı aracı olan gerici Ordu prestijini kaybetmiştir.

4. Gerici Ordu içindeki ilerici güçler birleşerek iktidara aday olmaya başlamışlardır.

5. Halk kitleleri ekonomik mücadelelerine hız vererek, politik atılımlar yapmışlardır. Böylece her sınıf ve zümrenin kendi sınıfsal çıkarını koruma mücadelesi belirgin hale gelmiştir.

14. Kaynak: İştirakî, 3 Aylık Teorik/Politik Dergi, Yıl: 2, Sayı 10, Sayfa 123, Ekim-Aralık 2016.
Süleyman Ekinci'nin İştiraki Dergisi'nde bularak bize kazandırdığı THKO'nun bu ikinci bildirisini aynen buraya almayı uygun buldum. Gülay'ın anlatımlarıyla paralellik taşıyan bildiri içeriğini uzun yıllar sonra Gülay'ın hatırlıyor olması, belleğinin çok güçlü olduğunun aynı zamanda güzel bir örneğini oluşturuyor.

6. Gelişen devrimci mücadelemiz Ulusal Kurtuluş Savaşımızın eşiğine varmıştır.

Böyle bir Türkiye'de Amerika ve gericiler, Ordu'nun muhtırasıyla giriştikleri tedbirlerle şunları planlamışlardır:

1. Devlet mekanizmasının başı Cevdet Sunay yerinde kalacak, işlemez hale gelmiş olan hükümet ve parlamento devletin diğer kesimleriyle takviye edilecek, bunun en sağlam garantisi, kontrolü gerici Ordu'nun eline vermektir.

2. Böylece gericiler arasındaki parçalanma son bulacak ve ileriye dönük sağlam ittifak yeniden kurulacak. Ordu muhtırası üzerine gericilerin ağız birliği etmesi bundandır.

3. Ordu gericileri toparlayıcı rolünü oynadığı için prestiji yükselecek ve ileriye dönük askeri diktanın zeminini hazırlayacaktır.

4. Gerici Ordu içindeki iktidara aday ilerici güçlerin mücadelesi kısa vadede önlenecek, uzun vadede ise bu ilerici güç tasfiye edilecektir.

5. Halk kitlelerinin mücadelesi yeni hükümetin gelişiyle eski hızını kaybedecektir. Toplum bir müddet sorunlarını hükümetin kendisinden bekleyecek, politik buhran halledilmiş gibi ekonomik buhran halledilecek vaadiyle sınıf mücadelesi kısırlaştırılacaktır.

6. Devrimci mücadele bastırılacak ve güdümlü bir mücadele ortamı hazırlanacaktır.

Gerici Ordu'nun muhtırası, görünüşte hain hükümete karşı olduğu için halkın geçici desteğini kazanacak, attığı ilerici sloganlarla da devrimci güçleri yanına alacaktır. Bu tavır Ordu'yu gericilerin dışında bağımsız bir güç gibi göstermeyi başaracak ve alacağı zorba tedbirleri haklı göstermesini sağlayacaktır.

Son yıllarda Amerika'nın planladığı darbelerin tipik bir örneğini teşkil eden bu gerici gelişmeye karşı THKO'nun tavrı şudur:

1. Ordu'nun muhtırasıyla başlayan gelişim, ilerici değil gericidir.

2. Bu gerici gelişime karşı devrimci mücadeleyi sürdürmek için silahlı bir güç THKO, en amansız şekilde karşı koyacaktır.

Kısa dönemde halk kitleleri ve devrimciler hatalarından dolayı aldanacak, gericiler ise güçlenecektir.

Halkımız ve devrimcilere bu gerici gelişimin sahte sloganlarına ve üniformalarına aldanmamalarını bildiririz.

Gelecek yeni Hükümet ekonomik buhranı çözemeyecek, politik buhranı geçici giderecektir. Reformlar ve ülke kalkınması gerçekleşmeyecek, bu karşı halk üzerindeki zulüm artacak, devrimci mücadele zorba metotlarla engellenecek, etnik guruplar üzerindeki baskı ve asimilasyon politikası artacaktır.

Adım adım yaklaşan Askeri Dikta'ya karşı var olmanın tek yolu, silahlı bir güç olmaktır.

"Yahu Bunlar Gerçekten de Sol Bir Darbe Yapıldığını Sanıyorlar"

ORDU ÜLTİMATOM VERDİ
"Hükûmet çekilsin"
Ordu'da bütün izinler kalktı
BİRLİKLER ALARMDA
Milli Hükûmet kurulmazsa
ORDU idareye el koyacak

12 Mart muhtırası haberi.

Bildiriyi çeşitli çevrelere iletmeye çalıştığım günlerden birinde –kesin olarak anımsayamıyorum, fakat 13 Mart ya da 14 Mart olabilir– Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin önünden geçerken binanın ön yüzünü boydan boya kaplayan bir yazının asılı olduğunu gördüm. Bu Muhtıra'yı verenlere yönelik toprak reformunun yapılmasından Amerikan üslerinin kapatılmasına kadar birçok talepler içeren bir listeydi. Bu talepler listesini okuyan arkadaş-

lardan birinin *"Bunlar cuntadan MDD[15] yapmasını istiyorlar, oldu olacak bir de sosyalist devrim yapın deselerdi ya!"* diyerek şakayla karışık bir eleştiri yaptığını anımsıyorum. THKO'nun 2 No.lu bildirisiyle bu talepler listesi arasındaki fark çok büyüktü. Hüseyin bazı çevreleri yanılgılardan kurtulmaya çağırırken çok haklıydı.

O günlerde Siyasal Bilgiler'e pek gidip gelmiyorduk. Fakat o talepler listesini doğrusu kimin astığını çok merak etmiştim. İçeri girmekten kendimi alamadım. O gün Siyasal Bilgiler Kantini'nde her zamankine oranla çok daha az sayıda arkadaş vardı. Hüseyin'in de orada olduğunu gördüm. Şimdi kimler olduğunu anımsayamadığım iki kişiyle konuşuyordu. Yüz ifadelerinden oldukça sert bir tartışma yaptıklarını anladım. Boş bir masaya geçip oturdum. Bir süre sonra iki arkadaşla birlikte Hüseyin de gelerek aynı masaya oturdular. Hüseyin *"Yahu bunlar gerçekten de sol bir darbe yapıldığını sanıyorlar"* dedi.

Türkiye'de 1971 yılı başından beri dolaşan darbe söylentileri Mart ayı başlarında daha da yoğunlaşmıştı. Genellikle Demirel Hükümeti'ni devirerek ülkeyi işbirlikçi ve anti-demokratik bir yönetimden kurtaracak ve böylece bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin önünü açacak "sol" bir darbeden söz ediliyordu. "Sol" darbe söylentileri yalnızca ilerici kesimleri değil, bazı devrimci çevreleri de etkilemişti. İşte Siyasal Bilgiler Fakültesi önüne o uzun talepler listesini asanlar bu çevrelerdendi. Bunlar 12 Mart Muhtırası'nı doğru değerlendiremediler. Darbeyi açıkça desteklemediler fakat *"Balyoz Harekâtına"* kadar açıkça karşı tavır da almadılar.

> **TÜRKAN SABUNCU:** *"Muhtıra verildiği günü Siyasal'ın duvarında Hüseyin'le bir başka buluşmamızda, "Bu gece çok Thomson toplayacağız!.." diyordu. 12 Mart Muhtırası'nın okunduğu gün bu yorumu yapıyordu. Askeri darbeye karşı Hüseyin'in tavrı bu kadar netti. Dev-Genç'in tavrı net değildi. Bu buluşmadan sonra bir daha Hüseyin'i de göremedim."*

15. Milli Demokratik Devrim.

Sahte THKO Bildirileri...

Bildiriyle ilgili bu bölümü bitirmeden önce üzerinde durmak istediğim bir konu var.

1 No.lu THKO Davası sorguları sırasında arkadaşlarımızdan birçoğu *"tek yazılı"* belgeden, yani THKO'nun 1 No.lu bildirisinden söz etmişler, yalnızca bu belgenin kendilerini bağladığını belirtmişler ve öteki bildirileri reddetmişlerdir. Arkadaşlarımızın mahkemedeki ifadelerinden yola çıkarak, 2 No.lu bildiriyi de kabul etmedikleri gibi yanlış bir sonuca varılabilir. Bu nedenle burada bir açıklama gerekli. THKO'nun 2 No.lu Bildirisi Denizlerin yargılandığı dava dosyası içinde yoktur. Arkadaşlarımızın mahkemede reddettiklerini söyledikleri bildiriler dava dosyası içinde bulunan, THKO ile hiçbir ilişkisi olmayan ve Savcı'nın arkadaşlarımız tarafından yazıldığını iddia ettiği bildirilerdir. Gerçekten de eylemlerin yoğun olduğu günlerde sağda solda THKO tarafından yayımlandığı iddia edilen bildiriler dolaşmaktaydı. *"Bizim Deniz"* adlı kitabın (genişletilmiş 12.baskı) *"Çok önemli bir 24 saat geçirdik"* başlıklı bölümünde sözü edilen bildirinin de bunlardan biri olduğuna inanıyorum.

Kitabın 208. sayfasında şunlar yazılı:

> *"15 Mart 1971 Pazartesi günü, THKO adına yayınlanan bir bildiride 'Amaç hasıl oldu. Demirel Hükümeti düştü. Güvenlik önlemlerinin kaldırılması halinde, bundan sonra mücadeleyi bırakıp, teslim olacağız. Adalet önünde hesap vereceğiz. Bize imkân tanınsın" açıklamaları yer alır."*

Turhan Feyizoğlu bu satırları 25.8.1971 tarihli Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinden aktarmış. THKO adına yalnızca iki bildiri yayınlanmıştır. Birincisi 4 Amerikalının kaçırılması eylemine ilişkin olarak yayınlanan, 4 Mart 1971'de basın ve yayın organlarına, 4 Mart izleyen günlerde de devrimci çevrelere iletilen bildiridir. İkincisi ise 12 Mart Muhtırası'na ilişkin olarak 12 Mart 1971'de yayınlanan ve 13, 14, 15 Mart günleri devrimci çevrelere iletilen bildiridir.

25.8. 1971 tarihinde Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde 15 Mart 1971'de THKO tarafından yayınlandığı iddia edilen bildirinin mantıksal bir açıklaması yoktur. Her şeyden önce THKO'nun 1971 yılı başlarındaki eylemleri yaparken amacı Demirel Hükümeti'ni düşürmek değildi. THKO'nun kurulduğunu halkımıza duyurmaktı. Bu eylemlerin Demirel Hükümeti'nin

düşürülmesine katkıda bulunduğu doğrudur. Fakat doğrudan amaç bu değildi. Daha da önemlisi 20-25 arkadaşımızın kırsal bölgede bulunduğu, Sinan, Alparslan, Yusuf, Deniz ve Hüseyin İnan'ın kırsal bölgeye geçmeye hazırlandığı, 12 Mart 1971'de yayınlanan 2 No.lu bildiri ile bütün devrimci güçlerin faşizme karşı mücadeleye çağrıldığı bir ortamda, arkadaşlarımızın "... *mücadeleyi bırakıp teslim olacağız, adalet önünde hesap vereceğiz.* ..." demesi olanaksızdır. Bunlar olsa olsa arkadaşlarımızın gerçekten de mücadeleyi bırakıp, teslim olmasını ve adalet önünde hesap vermesini isteyenlerin özlemlerini yansıtan sözcüklerdir.

"Şarkışla'ya Düşürmesin..."

Yukarıda da söylediğim gibi Sinan ve Alparslan'ın ayrılmasından sonra Deniz ve Yusuf'un Ankara'dan ayrılarak kırsal bölgedeki harekete katılacaklarını seziyordum. Fakat kesin olarak hangi tarihte yola çıkacaklarını bilmiyordum.

Yusuf ve Deniz'in 16 Mart'ta sabaha karşı Gemerek'te yakalandıklarını duymak bizim için gerçekten de büyük bir darbe oldu. Haberi okuyan başka arkadaşlarımız gibi bende Siyasal'a gittim. 16 Mart gününü gazeteleri okuyarak, haberleri dinleyerek, akşam da televizyon seyrederek geçirdik. Bazı gazeteler ikinci baskı yapmışlardı. Radyo ve televizyon haberlerinin neredeyse tümü Deniz ve Yusuf'la ilgiliydi. Üzüntülüydük, fakat bizi en çok üzen Yusuf'un sağlık durumuydu. Yanılmıyorsam Yusuf 17 Martta Sivas Devlet Hastanesi'nde ameliyat edildi. Onun tehlikeyi atlattığı haberi bizi çok sevindirdi. Moralimiz yeniden yükseldi. "Sağ olsunlar da gerisi o kadar önemli değil" diyorduk, "hapis nasıl olsa yatılır çıkılır" diye düşünüyorduk.

TÜRKAN SABUNCU: *"Denizlerin yakalandığı gün (16 Mart 1971) Gülay'la bir taksiye bindik Siyasal Bilgiler Fakültesi Yurdu'na gidiyorduk. O sıralarda Amerika'da boksör Muhammet Ali Clay son maçında yenilmişti. Bu yenilgi sanırım aynı güne rastlıyordu. Bindiğimiz taksi şoförü, "Arabayı yıkadım yağmur yağdı, Clay yenildi, Deniz Gezmiş yakalandı. Ne talihsiz ve kötü bir gün!.." dedi. Gülay'la birbirimize bakıp gülümsedik...*

Bir sefer yine Gülay'la birlikte İstanbul'a giderken ilginç bir olay daha yaşamıştık. Onu da anlatmak istiyorum: 1971 Nisan sonu veya Mayıs başlarında Atilla Keskin İstan-

bul'daydı. Biz de Gülay'la ikimiz, belimizde silahlarla uçağa bindik İstanbul'a gittik. Uçakta "bu uçağı kaçırabiliriz" filan diye konuştuk. Arkamızda, önümüzde oturanların dikkatini çektik. Dönüp dönüp bize bakıyorlardı ama neyse bir şey olmadı. O kadar rahattık..."

"*Bekleyin*" dedi, "*Bekleyin Zamanı Gelecek!*"...

Denizlerden bir süre sonra Hüseyin'in de Ankara'dan ayrılması gerektiğini biliyordum. Onu son kez ne gün gördüğümü de anımsamıyorum. 20 Mart ya da 21 Mart olabilir. Neler konuştuğumuzu da tam anımsamıyorum. Daha doğrusu çok heyecanlandığımı, boğazıma bir şeylerin düğümlendiğini, kopuk kopuk, çok anlamlı olmayan bir şeyler söylemeye çalıştığımı anımsıyorum. Ben de kırsal bölgeye gitmek istiyordum. Fakat kırsal bölgedeki hareket daha yeni yeni ayakları üzerinde durmaya çalışıyordu. Oradaki arkadaşlarımız birçok sorunla boğuşmak zorundaydı. Sinan ve Alparslan[16] çok kısa bir süre önce kırsal alana geçmişlerdi. Kırsal bölgeye geçmek üzere yola çıkan Deniz ve Yusuf ise yakalanmışlardı. Onlarla ilgilenmek gerekliydi. Bu koşullarda kırsal bölgedeki harekete katılabileceğim benim bile aklıma yatmıyordu. Hem daha işin başındaydık. Önümüzde iniş ve çıkışlarıyla yıllarca sürecek bir mücadele vardı. Bir gün nasıl olsa katılacağım diye düşünüyordum. Bu aşamada ben de gideceğim diye diretmek bana biraz sabırsızlık etmek gibi geliyordu. Bu düşüncelerle Hüseyin'e açıkça ben de kırsal bölgeye gitmek istiyorum demedim ve "*Hayır, gidemezsin*" gibi bir yanıt almadım. Dolayısıyla Hüseyin beni engellemedi ama koşullar uygun olsa beni de kırsala yanlarında götürürlerdi diye düşünüyorum. Zaten Hüseyin hiçbir zaman, bir şeyler yapmak isteyen hiç kimseyi engellememiştir. Tersine O hepimizin ufkunu genişleten, zayıflıklardan kurtulmamıza ve gelişmemize yardım eden bir arkadaştı. Hüseyin İnan tanıdığım en zeki insanlardan biridir. Benim kırsal bölgedeki harekete katılmak istediğimi çok iyi biliyordu. Neden gitmek istiyorum diye diretmediğimi de anlamıştı. Ayrılırken "*Şimdilik buralarda kalıyorsun*" dedi. "*Şimdilik*" sözcüğü benim için anlam yüklüydü.

16. Gülay, Alpaslan'ın da kırsal alana geçtiğini yazıyor ama o sırada Sinan kırsal alanda, Alpaslan İstanbul'daydı, daha sonra kırsal alana geçti. ATS

TÜRKAN SABUNCU: *"Gülay'la ikimiz Nurhak'a gitmeyi çok istiyorduk. Bütün amacımız Nurhak'tı. Hüseyin'le Nurhak'a gitme konusunda çok konuşmuştuk. Aslında onlar sonradan ortaya çıkan durumu hiç beklemiyorlardı. Bir banka soygunundan sonra Denizlerin bu kadar afişe edilip şehirde kalacaklarını beklemiyorlardı. Bankayı soyup hepsi gidecekti. "Bizi de götürün," diyorduk. Hüseyinler de "Sizin zamanınız değil," diyorlardı.*

Gülay'la Hüseyin sık sık konuşurdu. En çok Gülay'la Hüseyin konuşurdu. Gülay anlatamamış. Gülay çok daha iyi biliyordu şehirde neden bu kadar kalındığını. Ama Gülay bana kaç kere "Hüseyin çok rahatsız şehir eylemlerinden. Çok rahatsız oluyor," dedi. Ben Gülay'dan birçok kez duydum bunu."

Alpaslan Özdoğan'ın mezarı başında.

23 Mart 1971'de Hüseyin'in de Mehmet Nakipoğlu'yla birlikte Kayseri de yakalandığını öğrendik. Bu bizim için ikinci büyük darbeydi. Üzüldük, hem de çok üzüldük, ama yine de

"sağlar ya gerisi önemli değil. Hapiste yatarlar ve çıkarlar" diye düşünmeye devam ettik.

Deniz ve Yusuf'un Ankara'dan ayrılmasından sonra Türkan'la ben Maltepe'deki eve geçtik. Hüseyinlerin yakalanmasından yaklaşık bir hafta sonra, sanırım Mart ayının son günlerinde ya da Nisan'ın ilk günlerinde Ankara'ya gelen Alparslan iki gün Maltepe'deki evde kaldı. Onun gelişi moralimizi yükseltmişti. Dağdaki arkadaşlarımızdan bize selam getirdi. Fazla ayrıntılara girmeden kısaca dağdaki yaşamlarından söz etti. Ona *"Bizi burada bırakıp gitmeye yüreğiniz nasıl dayanıyor?"* diyerek takıldık. Alparslan şakamızın altında bir yakınma olduğunu sezmişti. *"Bekleyin"* dedi, *"bekleyin zamanı gelecek!"*.

Alparslan'ı Maltepe'de kaldığı günler son görüşüm oldu.

Alparslan Ankara'dan ayrıldıktan bir süre sonra, yanılmıyorsam 1971 Nisan başlarıydı, Atilla Keskin Ankara'ya gelerek Cihan'ın saklanmasına yardım etmek üzere İstanbul'a geçmemiz gerektiğini söyledi. Birkaç gün sonra Türkan Sabuncu ile İstanbul'a gittik.

İstanbul'da İsmail Hakkı Bey!..

İstanbul'daki arkadaşlar Cihan'ın saklanması için Florya Şenlikköy'de bir ev tutmuşlardı ve Cihan bu evde kalmaya başlamıştı. İstanbul'a varır varmaz Cihan'ın kaldığı eve gittim. Cihan ev sahiplerine Niğdeli bir iş adamı olarak tanıtılmıştı. Ben de onun eşi rolündeydim. Bir ya da iki gün sonra Türkan ve Atilla da akrabalarımız olarak bize katıldılar.

> **TÜRKAN SABUNCU:** *"Havaalanında beni Atilla karşıladı. Aldı Şenlikköy'deki o meşhur eve götürdü. Orada Gülay Cihan'ın eşi ben de kız kardeşi rolündeydik. Balyoz Harekâtı'nda ev sahibinin bize güveni sayesinde kolayca kurtulduk. Orada bir ay kadar kaldık."*

Kaldığımız ev büyük bir bahçenin içindeydi. Bahçenin öteki ucundaki küçük, iki odalı evi de bir süre sonra bizim arkadaşlar kiraladılar. Fakat ev sahiplerimiz bizim onlarla ilişkimiz olduğunu bilmiyorlardı. Ev sahiplerimiz yaşlı bir çiftti. Ekonomik sıkıntıları nedeniyle oturdukları evin yarısını ve bahçenin ucundaki evi yazları kiraya veriyorlardı. Ev sahiplerimizle iyi ilişkiler geliştirmek amacıyla onları akşam yemeklerine davet etmeye başladık. Bir süre sonra ev sahibimiz İsmail Hakkı Bey'in akşamları bir iki kadeh içmekten hoşlandığını da keşfettik ve ona içecek bir şeyler ikram ettik. Emekli bir polis olan İsmail Hakkı Bey içince neşelenir, udunu eline alıp bize şarkılar söylerdi. Bazen de cinayet masasında görevli olduğu günlere ilişkin anılarından söz eder, ballandıra ballandıra cinayet sanıklarını nasıl yakaladığını anlatırdı. Biz de içimizden gülerdik. Cihan ve Atilla içki içmemeye özen gösteriyorlardı. İsmail Hakkı Bey'in

çok ısrar ettiği durumlarda ise ya bir iki yudum alıyor ya da içiyorlarmış gibi yapıyorlardı.

Şenlikköy'deki günlerimiz genellikle çok şakalar yaptığımız, çok güldüğümüz neşeli günlerdi. Deniz'in, Yusuf'un, Hüseyin'in cezaevinde olduğuna üzülüyorduk, ama bunu belli etmemeye çalışıyorduk.

Ev sahiplerimiz, bizim orada oluşumuzdan çok memnundu. İsmail Hakkı Bey, biz gençlerin iki yaşlı insanın yaşamına neşe getirdiğimizden söz ederdi sık sık. Aramızda en çok sevdiği de "Ali Bey" diye hitap ettiği Cihan'dı. Cihan'ın "Bu güne kadar tanıdığı en iyi insan olduğunu" söylüyordu. Ev sahibimiz gelecek yaz yine İstanbul'a gelmemiz için ısrar etmeye bile başlamıştı. Artık "Kira falan istemez" diyordu. Evin bahçesi meyve ağaçlarıyla doluydu. Komşulardan duyduğumuz kadarıyla İsmail Hakkı Bey ağaçlarına çok meraklıydı ve öyle herkesin meyveleri toplamasına izin vermezdi. Fakat bizi o kadar sevmeye başlamıştı ki, dilediğimiz kadar meyve yememize bile izin çıkmıştı. Şenlikköy'ün yerlisi olan İsmail Hakkı Bey hemen hemen köydeki herkesi tanıyordu ve tanıdıklarına biz "genç kiracılarından" övgüyle söz ediyordu. Ev sahibimizin övgüleri Şenlikköy'de hakkımızda çok olumlu bir hava yaratılmasına yol açmıştı. Çoğumuz bu olumlu havadan yararlanarak rahatça dolaşabiliyorduk. Bakkal, manav, kasap bizi tanıyor, geçerken selamlıyorlardı.

Yeni ev kiralayanların kimlikleriyle birlikte polis karakoluna başvurma zorunluluğu getirilmişti. Sahte kimliklerimizi karakola götüren Türkan'ın sonradan anlattığına göre polisler "İsmail Hakkı Bey'in kiracılarının" kimliklerine bakmaya bile gerek görmemişti. O kadar rahat hareket edebiliyorduk ki, evin yakınındaki yazlık sinemaya bile gidebiliyorduk. Yalnızca bizimle ilişki kurmaya gelen arkadaşlarımızın gece ve hiç kimseye görünmeden gelip gitmesine özen gösteriyorduk. Tek sorun her yerde resimleri asılı olan Cihan'ın dışarıya çıkıp dolaşamamasıydı. Onu ne kadar değiştirmeye çalıştıksa da bunu başaramamıştık. Biz rahat rahat dolaşırken onun sürekli evde kalmasının sonunda dikkati çekeceğini seziyorduk. Bu sorunu çözmek için ev sahibimiz olan kadınla hemen hemen her sabah yapmaya başladığımız sohbetlerden biri sırasında Ali'nin, yani Cihan'ın kalp hastası olduğunu, dinlenmesi gerektiğini, zaten bu nedenle de İstanbul'a yazlığa geldiğimizi söyledim. Bu açık-

lama inandırıcı olmuş ve ev sahibimiz haberi hemen çevreye yaymıştı. Ali Bey'e geçmiş olsun demeye ve teselli etmeye gelen komşularımız bile oldu.

"Anarşist Arayacak Başka Yer mi Bulamadın?"

Cihan Alptekin

Efraim Elrom[17] kaçırıldığı zaman içinde bulunduğumuz ortam buydu. Yanılmıyorsam Elrom'un kaçırılmasından 3-4 gün sonra, radyodan ertesi gün sokağa çıkma yasağı koyulacağını ve ev ev arama yapılacağını duyduk. Ne yapacağımızı tartıştık. Aceleyle bir başka eve taşınmak dikkati çeker ve yanlış olur diye düşündük. Bunun yerine Şenlikköy'deki evde kalacak, bahçede büyük bir masa hazırlayacak ev sahiplerimizi ve komşularımızı da davet ederek, hep birlikte eğleniyormuş görünümünü verecektik. Elbette arama sırasında kim olduğumuzun ortaya çıkması durumunda nasıl davranacağımızı da tartışmış, Cihan'la Atilla bazı önlemler almıştı. Sokağa çıkma yasağının olduğu gün bahçede büyük bir masa hazırladık. Oldukça büyük bir guruptuk. İsmail Hakkı Bey'i masanın başına oturttuk. Öğleye doğru başlarında bir başçavuş olan sekiz on asker bahçeye girdi. Başçavuş *"Arama yapmaya geldik, arama!"* diye bağırdı. Bu sözlere çok sinirlenen İsmail Hakkı Bey *"Ulan sen kim oluyorsun da benim evimde arama yapacaksın? Anarşist arayacak başka yer mi bulamadın?"* diye bağırarak bastonunu başçavuşun kafasına doğru fırlattı. Bastonu kafasına yememek için geri geri çekilen başçavuş, *"şaka yaptım İsmail Hakkı Bey, şaka yaptım. Geçerken bir uğrayalım demiştim,"* diyerek bahçe kapısından çıktı. Askerlerini de alıp gitti. Doğrusu bu aramayı çok kolay atlatmıştık.

17. Efraim Elrom: Mahir Çayan ve arkadaşlarının kaçırdıkları İsrail'in İstanbul Başkonsolosu.

TÜRKAN SABUNCU: *"O arada işte Elrom öldürüldü, o bilinen nokta operasyonu yapıldı. Hatta orada dediler ki, "Sen hızlı ve seri konuşuyorsun gelen polisleri sen karşıla!" Polisler geldi. Ev sahibimiz yaşlı bir emekli Komiser'di. Hep birlikte bahçede oturuyorduk. Hemen tanınmasın diye Cihan'ın saçlarını ben siyaha boyamıştım. Sonra polisler geldi. Ben polisleri seri bir konuşma ile hallettim. Kimlikleri getirdim işte "amca şöyledir böyledir" diye.. "Polis Amca!" falan diye polislerin dikkatini tamamen dağıttık ve biz o nokta operasyonundan böylece kurtulduk."*

Şenlikköy'deki yaşam giderek sıkıcı olmaya başlamıştı. Özellikle Cihan'ın içi içine sığmıyordu. Bir an önce dağdaki harekete katılmak için can atıyordu. Gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra Atilla Şenlikköy'den ayrıldı. Cihan ve Tayfur Cinemre de 1 Haziran günü motosikletle yola çıkacaklardı. Ev sahiplerimize bir süre için Niğde'ye dönmek zorunda olduğumuzu söyledik. Cihan yola çıkmak için öyle sabırsızlanıyordu ki onu öğle haberlerini dinlemeye bile razı edemedik. Cihanların yola çıkmasından yaklaşık yarım saat sonra Nurhak'taki çatışmayı duyduk. Cihan; Sinan, Alparslan ve Kadir'in öldürüldüğünü öğrenemeden yola çıkmıştı. Ona haber verme olanağımız yoktu. Türkan ile birlikte Şenlikköy'den ayrıldık. Şimdi nerede olduğunu hatırlayamadığım bir eve gittik. Aynı gün, günün son haberlerinde Cihan ve Tayfur'un da Tekirdağ'da çatışma sonucu yakalandıklarını öğrendik.

TÜRKAN SABUNCU: *"Sonra Cihanlar Nurhak'a gitmek üzere yola çıktılar motosikletle. Vedalaştık çıktılar gittiler. Birkaç saat sonra zaten yakalandılar. Biz hemen o evi terk ettik. Ondan sonra Kocamustafapaşa'da bir eve gittik. Bir öğrenci evi miydi neydi orasını pek hatırlamıyorum ama bit falan vardı. Çok kötü bir yerdi. Gülay'la bir-iki gün orada kaldık. Ondan sonra Neco'nun evine geçtik. Uzun süre orada kaldık. Ama ne kadar kaldık onu çok iyi hatırlamıyorum. Sonra da nasıl olduysa Gülay'la birlikte Ankara'ya dönmeye karar verdik. Ankara'ya geldik ama kalacak yer falan sorunlarımız vardı. Ankara'da da Fevzi Ballar, Seyfiler filan gibi guruplar vardı. İşte hem Fevzi'nin*

liderlik eğilimi, hem Gülay'ın liderlik eğilimi birbirleriyle çatışıyordu. Orada da bir post kavgası vardı yani."

Yukarıda da anlattığım gibi Cihan bir an önce dağdaki harekete katılmak istiyordu. Tayfur ile birlikte Şenlikköy'den ayrıldığı zaman bana somut olarak nereye gideceği konusunda bir şey söylemedi. Ben de böyle bir soru sormayı gereksiz buldum. Bazı çevrelerin Van'a giderken yakalandığını söylediklerini duydum ama benim böyle bir şeyden haberim olmadı. Dolayısıyla Van'a gideceği konusunda benim bir bilgim yok. Sonradan duyduğumuza göre Cihan ve Tayfur'un Tekirdağ'da yakalanışı bazı çevreleri şaşırtmış ve çeşitli yorumlara yol açmış. Bana göre aramaların görece yoğun olduğu bölgelerden kaçınarak, dolambaçlı bir yoldan Nurhak'a gitmeyi yeğlemişlerdi.

THKO'nun da Elrom'u kaçıracağı konusunda benim bir bilgim yok. Böyle bir eylem söz konusu olsaydı Cihan mutlaka katılırdı diye düşünüyorum. Cihan bu konuda bana hiçbir şey söylemedi. Bu doğrultuda bir hazırlık da sezmedim. Ayrıca mantık olarak da bana ters geliyor, çünkü bu dönemde THKO şehirlerden çekilerek, kırsal alandaki harekete ağırlık verme eğilimindeydi. THKO'nun da Elrom'u kaçıracağı doğrultusundaki haberler sanırım bazı gazetelerde çıkan yanlış haberlere dayanıyor.[18]

"*Peşmerge Talimi*" ve İbrahim Öztaş

İstanbul'da kaldığımız sırada bir evde saklandım. Annesi de babası da Kürt olan ailenin iki çocukları vardı: Bir tanesi bir buçuk yaşında bir kız çocuğu bir tanesi de üç buçuk yaşında bir oğlan. O oğlan, cin gibi bir oğlandı. Bir buçuk yaşındaki kız kardeşini sabahları uyandırıp "Peşmerge talimi yapacaksın" diye, "Yat, kalk, yat kalk." Peşmerge talimi yaptırıyordu. Çok zeki bir çocuktu.

18. Gülay, İsrail İstanbul Başkonsolosu Efraim Elrom'u THKO'nun kaçıracağına ilişkin bilgisi olmadığını ve bu konu hakkında düşüncelerini belirtiyor. Ancak Gülay'ın haberi yok ama Cihan Alptekin ve arkadaşlarının Elrom'u kaçırma çalışması yaptığını ama Mahir Çayanların erken davranıp THKP-C adına Elrom'u kaçırdıkları biliniyor. Bu konuda ayrıntılı bilgi, üzerinde çalıştığım *Devrimin Devrimcileri* isimli kitabımda yer alacak. ATS.

Bir gün bu, evden çıkmış dolaşırken yolunu kaybetmiş. Polisler bunu bulmuşlar götürmüşler karakola. Buna çikolata falan almışlar. O arada buna sormuşlar, demişler ki "Sen ne olacaksın büyüyünce?" "Ben komünist olacağım" demiş. "Anasını bilmem ne yapayım buna bunu öğretenin..." diye küfür etmişler. Bu da dönmüş "Ben de senin," demiş.

Annesi karakoldan oğlunu almaya gitmiş. Polisler "Bu çocuk bunları nerden biliyor?" diye annesinin üstüne yürümüşler. "Ne bileyim," demiş annesi, "Çıkıyor oynuyor dışarda, duymuş işte bir yerlerde."

Bu olayı öğrendikten sonra biz; "Aman" dedik, "Bu çok uyanık bir çocuk, yanında konuşurken isim falan söylemeyelim, öğrenmesin." O kadar dikkat etmemize rağmen nerden duyduysa, bir gün evden çıkıyorum, "Atilla'ya benden selam söyle," dedi. Şaşırdık, bayağı da korktuk.

Başka bir gün yine taksiyle bindik bir yere gidiyoruz. Şoförün yanına oturdu. Şoför bununla sohbet ediyor. "Ne olacaksın büyüyünce?" diye sordu. Biz içimizden "Aman şimdi komünist olacağım," diyecek bu. Döndü, hepimizin yüzüne şöyle bir baktı. Ondan sonra şoföre dönüp dedi ki "Gözlüklü olacağım." Şoför güldü. Tekrar bize döndü, "Açık etmedim," der gibi baktı.

İbrahim Öztaş.

O aralarda tam Elrom olayı olmuş, Cihanlar falan yakalanmış, Sıkıyönetim tüm hızıyla devam ediyor. Haliyle biz de geceleri pek dışarı çıkmıyorduk. Evinde kaldığımız arkadaş, bazı geceler bizi çıkarıyor bir çay bahçesine gidip çay filan içiyoruz. Bir gece yine biz çay içerken bu tutturuyor illa *"Dondurma istiyorum,"* diye. Babası diyor ki *"Olmaz, bu gün çok dondurma yedin."* *"Şimdi burada slogan atmaya başlarım,"* diyor. Sonuçta

istediğini kopardı, dondurmasını yedi ama bayağı korkmuştuk o gün de.

O çocuk İbrahim Öztaş'ı iyi tanıyor ve çok seviyordu. Bizden önce o evde İbrahim de kalmış. İbrahim'in İzmir'de öldürüldüğünü duydu. Ağıtlar yakmaya başladı İbrahim için. Resmen ağıt yakıyordu İbrahim'in adı geçtiği zaman. Nasıl ağıt yakıyordu anlatamam. İbrahim'in adı bir geçsin, anında "İbrahim Bey amcaam!" diye böyle hıçkıra hıçkıra ağlıyor, dövüne dövüne ağıt yakıyordu. Durduramıyorduk çocuğu. Saatlerce susturamıyorduk. Çok ağıtlar yakıyordu. "İbrahim Bey amcamı öldürdüler, İbrahim Bey amcamı öldürdüler!" Öylesine seviyordu İbrahim'i. Hiç unutmuyorum o çocuğun ağlamalarını. Bize epey kök söktürdü.

İbrahim deyince işte o cin gibi çocuk aklıma geliyor.

İbrahim Öztaş'ı İstanbul Şenlikköy'de kaldığımız zaman tanıdım. 1968'de ODTÜ'nde hazırlık okuduğunu sonra da İTÜ'ne geçtiğini duydum ama İbrahim'i oralardan hatırlamıyorum doğrusu. İstanbul'dan hatırlıyorum. Biz Ankara kadrosu olduğumuz için İstanbul'da da çok yakın ilişki içinde olduğum insanlardan değildi İbrahim. Yalnız İstanbul'daki arkadaşlardan duyduğum kadarıyla, çok yiğit bir çocuk olduğunu, bazı eylemlere katıldığını bilirim. Sonra örgütlenme hazırlıkları için İzmir'e gittiğini biliyorum. Fazla bilgim yok hakkında. Böyle kıvırcık saçlı, çok yakışıklı, kapkara gözlü bir arkadaş olarak hatırlıyorum.

Ankara'da Durum ve İstanbul

Daha Cihanların Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçmalarından önce bir yandan İstanbul'a gidip geliyorum bir yandan da Ankara'da çok sıkıntılı günler yaşıyordum. Bunları da anlatmadan geçemeyeceğim:

Ankara'da ben yakalandığım zaman bana sorguda *"Siz idamlar için bir şey yapmayacak mıydınız?"* dediler.

Zaten ben herkesten bir yıldan fazla geç yakalanmıştım. Yakalandığımız zaman hepimiz ne yaptığımızı ne ettiğimizi gizlemiyorduk. Mücadelemizi ve yaptığımız gizlilik içermeyen eylemlerimizi saklamıyor anlatıyorduk. Böyle bir taktik belirlenmişti. Ben kendimle ilgili hiçbir şeyi saklamıyordum. Zaten saklanacak da bir şey kalmamıştı daha önceden. Her şey ortaya çıkmıştı.

Ankara'da Bazı Arkadaşlar

Yalnız, ne yaptığımız tamam da *"Ne yapacaktınız?"* sorusu yeni bir soruydu tabi. Biz de o zaman bir eylem hazırlığı içindeydik. O yaptığımız hazırlıkları da ben son gün Cihan'ın yanından ayrılırken Cihan'a vermiştim bir dosya halinde. Daha doğrusu birkaç ay önce Hüseyin'in istediği doğrultuda bazı eylem hazırlıkları yapmıştık. Cihan'la görüştükten bir gün sonra da yakalandım.

Yakalandığımda *"Bir şey yapmayacak mıydınız?"* diye sormalarını beklememiştim. Soruyu yadırgamama rağmen *"Nasıl bir şey yapmayacaktık yav!"* dedim. *"Siz bizim yoldaşlarımızı asacaksınız biz eli kolu bağlı mı duracaktık, tabi yapacaktık,"* dedim. *"Ne yapacaktınız?"* dediler. *"Tabi en temizi Mamak Cezaevi'ni*

basmaktı. Biz de Mamak Cezaevi'ni basacaktık," dedim. *"Huruç harekâtı yapacaktık. Ya arkadaşları da alıp birlikte çıkarız ya da birlikte ölürüz."* Orada bir büyük rütbeli subay ile iki de başka subay oturuyordu. O büyük olanı dedi ki, *"Bu deli." "Ama"* dedi öteki subay, *"En işleyecek çözüm yolu da bu öneri,"* dedi. Şimdi ben bunu söyleyince, *"Haa, sen farkında mısın bu bir intihar hareketi,"* dedi adam. Dedim, *"Gayet farkındayım, intihar hareketidir bu. O an bakacaktık ya bizimkileri alıp çıkacaktık ya da birlikte ölecektik."*

Tabi ben bu intihar hareketi lafının bu kadar ileri gideceğini düşünmemiştim. Ertesi günü gazetelerde bu olay manşetten verildi. Ben de böylece oradan Cihan'a mesaj göndermiş oldum. Yani: *"Bana sordular 'Ne yapacaksınız?' diye, ben 'İntihar hareketi' dedim. Yani siz devam edin o işe,"* mesajıydı.

Şimdi bunu Adem Topal'a ve Mustafa Demirel'e söylemişler. Birisi daha vardı adını hatırlamıyorum. Demişler ki, *"Bak bu kız deli. Hepinizi intihar hareketine sokup öldürecekti"* diye. Ben o güne kadar söylememiştim hiç kimseye "intihar hareketi yapacağız" falan diye. Belli ki polisler işlemişler onlara. Şimdi her biri mahkemede kalkıp diyorlar ki *"Bu Gülay bizi intihar hareketine sokup öldürecekti."* Dava dosyasında var: "Gülay Özdeş'le aralarındaki çelişkiler nedeniyle cezalarının hafifletilip 5 yıl hapis verilmesine" diye, Adem topal filan çok az cezalar aldılar. Mustafa da onlardan biri.

Adem Topal Nurhak'a gitti ve çok korkmuş anlaşılan, "fıtığım var, ameliyat olacağım," bilmem ne bilmem ne diyerek Nurhak'tan ayrılmış. Adı Nurhak'ta olanlar arasında çıktığı için Ankara'da saklanıyordu. Bu arada benimle sürekli didişen bir havaları vardı Mustafa'nın da onun da.

Hüseyin İnan'dan Mektup

Bir de Fevzi Bal var.

Birçok kimse Fevzi Bal'ın ajanlığını konuşuyor ama ben Fevzi Bal'ın ajan olduğunu düşünmüyorum. Fakat Fevzi Bal'ın bana göre başka bir hastalığı vardı: kariyeristti.

TÜRKAN SABUNCU: *"Vallahi Fevzi'yi ben fazla anlayamadım. Fevzi'nin de saçını en son kesen benim. Saç boyama kesme bana aitti (Gülerek), kuaförlük... (Yine gülerek)"*

Bir gün Hüseyin İnan'dan bana, cezaevinden gönderdiği, yanılmıyorsam sigaranın içinde uzun bir rulo halinde bir mektup geldi. Fevzi Bal Sivaslıdır. Mektup, Nafiz isminde Sivaslı bir gardiyan aracılığıyla Fevzi'nin eline geçmiş ya da Fevzi'ye gelmiş. Yılbaşı gecesi Denizlerin kurtarılması için önemli ve sonuç getirebilecek bir eylem yapılmasını istiyordu Hüseyin mektubunda. Nasıl bir eylem olacağı da anlatılıyordu. Mektup Fevzi'ye yılbaşından iki buçuk ay önce verilmiş. Fevzi bu mektubu elinde tutuyor ve yılbaşından bir hafta önce bana veriyor *"Hüseyin bunun yapılmasını istiyor,"* diye.

Bir haftada neyi halledip yapacaksın. Çünkü yapılmasını istediği eylem, kapsamlı ve büyük boyutlu bir işti. Bir hafta gibi kısa bir sürede mümkün değil yetiştirmek ve yapmak. Çok kızdım: *"Sen!"* dedim, *"Bunu bana niye daha önce vermedin?"* Vermedi. Çünkü kendisi yapacak, böylece kahraman olacaktı. Böyle eğilimleri vardı Fevzi Bal'ın. Sonra yapamayacağını aklı kesince topu biz attı bir hafta önce. Ben ona da söyledim, *"Senin bu yaptığını ben hiçbir zaman unutmayacağım."*

TÜRKAN SABUNCU: *"Mamak Cezaevi'nden bize eylem yapmamız için bilgiler geliyordu. O zamanki Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın oğlu "Atilla Sunay'ı kaçırın!" diye bir bilgi geldi bize. Atilla Sunay Kavaklıdere Güniz sokakta bir evde oturuyordu. Üst katında da ünlü bir CHP'linin evi vardı. Sunay'ın oğlunu kaçırmak çok kolaydı. Rahat bir yerdi.*

Bir de Alman Maslahatgüzarı Hans Ulrich Wilke vardı. Onun istihbaratını yaptık. Alman ve Amerikan Büyükelçilerinin nasıl kaçırılacağının istihbaratını da ben yaptım. Özellikle Alman Büyükelçisi'nin evinin istihbaratı yapıldı. Bize içerden "Bunlardan hangisini kaçırabilirseniz kaçırın," demişlerdi. Biz yaptığımız tüm bu istihbarat çalışmalarının belgelerini hazırladık ve Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçıp Ankara'ya gelen Cihan Alptekin'e verdik."

"Kim Vermiş Gerilla Liderliğini?.."

Fevzi Bal'ın ikinci yaptığı bir işi de anlatmadan geçemeyeceğim: Zaten bizim liderlerimiz yakalanmış para yok, pul yok, silah yok, bir şey yok. O koşullarda ayakta durmaya çalışıyoruz.

Olağanüstü zor koşullar. Kaçan bir sürü adam var. Nurhak'tan gelip saklananlar var, arananlar var. Ev kiralıyorsun para yok, olanak yok. Ortalıkta iş yapan adam da yok.

Ben insanlardan yardım topluyorum, bağış topluyorum. O kadar çok destek oldu ki bazı çevreler. Örneğin yiyecek veren manavlar var, bakkallar var. Her hafta ben bu saklananlara, sanki ben hiç aranmıyormuşum gibi, bunların yiyeceklerini taşıyorum, okuyacakları kitapları taşıyorum.

Bir de o Sadık Soysetenci var. Nurhak'tan inmiş. Kitabını geç getirdiğim için bana kızıyor, *"Yav okudum bitti okuyacak kitabım kalmadı,"* diye. Kuyruğunu dışarı çıkarmıyor. Hâlbuki Ankara polisi beni o kadar çok iyi tanıyor ki. Ben ise ha bre ortalıkta dolaşıyorum onlara yiyecek bulacağım, ev bulacağım, para bulacağım diye. İflahım kesilmişti vallahi. Ama hepsi böyle şey...

> **TÜRKAN SABUNCU:** *"Sadık, aynen Gülay'ın dediği gibi başımıza bela oldu. Adam böyle korktu, pustu, sürekli evde oturdu. Kendisini korumaktan, bakmaktan öldük yani. Doğrusu bu. Gülay da doğru söylemiş. Mücadelesi neydi bilmiyorum artık pek...*
>
> *Ben Sadık'ı çok iyi tanıdım. Çünkü adamı bir sene sırtımda taşıdım yani. Bir şey söyleyeyim mi? Sadık iyi niyetli bir insandı. Kötü bir adam değildi yani o tanıdığım dönemde. Fakat niye bu harekete girdiğini anlamadım. Adam sürekli "Ben aranıyorum," diyor. Dışarı çıkmıyor. Yahu! Ankara polisi, İstanbul polisi beni tanıdığı ve arandığım halde dışarıda geziyorum, sen niye çıkmıyorsun? Seni Ankara polisi tanımaz bile. İçeride oturması daha çok dikkat çekiyor. Çık dışarıya! Bir şey olmaz ki... Milyonlarca insan var sokakta.*
>
> *Bu kadar saklanmasına ve çekinmesine rağmen gene de kaçamadı yakalandı."*

İşte bu ortamdayız. Zaten Adem Topal bir çıban başı bir taraftan, öteki çıban başı da Fevzi Bal. Bu Fevzi Bal, THKP-C'li arkadaşlarla gidiyor görüşüyor geliyor. THKP-C'lileri övüyor, övüyor. Bizi çok küçümsüyor. Böyle bir garip tavırlar. Aslında *"Ben de bir şeyler yaparım,"* diyebilmek için başka ortamlarda arayışlar içine giriyor. Gidiyor geliyor, gidiyor geliyor hepimizi

birbirine düşürüyor. Eminim oralarda da ne olduğu biliniyordu Fevzi'nin. Ben bir kere buna sordum: *"Sen Cepheci mi oldun, Orducu musun? Nedir senin bu halin?"* Tabi cevap alamadım.

Bizim bir de İstanbul grubumuz var. Ben haftada 2-3 kere İstanbul'a gidiyorum. Bağlantı kopmasın, oradaki kalan gurup ayakta dursun, İstanbul ayağımız çökmesin diye. Çünkü orda da Cihan yakalanmış, birçok arkadaş yakalanmış.

Ne yazık ki İstanbul'da da bir başka çıbanbaşı Nahit Tören. Bu Nahit'le Fevzi Bal el altından anlaşıyorlar. Ankara'da beni devirecekler. Neden devirecekler? *"Kadından gerilla lideri olmaz,"* diye bir laf dolaştırmaya başladılar ortalıkta. Nahit, Fevzi Bal kanalıyla beni etkisizleştirme hareketi başlatıyor Ankara'da. Birkaç kişiyle konuşuyor, birisi de Fehmi Erbaş. Fehmi bunları tersliyor. Hem iş yapmadan ortalıkta dolaşıyorlar hem de böyle şeyler yapıyorlar.

> **TÜRKAN SABUNCU:** *"Sanıyorum Cihanların yakalanmasından sonraydı, Nahit Tören bize haber gönderdi "Denizleri kurtarmak için uçak kaçıralım yurt dışına," diye. Hatta "Biz de kadın kılığına gireriz, peruk takarız," falan demiş. Gülay da Hüseyin'e haber gönderdi. Hüseyin de "Yurt dışına kaçmak isteyen kaçsın gitsin!" diye tekrar bize haber gönderdi Nahit için. Ondan sonra biz Nahit'in devre dışı bıraktık."*

Ben hiçbir zaman hiçbir yerde gerilla liderliğine soyunmadım. Gerilla lideriyim demedim. Böyle bir iddiada da bulunmadım. Ama o kadar çok iş sırtıma kaldı ki, başkaları ben olmadan iş yapamaz hale geldiler. Bu benim tercihim değil, koşulların zorlamasıyla ortaya çıkan bir durumdu. Konuşuyorlardı "gerilla liderliği" falan diye. Kim vermiş gerilla liderliğini? Hiç ağzımdan öyle bir şey çıkmadı.

Kaçakçılarla Baş Başa

Bu insanlar böyle işlerle uğraşırlarken, yaşadığım başka bir olayı anlatayım:

Cihanlar Maltepe'den kaçacaklar, bana iki ay önce haber geldi şunları şunları hazırla diye. Hüviyet hazırla, saklanacak

yer hazırla filan diye. Ankara'da elimizde silah yok, para yok. Bu durumda ben ne kadar nazım geçebilecek tanıdık varsa dolaştım, oradan bağış aldım, buradan para topladım, hazırlığa başladım.

TÜRKAN SABUNCU: *"Silah temin etme konusu İstanbul'da tanıdığımız Neco'daydı. Silah almak için elimizdeki paraları Neco'ya vermiştik. Gülay'ın konuştuğu kaçakçılar belki de onun bulduğu kişilerdir. Neco'nun bir akrabasının çalıştığı bir gece kulübü vardı Ankara'da. Biz genellikle randevularımızı o kulüpte veriyorduk. Bizim bir tür buluşma yerimizdi. Neco'nun akrabasının haberi bile yok. Sonra Neco'yu "Paraları aldı da silahı vermedi," diye suçladılar. Neco üçkâğıtçıydı biraz. Ben para verilirken görmedim. Ama vardı bir şeyler. Yani o doğru olabilir. "Aha getiriyorum, aha getiriyorum" diye diye epey bekletti bizi. Onu Seyfi iyi biliyordu.*

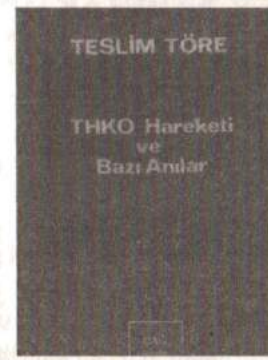
Neco için "istihbaratçı" filan dediler ama bana göre değildi. Ama onun şöyle bir şeyi var: Bunlar İstanbul Edebiyat Fakültesi'ni bitiriyorlar bir gurup arkadaş olarak. Aralarında İstanbul'un Emniyet Müdürü de var. Bunlar diplomalarını götürüyor Sultanahmet'teki bir bankın üzerine yapıştırıyorlar. Üç ay filan orada o bankın üzerinde yatıp kalkıyorlar. Böyle bir serserilikleri var. Yani adama birazcık serseri diyemeyeceğim çok serseri bir tipti. Fakat sevimli bir insandı. Çok sevimliydi. Neco'nun Yılmaz Güney'le, İbrahim Öztaş'la, Cihanlarla, Cephe ile yani herkesle çok ilişkisi vardı.

Neco'nun bir Amerikalı Co hikâyesi vardı: Amerikalı Co çok ünlüymüş. Dolaşıyormuş. Bir gün Papa görüyor, Co'ya sarılıyor öpüyor böyle. Adamın biri "Şu yukarıdaki öpüşen adam Papa mı gerçekten?" diye soruyor. "Vallahi onun Papa olup olmadığını bilmem ama yanındaki Amerikalı Co," diye cevap veriyor bir başkası. Neco bu fıkrayı kendisi için söylerdi. Amerikalı Co'muzdu bizim Neco. Severdim ben Neco'yu. Yani çok kaldım evinde.

Benim bildiğim hem bu silah temin edilmesiyle ilgili işlerde hem de son Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçışlarında Neco'nun yardımı oldu. Ama nasıl yardımı olduğunun detaylarını bilmiyorum."

Topladığım bağış paralarıyla İstanbul'a silah almaya geldim. Zar zor ilişki kurduğum kaçakçılarla oturdum masaya görüşüyorum. Karşımda silah kaçakçısı dört tane adam oturuyor. Alacağım silahları görmek istedim. *"Sıkıyönetim var biz zulayı açmayız,"* dediler. Ben de *"Görmeden almam,"* dedim. Açtılar zulayı, bir İspanyol silah çıkardılar. Ben daha önce sormuştum birilerine *"Hangi marka silahlar işe yarar, gerekirse ne tür silah almalıyız?"* diye. *"Aman!"* dediler, *"İspanyol silahlar şimdi çok* ***dolaşıyor.*** *Onlardan alma."* Önüme İspanyol silah çıkınca *"Ben bundan almıyorum,"* dedim. Adam baktı bana şöyle, *"Bize Sıkıyönetimin ortasında zulamızı açtırıp da silah almayan adamı alnının ortasından vururuz!"* dedi. *"Vuracak mısın şimdi beni?"* dedim. *"Yok,"* dedi. *"Valla vurmayacağım. Helal olsun! Şu kadın* ***başınla gelip bize posta*** *koyuyorsun "şunları almıyorum"* ***diye. Helal olsun sana,"*** dedi. Sonra da *"Bundan sonra kaçarsan,* ***saklanacak yer ararsan bana gel, seni saklarım,"*** diye de ekledi.[19]

TESLİM TÖRE ANLATIYOR: *(...) Şimdi de Maocuların "silah kaçakçılığı" diye nitelediklerini örgüte silah temin etme durumunu açıklayacağım.*

Teslim Töre'nin kitabının kapağı.

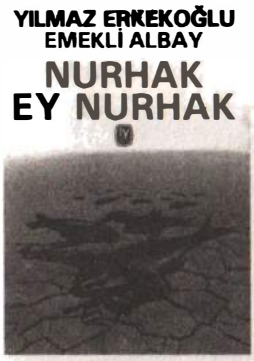
Hapiste ilişki *kurduğum kaçakçı daha önce de anlattığım gibi, kurmuş olduğum ilişki sayesinde bize silah temin edebilecekti. (...) Birkaç gün sonra başka bir arkadaşla haber göndermişlerdi. Bu haberde, Ankara'da tespit edilmiş bir yerde bekleyecektim, İş Bankası Emek Şubesi soygunundan elde*

19. Gülay silah alma olayını 1971 yılının ikinci yarısında yaşamıştı. 1971 yılının ilk yarısında Teslim Töre THKO'nun dağ kadrosunun tüm silahlarını temin eden kişiydi. Sinan, Alpaslan ve Kadir'in katledildiği 31 Mayıs 1971 tarihinden sonra dağılan dağ kadrosunun tüm silahlarını ele geçiren o zamanki Binbaşı Yılmaz Erkekoğlu da yazdığı kitabında ele geçirdikleri bu silahların dökümünü veriyor. Örnek bir bilgi olarak hem Teslim Töre'nin hem de Yılmaz Erkekoğlu'nun bu anlatımlarını, Gülay'ın anlatımı ile birlikte, kendi yazdıkları kitaplarından aynen alt alta buraya almayı uygun gördüm. ATS

edilmiş olan paraları oradan alıp, götürüp bu paralarla silah alacaktım. Gidip Söylenen yerde bekledim ve paraları aldıktan sonra tekrar döndüm. (s. 51-52)

(...) Söz konusu parayı getirdikten sonra arkadaşlar bizim evde kalıyorken, ben paraların bir kısmını alıp, daha önce bize bir tabanca temin eden kaçakçı arkadaşın yanına gittim, birkaç gün orada uğraştıktan sonra bize istediğimiz silahları temin ettiler. Ben bu süre içerisinde kaçakçılarla daha sıkı ilişki kurduğum için, kaçakçılar bize bir araba da temin ettiler. Silahları arabaya yerleştirdik. Ben ve kaçakçıların bir arkadaşı elimize birer otomatik silahla bol mermi dolu silahları alarak arabaya bindik ve gideceğimiz yere kadar silahları götürdük.[20] (s. 53-54)

YILMAZ ERKEKOĞLU ANLATIYOR:

Yılmaz Erkekoğlu'nun kitabının kapağı.

(...) Bu kitaba adını veren operasyonun sonunda 16 adet CORTUNA marka tek atımlı çoğunun gez ve arpacığı olmıyan piyade tüfeği, sekiz adet Mısır yapısı Port-Said ve Akabe marka sten makinalı tabanca modeli taklit edilerek yapılmış eski makinalı tabanca, 1 adet av tüfeği, 1 adet Wincester modeli yivli av tüfeği, 1 adet savunma, 1 adet taarruz el bombası, birkaç işe yaramaz tabanca, ateşleme kapsülleri olmıyan bir miktar tahrip kalıbı, bir gözü ayar edilemeyen eski bir dürbün ve bu silahlara ait ufak bir çatışmada dahi yetersiz kalacak fişek elde edilmiştir. Bu silah, araç ve gereçler gerillaların gizli depolama tekniğine uygun olarak arazide gömüldükleri yerlerden tarafımdan çıkarıldığı için yakinen bilmekteyim. İşe yarar iki silahtan birisi Sinan CEMGİL'in taşıdığı KALEŞNİKOV, diğeri ise Mustafa YALÇINER'in taşıdığı 45 kalibrelik Smith Wesson tabancadır. Ordunun NURHAK cephesindeki savaşçı potansiyeli de toplam 27 kişi. Böyle ordu olabilir mi?...

20. Teslim Töre, *THKO Hareketi ve Bazı Anılar*, Çağ Yayınları 1, 1. Baskı, Temmuz 1979, İstanbul, Sayfa 51-54.

Niyetimiz bu gençleri tenkit ve küçümseme değildir. Başlıkta ifade ettiğimiz gibi bir erken hareketi vurgulamaktır. (...) Hepsi yaşıtlarına göre üstün yeteneklere sahip, zeka seviyeleri kazandıkları üniversitelerde en yüksek puanı kazanmalarından belli pırıl pırıl gençler idi. (Sayfa 32-33)

(...) Silahları Gaziantep tarafında Teslim TÖRE'nin temin ettiği kesindir. Teslim TÖRE yakalanmadığı için bu konu tam açıklık kazanmamıştır. Silahları satın almak için lüzumlu para Türkiye İş Bankası EMEK Şubesi soygunundan elde edilmiştir. Parayı Hüseyin İNAN'dan *alarak AKÇADAĞ'a getiren Mustafa YALÇINER'dir. Fakat benimle konuşurken bu konuyu inkar etmiştir. Mahkeme ifadelerinde ne söylediğini bilmiyorum. (...) Kaçakçılardan alınan silahlar 15 adet CORTUNA marka İSPANYOL piyade tüfeği, 4 adet Mısır yapısı Port-Said modeli, 4 adet Akabe modeli toplam 8 adet Sten makinalı tabanca taklidi makinalı tabancadır. Bu silahlara ait ayrıca 1000 adet piyade tüfeği fişeği, 3000 adet makinalı tabanca fişeği satın alınmıştır. Piyade tüfekleri 2700 TL., fişekleri 7 TL., makinalı tabancalar 3000 TL., fişekleri 3 TL. karşılığı toplam 84.000 TL. ödenmiştir. Silahlar temin edildikten sonra mağaralara yakın bir yere getirilerek gömülmüştür.*[21] *(Sayfa 45)*

Ben böyle bir iş için riskli bir yere tek başıma gidiyorum, bir tane adam gelmiyor yanımda. Ama böyle her şeye koşturunca ister istemez belli bir yere geliyorsun yani. Düşünün ki silah kaçakçısına bile yalnız gitmek zorunda kalıyorum. Bu kadar şey...

Şimdi, sonra geldim bunlara, *"Ne tantana ediyorsunuz ya. Ben gerilla lideri falan değilim. Bir sürü iş başıma kaldı. Gördüğünüz gibi böyle işleri de yapmak zorunda kaldım. Ne diyorsunuz şimdi? Nedir derdiniz?"* dedim. Fevzi Bal'ın derdi başka: Gerilla lideri olacak onu istiyor adam. Tamam, yap bu işleri de o zaman olursun yani...

21. Yılmaz Erkekoğlu, *Nurhak, Ey Nurhak*, Tekin Yayınevi, 1.Basım 1988, İstanbul, Sayfa 32-33 ve 45.

Maltepe Cezaevi Firarından Sonra Ankara...

Biz İstanbul'dan Ankara'ya geldikten bir süre sonra İstanbul Maltepe Cezaevi'nden Cihanların ve Mahirlerin firar olayı oldu.

> **TÜRKAN SABUNCU:** *"Bunlara İstanbul'da kaçıştan sonra, dışarıda en çok yardım eden Yılmaz Güney. Hatta İstanbul'dan Ankara'ya gelişlerinde kamyonu filan Yılmaz Güney ayarlamış ve çok yardımı olmuş yine benim duyumlarıma göre. Hatta çok detaylı bilmiyorum ama bir süre "Yılmaz Güneylerin orada kaldılar," diye de duydum kaçtıkları dönemde.*
>
> *Denizleri kurtarmak için artık eylem hazırlıkları düşünüyorduk. Bu amaçla bazı istihbaratlar yaptık, silahlar ayarladık. Biz bu hazırlıkları yaparken Cihanların cezaevinden kaçacağını bilmiyorduk. Daha doğrusu ben bilmiyordum."*

Firardan sonra Cihan Alptekin ve Ömer Ayna, nasıl gelmişlerse bir biçimde Ankara'ya gelmişlerdi. Ankara'da Cihan'la ve Ömer Ayna ile ilişki kurduk. Ya da daha doğrusu onlar bizimle ilişki kurdular. Cihan'la Ömer Ayna'yı biz kendi olanaklarımızla saklamaya başladık. Biz derken Ankara'daki bir küçük gurup saklamaya başladık. Onların saklanması için işte evler bulmuştuk, arabalar bulmuştuk. Bizim bulduğumuz yerlerde saklanmaya başladılar.

> **TÜRKAN SABUNCU:** *"Bunlar cezaevinden kaçtılar Ankara'ya geldiler. Bizimkilerle THKP-C'liler ayrı ayrı yerlerde kalıyorlardı. Onu Biliyorum. Yine bir süre de THKP-*

C'liler tarafından saklandılar. O yüzden biz onların nerede kaldığını ve evlerini bilmiyorduk. Bizim imkânlarımız çok sınırlıydı. Fazla bir yerimiz yoktu. Ömer geldi gördüm ama Cihan'la ben hiç karşılaşmadım. Gülay görüşüyordu.

Onlar geldikten sonra Cihan'ı görmedim ben. Cihan'ı Gülay gördü. Ben Ömer'le birlikteydim daha çok. Genellikle yer değişikliklerinde Ömer'i götürüp getirenlerden biri de bendim. Ömer Ayna benim kaldığım Gülay Cazgırların evinde de kaldı. En çok ve en son Küçükesat'ta bir evde kaldı. Şu anda kim olduklarını çıkaramıyorum.[22] *Hatta bir gece ben de orada kaldım ve bütün gece Ömer'le konuştum. En son yakalandığım gün Ömer Ayna'nın yanından gelmiştim. O kadar uykusuzdum ki... Çünkü Sabaha kadar uyumamıştım. Hatta Ömer'e "Çok uykum var," dedim. Uyumayarak geldiğim Cazgırların evinde daha kapıdan girer girmez pat diye yakaladılar beni... 3 sene yattım uyudum!.."*

Yalnız Cezaevi'nden kaçmadan önce bana bir haber geldi. Bu haberin geldiği zamanı çok iyi hatırlamıyorum ama herhalde Ekim falan olmalı, haber 2 ay kadar önce, kaçacakları zamandan 2 ay önce gelmişti. Bu haberde, 2 ay içinde kaçacakları söyleniyordu. Bizim bazı hazırlıklar yapmamızı istiyorlardı. Bu hazırlıklardan bir tanesi saklanabilecekleri yer ayarlamamızdı. İkincisi silah bulmamızdı. Üçüncüsü de hüviyet hazırlamamızdı. Saklanacak birkaç yer hazırladık. Bunların bir evden başka bir eve, bir yerden başka bir yere nakledilmesi için bir iki araba da bulduk.

TÜRKAN SABUNCU: *"İstanbul maceramız bizim sanıyorum iki, iki buçuk ay kadardı. Sonra Ankara'ya geldik. Gülay Cazgır'ların evinde kaldık. İşte o istihbaratlar, şunlar bunlar, o işler için çalıştık.*

Orada çok belirgin şeyler olmadı. Yalnız Gülay'la bana İstanbul Teşkilatı fazla güven vermedi, kafamıza yatmadı. İstanbul daha farklıydı ve açıkçası çok da beğenmedik. Bizim istediğimiz gibi bir örgüt yoktu. Ankara'da alıştığımız o

22. Fatih Uludere'nin götürdüğü Fahri Amcaların evini kastediyor. Fatih'in bu konuda anlattıkları, üzerinde çalıştığım "Devrimin Devrimcileri" kitabımda yer alacak. ATS

kendi sistemimizi, THKO'nun ODTÜ havasını vermedi bize. Hatta oradaki arkadaşlar bizim hakkımızda 'ODTÜ'lüler kendilerini beğenmişler" diye düşündüler."

Ben Malatya yöresine gittim, orada silah vardı.[23] O silahlardan 4 tane Thomson[24] ve şöyle bir çanta dolusu el bombasını Ankara'ya taşıdım.

Malatya'dan Ankara'ya...

"Maltepe'den kaçacaklar ama elde silah yok. Hiç kimsede silah yok. Bir tek Malatya'da silah var ama orda silah olduğunu başka da bilen yok. İki arkadaş biz gittik Malatya'ya, o silahlardan alıp getirmeye. Öteki arkadaşa dedim ki "Sen benden uzak dur. Tanışıyormuş gibi olmasın da, hani bir şey olursa sen iletirsin."

Oradan yüklendim dört tane Thomson'u, bir bavulun içine koydum. Bir yere kadar bir köylü arkadaşla getirdik. Ondan sonra ben taşıyorum bavulu. İç organlarım söküldü zannettim böyle. O kadar ağır bir şey. Bir de kocaman sırt çantası el bombası dolu. Ortada yardımcı olacak hiçbir şey yok. Ama öyle bir duruma geldim ki ya götüreceğim ya götüreceğim, başka yok yani. Çocuklar kaçacak cezaevinden filan. Bir de Mahirler "bir tane bile yok elimizde" demişlerdi Maltepe'den kaçtıkları zaman.

Ondan sonra otobüse geldim. Muavin var tabi. Bagaja koydum ben bavulu ama "Ihh!" diye bir ses çıktı benden. "Abla," dedi "Bu ne kadar ağır böyle?" Ben de, "Ne bileyim,

23. O Malatya'da olan silahlar, 1972'nin son aylarında yakalandı. Mustafa Akdeniz ve arkadaşları da bu silahlardan dolayı, Ankara 1 No.lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde 3.THKO Davası sanıkları olarak yargılanıp ceza aldılar.

24. Bu 4 Thomson'un ilginç bir serüveni var: Gülay'ın tırnak içinde anlattığı gibi, bunları Malatya'dan maceralı bir yolculukla Ankara'ya getiriyor. Gülay Ünüvar, Türkan Sabuncu ve Fatih Uludere bu silahları Vasıf Öngören'in "Asiye Nasıl Kurtulur?" tiyatro oyununun oynandığı Kavaklıdere'deki Birlik Sahnesi'nin tavanına saklıyorlar. (Bu olayı Türkan Sabuncu da kendi anlatımında doğruluyor.) Sonra bu silahları Hasan Ataol bir arkadaşı ile o tavandan zar zor alıyor ve bunları bir bavul içerisinde Koray Doğan'a teslim ediyor ama ertesi gün Koray sokakta polis kurşunuyla öldürülüyor. Sonra aynı silahlar Kızıldere'de katledilen devrimcilerin elinde yakalanıyor. Daha doğrusu bu serüven Malatya'da başlıyor Kızıldere'de son buluyor.

Ankara'ya gidiyorum diye akrabalarına eşya gönderiyorlar. Bana verdiler 'al götür' diye, onu götürüyorum," dedim.

Neyse yola koyulduk. Biraz sonra muavin geldi dedi ki, "Abla, şoför seni çaya davet ediyor molada." Ben şimdi düşünüyorum, "adam bana ya asılıyor ya kötü bir şey düşünüyor" diye. Dedim, "ne olur, asılsa ne olur? Farketmez" dedim kendi kendime, "ilginç bir ilişki olmuş olur." Neyse gittim çay içtim. Adam asılmıyor, hayır, gayet ciddi adam.

Öğlen yemeği geldi, "Şoför sizi yemeğe davet ediyor," dedi bu sefer muavin. Tekrar gittim. Kabadayılığı bırakmıyorum ama el bombasıyla dolu çanta da yanımda. Neyse, oturduk şoförle yemek ısmarladık. Adam dedi ki, "Şu karşıda gördüklerin MİT'ten. Onları masaya çağıracağım," dedi. Çağırdı adamları masaya. Sohbete başladı, gırgır geçiyor, şakalaşıyor falan. "Nasıl vaziyet?" dedi. "Otobüsleri durduruyorlar. Arama yapılıyor yollarda. O otobüsleri arayan adamlar herhalde bizim otobüsü de arayacaklar," diye konuşma yaptı. Herhalde otobüsü arayacaklardı yüzde yüz. Böyle konuşarak şoför, adamların önünü kesmeye aramayı engellemeye çalıştı ve başardı da. Nitekim bütün otobüsleri aramıyorlardı o zamanlar ama arada bir arıyorlardı. Soruyordu bunlara, "Ne oluyor, anarşistleri filan yakalıyor musunuz?" Onlarda ballandıra ballandıra anlatıyorlardı, "şöyle yakaladık, böyle yakaladık" diye.

Neyse bir çay molası daha. Sonra işte Ankara'ya geldik. "Ya bacım" dedi, "Ya böyle iş yapılır mı ya?" "N'apiyim?" dedim "Başka çarem de yok, çaresi de yok. Bunları ya götürecem ya götürecem. Başka taşıyacak olanağım da yok benim ve de acelem var." "Bana söyleseydin zulalardım ben onu," dedi. "Ben seni nerden bileyim? Sizi tanımıyorum ki," dedim. Kartını verdi, "Ezberle, yırt at," dedi. "Bir daha böyle bir şey olursa bana gel. Malatya'da garajda adımı söylersen bulursun. Bir de çok ağır bu. Senin gideceğin yere kadar gitmem. Çünkü siz illegal falansınız. Hiç olmazsa yakın gideceğin bir yer söyle de orada bırakayım seni bunlarla. Çok ağır bunlar," dedi.

Dediğim yerde bıraktı adam beni. Ben çok duygulandım tabi. Böyle anlatırken de çok duygulanıyorum. Adam bütün yol boyunca sahip çıktı bana.

Aldık onları getirdik böyle."[25]

Yalnız, hüviyetleri hazırlamamıştık daha. Hüviyetleri hazırlamak için mühürler vesaire filan hazırdı da, tabii hüviyet için Cihan'ın Ömer'in resimleri gerekliydi ama bizim elimizde resimleri yoktu.

Ve bir gün gazetelerden kaçtıklarını öğrendik ve şaşırdık. Çünkü bize söylenenden daha erken kaçmışlardı. Bizim onlarla ilişki kurma olanağımız yoktu. Onlar bizimle ilişki kurar diye düşündük. Ankara'ya geldikten bir süre sonra bizimle ilişki kurdular. Önce Ömer Ayna ilişki kurdu. Ömer Ayna bize hangi olanaklarımız olduğunu sordu. Biz; anlattık işte bazı evlerimiz var, arabalar var, silah bulduk ama hüviyetleri hazırlayamadığımızı söyledik.

Bu arada benim anladığım kadarıyla Cihan ve Ömer THKP-C grubundan arkadaşlarla birlikte saklanmışlardı ama çok da zorlanmaya başlamışlardı bu saklanmadan. Duyduğumuza göre evler basılıyordu birbiri arkasından. Cihan'la Ömer bizim bulduğumuz yerlerde saklanmaya başladılar ben yakalanıncaya kadar.

Münevver Selvi Anlatıyor...

Sanıyorum 1970 sonu gibiydi. Erkek kardeşim Ahmet bir gün geldi "Arkadaşlar gelecekler abla, onlara elinden gelen kolaylığı göster, yardım yap" dedi. Ben de elimden gelen kolaylığı göstermeye çalıştım. Gülay'la (Ünüvar) birlikte Türkan (Sabuncu), Ayten (Canatan) ve Nuran (Ağırnaslı) geliyorlardı. Ellerinde birtakım malzemelerle gelip uyku tulumları ve kalın kalın kumaşlardan pantolonlar dikiyorlardı. Hemen her sabah ben evi onlara bırakıp Efes Pasaji'ndaki atölyeme, işyerime gidiyordum. Giderken "Yer içersiniz" diye dolapta olabildiği kadar onlara yiyecek bir şeyler de bırakmaya çalışıyordum. Onlar da sabahtan akşama kadar çalışıyorlar, akşam gidiyorlardı. Ertesi sabah ben işe gidiyordum onlar gene geliyorlardı eve.

25. Hastalığı sırasında kendisini ziyarete giden Süleyman Ekinci ve arkadaşlarına Gülay'ın anlattığı bant kaydından alındı.

Komşular biraz daha dikkatli olsa sıkıntı yaşayabilirdik. Nitekim kardeşimi aramak bahanesiyle evime daha o zamanlar, bu dikişler bittikten bir süre sonra baskın yapılmıştı. Aslında benim ev iki kere basıldı. Her iki aramada da evi didik didik, pamuk gibi atmışlardı. İkinci kez Ömerler (Ayna) gittikten birkaç gün sonra basıldı.

Pantolonlar ve uyku tulumları dikilirken arada bir gelip dikilenleri alıp götüren kısa boylu ufak tefek biri vardı sonradan idam edilen. O zaman daha Denizler içeride değillerdi, idamlar olmamıştı. Esmerdi, sonradan Hüseyin İnan olduğunu anladım. Birkaç kere de Deniz'in küçük kardeşiyle babası dükkâna geldi. Onlar da böyle gelip gidiyorlardı ara sıra dükkâna.

Gülay, sonradan cezaevinden bana iki tane şal örüp gönderdi. Ben de bunun karşılığında ne yapayım diye düşündüm. Hiçbir zaman bol param olmadı. Cezaevinde ona en çok para lazım olur diye para göndermek istedim. Para mara göndereyim derken, çok uzun sürmedi tahliye olup geldi. Tahliyesinden sonra da geldi evimde kaldı epey bir süre. Bir kaç ay kaldı diyebilirim. Öyle ödeştik veya ödeşmiş gibi olduk. Hala duruyor bende Gülay'ın bana gönderdiği şallar.

* * *

Babam öldüğü zaman memleketteydim, babamın cenazesine gitmiştim. Bir gece yarısı askerler beni alıp götürdüler. Saat böyle gece 12'den sonra sabaha doğru üç müydü dört müydü yani sabah filan değildi, geldiler kapıdan aldılar beni. Kız kardeşimin evindeydim. Ama komutan çok iyi davrandı. "Niye geldim komutan Bey? Ben niye aranıyorum? Niçin götürüyorsunuz? Ben bir şey bilmiyorum ki. Babamın cenazesine geldim, hiç kimseyle bir ilgim yok." dedim. "Valla Abla, biz de hiçbir şey bilmiyoruz. Sadece seni Ankara'ya göndereceğimizi biliyorum," dedi. Jandarma Komutanı'ydı.

Beni Ankara'ya gönderdiler. Gelirken yanımda bir teğmen, iki tane asker, bir de şoför vardı. Benimle 5 kişi oluyordu. Teğmene, "Rica Ediyorum beni evime götürün, çocukları göreyim. Çocukların bir şeyden haberi yok," dedim. Getirdiler beni Ayrancı'daki eve. Eve girdiğimizde

sabah mıydı akşam mıydı hatırlamıyorum. Kızım bayağı bağırdı, çağırdı, kıyameti kopardı, ağladı. "Ağlama," dedim ama ben de ağlıyorum tabi.

Böylece çocuklarımın haberi oldu. Beni geri aldı götürdüler Emniyet Genel Müdürlüğü'ne. Orada bir hafta veya on gün kaldım. Ama iyi davrandılar. Ahmet Bey vardı Malatyalı Ahmet Bey, Ahmet Serttaş. Orada Komiser idi o zaman. Daha bir kaç tanıdık da çıktı.

Götürdüler ama ben oradayken memleketlim olan tanınmış bir aileden bir polis mi veya Komiser mi, birisi buldu beni. Memlekette bizim mahallede oturuyorlardı eskiden. Bizi çok iyi tanıyor. O tanıdık olmasaydı beni on gün kadar tuttular ama belki 15 gün daha kalırdım.

Benim dosyamı dosyaların en altına koymuşlar. Üstten aldıkça ve yeni dosya geldikçe benim dosyam yine en alta gidiyormuş. O da Adana'dan yine tutuklanmak üzere bir ekip almış getirmişti. Beni gördü orada. "Ben memlekette eski komşunuz olurum," dedi. İyi bir insandı. Sonradan öğrendim ki o gitmiş aramış aramış benim dosyamı bulmuş. Alıp en üste çıkarmış koymuş. Onu yapmasa ben orada daha çok kalırdım. Oradakilere de "İyi davranın!" demiş. "O şöyle bir ailenin kızıdır, böyle bir ailenin kızıdır. İyi bir aileye mensuptur" diye beni biraz da methetmiş. Sanırım onun sözü etkili oldu, bana çok iyi davrandılar. Tecritte kalıyordum ama beni yukarıya çıkarıyorlar, polislerle, emniyetçilerle beraber yemek yiyip geri iniyorum aşağıya. Yani bana böyle davrandılar.

Önce bu Malatyalı Ahmet Serttaş sonra da bu hemşerim komiser, benim kısa sürede oradan çıkmama çok yardımcı oldular. İkisi de insanlardı yani.

O hemşerim iyi ki benim o dosyamı bulmuş. Sonra diğer erkek kardeşim Belçika'dan geldi. O da MİT'ten bir arkadaşı vardı onunla konuşmuş. Onlar da girdiler devreye.

Beni sorgularken Kontrgerilla dedikleri adamlar geldi oraya. İki tane de ilginç asker kıyafetli insan geldi. Oradaki emniyetçilerden bir polis hep bana işaret ediyordu "cevap verme" diye. Önceden bana tembih de ettiler "çok şey anlatma" diye. Sorduklarının hepsine olumsuz cevap verdim. Ama sıkıştırıyorlar, bayağı sıkıştırıyorlar. Cezaevindeki

kardeşimi kastederek "Kardeşin söylüyor, sen falan falanlara yardım etmişsin, yataklık yapıyormuşsun," dediler. "Hayır, kardeşim söylememiştir," dedim. "Kardeşin yalan mı söylüyor?" dediler, "Hayır, kardeşim yalan söylemez! Söylememiştir. Uydurma bir şey bu. Kesinlikle hiçbir alakası yok!" diye ısrar ettim. "Siz yalan söylüyorsunuz" gibilerden laf ettim. Orada ayağımı yere berk (sağlam) bastım yani. Kontrgerilla'dan gelenler de bir şey yapamadılar bu durumda. Emniyet de zaten bir an önce bırakmak istiyordu etraftan yapılan baskılar sonucu. O şekilde işte kurtardık yakayı.

Bildiğim kadarıyla Gülay konuşmadı işkencede. Konuşsaydı yakayı böyle kolay kurtaramazdım.

* * *

Gülay bir gün Efes Pasajı'ndaki dükkânıma geldi. Cihan'la Ömer o zamana kadar ekip olarak Fahri Beylerde kalıyorlarmış. Gülay, "Arkadaşlar nerede kalsa, her yerde bir kaç gün sonra tespit ediliyorlar. Artık gidecek yerleri kalmadı bunların. Abla sana getireceğim," dedi. Reddedemezdim. Ben birden, basiretim mi tutuldu ne olduysa durup dururken kendimi içinde buldum bu işlerin. Ondan önce farkında değildim zaten olan bitenin. Aldı getirdi Ömer Ayna ile Cihan Alptekin'i. İki kişi daha vardı ama onların isimleri aklıma gelmiyor, onlar kaldılar. Hasan Ataol, Fatih Uludere de geliyorlardı ama kalmıyorlardı.

Sonra, tehlike olmasın diye önce Cihan'ı iki gün sonra da Ömer'i götürdüler. Kızım Ömer'in koluna girerek erkek arkadaşıymış gibi çıkarıp götürdü. Gittiği yer de bir diş doktorunun eviydi ama hangisiydi, kimdi, bilmiyorum. Oraya götürdüler. Ama orada da bir gün mü iki gün mü kalmış. Ondan sonra da Kızıldere'ye gittiler ve bir daha dönmediler.

Her yer değiştirmeleri sırasında kızım onlara yardım ediyordu. Birisi haber veriyordu "Sana ihtiyacımız var" diye. Kızım gidiyor bulunduğu evden koluna girerek alıp götürüyordu. Yer değiştirmeleri sırasında sık sık kızımın yardımı oldu.

Gülay son günlerde "Abla senin evinin miadı doldu bundan sonra nereye götürebilirim?" diye düşünüp duruyordu.

Sürekli bir yer bulma çabasındaydı. Devamlı yer arıyordu ve devamlı yer değiştiriyorlardı. O şekilde işte Kızıldere'ye kadar gittiler. Bizden ayrıldıktan herhalde birkaç gün sonra gittiler Kızıldere'ye.

Mürüvvet Teyze ile Fahri Bey Amca'nın çok büyük faydaları ve destekleri oldu onlara. Çok büyük fedakârlıkları oldu. Onların yaptıkları hiç unutulacak şeyler değildi. Fatih (Uludere) daha iyi bilir bunları.

Ömer "Darbeci onlar!" diyordu. Hayal kuruyorlardı işte. "Eğer biz başarılı olursak Türkiye'de şunu yapacağız bunu yapacağız. Bu bozuk düzeni düzelteceğiz," falan gibi şeylerden söz ediyorlardı. O şartlarda başarı mümkün müydü? Ama öyle düşünüyorlardı. "Deniz'leri kurtarırız, şöyle yaparız böyle yaparız." Buna benzer bir takım şeyler konuşuyorlardı. Oturduğu yerde Cihan Alptekin, hep eline bir tel geçiriyor veya bir şey alıyor bakıyordum ki bir takım şekiller yapmış.

Bir gün Erol Büyükburç eve gelmez mi? Kızım eve davet etmiş Erol Büyükburç'u "Annem çiğköfte yapacak," diye. Aslında Erol Büyükburç da "Annenin ziyaretine gelir bir kahvenizi içerim," demiş daha önce kızıma. Adam geliyor eve ama parkalar markalar ortalıkta onlar da içeride. Şaşkın gibi bir sağa bakıyor bir sola, "ben hayal mi görüyorum" diyor herhalde kendi kendine. O arada evdekilerden birisi yatağın altına mı girmiş saklanmış da yatak mı sallanmış, ne olmuşsa adam iyice tedirgin olmuş. Ben de evde yoktum o zaman. Kızım evdeydi bir de Deren diye bir arkadaşı. Ben de akşama gelecek çiğköfte yapacaktım güya ama adam erken gelmiş. Büyükburç manzarayı görünce hemen geri gidiyor. Kaçıyor gibi geri gidiyor.

Sonra anladım ki onlar gittikten sonra biz iyi bir tehlike geçirmişiz. Giderken evde her şeyi ortada darmadağınık bırakıp gitmişlerdi. Onlar evdeyken, o zaman ben anlamamıştım ama mesela bir el bombası şöyle masanın üstünde duruyordu şekerlik gibi. Meğerse eğer baskın olsa patlatacaklarmış. Biz de gidecekmişiz kendileri de. Baskın olursa bombayı gelenlerin üstüne atıp kaçmayı düşünüyorlarmış herhalde.

Onlar gittikten sonra eğer o gece eve bir baskın olsaydı kesinlikle beni alıp götürürlerdi. Bütün deliller ortadaydı: Fişeklikler ortada, tabanca kılıfı ortada, benzer şeyler ortada, sigaralar, bilmem neler, sigara paketlerinin üzerine çizilmiş orak çekiç benzeri şeyler, falan filan. Bir tek masanın üstündeki el bombasını alıp gitmişlerdi.

O zaman Küçükesat'taki evde oturuyordum. Küçük bir odada yatıyordu onlar da. Onlar gider gitmez hemen aklıma geldi ve gece ben kalktım odaya girdim ki, ooo her şey tamam, her şey ortalıkta. Bir arama, bir baskın olsa "şimdi birileri buradaydı nereye gittiler" diyecekler. Aceleyle her şeyi topladım sobaya attım. Böyle her şeyi ortada bırakıp gitmeleri artık şaşkınlık mı, tecrübesizlik mi?

Cihan ve Ömer yaklaşık toplam bir hafta içinde bizim eve geldi ve gittiler.

Ben Cihan'la beraberdim yakalanmamdan önceki gece. Cihan'a bizim etrafımızdaki çemberin daraldığını hissettiğimi söyledim. Yakalanabileceğimizi söyledim, yakalanabiliriz her an. Cihan'a kalabilecekleri yerleri ayrıntılı bir şekilde anlattım. Silahın nerede olduğunu anlattım. Kimlerden yardım, destek isteyebileceklerini ayrıntılı bir şekilde anlattım. Ve ayrıca Cihan'a bir dosya verdim.

TÜRKAN SABUNCU: *"Bu eylem bilgilerini saklayacak ve yönlendirecek hem THKP-C'den hem de bizden herkes, hepimiz, bilgileri Cihan'a verdikten kısa bir süre sonra yakalandık. Bu yakalanmaların ardından, biraz da mecburiyetten Kızıldere'ye geçtiler. Kızıldere'de baskının başladığı sırada evdeki sobada Cihan'ın bazı belgeleri ele geçmesin diye yaktığı biliniyor. İşte o Cihan'ın yakarak imha ettiği belgeler, Gülay'la Cihan'a verdiğimiz ve bizim yaptığımız istihbaratların belgeleriydi."*

O dosyanın içerisinde; Cihanlar Cezaevi'nden kaçmadan önce yapılması düşünülen bir eylemin, denizlerin idamının engellenmesi amacıyla yapılması düşünülen bir eyleme ilişkin bilgiler vardı. Onları Cihan'a teslim ettim sabahleyin. Sabaha kadar konuştuk biz Cihan'la.

TÜRKAN SABUNCU: *"Cihan, niye buradaki herkese tavır alıyor, parça parça oluyorsunuz da herkesi bir araya getirmiyorsunuz diye biraz Gülay'ı sıkıştırmıştı benim anladığım kadarıyla. Çünkü parça parçaydık. Herkesi toplayıp Denizleri kurtarmak için adam gibi bir eylem yapma konusunda, "Niye herkes ayrı?" diyordu Cihan. Yani Cihan Gülay'ı eleştirmişti. Onu biliyorum. Hatta Gülay geldi kendi söyledi bana. Doğruydu, gurup guruptuk. Biz ayrı bir baştık, Seyfiler ayrıydı, Fevzi'nin etrafında da birileri vardı. Nasıl adamlar olduklarını da bilmiyorum. Sonra hepimiz aynı davada yargılandık.*

Herkesin niyeti, Denizlerin idamını engellemek için eylem yapmaktı. Hepsi de ayrı ayrı guruplar halindeydi. Kimse kimsenin yanında değildi. O yüzden de biz Gülaylarda (Cazgır) ayrı kalıyorduk.

Birkaç adam vardı etrafımızda. Silahlar bizdeydi, istihbarat bizdeydi. Ama bizde de Gülay'la ikimizden başka yanımızda savaşacak adam yoktu. Halit (Öztürk), Menteş (Eroğlu) gibi arkadaşlar vardı ama bir noktada silahlı baskın yapacak arkadaşlar değillerdi. İnanmışlardı, yardım ediyorlardı, örgüte her türlü şeyi yapıyorlardı ama gidip de bir intihar eyleminde bir Amerikan Elçiliği'ni basacak uygunlukta arkadaşlar değillerdi.

Biz; Ömer, Cihan ve Mahirler gelince umutlandık önümüz açılacak, Denizler kurtarılacak diye. Fakat anlayabildiğim kadarıyla tahminimce şöyle bir şey oldu: Cephe ve Ordu bir arada geldiler İstanbul'dan ama eylem yapma konusunda sıkıntıya düştüler. Onların Ankara'da olduğunu polis anladı. Hem THKO'na hem de THKP-C'ne operasyon üstüne operasyon yapıldı.

Operasyonlar sürerken bizler, yani hepimiz teker teker alındık. Bir anlamda THKO kanadı çöktü. Ama polis "kaçaklar Cephecilerle birlikteler" diye, bizi Cihan ve Ömer konusunda çok sıkıştırmadılar sorguda. Sordular geçtiler.

Aslında Cihan'la Ömer Cephecilerle birlikte hareket ettiler. Çünkü biz bölük pörçüğüz. Yani Bizim durumumuz çok kötüydü. Bizde bir tek silahla istihbarat vardı. Diğer arkadaşları saymazsak bir de Gülay'la ikimiz vardık.

Saklanma ve barınma konusunda Cepheciler öndeydi. Biz biraz geride kaldık.

Fakat Cephecilerin de, bizimkilerin de, herkesin kafasında tek çözüm vardı: Denizleri kurtarmak. Herkes için, hepsinin kafasında hareketler ve örgütler bitmişti. Hiçbirimiz söylemedik ama bitmişti... Onların da kafasında bittiğinden eminim. Ben en azından öyle düşünüyorum yani öyle tahmin ediyorum.

Kızıldere'ye gidenler arasında zaten bizim teşkilattan kaçan iki kişi vardı, Ömer'le Cihan. Geriye kalanların tamamı yani 8-9 kişi THKP-C'li idi. Kızıldere'ye sürüklenişleri bir noktada hem THKO'ya yani bize hem de THKP-C'ye yoğun operasyonların yapılmasından oldu. Çünkü onların hiçbirinin Ankara'da kalacak yerleri bile kalmamıştı. Bunlar artık en sonunda "Ünye'ye gidelim," demişler. Sanıyorum Hüdai Arıkan Ünyeli idi. Yani birisi Ünyeli idi. "Hiç olmazsa İngiliz üssünü basalım" filan diye bir öneri gelmiş, öyle gittiler.

Sabahleyin evden çıktım ve Selanik Caddesi'nde yakalandığım Gülay Cazgırların evine geldim. Orada bir süre sonra polis bastı evi, anladığım kadarıyla beni izleyerek değil, başka bir arkadaşı banka soygunu girişiminden dolayı Gülay Cazgır'ı izleyerek o evi bulmuşlardı. Benim orada yakalanmam onlar için gerçekten bir rastlantı oldu. Öyle dedi o zamanki polis şefi Ümit Erdal. Benim resmimi çıkardı cebinden *"Biz seni gökte ararken yerde bulduk,"* dedi.

Ve benim yattığım yatağın altında Thomson vardı, o getirdiğim 4 Thomson'dan birisiydi. Onu da ben yanımda getirmiştim o gün. Çünkü o Thomson'u ben Cihan'a götürmüştüm göstermek için. Bunun gibi üç tane daha var bizde demiştim. Ve onu da geri getirdim yatağımın altına koydum. Eğer olanak bulsaydım öteki Thomson'ların bulunduğu yere götürüp depolayacaktım onu. Ama depolamadan yakalandım orda.

Gülay...

Türkan Sabuncu.

TÜRKAN SABUNCU: *"Ben objektif davranmaya çalışırım her zaman için. Gülay gerçekten cesur bir insandı. Öyle kolay, kadınlarda kolay bulunamayacak özellikleri vardı. Bir kere her şeyden önce lider özellikleri vardı. Tamam, onu bazı konularda eleştirmem. Bize rağmen onun öyle bir özelliği vardı. Her zaman bir numaraya çıkacak insandı. Gözü karaydı, gözü pekti. Ben onun cesur, korkusuz iyi bir devrimci olduğunu düşünüyorum. Ama bazı konularda farklılıklarımız oluyordu. Ama harekette hiçbir zaman çatışmadık.*

Gülay'la ilişkilerimiz tamamen cezaevinde ayrıldı. O da bireysel nedenlerden dolayı oldu. O kadar... Onun dışında Gülay'la hareket konusunda THKO içinde hiçbir problemimiz olmadı. İkimiz de görüş birliği içinde hareket ettik. Gülay bana güvenirdi, çok güvenirdi. Ben de Gülay'a güvenirdim. Gözü kapalı ikimiz de ölüme giderdik yani. Bu kadar...

Gülay için Söyleyeceklerim bu. Öldüğü için de çok üzgünüm."

Cezaevi Sonrası...

Bir Değerlendirme ve Yeniden Öğrencilik...

1975'de cezaevinden çıktık. Ev yok, para yok, bir şey yok. Nerde kalacağım İstanbul'da mı, Ankara'da mı belli değil. Müfit'ten ayrıldığım için o arada annemden bana bir maaş bağlandı. Ankara'da bir ev tutuldu. Bir de legal bir ortam yaratıldı. ODTÜ'de kaydımı yenileyip okumaya başladım. Bu arada genel durumu izliyorum; bu THKO ne olacak, onların Tuncer içinde mi, öteki orada mı falan diye. Tuncer'le Ankara'da görüşüyoruz. Diyorum ki, *"Yav sana bu adamlar o kadar kötü davrandılar, izole ettiler, ajan dediler. Sen hala bunlarla nasıl birlikte olabiliyorsun?"* Tabi, *"İlk başta belki içerden düzeltirdik diye umuyordum,"* dedi.

Yani bu iş bu yola girdikten sonra düzeltilmeyeceği belliydi. Bence en büyük konu bizim tek tek ayrılmamız oldu. Ben ayrıldım. Benden bir süre sonra, ne kadar zaman oldu unuttum şimdi, onlarla beraberliği tıkanınca Tuncer de ayrıldı. Mete ayrıldı, o ayrıldı bu ayrıldı. Yani biz birlikte ayrılabilseydik bir ses getirirdi ve yeni bir yol açabilirdik. Bense, tek başıma ne yapayım yani? İnsanın tek başına gücü sınırlı. Bir de üstelik hepsi birden üstüme çullandılar, demedikleri kalmadı.

Cezaevinden çıktıktan sonra Tuncer'le görüştük. Tuncer'den gelen bilgiye göre, *"Biz sana çok ağır eleştiriler yönelttik, haksızlık oldu ama seninle birlikte çalışmaya devam etmek istiyoruz,"* haberi geldi bana. Ben de Tuncer'e, *"Sen onlara selam söyle, ben çıkıp şu köşe başındaki dükkâna bile gitmem artık onlarla,"* dedim. Ona da çok kızmışlar böyle. Öyle şeyler oldu. Zaten artık birbirimize güvenemez olmuştuk.

Mihri Belli ve TEP

Aradan bir süre geçti, 78'den önce değişik guruplar ortaya çıkmaya başlamıştı. O sıralarda bir de TEP (Türkiye Emekçi Partisi) meselesi vardı. Mihri Belli'nin yeri gelince hakkını vermek lazım. Ben her zaman söylerim benim için bir gönül borcudur, onu hiç unutamam her ortamda anlatırım: Eski arkadaşlar o sıralarda Çin çizgisini falan savunurken, Mihri Abi THKO'yu savunuyordu.

İlk başlarda biz eyleme geçinceye kadar bizimle çok didişti. Dağa gitmeyin dedi, yanlış dedi, şu dedi bu dedi. Fakat eylemler başladıktan sonra hiçbir yerde bizim arkadaşlar aleyhine bir tek laf etmedi ve ettirmedi Mihri Belli. Sonuçta bu tutumu, kuruluşundan birkaç yıl sonra kendi hareketinin Yani TEP hareketinin ikiye bölünmesine neden oldu. Bölünme nedeni aslında THKO'dur.

Bir gurup Mihri Abi'nin açıkça bize yani THKO'ya tavır almasını istedi. *"Bu yol yanlıştır, gerilla merilla, halk savaşı filan yanlıştır"* diye Mihri Abi'nin açıkça tavır almasını istedi. Vahap Erdoğdular filan gibi... Mihri Abi kesinlikle tavır almadı ve sırf bu yüzden TEP hareketi ikiye bölündü. Bir tarafta Vahaplar, Seyhan Erdoğdular filan, diğer tarafta ise Mihri Abi nerdeyse yalnız kaldı. Ama tek laf etmedi aleyhimizde. "Yanlıştı" da, demedi, hiçbir şey demedi. Bu tavrını ta yaşamının sonuna kadar sürdürdü. Hep savundu bizim arkadaşları.[1]

Halkın Kurtuluşu falan alttan alta THKO çizgisi yanlıştı manlıştı derken, Parti-Cephe içinde de İlkay Demirler falan aynı şeyi yaparken, Mihri Abi yine savunmasını sürdürdü. Hem Mahirleri savundu hem bizi savundu. Hiç laf ettirtmedi.

TEP içinde hala o arkadaşlar var benim görüştüğüm, hala THKO'yu savunurlar. Yani Mustafa Yalçınerlerden daha fazla savunurlar.

TEP meselesine gelince. TEP'lilerin Ankara'da dört kişileri vardı ve partinin Ankara il teşkilatını kuramıyorlardı. Çoğun-

1. 6 Mayıs 1993 tarihinde o zamanki 68'liler Birliği binasında yapılan anma toplantısında Mihri Belli yaptığı uzun konuşmada; Denizleri dağa çıkmamaları için ikna etmeye çalıştığını ama başarılı olamadığını, dağa çıkmalarının yanlış olduğunu ileri sürdü. Hacı Tonak'la bu tespitinde samimi olmadığı konusunda tepki gösterdik. Gülay o tarihte İsveç'te yaşıyordu. Mihri Belli, muhtemelen 1993'ten birkaç yıl öncesine kadar Türkiye'ye dönmeden önce İsveç'te THKO'yu savunuyor olmalı ki, Gülay böyle düşünüyor.

luğu ODTÜ'den, hepsi de çok yakın arkadaşım. Bir türlü beşinci kişiyi bulamıyorlar, partiyi kuramıyorlar. *"Gülay gel beşinci kişi sen ol,"* diye ısrar etmeye başladılar. Ben de *"Peki kardeşim, ben olayım beşinci kişi, kurun partinizi. Ama benden çok şey beklemeyin,"* dedim.

Partiyi kurdular. Aradan iki ay geçti, *"Sen il başkanı ol"* dediler. *"Yok"* dedim, *"O kadar uzun değil. Ben sizin kurulmanıza yardım ettim. Bundan sonrasını siz halledersiniz."* Zaten Ankara'daki TEP kadrosu ve İstanbul'daki Süleyman Aslanlar filan hem tanıdığım arkadaşlar, hem de militan kadrolardı. Ankara'dakilerin bir kısmı da memur, deneyleri yok, hareketlere katılmamış, eylemlere katılmamış, Hacettepe'den gelmiş birileri. Hiç dokumuz uymayan kişiler. *"Ben"* dedim *"İl Başkanı falan olmam, zaten benim desteğim geçicidir. Hani teşkilatı tamamlayamıyordunuz kurun da ne yapacaksınız yapın diye size yardım etmek için bunu kabul ettim. Bu benim için bir vefa borcuydu,"* dedim. Öyleyse *"Merkez Yürütme'ye gir!"* dediler. *"Yok"* dedim *"Girmem. Çünkü ben sizin partinizde kalıcı değilim. Şimdi girerim sonra da ayrılırsam size ayıp olur,"* dedim. Aynı gerekçelerle onu da kabul etmedim.

Sonra ayrıldım. Ayrılmama Ankara'dakilerin yazdığı bir bildiri neden oldu. Partinin Gençlik Örgütü diye Hacettepe'de üç kişi bir bildiri yazdılar gençliğe yönelik. Bildiriyi aldım okudum, *"Bu ne biçim bildiri?"* dedim. Bunun üzerine ortalık karıştı. Birbirlerine girdiler. Mihri Abi de *"Ne oluyor?"* diye sorunca, *"Gülay ortalığı karıştırdı,"* demişler. Mihri Abi de *"Ne karıştırıyorsun ortalığı?"* diye bana sorunca koydum önüne *"Oku bu bildiriyi,"* dedim. Okudu. *"Kim yazar bu bildiriyi?"* dedim. *"TİP'liler yazar,"* dedi. *"TİP'liler değil seninkiler yazdı bu bildiriyi,"* dedim. *"Ne ya bu? Olmaz böyle bir şey.* Gülay haklı, böyle bildiri yazılır mı?" dedi. Dedim *"Bak Ankara'daki kadrolarınız bu!"*

İşte sosyal faşizm falan meseleleri çıktığı zaman bizim THKO'yu savunan Mihri Abi idi. Bunu söylemek zorunda hissediyorum ve bunu da yazacağım. Bu hakikaten bir vefa borcudur. Onlar THKO'yu el altından eleştirirken hiç kimseye laf ettirmedi ve sonuna kadar savundu bizim THKO'yu. Hatta ben bir kere onlara yönelik dedim ki *"Ya bizim arkadaşlarımızın ölüsü soğumadı! Kalkıp eleştirmeye kalkıyorsunuz."* Yani o ortam çok kötü bir ortamdı.

Türkiye Devriminin Yolu (TDY) Gurubuyla İlişkileri[2]

Örgütlenme

Benim bütün çabam sağlıklı bir örgütlenme yaratılabilir miydi 77'den 78'den sonra. Her şey çok hızlı gelişti. Sağda solda TDY gurupları oluştu. Geliyorlar ilişki kuruyorlar ama ben kimseyi tanımıyorum, bilmiyorum. Ne konuşabiliyorsun, ne tartışabiliyorsun, ne açılabiliyorsun. Yani bunu alıp kucaklayıp, araştırıp, belli bir gözlemden geçirip öğrenmeye zamanımız yoktu. Çizgimize destek vardı ama tam benim istediğim gibi değil. Minimum bir destekti yetişemedi zaten. Şunu hissediyorum, 12 Eylül geliyor. Bir taraftan bir şeyler yapmak gerek, bir taraftan da korumak her şeyi. Gelirse 12 Eylül, ezer geçer bütün gurupları da. Bir taraftan da o guruplar ayakta kalsın istiyorum falan.

Özdaş Teoman Uluğ[3]

1973-75'li yıllar, solun kendini araması ve değişik yol haritaları çizilmesiyle geçti. İşte bu süreçte, THKO'nun ana

2. Süleyman Ekinci'nin bant kaydından aldığımız Gülay'ın TDY hakkında anlattıkları yeterli ve açıklayıcı değildi. TDY içindeki yakın arkadaşlarından Özdaş Teoman Uluğ arkadaştan Gülay'ın anlattıklarının detaylandırılması için yardım istedim. Teoman elinden geldiğince TDY hareketi hakkında bildiklerini açık yüreklilikle anlatmaya çalıştı. İtalik olarak buraya aldığım anlatımlar, Teoman'ın anlattıklarıdır. Görüştüğümüzde kendisi kanser hastasıydı. Görüşmemizden 5-6 ay sonra 2 Mart 2017 tarihinde onu kaybettik. Bu bilgileri bana kazandırdığı için Teoman'a teşekkür ediyor, buradan saygıyla yeniden anıyorum.

3. "1955 Elazığ doğumluyum. 1972 yıllarında devrimciliğe sempati duymaya başladım, Denizler Mahirler sayesinde. Çünkü bir de okuduğum okul Haydarpaşa Lisesi, zaten Deniz'in okuduğu, Mahir'in mezun olduğu okul." Israrla istememe rağmen Teoman, kendi özgeçmişini ancak bu kadar anlattı. (ATS)

gövdesi ve kadrolarının çoğunluğunu Halkın Kurtuluşu gurubu oluşturmuştu.

Özdaş Teoman Uluğ.

Kendisiyle tanıştığımızda, THKO içinde, daha doğrusu TDKP içinde yer alan Cuma Cihan'ın 1973-74 sırasında Ankara'da bayağı etkin olan bir grubu vardı. Sonra o gurup Tuzluçayır'da Halkın Kurtuluşu'nun ana kadrosu oldu. Bunların hepsi Türkiye Devriminin Yolu (TDY) broşüründeki görüşleri benimseyen kimselerdi.

Ben Keşan'daydım, Cuma Cihan Keşan'a geldi tanıştık, görüştük. Bu görüşmemizden sonra İstanbul'da hepsi de eski THKO'luların kaldığı ilginç bir eve geldim. Evde Cuma Cihan, Osman Yoldaşcan gibi isimler vardı ve zaman zaman birlikte eylemlere çıkıyorduk. O zaman henüz daha THKO içinde herhangi bir ayrılık yoktu. Yoldaş yeni çıkıyordu. Cuma da ben de henüz THKO'luyuz ama ben Cuma'ya yakınım.

O kaldığımız evde bizim tepkimizi çeken bir olay oldu: Gözümüzün önünde balya balya TDY broşürleri yakıldı. Bu olaya isyan ettik ve tepki gösterdik.

Tepkimiz ve isyanımız sadece bununla sınırlı değildi. 1975-76 sürecinde Halkın Kurtuluşu'nun, bize göre daha önemli yanlışları da oldu ve bizi TDY Broşürü çizgisinde ayrı bir örgütlenmeye sürükledi.

TDY'cilerin aynı isimdeki broşür ve onun çevresinde örgütlenmesini zorlayan bir diğer unsur, Halkın Kurtuluşu hareketinin Yoldaş Dergisi'nde THKO süreciyle ilgili tavrı olmuştur. Silahlı mücadelenin küçük burjuva maceracılığı ile suçlanması, faşizm tırmanıyor tartışması, Sovyetlerin Sosyal Emperyalist olarak nitelenmesi, 3 dünya teorisi,

Maoculuk vb gibi ülkeyi ve dünyayı tanımlamadaki anlayış farklılıkları, kısaca THKO geleneğini sürdürmede yan çizmeler başlayınca, samimi kadrolar yeni PDA[4] yaratılmaya başlandığını görüp tavır koymaya başlamıştı. İşte bu ve benzeri tespitlerin yapılması bizlerin kopmalarını hızlandıran nedenler oldu.

Halkın Kurtuluşu'ndan insanlar bu ve benzeri değişiklikleri anlatmadıkları gibi geçmişin önderlerini kahraman yerine koymak da istemiyorlardı. Denizleri ön plana çıkaran bir şey yoktu. Bambaşka bir ideolojik terminoloji, bambaşka bir söylem içindeydiler. Sadece kendi anlayışlarına göre bir ideolojileri vardı ve o günün deyimiyle inkârcılık furyası başlamıştı.

12 Mart yenilgisi sonrası THKO'nun mücadele sürecine ilişkin yapılan yorumların THKO örgütlenmesinin geçmişini reddetme şeklinde geliştiğini görenler, dağınık da olsa muhalif söyleme ve ayrılıklarını duyurmaya başlamışlardı.

Bu gelişmelerden sonra kırsal alanda örgütlenme çalışması için hazırlıklar başlamıştı. Teknik donanım ve silahlanma için çalışırken eksikliğini hissettiğimiz, bize deneyimlerini aktaracak bir önceki kuşaktan kimsenin olmayışıydı. Özellikle de Sinan Hocaların deneylerini bilenlerle gerekli temaslar sağlamaya çalışılıyordu. Bölük pörçük TDY grupları vardı ama aslında kendimize bir büyük arıyorduk. Geçmişle bizi bağlayacak, günü yorumlayacak, bizi alıp öğütecek bir büyük arıyorduk. Çok aradık. Gülay'ın önerisiyle buna Tuncer Sümer de dahil.

Şimdi şöyle bir şey daha var: Cuma Cihan 1976'da yakalandığında Günaydın Gazetesi'nde bir fotoğrafı çıktı. Böyle dalgın bir adam ve gazetenin birinci sayfasında elinde de bir Kalaşnikof silah. Türkiye'de ilk defa Kalaşnikof'la birinin yakalandığını öğreniyoruz.

O resim çıktıktan sonra bizim arkadaşlar Cuma'yı aramaya başlıyorlar. Yani bu dediğim arkadaşlar bölük pör-

4. PDA, Proleter Devrimci Aydınlık isimli dergi ve siyasetin kısa adı. 1970 yılında o zamanki *Aydınlık* adıyla çıkan dergide yazanlar ikiye ayrıldı. Mahir Çayan ve Mihri Belli'nin içinde bulunduğu gurup Aydınlık Dergisi'nde kalırken, Doğu Perinçek'in başında olduğu azınlık bir gurup ayrılarak Proleter Devrimci Aydınlık Dergisi'ni (PDA) çıkarmaya başladı ve Mao çizgisini benimsedi. Bu gurup, ayrılıktan sonra "PDA'cılar" diye anılmaya başladı.

çük guruplar ve geçmişte Deniz'e sempati duyan insanlar Cuma'yı arıyorlar. Sonuçta nerede olduğunu öğreniyorlar ve cezaevine gidip Cuma Cihan ile görüşüyorlar.

O büyükleri ararken biz böylece Cuma Cihan'a denk düşmüş olduk. Bizden büyük değildi ama bizi yönlendirebilecek cesaret, atılganlık kafa yapısına sahip bir adamdı. Cuma'nın her yere yetişme şansı yoktu ama şöyle bir düşüncesi vardı: "Tren kaçıyor. Bu treni yakalamamız için bizim bir an evvel Denizlerin başlatmış olduğu mücadeleyi yeni baştan başlatmamız gerekiyor. Gerilla birliğini oluşturmamız lazım. Bunu oluşturabilmemiz için para, imkân, olanak, şu, bu, yani esas teknik lazım. Sinanların geçmişte bayağı bayağı yaşadıkları sorunları aşmamız lazım. Bunun için Türkiye'nin çeşitli yerlerindeki TDY guruplarını bir araya toplamalıyız." Zaten bu dağınık gördüğü guruplar yer yer banka soygunlarıyla para topluyorlardı.

Bizler de Sinanlar gibi dağa çıkacağız. Şehirlerde de örgütleneceğiz ama ana kadro yani bizim beynimiz orada güvenlikli bir şekilde olmalı. Orada varlığını sürdürebilecek, düşmanla karşı karşıya geldiğinde çatışacak, kendini koruyacak bir birim oluşturmaktı amacımız.

Sinan'a karşı TDY hareketinin çok özel sevgisi ve sempatisi vardır. Hüseyin İnan'ın ayrı bir yeri var ama Sinan Cemgil böyle daha bir duygusal damara bakıyor. Deniz Gezmiş güzel ama kafada Hüseyin İnan, yürekte Sinan Cemgil var. Romantizm anlamında bakarsan Deniz'den çok daha romantik ve duygusal geliyordu Sinan Cemgil bize. Daha doğrusu bizim gözümüzde Sinan Cemgil.

İstanbul, Ankara, Kocaeli, İzmir, Samsun, Konya, Adana, Mersin, Malatya, Elbistan, Maraş'ta birbirleriyle örgütlü ilişkileri olmayan ama TDY broşüründeki yol haritasını benimseyen ve devrimci mücadele yürütmeye çalışan guruplar vardı. Ama merkezi bir organizasyonu oluşturma çabaları oldukça zor ilerliyordu. Tüm bu çalışmalar ve örgütlenme girişimleri Gülay Abla'yla karşılaşmamızdan önce başlamıştı.

75'ten sonra toplumsal hareket öylesine hızlı gelişti ki, sahada olmayınca gelişmelerden haberdar olmak mümkün değildi. Mesela Ege'de TDY'nu benimseyen gurupların

sayısal ifadesi Ankara'dakilerin çok ötesindeydi ve Gülay Özdeş'in bu hızlı gelişimden haberdar olması mümkün değildi. Ama her bölgeden arkadaşların, grubu tümüyle yönetecek ve tabi ki güvenecek birini acilen aradığı da bir gerçek.

Gülay Özdeş ile karşılaşmadan önce bizde talebelik yasaktı. Yani TDY hareketinde talebe olmak sorundu. Çünkü biz geçmişteki başarısızlığı talebe hareketine dayanmasına bağlıyorduk. Yani 12 Mart yenilgisini hep kadroların talebelerden oluşmasına dayandırıyorduk. Oysa biz profesyonel olacaktık ve talebelikle hiçbir ilişkimiz olmayacaktı.

Biz Gülay Özdeş ile 1977-78 sıralarında karşılaşmıştık. Gülay'a dedik ki "Sen neden dağa çıkmıyorsun? Sen de gel! Dağa çıkalım!" O zamanki keskinliğimizle bu mücadelenin dağda verilmesi gerektiğini, artık şehirlerde öyle veya böyle yapılabilecek bir şey olmadığını üzerine basa basa, zorlaya zorlaya, anlatıp aktarmaya çalıştık. Bize dedi ki: "Ben nasıl dağa çıkayım? Yani benim hem yaşım hem pozisyonum gereği böyle bir şeye gerek yok. Siz benden katkı istiyorsanız, istediğiniz katkıyı yapayım size. Ekibimle birlikte yanınızdayım."

Biz tanıştığımızda zaten ODTÜ'de örgütlenme yapıyordu ve 8-10 kişilik bir de ekibi vardı. Yukarda ifade etmeye çalıştığım gibi; bize yol gösterecek, sürecin içinden olacak, geçmişle bu günü bize doğru temelde tahlil edebilecek nitelikte olan Gülay Abla, "bizim başımıza geç beraber yürüyelim" teklifimizi kabul etmedi ama çevresinde olan TDY içeriğine göre örgütlü arkadaşlarını bizimle ilişkiye sundu.

Bunlar ODTÜ öğrencileri ve akıllı çocuklardı. Bizim arkadaşlarla birlikte Filistin Kurtuluş Örgütü'nün bürosunun kuruluşunda güvenliği sağladılar. Uzun süre Devlet bizi takip etti ama El-Fetih'in İsrail saldırısına karşı korunması için birlikte mücadele verdik. Bu konuda da bizi yönlendiren, bu işi organize eden Gülay Özdeş'ti.

Hiçbir zaman şunu demedi; "Hani siz niye dağa çıkıyorsunuz? Çıkmayın. Böyle bir şey yapıyorsanız, yapmayın." Böyle bir laf yok. Tamam, Gülay Abla bizim büyüğümüz. Pamuklara saklayıp... Şimdiki düşüncemiz olsa hiç öyle bir şeyi teklif bile etmezdik Özdeş'e.

O zaman "Ben dağa gelmem," deyince biz küsmüştük Gülay Özdeş'e ama dağda yaşamak elbette kolay bir iş değildi ve Özdeş haklıydı. Dağa gitmek, dağda kalmak, orda yaşamını sürdürmek... Yani biz barınabildiğimiz kadar barınmaya çalıştık ama gerçekten dağ çok zor.

Yine yıllar sonra yaptığımız bir görüşmede "Dağa niye gelmemiştin?" diye sorduğumuzda, başka bir gerekçe daha açıklamıştı, "görüşme yapanların yeterli güven sağlayamadığını ve niteliklerini onaylamadığını" ifade etmişti. "Keşke bunu o günlerde söyleseydin!" diyebildim...

Nitekim bu zorluk; dağda bu işi sürdürecek kadroların mücadele içinde sınanması gerekliliğini savunan ve bunun da ancak devrimci şiddeti içeren eylemlerle mümkün olacağını söyleyen Cuma Cihan gurubuyla, "önce örgütlenelim sonra şiddet politikasını hayata geçiririz" şeklinde özetleyebileceğim diğer gurup arasında temelde bir ayrılık yaşanmasına neden oldu. Örgüt daha kurulmadan ikiye bölünmüştü. Sonra kendi içimizde o bölük pörçüklerin bir kısmı birleşti.

O dönem örgütlü olduğumuz Malatya ve Maraş illerinde kadro çalışmalarına ağırlık verilmişti ama buna rağmen katılım o kadar yoğundu ki, hatta eldeki sınırlı kadro derlenip toparlamaya yetişemiyordu.

İşte bu örgütsel çalışmalar sürerken bir şanssızlık yaşadık. Artık önder pozisyonda olan Cuma Cihan Maraş girişinde, bulunduğu araçta 11 otomatik tüfek ve 11000 mermiyle birlikte yakalandı. Hatta o tarihte bu kadar silah ve mermi çok dikkati çekmiş, Uğur Mumcu bir yazısında olayı silah kaçakçılığı olarak nitelemişti.

Örgüt Adı

Ankara'da ben bütün arkadaşlara ne THKO adı ne başka bir örgüt adı kullanılmasın diye çok ısrar ettim. Kullanılmadı da. Çok kızıyorlardı bana bizim arkadaşlar. Çünkü bir eylem yapılıyor ertesi gün başka bir sol gurup (Dev-Yolcular) kendi gazetelerinde "biz yaptık eylemi, şöyle oldu" diye ballandıra ballandıra anlatıyorlardı. Arkadaşlar diyorlardı ki, *"Eylemi biz yaptık onlar kullandılar."* Ben de diyordum *"Kullansınlar, yeri*

gelir açıklarız." O sayede bak Ankara'da alınan bir kişi var. O da 6 ay yattı çıktı.

> **ÖZDAŞ TEOMAN ULUĞ:** *Gülay Özdeş bütün konuşmalarımızda, eylemleri üstlenmek istediğimizi söylediğimiz zaman bizi, "Asla üstlenmeyin! Bu eylemleri asla üstlenmeyin! Daha ona hazır değilsiniz," diye, ilginç bir şekilde uyarıyordu. TDY'nun yaptığı eylemlerin üstlenilmemesinin esas sebebi o.*
>
> *Hatta Özdeş'in şöyle bir yaklaşımı vardı: Yani daha tedbirli, daha dikkatli, sisteme karşı daha koruyucu bir yaklaşım. Mesela biz gençler bazen öyle çocukça bir şeyler yapıyorduk, "Ne yaparsanız yapın ama yazın oraya bir şey!" demişti: "Devrimci birlik yazın, bilmem ne yazın, şunu yazın, bunu yazın ama yok! THKO yok!" yani öyle bir şey demişti.*

Haluk Konusu

Elbistan'da, Maraş'ta bir birçok arkadaş vardı. Aslında çok da iyi arkadaşlardı. Nasıl olduysa Elbistan'da başlarına Haluk diye bir adam çıkardılar. Onu o gruba nasıl baş olarak getirdiler, bilmiyorum. Çünkü öyle teorik olarak yetkin olmayan bir arkadaştı. Haluk bana göre içlerinde en yeteneksiz olan kişiydi. Ama onların kendi önder seçimlerine ben müdahale etmek ve karışmak istemedim. Tepeden "yok o olsun, bu olsun" diyecek halim de yok. Aslında "niye Haluk oldu?" diye de çok kafamdan geçmiştir yani. Artık kendileri onu belirlemişler. Bence Ömer bu görev için daha yetkin bir arkadaştı.

İşte bu Elbistan gurubundan Haluk'la aramızda ciddi çelişkiler oluştu. Haluk "Ankara gurubunun yaptığı bütün eylemler açıklanacak!" diye ısrar ediyordu. Hatta THKO Merkez Komutanlığı diye bir bildiri yazmış. Üstelik bastırdığı bildirileri de bana verdi. Ben onun gözünün önünde bütün bildirileri yırttım: "Bizim THKO adını kullanmamız için daha çok ekmek yememiz lazım!" Bazı arkadaşlarla görüşüyorum, "İyi ki bu eylemleri açıklamadık," diyorlar. Hiçbir ayırım yapmadan hepsini yırttım. Böyle çok zor bir dönemdi.

ÖZDAŞ TEOMAN ULUĞ: *Gülay Özdeş'in TDY içinde ilk Elbistan gurubuyla ilişkileri vardı. Biz de bu gurupla çok sıkı ilişki içindeydik.*

Elbistan gurubu kalabalık bir guruptu. Ama önder olarak Ömer Kıral ve Haluk Gül görünüyordu. Bu ikisinden Haluk arkadaş sadece Elbistan bölgesinde yerel önder konumundadır, merkezi bir pozisyonu olmamıştır. TDY guruplarının her biri, bağımsız çevreler olarak değerlendirilebilir. En bilinen önder konumundaki arkadaşımız Cuma Cihan'dı.

Elbistan özeldi ve hemen hemen TDY'nin çiftliğiydi diyebiliriz. Yani CHP Gençlik Kolları'ndan Termik Santral'e kadar tüm sendikalar, Töb-Der gibi tüm demokratik kuruluşlar yani her şey bizim TDY'nun elindeydi o zaman. Ve çok geniş bir kitle vardı tabi. İşte bu Elbistan grubuyla ilişkiye geçmişti Gülay. Biz biraz sol sapmaydık o gruba göre. Onlar daha yatay örgütleniyordu.

Abla'ya Haluk meselesini sorduğumuzda Hilmi Soydan olayındaki görüşlerine benzer şeyler söyledi. Hareketin ayakları üstünde durması gerektiğini destekliyor ama eylemi yeterli görmüyordu. Yapılan eylemlerin üstlenilmesi meselesinde Haluk'un özel çaba göstermesine çok tepkiliydi. Hatta Abla'nın Elbistan'la Ankara ilişkisini kuran Datto lakaplı arkadaşın da kendisinde güven oluşturmadığını ifade ediyordu. Bu konudaki eylem karşıtı anlayışı, merkezi örgütlülüğün sağlanması ve yazı kurulunun oluşturulması sonrasında, yapının güvenliği sağlanınca diye özetlenebilir.

Elbistan Olayı

Elbistan'a beni çağırdıklarında Maraş katliamı yeni başlamıştı. Orda bir adam, çok iyi hatırlayamadım ama galiba Maraş eski senatörüydü. Çiftliği varmış. Ülkücüleri yerleştirmiş çiftliğine. Orada yemişler, içmişler, eğitim görmüşler. Sonra gidip Maraş katliamına katılmışlar. Elbistan'daki arkadaşlar o eski senatörün vurulması eylemini tartışıyorlardı.

Benim oradaki tezim karşı çıkmak oldu o eyleme. Hatta bana dediler, "sen artık pasif olmuşsun, şu olmuşsun, bu olmuşsun..." Ben dedim ki, "Kardeşim! Bu adam, hakikaten alnından

vurulması gereken bir adam, ben ona karşı çıkmıyorum. Ama zamanlamasına karşı çıkıyorum. Bu işi yaparsınız ama daha buradaki örgütlenme ayakları üstüne iyi basan bir örgütlenme değil. Silindir gibi geçerler üstümüzden."

ÖZDAŞ TEOMAN ULUĞ: *Elbistan'da bizim çok büyük bir eylemimiz var bize göre. Belki de TDY'nun en önemli eylemlerinden biridir. Daha önce CHP'den senatör seçilmiş ama sonradan ailece MHP'ye geçmiş bir adam Elbistan'da öldürüldü. Büyük bir toprak ağası olan Hilmi Soydan, 60 yaşlarında Elbistanlıydı ve tanınmış bir aileye mensuptu. Ailece Elbistan'da oturuyor, avukatlık yapıyordu. 17 tane kalaşnikof silahı faşistlere aldığı tespit edilmişti. Bunun üzerine TDY, Hilmi Soydan'ı öldürme kararı aldı. Soydan'ın oradaki kontrgerilla ayağı ve o hareketleri yönlendiren kişi olduğu düşünülüyordu.*

Bu olay, süreç olarak Maraş olaylarının olduğu günlere denk geliyor. Kahraman Maraş Olayları 19-26 Aralık 1978'de, Hilmi Soydan olayı 22 Aralık 1978'de oluyor.

Askeri özellikleri olağanüstü ve çok gelişkin olan, yetenekli, nişancılığı inanılmaz bir arkadaştı bu eylemi yapan Recep Sarıaslan. Gerçekten askeri anlamda olağanüstü bir eylem yaptı: Yolda, içinde 4 kişinin olduğu hareket halindeki bir arabaya 5 el ateş etti ve yalnızca bir kişi öldü. Mermilerden dördü Hilmi Soydan'ın kafasına biri burnuna isabet ediyor. Arabada başka hiç kimse yaralanmıyor. Eylemlerde böyle çok seçici davranıyordu arkadaşlarımız.

Arabada Hilmi Soydan'ın yanında o zamanki MHP'li Elbistan Belediye Başkanı da var. O öldürülmedi ve mahkemede arkadaşımızın lehine şahane bir ifade verdi: "Ben arkadaşın günahını almayayım. Arkadaş yapmadı bunu," dedi. Ama Recep çıkıp "Ben Yaptım!" dedi. Esasen Recep orada siyasi savunma yaptı.

Gülay buna benzer eylemleri tam desteklemiyordu ama bu eylemi destekledi.

Özdeş'in bu konuya yaklaşımındaki en önemli nokta, küçük bir ilçede böylesi bir eylemin sonuçlarının ağır olacağıydı ve doğruydu. Herhangi bir zarar yaşanmaması için eylem sırasında Recep, yüzünü açarak kendini

teşhir edip bölgeye gelebilecek zararı önlemeye çalıştı. Eylem öncesi Gülay Abla'nın kaygıları birçok arkadaş tarafından da paylaşılmıştı ama oradaki arkadaşlar, bu eylemin, hareketin o bölgede önünü açacağı görüşünde ısrarlı davranmışlardır.

Recep eylemden yaklaşık 10-15 gün sonra, Kahraman Maraş'ın bir köyünden şehre giderken Datto lakaplı arkadaşı ile yolda yapılan bir aramada yakalandı, tutuklandı ve Malatya Cezaevi'ne konuldu. Adana Ağır Ceza Mahkemesi'nde de idamla yargılanmaya başlandı.

Recep Sarıaslan'ın Mahkemesi devam ederken Gülay ile kalktık Avukat Niyazi Ağırnaslı'ya gittik. Ağırnaslı Gülay'ya olağanüstü bir hürmet gösterdi. Adana'da avukatı vardı ama biz Ağırnaslı'dan davanın siyasi bölümünü ele almasını istedik. Hiç unutmuyorum Ağırnaslı "Ben tedhişçi değilim. Bu tür işleri de beğenmiyorum," dedi. Bize epey de bir nasihat etti.

Canımız sıkılmıştı. Tam ayrılmak üzereydik dosyaya bakacağını, davaya girip girmemeye ondan sonra karar vereceğini söyledi ama kararını öğrenmek için benim ertesi gün yanına gitmemi istedi. Ertesi gün gittiğimde: "Bu tedhiş değilmiş, bu çok güzel bir şeymiş. Ben epey öğrendim. Gireceğim davaya," dedi. Çok sevindim.

Bu arada biz de kendi içimizde karar aldık; Adana'ya gidişini gelişini, güvenliğinin sağlanmasını, kısaca ne gerekiyorsa her şeyi yapacağız. Azdık ama biraz gözü kara bir teşkilattık biz. Öyle diyelim.

Davaya girdi ama Recep Sarıaslan'a idam cezası verildi. Akabinde zaten cezaevinden kaçırıldı ve sonradan girilecek bir dava da kalmadı ortada.

Filistin Bürosu

Bir de Filistin Kurtuluş Örgütü meselesi var: Filistin Kurtuluş Örgütü'nün binasını biz tuttuk, biz hazırladık, savunmasını bizim arkadaşlar üstlendi. Birkaç ay süreyle içerde biz savunduk o binayı.

Filistin'le ilgili "Filistin haftası" yaptık. Oraya bir hafta boyunca çok büyük bir Filistin gerillası maketi koyduk. Sıkıyönetim

sonra anladı bu işi bizim yaptığımızı. Ama bu nedenle üstümüze gelmedi. Eğer üstümüze gelse kötü olurdu.

Filistin Kurtuluş Örgütü Temsilciliği binasının resmi açılışına Yaser Arafat'tan davetiye geldi bana resmen. Ben de "Teşekkür ederim ama biz bütün bu işleri illegal yapıyoruz, açılışına katılamam," dedim.

ÖZDAŞ TEOMAN ULUĞ: *Evet, Filistin Kurtuluş Örgütü Temsilciliği'nin oluşturulacağı binanın açılması ve bu iş için gelen Filistinlilerin güvenliğinin sağlanması Ankara'daki TDY'li arkadaşlarca yerine getirildi.*

Gülay Özdeş Filistin hareketini çok önemsiyordu. 1978'de Camp Davit'te Filistin Anlaşması yapılmıştı. En son ölmeden önce bile, bu anlaşmaya karşı çıkıyor ve Filistinlilerin hep oyuna getirildiklerini düşünüyordu. Filistinlilerin ezilmesini, bu duruma düşürülmesini istemiyordu. "Bu çok yanlış. Buna tavır alınmalı, bunu yazmalı," diyordu ısrarla...

Gülay Özdeş ile ilişkilerimiz başladıktan sonra bir gün şöyle bir olay oldu: Buluşmalarımızdan birinde El-Fetih'ten yanında Filistinliler vardı. Abla'yı bir akşam yemeğine çağırmışlar. Benim de gelmemi istedi.

Bir akşam buluştuk, Gülay'la Filistinlilerin yemeğine gittik. Gittiğimiz ev Kolej semtinde, Kızılay'dan Koleje giderken aralarda bir yerdeydi. Hakikaten diplomatik bir yemekti ve muhteşem bir masa hazırlanmış misafirleri bekliyorlardı. Evin sahibi Cem Karaca'ydı ve evin korumasını El-Fetih'in kendi adamları yapıyordu. Kapıda ve evin değişik yerlerinde 4-5 tane güvenlik duruyordu. Hepsinin elinde kalaşnikof silahları vardı ve hiç saklı gizlileri yoktu.

Evde beklerken silah deposu olarak kullandıkları bir odaya götürdüler beni. Hayatımda o güne kadar hiç böyle silahlar görmemiştim. Özellikle çok orijinal koltuk altı silahları vardı ki görülmeye değerdi. Bunlardan 2 tanesini daha sonra bize verdiler kullandık.

Gülay Özdeş'i yemeğe davet eden arkadaş, otuzlu yaşlarda genç biriydi ve El-Fetih'in Türkiye sorumlusuydu. Meşhur London School of Economics (Londra Ekonomi Okulu) ve Sorbonne'u bitirmişti. El-Fetih temsilcisi iken

sürgünde oluşan Filistin Meclisi'nin milletvekili oldu. Sonra da bir Türk kızıyla evlendi.

12 Eylül sonrası henüz Cuma Cihan, Recep Sarıaslan, İbrahim Yasin gibi birçok arkadaş dağda yaşarken, aynı El-Fetih temsilcisi arkadaş ekibiyle beraber dağa geldi ve "Gelin sizi Filistin'e götürelim," dedi. Bizi alıp götürmek için ikna etmeye çalıştı. Oysa o dönem biz ortak bir kararla yurtdışına çıkışı örgüte yasaklamıştık. 12 Mart olmuş, bize dışarıya kaçıp kurtulma fırsatı sunulmuş ama böyle bir kararımız olduğu için yurt dışına çıkmayı kabul etmedik ve çıkmadık. Kimimiz öldürüldü, kimimiz yakalandı ama hiçbirimiz çıkmadık.

Şunu da antrparantez belirteyim ki; bu yurtdışına çıkmama kararımız aynı zamanda Teslim Töre'ye karşı bir tavırdı.

Amerikan Haberler Merkezi

Daha sonra Ankara'da bir eylem yapıldı. Eylemin yapıldığı yeri biz Amerikan Haberler Merkezi zannediyorduk. Meğerse o taşınmış yerine CİA gelmiş yerleşmiş bizim haberimiz yok ama. Bombalandı orası. Meğer bunlar daha birkaç gün önce mi ne taşınmışlar oraya. Tabi bombalanınca Amerikalılar "bu kadar kısa zamanda nerden istihbarat aldılar?" diye çok şaşırmışlar.

ÖZDAŞ TEOMAN ULUĞ: *TDY grubunun şiddet politikası ve silahlı mücadele mantığı diğer silahlı mücadele guruplarından farklı gelişti. Anti-faşist mücadeleyi hiçbir zaman sivil faşist guruplarla çatışmaya indirgemedik. Bulunduğumuz alanlarda ve örgütlülüğümüzün yoğun olduğu mahallelerde, savunmaya ve kadro devşirmeye yönelik öz savunma grupları benzeri silahlı birimler oluşturduk.*

Anti-emperyalist mücadelede ise özellikle, doğrudan doğruya ABD ile ilişkili hedefler seçildi. THKO'lu önderlerin ölüm yıldönümlerini anmak için seçilen hedefler, genelde emperyalizmin ülkemizdeki kurumları olmuştur. Finans kuruluşlarının binaları en sık yoklanan hedefler arasındaydı. Bunlar dışında Ankara'da 1978, 79 ve 80'li yıllarda ABD'nin kurumsal binalarını, örneğin Tuslog binasını,

Amerikan Haberler Merkezi'ni bombaladık. Bombalama derken kastedilen şey, binaların ciddi zarar görmesi hatta oturulamaz raporu verilmesi şeklinde anlaşılmalı. Tıpkı diğer yapılan eylemler gibi bu eylemler de üstlenilmedi. 12 Eylül Darbesi'nden sonra yapılan tüm eylemler ilgisiz kişilere yıkıldı ve dosyalar böyle kapatıldı.

Gülay'dan ve geçmişten gelen yönlendirmeyle mesela TDY hareketi faşist vurmadı. Bakkal bombalamadı. Kuyumcu soymadı. Yani biz böyle biraz daha elit olmaya çalıştık. MİT binasını bombaladık. Arada sırada gençlerin bir şey yapmaları gerektiği zaman İş Bankası'nı bombaladık. O dönem itibariyle kısaca anti-emperyalist, anti-faşist ve anti-kapitalist mücadeleyi yükseltmeye ve geliştirmeye çalıştık yapabildiğimizce.

TDY'nin Hataları ve Çözülme

12 Eylül Darbesi olduktan bir süre sonra TDY guruplarında tutuklanmalar ve kaçaklar çoğalmaya başladı. Çözülmeler de olmaya başlamıştı. Örgütün korunması için ne gerekiyorsa yapılması gerektiğini düşünüyordum. Yakın ilişkide olduğum bazı arkadaşların ya aranır duruma gelmeleri veya yakalanmaya başlamaları üzerine bir çözülme olduğunu düşünmeye başladım. 3 arkadaşın bir mağarada kıstırılmaları ve 3 gün boyunca yiğitçe direndikten sonra katledilmeleri beni derinden etkiledi. Zaten ortalıkta kimse de kalmamış gibiydi. Bu gelişmeden sonra artık Türkiye'de kalamazdım. Bunun üzerine mevcut ilişkilerimi kestim ve kardeşimden de yardım ve destek alarak yurt dışına çıktım.

ÖZDAŞ TEOMAN ULUĞ: *12 Eylül geldi biz yine dağdaydık. 12 Eylül'ü bir sene geçirdik ama arkadaşlarımız bir sene sonra dağda enterne edildiler, çatışmada öldürüldüler. Hepimiz yakalandık. Üstelik Malatya'da yakalanan arkadaşlar önder pozisyonundaydı. Bu çatışmada ölenler ve yakalanmalarla dağıldık.*

Daha 12 Eylül gelmeden örgütte gerilemeler başlamıştı.

Örgütlenme hantal bir şekilde büyüyordu. Bu denetimsiz yatay genişleme, hataları da beraberinde getirmeye başladı.

Ülke çok hızla devrimci mücadeleyi kucaklar, benimser hale gelmişti. Yapılan eylemler sempatiyi arttırıyor, özelde ABD yerleşimlerine yönelik saldırılar üstlenilmese de kadrolara güven veriyordu.

TDY açısından bakıldığında, konulan hedefler doğru ama yaşanan pratik ağır aksak ilerliyordu. Sonradan bakıldığında; yapılanma kendi dışındaki mücadelenin hızına kapılmış, ona yetişmek için de yapması gerekenleri ihmal etmeye başlamıştı. Aynı kişiler bölgelerarası ilişkileri organize etmeye çalışıyor ama bu durum kişisel becerilere kaldığından birçok samimi kadro kendini beklemeye alıyordu. Örgütte, daha atak ama Marksist-Leninist nitelikleri zayıf elamanlar giderek çoğalıyordu.

Kırsal alandaki örgütlenmeyi hızlandırmak amacıyla oraya yollanan kadroların uyumsuzluğu sorun olmaya başlamıştı. Şehirdeki en basit konforu bile aramaya başlayanların bahaneleri çoğalmıştı.

Dönem doğru önderlik istiyordu. Zorlanıyorduk. Dönemi özetleyen bildiri ve broşürler yeterli olmuyordu. Bir yayın organı gerekiyordu. Tabi bu yayın organını çıkaracak bir de yayın kurulu... Merkezi bir yayın organı eksikliği, ortak payda TDY Broşürü olsa da çok hızlı gelişen ve çoğalan devrimci katılıma cevap veremiyordu.

Maraş olayları sonrasında yediğimiz darbe, bölgedekilerin "Sıkıyönetim gelir" öngörüsünü doğru çıkarmış ve bölgede Sıkıyönetim'in saldırıları başlamıştı.

Türkiye İş Bankası Yarımca (İzmit) Şubesi'ndeki paralara başarısız el konulması eyleminde 2 kişinin yakalanması ve arananların sayısı artınca manevra alanı daralmış, kırsala doğru yönelme başlamıştı. Kırsaldaki potansiyel doğru değerlendirilememiş ve eldeki imkânlar yanlış yönelmelerle zarar görmüştü.

Cezaevi firarları, Cuma Cihan'ın[5] ve Recep Sarıarslan'ın[6]

5. Cuma Cihan cezevinde tüberküloza yakalanıyor. Adana Cezaevi'nde kazılan tünelden Datto lakaplı arkadaşı ile birlikte firar ederek Toroslar'a gidip dağ havasında 6 ay süreyle kendini tedavi ediyor.

6. Cuma Cihan'ın kaçışına yakın tarihlerde Recep Sarıaslan, Malatya Cezaevi'nden Adana'daki yargılandığı mahkemeye götürülürken, Akçadağ Sultansuyu Harası yakınlarında cezaevi arabası yolda çevrilerek arkadaşları tarafından kaçırılıyor. Kaçırıldıktan sonra o sırada Toroslar'da bulunan

da cezaevinden kaçırılmasıyla birlikte, Nurhaklar, dostlarına yeniden kucak açtılar. Sıkıyönetim ve ardından darbe sürecinde kırda kalabalık bir gerilla birliği kendini koruyarak varlığını sürdürmeye çalışırken, şehirlerdeki mücadele darbeyle birlikte potansiyelini kaybetmeye başladı. Örgütlü ilişkilerin başarılamadığı guruplar darbe sürecindeki operasyonlarla çözüldüler.

Dağdaki TDY'liler, bölgedeki varlıklarını gerek cuntanın askeri güçlerine karşı yaptıkları eylemlerle (Kürecik üssüne yapılan saldırı vb) gerekse cuntanın onlara yönelik saldırılarını bir yıl boyunca boşa çıkararak sürdürdüler. Maraş'tan başlayan bir komando alayının katıldığı sürek avı sonrası dağdaki bir mağarada, 21 Eylül 1981'de, 3 gün süren çatışma sonunda Cuma Cihan, Recep Sarıaslan ve İbrahim Çakır gibi önderlerini yitiren TDY hareketi bir kez daha yenildi ve dağıldı.

Cuma Cihan'ın yanına götürülüyor. Daha sonra her ikisi birden öldürüldükleri Nurhak'daki toplandıkları bölgeye geçiyorlar..

Gülay'ın, Şekibe Çelenk'e İsveç'ten Gönderdiği Doğum Günü Kutlama Mesajı:

Sevgili Şekibe Abla,

Senin ve Halit Ağabeyin Türkiye İşçi Partisi'nde çalıştığınız döneme yetişemedim. Sizi 1960'lı yılların sonunda, dünyada ve Türkiye'de devrimci mücadelelerin yükseldiği yıllarda tanıdım.

Şekibe Çelenk ve Halit Çelenk'lerin evinde

Çok hareketli bir dönemdi. Latin Amerika, Afrika ve Asya'da ezilen halkların sömürgeciliğe ve emperyalizme karşı mücadelesine tanık olduğumuz yıllardı. Küba Devrimi daha "çiçeği burnunda" bir devrimdi. O yenilmez denen Amerikan Emperyalizmi'nin ordularını dize getiren Vietnam Halkı'nın mücadelesi esin kaynağımızdı. Aynı yıllarda Amerika'da savaş karşıtı hareketin doğuşuna, Siyahların ırkçılığa başkaldırmasına, Avrupa'da işçi sınıfının yeniden uyanışına ve de işçi sınıfının yanında yer alan ve açıkça "bu dünya değişmelidir" diyen 1968 gençliğinin eylemlerine tanık olduk.

Bu yıllarda Türkiye de hareketli, canlı bir toplum olmuştu. Yeni arayışların uç verdiği, yeni umutların doğduğu bir dönemdi. O yıllarda bilimsel sosyalizmin temel kitaplarının en çok okunduğu ülkenin Türkiye olduğu söylenir. Ülkemizde yayılan sosyalist fikirler, 1960'ların başından beri yükselen işçi sınıfının mücadelesinde, yoksul köylülerin toprak mücadelesinde ve de gençliğin anti-emperyalist mücadelesinde yaşama geçirilmiş ve devrimci bir atılıma dönüşmüştü. Baskıların olmadığı, daha eşitlikçi ve daha hakça bir dünya özlemiyle gerçekleştirildi eylemlerimiz.

O yıllarda Halit Ağabey ve seninle pek çok şeyi paylaştık. Hemen aklıma gelenler; Komer'in arabasının yakılması, Tuslog olayları, ODTÜ işgali, Diyarbakır mahkemeleri... Kaçaklık dönemlerimizde ya da yargılanırken ya da cezaevlerindeyken bilirdik ki, anamız babamız ilgilenmese de, Halit Ağabey ve Şekibe Abla arkamızdadır. Sizi hep yanı başımızda bulduk. Bazen karmakarışık olan yaşamımızda varlığınız önemli bir güven kaynağıydı.

Eviniz bizim için gerçekten de "sığınaktı". O kadar çok kez evinizde kaldım, o kadar çok yemeğini yedim, çayını içtim ki, seni bazen annem, bazen ablam gibi düşündüğüm olmuştur. Öteki arkadaşlarımın da bu duyguları paylaştığı kanısındayım. Yusuf'un hastanede yatarken canının çektiği yoğurtlu biber kızartmasını senden istemesini başka türlü yorumlayamıyorum. Bu sıcak ilginin yanı sıra sorunlara değişik açılardan bakmamıza yarayan ve ufkumuzu genişletmeye çalışan sohbetlerini ve tartışmaları da hala anımsıyorum. Bu nedenle seni öğretmenim gibi gördüğüm de olmuştur. Bu sohbetler ve tartışmalarda hukuk alanındaki bilgin kadar politik konulardaki çözümleme yeteneğin ve güzel konuşma yeteneğin de hep dikkatimi çekmiştir. Senin gibi kadınlarla aynı safta olmaktan gurur duyduğumu biliyorum.

12 Eylül Darbesi sonrasında uzun bir süre Avrupa'da yaşamak zorunda kaldım. Birçok ülkenin sol çevreleriyle ilişkilerim oldu. Bir iki istisna dışında hiç bir yerde kuşaklar arasında Türkiye'deki kadar sıcak, içten ilişkilere tanık olmadım. Bu kuşkusuz Türkiye Devrimci Hareketi'nin olumlu yanlarından biri ve sizin yaptığınız önemli katkılardan biridir.

Devrimci hareketin yükselişini 12 Mart 1971'de yaptıkları faşist darbeyle durdurmak istediler. Devrimci mücadelenin yükselişinin bedelini ödettiler bize. Bu bedeli yitirdiğimiz arkadaşların canıyla ödedik. Bu kez sizlerle o sözcüklerle anlatılmaz acıyı, Deniz'in, Yusuf'un ve Hüseyin'in ve yitirdiğimiz öteki arkadaşların ölüm acısını paylaştık, Halit Ağabey ve senin o büyük özverinize tanık olduk.

O dönemi nasıl Deniz, Yusuf ve Hüseyin'i anmadan düşünemiyorsam, Halit Ağabey ve seni anmadan da düşünemiyorum. Nasıl Deniz, Yusuf ve Hüseyin'i yüreğimde birbirinden ayıramıyorsam, seni ve Halit Ağabey'i de onlardan ayıramıyorum.

Devrimci hareketi yok etmeye bir darbe yetmedi. 12 Eylül 1980 de bir darbe daha yaptılar. Benim payıma sürgünde yaşamak düştü. Sizin payınıza ise karanlığın daha da koyulaştığı bir ortamda mücadeleyi sürdürmek düştü.

Haklı bir davaya yaşamının sonuna kadar bağlı kalmak, bu yolda sabırla kararlılıkla dimdik yürümek, heyecanını yitirmeden mücadeleyi sürdürmek herkesin harcı değil. Bunu siz başardınız ve daha önce bizde ve dünyada bu davaya tüm yaşamını adamış birçok devrimcinin bize bıraktığı mirası daha da zenginleştirdiniz. Senin de dediğin gibi darısı başımıza!

Daha nice yıllara Şekibe Abla, daha nice yıllara!

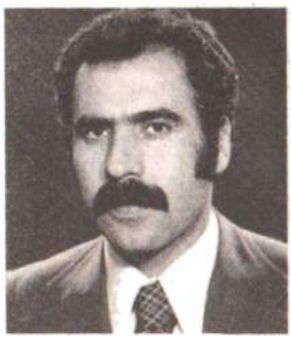
Sevgiyle, saygıyla.

Gülay Ünüvar (Özdeş)
7 Kasım 2009

Gülay'ın, 7 Kasım 2013 Tarihinde İlhan Erdost'un Katledilişinin Yıldönümünde Ankara Karşıyaka Mezarlığı'ndaki Konuşması:

İlhan'ı Anarken

İlhan'ı 1960'lı yılların sonlarına doğru tanıdım. O zamanlar Sol Yayınları'nın Ulus'ta bir iş hanında küçük bir yeri vardı. Biz Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden bir iki arkadaş zaman buldukça yayınevine gider ve ilk basımı yapılmış metinleri İlhan'la karşılıklı okurduk. Bir buçuk iki saat sonra biraz mola verirdik. İlhan o güzel sesiyle bir türkü tuttururdu. Sonra yine okumaya devam ederdik. Üç dört saat çalışmışsak yakındaki bir lokantada yemek ikram ederdi. Ben o zamanlar kahveyi pek sevmezdim. İlhan ise kahve içmeden yemek masasından kalkmazdı ve her seferinde garsona "kaynamış, köpüksüz" demeyi unutmazdı. Ogün bugündür ne zaman, köpüklü ya da köpüksüz kahve içsem aklımdan hep İlhan geçer.

İlhan Erdost

İlhan o günlerden sonra benim en iyi, en güvendiğim arkadaşlarımdan biri oldu. Ne zaman başım derde girse, onun bana yardım etmek için elinden gelen her şeyi yapacağını bilirdim.

Onunla başka nedenlerle ve başka ortamlarda da karşılaştık. 12 Mart döneminde başka bir dava nedeniyle getirildiğimiz adliyede çevremizdeki polis kordonunu ya-

rarak, yanımıza gelip "Nasılsınız? Bir şeye ihtiyacınız var mı?" diye soruşunu hiç unutamam.

İlhan'ın adını duyunca aklımdan hep özveri, alçak gönüllülük gibi sözcükler ve kavramlar geçer. İlhan kendisi için hiç bir şey beklemeden, sosyalistim diyen herkesle dayanışmış ve özverinin en güzel örneklerini vermiştir.

Onun bir başka özelliği de alçak gönüllüğüydü. Teoriyi birçoğumuzdan iyi bilirdi, ama bizlerle ilişkisinde bu yönünü öne çıkardığına hiç tanık olmadım. İlhan yalnızca yayıncılık alanında değil başka alanlarda da devrimci mücadeleye katkısı olan bir arkadaşımdı. Bu katkılarından söz ettiğine de hiç tanık olmadım. Birçoğumuza az ya da çok bulaşmış olan yaptıklarımızı ballandıra ballandıra anlatma, öğünme hastalığından bütünüyle arınmıştı.

İlhan kararlılığı, özverisi, alçak gönüllüğü ve dayanışmacı tavrı ile benim gözümde sosyalist ahlakı simgeleyen bir devrimcidir. Arkasından hiç kimsenin olumsuz bir tek söz bile edemediği pırıl pırıl bir insandı. Ben onu hep ilerde kurmayı düşündüğümüz o toplumun insanı olarak düşünürdüm. O toplumda insanların İlhan gibi olacağına inanırdım.

Deniz, Yusuf ve Hüseyin'in idamı 12 Mart Faşizmi'nin simgesiyse, İlhan'ın öldürülmesi 12 Eylül barbarlığının simgesidir. Dipçiklerle, tekmelerle kemikleri kırılarak öldürülen İlhan'ın benim yüreğimdeki yeri, asılarak, boyun kemikleri kırılarak öldürülen yoldaşlarımın yanındadır.

Anısı yaşasın!

Anısını yaşatmak bizim görevimizdir.

İşçi Broşürü ve Kadın Sorunu Üzerine...

Türkiye'de İşçi Hareketleri Broşürü Üzerine...

GÜLAY ÜNÜVAR (ÖZDEŞ), İsveç'ten Türkiye'ye döndükten sonra Hayri Erol ve bir gurup arkadaşıyla beraber Türkiye'de İşçi Hareketleri konulu bir çalışma yapmaya başladı. Bu çalışmayı bir dizi broşür olarak sürdürme kararı almışlardı. Birinci broşür 15-16 Haziran 2015 tarihinde dağıtıma sunuldu. İkinci broşürün yaklaşık 60 sayfasını Gülay yazdı ama tamamlayamadı. Aynı arkadaşları yayına hazırlıyorlar. Bu çalışma hakkında Çetin Ali Nergis tarafından Gülay Ünüvar ve Hayri Erol ile yapılan ve *www.politez.com* sitesinde 19 Temmuz 2015 tarihinde yayınlanan söyleşi:

Türkiye'de İşçi Hareketleri-1
Mücadele biçimleri açısından işçi hareketinde 1960-1980 dönemi

"Elvada Proleterya" denilerek, işçi sınıfının tarihsel rolünü tamamladığını iddia edenler oldu. Sınıf mücadelesi sosyalist solun gündeminden çıkarıldı. Etnik sorunlar, çevre sorunları, kadın sorunu vb sorunlar adeta işçi sınıfı mücadelesinin yerine ikame edilir oldu. Her biri çok önemli olan bu alanları işçi sınıfı mücadelesi ile birlikte, birbirini tamamlayacak şekilde ele almak gerekiyor.

Geçtiğimiz ay yayınlanan, Türkiye'de İşçi Hareketleri-1 isimli broşürün yazar ve derleyenleri Gülay Ünüvar ve Hayri Erol'a broşüre ve günümüz işçi sınıfı hareketine ilişkin sorular yönelttik. Gülay Ünüvar Özdeş; ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü'nde yönetici olarak yer aldı. THKO ana kadrolarında bulundu. 2.THKO davasında yargılandı. 74 affından sonra bir süre TDY guruplarında yer aldı. 12 Eylül sonrasında 90'lardan 2010 yılına kadar Avrupa'da yükselen kapitalist küreselleşme

Türkiye'de İşçi Hareketleri 1.

karşıtı harekete aktif olarak katıldı. Hayri Erol ise, işçi hareketinin içinden gelen, 15-16 Haziran'ı Arçelik fabrikasında karşılayan; metal iş kolunda, PTT, İETT ve TCDD gibi hizmet sektörlerinde sendikal mücadele yürüten, Maden-İş ve Belediye-İş sendikalarında baş temsilcilik yapan bir aktivist..

PoliTez - Türkiye'de İşçi Hareketleri konusunda yazılmış birçok araştırma ve yayın var. Bu broşürde farklı olan nedir? Bu çalışmaya sizi teşvik eden sebep neydi?

Hayri Erol – Gerçekten de işçi hareketleri konusunda bugüne kadar yapılmış birçok değerli çalışma var. Bunlar, genel olarak tarihimizde yaşamış olduğumuz işçi direnişleri ve mücadelesinin nasıl geliştiğini, kitabi bir biçimde yazıya dökülmesini amaç edinmiştir. Kuşkusuz değerli çalışmalardır. Ancak örgütlenmenin ve sınıf mücadelesinin nasıl gelişeceği konusunda sınıfın içinden bir kavrayışla sosyalizm davasının fraksiyonlar üstü ele alınışına pek tanık olmadık.

Biz bu mütevazi çalışmamızla sınıf belleğini tazelemek istiyoruz. Sosyalist insanlarda dahi sınıf belleği konusunda ciddi kırılmaların olduğu bir gerçekliktir. Bu çalışmayla ve bizzat sınıf içerisinde pratik mücadeleyle bu karışık durumu aşarak, işçi sınıfı mücadelesinde altın çağ olarak tanımlayabileceğimiz 1960'la 1980 dönemini kendimizde ve işçi sınıfımızda, geçmi-

şimizde yapmış olduğumuz eylem ve direnişlerle haklarımızı hangi yollarla aldığımızın bir kere daha bilince çıkarılması amaçlı bir çalışmadır.

Gülay Ünüvar – Dönemsel özellikleri de dikkate alarak birkaç bölümlük bir seri olarak düşündük bu çalışmayı. Ortalama bilinç düzeyindeki bir işçinin rahatlıkla okuyup kavrayabileceği bir dille yazdığımızı düşünüyorum. Birçok yerde tek bir cümleyle aktarmak zorunda kaldığımız bu eylemlerin her biri için büyük bedeller ödendi ve her birinin arkasında zengin mücadele deneyimleri var. Yüzlerce eylem içinden özenle seçip dönem için en karakteristik olanları aktarmaya çalıştık. Yine de mutlaka eksik kalan eylemler olabilir. Eksiklikler okundukça ortaya çıkacaktır. Bunu ve sonraki broşürleri de yine kolektif bir çalışmayla ileride daha da geliştirmeyi umuyoruz.

PoliTez - Sınıf belleğini tazelemekten söz ediyorsunuz. Türkiye'de işçi sınıfını kendi mücadele tarihinden koparan etkenler nedir? Benzer durumu solda da görüyoruz. Sosyalist solun, işçi sınıfı ile bağlarının zayıf olmasıyla bu durumun bir bağlantısı olabilir mi?

Hayri Erol – Ülkemizde hakiki bir işçi sınıfı öncülüğünün ve haklarımızı almak için ayağa kalkmanın ciddi bedelleri vardır. Burjuva demokrasisinin zayıf olduğu ülkelerde bile yüzyıllar önce alınmış hakları, Türkiye'de kazanabilmek uğruna açlığı, yoksulluğu ve can bedelini göze almak gerekmektedir. Türkiye'de burjuvazi, mücadeleyi engellemek için bütün tarihimiz boyunca polisiyle, askeriyle sivil faşist güçleriyle her türlü baskı ve zulmü yapmaktan geri durmamıştır. Buna rağmen işçi sınıfı, başta örgütlenme hakkı olmak üzere birçok hakkı elde etmeyi başarabilmiştir. Bu başarı, sınıfın birlikte hareket etmesiyle kazanılmıştır. Ancak bu büyük direnişlerin sonucunda binlerce öncü işçinin işini kaybettiğini biliyoruz. Son elli yılda biri postmodern olmak üzere dört askeri darbe yaşadığımız düşünülürse işçi sınıfı ve sosyalist hareketin nasıl büyük bir kavgadan geldiği daha iyi anlaşılır. Bütün bu baskılar, kopukluklar ve duraksamalar mücadele geleneğinin bir sonraki kuşaklara aktarılmasına epeyce engel teşkil etmiştir. Sistemli saldırılar, işçi sınıfının geçmişiyle bağlarını koparmıştır. Bunun üstüne sosyalist sol'un da 1965 –

1980 Dönemini dışarda tutarsak işçi sınıfıyla bağlarının zayıf olması bu olumsuz durumu iyice pekiştirmiştir.

PoliTez - 60'dan 80'e üç darbe yaşandı ama özellikle 80 darbesinden sonra ayrı bir kopuş var denebilir mi?

Gülay Ünüvar –1960 darbesinden sonra işçi sınıfı hareketi 1970'e kadar sürekli yükseldi. Kitapta bunları örnekleriyle sıraladık. 15-16 Haziran'da 4300 işçi önderinin işten atılması işçi sınıfı hareketini zayıflatıcı bir rol oynamıştır. Hemen arkasından gelen 12 Mart 71 de büyük bir darbe olmuştur. Ama işçi sınıfı iki üç yıl içinde yeniden toparlanmayı başardı ve 70'li yılların ikinci yarısında birçoğu açıkça politik nitelik taşıyan kitlesel eylemler gerçekleştirdi. 12 Eylül 80'de daha ağır bir darbe yedi ama 80'lerin ortalarında işçi sınıfı hareketi yeniden güç kazanmaya başladı. 1980'lerin sonu, işçi sınıfı mücadele tarihinin en kitlesel eylemlerine, Bahar Eylemlerine tanık oldu. Bu eylemleri Zonguldak Direnişi izledi. 1992 yılında savaş nedeniyle işçi eylemlerinin yasaklanması yeni bir darbe oluşturdu. 92 sonrasında Tekel Direnişi gibi bazı direnişlere tanık olmamıza rağmen işçi sınıfı mücadelesinde daha önceki dönemlerde gördüğümüz yükselişi göremiyoruz. Sınıf belleği ve solun işçi sınıfıyla bağları niçin zayıflamıştır, sorusunun cevabını, bir de solun içine düştüğü ideolojik bulanıklıkta aramak gerekiyor. Nedir bu? "Elvada Proleterya" denilerek, işçi sınıfının tarihsel rolünü tamamladığı iddası ile ortaya çıkanlar oldu. İşçi sınıfı mücadelesi sosyalist solun gündeminden çıkarıldı. Etnik sorunlar, çevre sorunları, kadın sorunu ve başka sorunlar adeta işçi sınıfı mücadelesinin yerine ikame edilir oldu. Her biri çok önemli olan bu alanları işçi sınıfı mücadelesi ile birlikte, birbirini tamamlayacak şekilde ele almak gerekiyor.

PoliTez - Sürekli sınıfın birliğinden söz ediyoruz. Kitabınızın kapağında da "Gücümüz Birliğimizden Gelir" pankartını görüyoruz. Oysa ki, işçi sınıfı hem sendikal örgütlülük açısından, hem de sosyalist önderlik açısından çok parçalı bir görüntü veriyor. Kitabınızda geçmiş deneyimlerden verdiğiniz örneklerde, hem sınıf dayanışmasının hem de

toplumsal dayanışmanın etkisinin görüldüğü büyük işçi eylemlerini aktarmışsınız. Bugün sınıfın birliğinin önündeki engeller nelerdir? Bunlar nasıl aşılabilir?

Hayri Erol – Bir evvelki sorunuzda vurguladığım gibi askeri faşist darbelerin esas hedefi, sosyalist hareket ve işçi sınıfı olmuştur. İşçi sınıfına öylesine baskılar yapıldı ki; sendika hakkı olan ve toplu sözleşmeden yararlanan işçiler, (özellikle kamuda çalışan) işçi sınıfının adeta "mutlu azınlığı" oldular.

Günümüzde sendikalı işçiler taşeron sistemiyle tehdit altındadırlar. Taşeron sistemi AKP Hükümetleri döneminde doruk noktasına çıktı. Her türlü baskı ve tehdit altında kölece koşullarda çalışan taşeron işçiler ve kadrolu işçiler kamuda ve özel sektör fabrikalarında birbirlerine yabancılaşmış parçalanmış ve bölünmüşlerdir.

TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ içinde yuvalanmış olan sarı sendikacılar bu sisteme karşı mücadele etmek bir yana, mevcut üyeleriyle devlet ve patronlarla uyum içerisinde sınıf mücadelesinin önündeki en büyük engeli oluşturmaktadırlar.

Ülkede yolsuzluk ve ahlaksızlıklarla yarışan, büyük mal varlıklarına sahip bir sarı sendikacılar sınıfı oluşmuştur. Kamu işyerlerinin tasfiyesi boşuna yapılmamıştır. Kamu işyerleri, hem emperyalistlerin ve yerli işbirlikçilerinin çıkarları doğrultusunda tasfiye edilmiş, hem de yüzbinlerce kamu işçisi devre dışı bırakılmıştır. Sadece Tekel fabrikalarının kapatılmasıyla 30 bini aşkın işçi işsiz kaldı. Özelleştirilen ve tasfiye edilen kamunun bütününe baktığımızda bu sayının nereye vardığını siz düşünün. Bu, sermayenin çıkarları için aileleri ile birlikte yüzbinlerce insanın devlet eliyle açlığa mahkum edilmesinden başka bir şey değildir. Bütün bu olumsuzlukların yanında sosyalist hareketin dağınık ve parçalı hali, işçi sınıfı davasını kavramadaki yetersizlik bu olumsuz tablonun başta gelen nedenlerindendir.

Bizim çalışmamızda örnek verdiğimiz büyük direnişler, işçi sınıfının sınıf birliğini gerçekleştirdiği ve sosyalist hareketin sınıf mücadelesinin önünde ve içerisinde yer aldığı dönemlerde gerçekleşmiştir. 15-16 Haziran direnişini hatırlarsak, işçiler sokaklarda, mücadele alanlarında devrimci gençlikle, sosyalist parti ve örgütlerle birlikte hareket ediyorlardı. Üstelik taşeron sistemi gibi işçi sınıfını bölen, sömüren bir uygulamaya da örgütlü işçi sınıfı asla müsaade etmiyordu.

Türkiye'de İşçi Hareketleri 1 broşürünün kapak resmi.

Gülay Ünüvar – Sarı sendikaların esas işlevi, işçi sınıfını bölmek, sınıfı mücadeleden uzak tutarak zayıflatmak. Yani işleri bu... bizim sorunumuz, solun bunu aşamıyor olması. Aşamıyor, çünkü sosyalist hareket stratejik bir çizgi belirleyemiyor. Sürekli değişen gündem karşısında bu stratejinin gerektirdiği taktikleri geliştiremiyor. Niçin, çünkü sol, böyle bir strateji geliştirmeyi gündemine almıyor. Çeşitli guruplar, kendi guruplarının gelişmesine, kendi guruplarının etkin olmasına öncelik veriyor. Ve her konuda olduğu gibi sınıf çalışmasını da buna tabi kılıyor. Bu durum, sosyalist hareketin sınıfla bağ kurabilmesinin önündeki en büyük engellerden birisidir. Bakın Bursa'da Metal İşçilerinin tutumuna! İşçiler, siyasi örgütlere güvenmiyor, araya mesafe koyuyor. Sorunumuz işçi sınıfının mücadelesinin yükselmesi ise bu sorular üzerinde düşünmemiz, eleştiri ve özeleştiri yapmamız gerekiyor.

PoliTez - Katliam ölçüsünde yaşanan iş cinayetleri ve taşeron düzeni, çalışma hayatının en önemli sorunları olarak öne çıkmış durumda. Bunlara ilaveten giderek ağırlaşan krizin etkisiyle ücretlerin daha da düşeceği ve işsizliğin daha da yükseleceği anlaşılıyor. İşçi sınıfı, siyasal ve sendikal örgütlenmenin zayıf kaldığı bu dönemde bu sorunların içinden kendi geleceği ve toplum için bir umut ışığı yaratabilir mi?

Hayri Erol – Kesinlikle yaratabilir. Yaptığımız çalışmanın gerekçesi zaten budur. Sınıf belleğini tazelemek derken, tam da sizin sorunuzun cevabını arıyoruz. İşçi sınıfı o büyük direniş

ve eylemleri gerçekleştirdiğinde, Türkiye bugünkü kadar kötü koşullarda yaşamıyordu. Sendikal örgütlülük bugünkü durumundan çok daha iyi bir konumdaydı. Örneğin, İşçi ücretleri ve ekonomik şartları bugünkü koşullarla kıyaslanamaz bile. O yıllarda, yılda toplam altı maaş ikramiye ve geçinebilecek ücretlere sahip olan örgütlü işçiler buna rağmen tüm bunları kaybetmeyi de göze alarak siyasi nitelikli eylemlere, örneğin DGM direnişlerine, Faşizme ihtar eylemi gibi devrimci gençlikle dayanışma eylemlerine kalkışabiliyorlardı. Bugün ülkemizde çalışarak yaşamını sürdüren işçi sayısı yirmibeş milyonun üzerindedir. Ancak sendikal haklardan ve örgütlülükten yoksundur. Öncelikle üzerine eğilmemiz gerek eksiğimiz buradadır. Dolayısıyla örgütlülüğümüzü tamamladığımızda doğru bir yaklaşımla mücadele bayrağını yükseltmenin koşulları geçmişe göre bugün daha fazladır.

Gülay Ünüvar – İşçi sınıfının mücadele tarihine baktığımızda, işçi sınıfımızın birçok dönemde üzerine düşeni yaptığını görüyoruz. İşçiler, hareketi yükseltebilecekleri yere kadar yükseltiyorlar. Ancak politik önderliğin olmadığı koşullarda, hareket her defasında inişe geçiyor. Yinelenen yenilgiler, işten atılmalar, uzun süreli , kategoriler işsizlikler, gözaltılar, tutuklamalar ve hatta ölümler moral bozukluklarına neden oluyor. Bu deneyimleri sınıfın belleğinde canlı tutacak ve hareketi bir üst aşamaya taşıyacak politik önderlik olsaydı, işçi sınıfı hareketinin durumu bugün çok farklı olurdu.

PoliTez - Gezi'den başlayıp, Rojava devrimi ve nihayet HDP'nin yaşadığı oy patlaması gibi yaşadığımız gelişmelerin Türkiye'de işçi sınıfı hareketine nasıl bir etkisi oluyor? Bu yaşananların Metal iş kolundaki isyana bir etkisinden söz edilebilir mi?

Hayri Erol – Rojava devrimi meselesinin Türkiye'deki sahici sol parti ve örgütlerce coşkuyla karşılandığı açıktır. Ancak ilerici ve gerçek bir laiklik anlayışı içinde olanlarda yeterince kavrandığı noktasında kuşkularım var.

Rojava meselesinin metal işçilerinin gündeminde olduğu kanısında değilim. Ancak Gezi Direnişinin metal işçilerinin öfke ve isyanında mutlaka rolü olmuştur Gezi Direnişi çok

açıktır ki; faşist baskıya, gericiliğe, insan hayatına müdahaleye, haksızlığa ve işsizliğe karşı bir baş kaldırıydı. Bir başka özelliği de Cumhuriyet tarihinde ilk kez devrimci insanlardan daha fazla sayıda gençlik ve beyaz yakalı diye hitap edilen büyük bir kitle isyana damgasını vurmuştur. Gezi esasında büyük kentlerde laikliğin tehlikede olduğu kaygısıyla da onbinler sokağa dökülmüştür. Dolayısıyla Gezi direnişinin değil metal işçisini, ülkenin diğer bir ucundaki her hangi bir vatandaşımızı etkilediği de çok açıktır. Nitekim etkilemiştir de; yoksa seksen il'de günlerce süren bir eylemi neyle açıklarız. Ancak bu gelişmeler işçi sınıfı içerisinde yaygın bir şekilde ilk günden kavranmış bir mesele değildir. Biraz geç ama daha güçlü bir şekilde gelişebilir.

Gülay Ünüvar – Gezi ayaklanması tarzı kitlesel eylemler, işçi eylemlerinin gelişmesi için uygun bir ortam yaratabilir. Ancak sürekli söylediğimi yine tekrar edeceğim; politik önderlikten yoksun eylemler sönmeye mahkumdur. Burada iki örnek vermek istiyorum. Birincisi, 68 Fransa'sından. 8-9 milyon işçinin grevlere gittiği ve fabrikaları işgal ettiği, Fransa'da öğrencilerin ve aydınların desteklediği başkaldırı bile politik önderlikten yoksun olduğu için yenildi. İkincisi, 1990'ların ortalarında gelişmeye başlayan ve 2000'lerin başında inişe geçen kapitalist küreselleşmeyi eleştiren harekettir. Bu hareket de aynı nedenle başarıya ulaşamamıştır.

Hayri Erol – Devam edeyim... Metal iş kolundaki isyan, siyasi hedeflerle başlamamış olmasına karşın, dayanışma duygusu, sarı sendikaya karşı büyük öfkesi ve burjuvaziye karşı çok cesur çıkışıyla birçok olumlu yan içermektedir. Ancak nasıl bir yol tutturacağını bilememektedir. Bu eylem de bir kez daha gösteriyor ki, sınıfın dayanışmaya ve sınıf bilinçli öncülere ihtiyacı vardır. Metal işçilerinin mücadelesinin gerçek bir sınıfsal kimlik kazanması için bu meselenin Türkiye devrimci ve sosyalist hareketinin meselesi haline gelmesi gerektiğinin bilincindeyiz.

Bizim samimi çabalarımız bu yönde olacaktır.

Kadın Hareketi Üzerine...[1]

Dünya genelinde kadın hareketinin yükselişi asıl 1960'lı yılların sonunda, sol dalganın yükseldiği dönemde oldu. Vietnam'daki antiemperyalist mücadele, Amerika'da Siyahların mücadelesi, Avrupa'da her şeyden önce de Fransa'da işçi sınıfının uyanışı, öğrenci hareketleri ve bunlara paralel olarak Amerika'da, İngiltere'de ve öteki ülkelerde kadın hareketinin canlanışı, bu hareketin yükselişi için elverişli bir ortam oluşturdu.

*Örneğin İsveç'te bağımsız bir kadın hareketi olarak mücadele yürüten Gurupp 8'in olumlu yanlarının ve katkılarının yanı sıra, bir süre sonra etkisini yitirmesine, giderek yok olmasına yol açacak önemli bir zayıflığı da vardı. Grupp 8'in kurulduğu dönemin sosyalist hareketi ki bu ağırlıkla sosyalizmin Stalinist yorumunun etkisi altında bir hareketti. Kadınların kurtuluşu sorununa sosyalist devrimle otomatik olarak çözümlenecek bir sorun olarak bakmaktaydı. Başka bir deyişle kadınların kurtuluşu sorunu gündem dışı bırakılmıştı. Bu sorunun gündeme alınmasını isteyen her girişim küçük burjuva bir girişim olarak niteleniyor ve sınıf mücadelesinden sapma olarak yargılanıyordu. Başka bir deyişle o gün için geçerli olan formül, **şimdi ve burada** sınıf mücadelesi **sonra ve orada**, yani ilerde sosyalist devrim yapıldığında kadın sorunuydu. Sınıf mücadelesi ve kadınların mücadelesi birbirinden koparılmıştı. Özellikle çifte sömürü altında olan emekçi kadınlar mücadeleye kazandırılmadan, onların devrimci potansiyeli sosyalizm için mücadeleye kanalize edilmeden sosyalist devrim nasıl*

1. Gülay Ünüvar'ın Devrimci Marksizm Teorik-Politik Dergi'nin, Temmuz 2007 tarihli 4.sayısında "Kadın Hareketi Üzerine" Prof. Dr. Gunnar Westin (İsveç Uppsala Üniversitesi Öğretim Üyesi) ile birlikte yazıp yayınladıkları yazısından alınmıştır. ATS.

gerçekleştirilecekti? O günün sosyalist hareketinin sormadığı ve yanıtını vermediği soru buydu. Bu büyük yanlıştı.

Grupp 8 buna tepki gösterip ayrı bir kadın hareketine gerek var teziyle ortaya çıkarken aslında aynı yanlışı yaptı, ama ters taraftan. Yine yukarıdaki formülü göz önüne alırsak, Grupp 8, ***şimdi ve burada*** *kadın mücadelesi,* ***sonra ve orada*** *sınıf mücadelesi diyordu. Sınıf mücadelesi ve kadın mücadelesi yine birbirinden koparılmıştı. Bu durumda Grupp 8'in önündeki görev kapitalist toplum içinde kadınların konumlarını ilerletmek ve kadınları, özellikle de işçi kadınları kadın örgütlerinde ilerde erkeklerle eşit koşullarda sosyalizm için mücadeleye hazırlamaktan başka bir şey olmadı.*

Devrimci Marksist teoride sınıf kavramı yanında öteki kavram ve kategorilere de yer vardır. Postmodern/postyapısalcı akımla Devrimci Marksizm arasındaki en önemli fark Devrimci Marksizm'in bu kavram ve kategorileri yalnızca davranış ve düşünce biçimi olarak değil, kapitalist toplumdaki gerçek sosyal ilişkilerin bir ifadesi olarak görmesidir. Örneğin Devrimci Marksizm, eşcinseller üzerindeki baskıyı kapitalizmin işgücünün yeniden üretimine ve bu üretimin en uygun biçimi olarak burjuva çekirdek aileye duyduğu gereksinimle açıklar. Burjuvazinin heteroseksüellikten farklı bütün cinsel eğilimleri doğal olmayan eğilimler ya da sapkınlık olarak yargılamasının, kadınla erkek arasındaki ayırımı doğal gören cinsiyetçi ideolojiyi savunmasının temelinde bu gereksinim yatar. Yani heteroseksüelliğin onaylanması ve homoseksüelliğe karşı çıkılması hiç de J. Butler'ın iddia ettiği gibi yalnızca söylemsel düzeyde heteroseksüel normların egemen olmasıyla açıklanamaz. Başka bir deyişle heteroseksüelliğin onaylanması ve homoseksüelliğe karşı çıkılması yalnızca kullandığımız sözcüklerin, yazdığımız yazıların, davranış biçimimizin, düşünce biçimimizin yeniden yeniden ürettiği bir olgu değildir. Kullandığımız sözcüklerin, davranış biçimimizin, düşünce biçimimizin önemi var elbette, fakat tek başına homoseksüelliğe karşı duyulan kini açıklayamazlar. Homofobi, onu besleyen maddi koşulların ifadesi olan bir baskıdır, yani kapitalist üretim biçimiyle, eşitsiz iş bölümüyle ve burjuvazinin çekirdek aileye duyduğu gereksinimle ilgili bir baskıdır. Kullandığımız sözcükler, davranış biçimimiz, düşünce biçimimiz içinde yaşadığımız toplumun maddi temelinden bütünüyle bağımsız değildir. Homofobinin sınıflı toplum

koşullarında ele alınıp incelenmesi bize onu yok etmek için neyin gerekli olduğunu da gösterecektir.

Devrimci Marksistler de Queer Theory gibi kimliklerin sosyal yapılar olarak değişken ve kararsız olgular olduğunu kabul ederler. Bireylerin yapısında var olan bu değişkenlik ve kararsızlık olumlu, ilerici bir şeydir, gelişmeye olanak veren bir özelliktir. Fakat aynı zamanda Queer Theory'den farklı olarak kimliklerin oluşmasının bazı verili sınırlar içinde gerçekleştiğini vurgularlar. Marksistler sosyal yapılardan söz ettiğinde bunu biyolojik olanla üretim ve yeniden üretim arasında maddi temelde gerçekleşen bir birbirini etkileme olarak görürler. Kapitalist toplumda kadınların ve erkeklerin kimliklerinin oluşmasında dikkate alınacak en önemli nokta bu kimliklerin bu sistemin üretim ve yeniden üretim alanındaki baskıcı cinsiyete göre işbölümüne bağımlı olan sosyal ilişkilerin etkisi altında oluşmasıdır. Baskıları yaratan maddi koşulların incelenmesi bize baskı altında olan kadınlar gibi öteki gurup, tabaka ve sınıfların kurtuluşu için de gerekli stratejilerin geliştirilmesi olanağını verecektir. Teoriyi ve pratiği birbirinden koparan Queer Theory'nin böyle stratejilere gereksinimi yoktur.

Devrimci Marksizm; Queer Theory'nin gelecek toplum projesine, yani insanların tenlerinin rengine göre gruplanmadığı, cinsiyetlerine göre kadın-erkek diye ikiye bölünüp ayırımcılığa uğramadığı, cinsel eğilimlerine göre mahkûm edilmediği, yalnızca "insan" olarak niteleneceği bir toplum özlemine yabancı değildir. Ancak Devrimci Marksizm, Queer Theory'i etnik, cinsel, cinsel eğilim, yaş farklılıklarına dikkati çekerken sınıf farklılığını atladığı için eleştirir. Sınıf sorununun atlanması kapitalizme karşı mücadelenin göz ardı edilmesi demektir. Queer Theory baskılardan arınmış bir topluma kapitalizme karşı mücadele edilmeden ulaşılabileceği izlenimini yaratarak bilinçleri çarpıtmaktadır.

* * *

Eski feminizm de yeni feminizm de kadınlar üzerindeki baskılara gerçekten son vermek için mücadele edecek bir hareket yaratmakta başarısızlığa uğramıştır. Bu başarısızlığın en önemli nedeni feminizmin kadınların mücadelesini sınıf mücadelesinden koparmak konusundaki ısrarıdır. Sınıf mücadelesini dışlayan feminizmin kadınların kurtuluşu için önerebildiği tek strateji sınıflar

arası işbirliğine dayanan sınıflar üstü bir hareket oluşturmaktır. Böyle bir kadın hareketinde burjuvaya da küçük burjuva kadınların ağırlıkta olacağı açıktır. Bu hareketin işçi kadınları saflarına çekme olasılığı yoktur. Burjuva ve küçük burjuva kadınların egemen olduğu bir kadın hareketinin ufku da çok dardır. Böyle bir hareket ayrıcalıklar sistemi olan kapitalizme karşı mücadele etmez, edemez. Çünkü burjuva kadınlar kapitalist sistemin kendilerine sunduğu ayrıcalıklardan vazgeçmek istemezler. Dolayısıyla hareket kendini bu sistem içinde gerçekleştirilebilecek bazı reformlar talepleriyle sınırlar. Bu nedenledir ki, feminizm bugün bütün dikkatini "kadınlar ve erkekler arasındaki eşitlik" ve var olan sistem içinde kadınların konumlarını ilerletmek sorunu üzerinde yoğunlaştırmıştır.

Devrimci Marksizm'e göre sınıflara bölünmüş bir toplumda "kadınlar ve erkekler arasında eşitlik" çağrısı yapmak yeterli değildir. Böyle bir eşitlik olsa olsa biçimsel bir eşitlik olur. Devrimci Marksizm'in amacı burjuva kadınlarla burjuva erkeklerin ve de işçi kadınlarla işçi erkeklerin eşitliği değildir. Devrimci Marksizm'in talebi çok daha kapsamlıdır ve işçi kadınlarla burjuva kadınlar arasında eşitlik gibi işçi erkeklerle burjuva erkekler arasında eşitliği de kapsar. Bu da ataerkil normların kırılması yanı sıra sınıf farklarının da ortadan kaldırılmasıyla, başka bir deyişle kapitalizmin yıkılmasıyla olanaklıdır. Kapitalist sistem içinde kadınların konumlarını ilerletme sorununa gelince, bu da son günlerde İsveç'te açıkça tanık olduğumuz gibi büyük kapitalist şirketlerin yönetim kurullarındaki kadınların sayısını attırma kampanyasına dönüşür. Marksistler açısından kapitalist şirketlerin yönetim kurullarındaki kadınların sayısının az ya da çok olmasının hiç bir önemi yoktur. Çünkü Marksistler kapitalist sistemin yıkılması, yani bu şirketlerin yok olması için mücadele etmektedirler. Kapitalist sisteme karşı çıkmayan, daha doğrusu çıkmaya niyeti olmayan bir hareket, -feministler kendilerini ne kadar ilerici, düzene başkaldıran bir hareket olarak tanımlamaya çabalarsa çabalasın- aslında düzenle uzlaşan bir harekettir. Önünde sonunda kapitalist sistemle bütünleşir. Sınıflar arası işbirliği mantığının bir hareketi sürükleyeceği nokta budur.

Devrimci Marksizm, feminist hareketin kapitalist sistemle uzlaşma ve giderek bütünleşme eğilimlerine karşı açıkça tavır alır. Devrimci Marksizm, ***kapitalist sisteme karşı kararlılıkla***

***mücadele edecek bir kadın hareketi**nden yanadır. Bu nedenledir ki, Devrimci Marksizm'e göre kadınların ekonomik ve sosyal kurtuluşu için mücadele edecek bir kadın hareketinin; **işçi kadınların gerçekliğini odak noktasına alan, işçi kadınlara dayanan bir kadın hareketi olması** gereklidir. Kadınların çoğunluğunu işçi, emekçi kadınlar oluşturmaktadır. Bütün kadınlar arasında en çok ezileni, başka bir deyişle çifte sömürü altında olanı işçi, emekçi kadınlardır. Dolayısıyla bu mücadeleyi tutarlılıkla, kararlılıkla sürdürecek olan onlardır. Çünkü burjuva kadınlardan farklı olarak bu mücadele sonunda kazanacakları çok şey vardır. Sınıf baskısı kapitalist toplumun bütün dokusuna işlemiştir ve insanlar arasındaki bütün toplumsal ilişkilerin temelinde yatar. Ancak sınıflar yok edilirse kadınlar ve erkekler arasındaki cinsiyete dayalı işbölümü de ortadan kalkar. Bu olmadan işçi sınıfı kadınlarının kurtuluşundan söz edilemez.*

Sınıflar arası işbirliği stratejisini benimseyen feminizm, kadınlar arasında var olduğunu iddia ettiği birliği zedelememek için eylem alanını da alabildiğine daraltmıştır. Feminizmin sorunu, sağ kanatta yer alacak burjuva kadınlarla sol kanatta yer alacağı umulan emekçi kadınların karşı çıkmayacağı etkinlikleri bulma sorunudur. Bunların da kadınların grevlerini destekleme, yeni liberalizme karşı direnişlere ve savaş karşıtı harekete katılma ya da Iraklı ve Filistinli kadınlarla dayanışma türünden etkinlikler olmayacağı açıktır. Olsa olsa porno filmleri satan dükkânlar önünde gösteri yapma türünden bazı etkinlikler olur. Feminizm, eylem alanını alabildiğine daraltarak kadın hareketini çok konuşan ve çok az iş yapan bir harekete dönüştürmüş, pasifizme sürüklemiştir.

*Devrimci Marksistler; içinde yaşadığımız kapitalist sistemin neden olduğu bütün haksızlıklara, emperyalist savaşlara, işgallere, açlık ve yoksulluğa karşı, bu sistemin ürettiği bütün baskılara -sınıf, etnik, cinsiyet ve cinsel eğilim- karşı açıkça tavır alacak, bu alanlarda verilen **mücadelelere aktif olarak katılacak ve hatta bu mücadelelerin ön saflarında yürüyecek militan bir kadın hareketi**nden yanadır. Kadınların bu mücadelelere aktif olarak katılması, hatta öncü bir rol oynamaya başlaması, sınıf örgütleri, ırkçılığa karşı mücadele örgütleri gibi örgütlerde hala geçerli olan ataerkil normların kırılmasının da koşullarını yaratacaktır.*

Geçmiş yüzyıllarda, büyük sınıf savaşlarında -1871 Paris Komünü, Rusya'da 1905 ve 1917 Devrimleri, 1930'lu yıllarda

İspanya'da faşizme karşı mücadele, 1960 ve 1970'li yıllarda ABD'de Vietnam Savaşı'na karşı harekette- işçi kadınlar önemli bir rol oynadılar. Hem çeşitli alanlarda verilen mücadeleyi ilerlettiler hem de ezilenlerin mücadelesi içinde kadınların kurtuluşu sorununu gündeme getirdiler.

Günümüzde de emekçi kadınlar anti-kapitalist ve anti-emperyalist harekette önemli bir rol oynamaya başlamışlardır. Harekete katılan genç kadınların sayısı sürekli olarak artıyor. Bazı alanlarda kadınlar en ön saflarda yürüyorlar. Güney Asya'da özellikle tekstil sanayinde çok kötü koşullar altında ve çok düşük ücretlerle çalışan kadınlar örgütleniyor ve kahramanca mücadele ediyorlar. Latin Amerika'da yeni liberalizm yanlısı hükümetlere karşı mücadelede, IMF programlarına ve özelleştirmelere -özellikle de su kaynaklarının özelleştirilmesine- karşı kitlesel halk hareketlerinde öncü bir rol oynuyorlar. Kadınların küresel kapitalizme karşı verilen mücadelenin en ön saflarında yer almaya başlaması doğaldır, çünkü yeni liberalizm, emperyalist savaşlar ve işgaller bütün kıtalarda kadınlar üzerindeki baskıları daha da yoğunlaştırmıştır. Emekçi kadınların bugün yaşamın çeşitli alanlarında verdiği mücadele Devrimci Marksistler için esin kaynağıdır. Devrimci Marksistler olarak yönümüzü bu kadınlara dönüyor ve onların yükselen mücadelelerinden yeni bir hareketin, ***Enternasyonal İşçi Sınıfı Kadın Hareketi****'nin doğacağına inanıyoruz.*

Arkasından...

Müfit Özdeş'in Gülay'a Veda Mesajı

Müfit Özdeş

21 Ekim 2015 Çarşamba günü sevgili Gülay Ünüvar'ı (namı diğer Gülay Özdeş'i) hüzünlü bir sonbahar yağmurunda toprağa verdik.

Genç yaşında mı desem? Evet, ruhen daha genç yaşındaydı. Türkiye devriminin yolu üzerine kafa yoruyor, hatıralarını yazıyor, devrimci işçi gurupları ve uluslararası antikapitalist hareket ile bağlantısını koruyordu.

Ama vücut genç değildi. Meşakkatli bir yaşamın yorgunluğunu taşıyordu ve iflas etmişti. Sonunda kanser, sinsice saklandığı karaciğerden başkaldırarak bu dev çınarı 68 yaşında devirdi.

Gülay inandığı davaya kendini bütünüyle adamıştı. Gâvurların "integrity" dediği ve maalesef dilimizde karşılığı olmadığı için ancak "içi dışı bir olmak" diye tarif edebildiğimiz karakter özelliğine sahipti. Neyse öyle görünüyordu ve nasıl görünüyorsa oydu.

Sizlere Gülay'ın mücadelesini anlatmayacağım. Onu hem THKO'lu yoldaşlarının yazılarında ve anı kitaplarında, hem de yayınlandığı zaman kendi hatıralarında bulabilirsiniz.

Kısa süren evliliğimizde paylaştığımız soyadımla hala anılması beni onurlandırıyor.

"Işıklar içinde yatsın" diyesim geliyor, ama böyle bir temenninin materyalistlere yakışmadığını biliyorum. Onun yerine, aziz hatırasını içimizde hep yaşatacağımıza söz veriyorum.

Güle güle Gülay!

İsveç'te Yaşayan Orhan Savaşçı, Gülay'ın Yaşamını Kaybetmesinin Hemen Ardından Bir Mesaj Gönderdi

Orhan Savaşçı ile Stokholm'de.

Ne diyeceğimi bilemiyorum. Sevgili Gülay, aramızdan ayrıldı. Çok üzgünüm. Yüreğim acı dolu.

İki ay kadar önce rahatsızlığını öğrendim. Sık sık görüştük telefonda. Doktorların önerilerini, kendisini nasıl hissettiğini anlattı. "Merak etme, o kadar kötü değilim" diyen sesi hala kulaklarımda.

Dünya güzeli bir insandı. Ara sıra kızar, bağırırdı ama yüreği tertemizdi.

Özgür, eşit ve adil bir dünyanın kurulabileceği umudunu hiç kaybetmedi.

Stockholm'de, 1 Mayıs'larda, çoğu zaman, birlikte yürür, birlikte slogan atardık.

Önce La Mano'ya gider (La Mano, İspanya İç Savaşı'nda hayatlarını kaybeden İsveçli sosyalistler adına dikilen anıtın bulunduğu yer), daha sonra 1 Mayıs kortejine katılırdık. Gülay, Hilal ve Ben küreselleşme karşıtı protesto gösterilerine (sosyalist forum) İsveçli sosyalist arkadaşlarla birlikte katılmamızı süratle organize edişini, hep birlikte Kopenhag ve Londra'daki gösterilere katılmamızı hiç unutamam.

Seni çok özleyeceğiz.

Gülay Ünüvar Özdeş, 68 Coşkusuyla Mücadelesini Sürdürdü

20 Ekim'de yakalandığı kanser hastalığına yenik düşen 68 Hareketi'nin önde gelen isimlerinden ve THKO'nun kurucu kadrolarından Gülay Ünüvar Özdeş, yaşamının çeyrek yüzyılını İsveç'in başkenti Stockholm'de geçirdi.

STOCKHOLM - MURAT KUSEYRİ/ANF
22 Ekim 2015 Perşembe

Yaşamını yitirmesinden sonra yakın ilişkide bulunduğu dost ve yoldaşlarından Özdeş'i ve mücadelelerini anlatmalarını istedik:

Ekmel Altay

"Doğruluğuna İnandığı Şeyi Mutlaka Yapardı."

12 Eylül darbesinden sonra İsveç'e iltica eden **Ekmel Altay**, Özdeş'i en yakın tanıyanlardan biri.

1976 yılında Türkiye'de Özdeş'le tanıştığını ve dostlukların Özdeş ölene kadar sürdüğünü söyleyen Altay, *"1989 yılının başlarında İsveç'e geldiğinde kendisini ben karşıladım. Küba Derneği ile çalışmaya başladı. Bu çalışmalar içinde ben de yer aldım. "Küba'ya bir tanker petrol" kampanyasını birlikte yürüttük. Daha sonraları Nazım Hikmet, Yunus Emre, Enver Gökçe'yi anma etkinlikleri düzenledik. Etkinliklerin örgütlenmesini Özdeş yapardı. Ben daha çok pankart ve afişleri hazırlardım. Gülay, gündemdeki sorunlara göre etkinlikler örgütlemekte çok becerikliydi. Cezaevlerinde sorun varsa cezaevlerine, deprem olmuşsa depremden zarar görenlere yardım etmek için değişik etkinlikler örgütlemekte ustaydı. 68 kuşağından, Denizlerden geldiği için çok*

orijinaldi. Bu orijinalliğini de ölene kadar sürdürdü. Her zaman yeni fikirler ortaya atardı. Doğruluğuna inandığı şeyi mutlaka yapardı. Mücadele eden herkese saygı gösterirdi. Aldığın sorumluluğu üstlenmediğin zaman da hesabını sorardı" diyor.

"Çok Yönlü Bir İnsandı."

Özdeş'in dil konusunda çok yetenekli olduğunu, iyi derecede İngilizce, Fransızca, İsveççe ve İspanyolca konuştuğunu söyleyen Altay, *"Gülay her şeyle uğraşırdı. Çok yönlü bir insandı. İplerle makrame yapardı. Stockholm Üniversitesi'nde dans ve estetik okudu. Yapacağı işi çok iyi bilirdi. Benim yaşamımdaki en iyi şey O'nu tanımamdı"* şeklinde konuşuyor.

"Gülay eylemciydi. Kariyerist değildi. Kendinden daha becerikli gördüğü insanlara yaptığı işi bırakır, 2. ve hatta 3. dereceye çekilirdi. O'nun için işin yapılması önemliydi" diyen Altay, Özdeş'in hiç bir zaman küçük büyük iş ayrımı yapmadığını, yemek yapmaktan temizlik yapmaya kadar pek çok işi üstlendiğini söylüyor.

Hilal Altan

"Önlerde Olmayı Ve Mücadele Etmeyi Seven Bir İnsandı."

Gülay'ı en yakın tanıyanlardan bir diğeri de 68 kuşağı devrimcilerinden **Hilal Altan**. Uzun yıllar Stockholm'de Ortadoğu Kitapevi'ni işleten Altan, Özdeş'le birlikte küreselleşme ve ırkçılık karşıtı pek çok eylem içinde yer aldı.

2001 yılında Göteborg'de düzenlenen G8 Zirvesi sırasında 10 bini aşkın kişinin katıldığı protesto gösterilerine Özdeş ile birlikte katıldığını söyleyen Altan, gösteride yaşananları şu cümlelerle özetliyor:

"Gülay, en önlerde olmayı ve mücadele etmeyi seven bir insandı. Beni de kendisiyle birlikte yürüyüş kolunun en önüne götürdü. Polis üzerimize köpek ve atlarla saldırınca ortalık karıştı. Ablayı (Gülay) havaya fırlamış gördüm. *Fedakâr ve cesur bir insandı. Daha sonra kendisi İsveçlilerle birlikte Cenova'da yapılan G8 Zirvesi'ndeki gösteriye katıldı."*

Özdeş ile Sevilla, Londra ve Kopenhag'da düzenlenen küreselleşme karşıtı eylemlere katıldığını söyleyen Altan, *"Gülay çok iyi İngilizce bildiği için diğer ülkelerden gelen sosyalistlerle ilişkiler kurar, ülkelerinde olanlar hakkında düşüncelerini*

öğrenmeye çalışırdı. Panel ve konferansları hiç kaçırmaz, mutlaka katılırdı" şeklinde konuştu.

"Küba Büyükelçisi Özdeş'e Teşekkür Etti."

"Küba'ya Bir Tanker Petrol" kampanyası sırasında Özdeş'in, çok fedakârca çalıştığını söyleyen Altan, *"Benin kitapevini ödünç aldı. Orada bir hafta Türkiyeli ve Kürdistanlı arkadaşların yanı sıra Latin Amerikalı ve İsveçlilerle birlikte etkinlikler düzenledi. Yemekler yaptılar, konferanslar düzenlediler ve orada topladığı parayı Fransa'ya, Küba'ya bir tanker petrol satın alınması için yolladı. Gülay, Küba'ya giden o tankerde büyük katkısı olan insanlardan biridir. Doğrusunu söylemek gerekirse tek başına bu işi örgütledi. Küba Büyükelçisi kitapevine gelerek Gülay'a teşekkür etti"* diyor.

"Benim tanıdığım Gülay çok mücadeleci bir insandı. Hastalığına karşı da çok mücadele ettiğine inanıyorum. Ama maalesef başaramadı" şeklinde konuşan Altan, Özdeş'in en önemli özelliğinin ne olduğu sorumuzu; *"Devrimci olmasıydı. Bu kadar açık ve net. Yeni bir dünyaya inanmasıydı. Dünyadaki gelişmeleri, postmodernizmi, ideolojik tartışmaları, edebiyatı yakından takip ederdi. Benim eski eşim ile birlikte Nazım Hikmet'in iki şiirini çevirdi ve bu çeviriler İsveç medyasında yer aldı. Çok yönlü ve çok inançlı bir insandı"* diyerek yanıtlıyor.

Özdeş'in çok fedakâr bir insan olduğunu söyleyen Altan, bundan 12 yıl önce kansere yakalanıp ameliyat olduktan sonra diyabet olmasına rağmen tüm alış verişlerini Gülay'ın yaptığını söylüyor.

Latife Fegan

"Ah Be Gülay, Ne Acelen Vardı, Sıra Bendeydi."

Özdeş'in en yakın arkadaşlarından biri olan 68 kuşağından Latife Fegan da, Özdeş'le olan bir anısını şu cümlelerle özetliyor:

"Burada bazı anılarımı anlatmadan geçemeyeceğim. Gülay'ın o sert ve öfkeli görünümünün altında nasıl bir koca yürek taşıdığını göstermesi bakımından önemli bu anılar benim için. 1998 yılında ciddi bir ameliyat geçirdim ben. Yaralı arkadaşları için hastanelere kan yetiştiren bir Dev-Gençli geleneğinden gelen Gülay, İsveç gibi bir ülkede, "ben ameliyathanenin kapısında bekleyeceğim" diye

tutturdu. Ya kana ihtiyaç olursa diye orada beklemek istiyordu. Ben o halimle onu ikna etmeye çalışsam da, "Etme Gülay, kana ihtiyaç olsa sana mı soracaklar" desem de fayda etmedi. Gülay orada 6 saat bekledi. Gözümü açtığımda Gülay başucumdaydı. Sonraki yıllarda, ne zaman hastaneye yolum düşse Gülay hep yanımda olmuştur. Bazen şakalaşırdık. Ondan yaşlı olduğumdan mı, ya da hep hastanelere benim yolum düştüğümden mi bilmiyorum, hep benim önce öleceğimi, cenazemi Gülay'ın kaldıracağını düşünürdük. Ona talimatlar verirdim nasıl yapacağı konusunda! Ah be Gülay, ne acelen vardı, sıra bendeydi!

Özdeş, sadece arkadaşlarına değil, pek tanımadığı ama emperyalizme ve faşizme karşı mücadele eden devrimcilerle de dayanışmasını sürdürürdü.

Per Eriksson, İspanya İç Savaşı'nda Cumhuriyetçilerin saflarında savaşmış ve efsanevi kadın lider Dolares İbarruri'nin *korumalığını yapmıştı. Stockholm'un varoşlarından birinde yalnız yaşayan Eriksson'un en büyük dostlarından biriydi Özdeş.*

Sık sık Eriksson'u ziyaret eder, yemek yapar, evini temizlerdi ve bunu yaptığını da kimseye söylemezdi."

"Dostlarına Karşı Saygılı, Döneklere Karşı Acımasızdı."

"Özdeş, Yunanistan İç Savaşı'na katılmış Mihri Belli ile Per Eriksson'un konuşmacı olarak katıldıkları bir geceyi örgütledi. Yunanlı devrimciler Belli'ye, Türkiyeli devrimciler de Eriksson'a faşizme karşı savaşımlarından dolayı armağanlar verdiler. Gecede yenilen yemekleri her zaman olduğu gibi Özdeş yaptı.

Dostlarına, emperyalizme ve faşizme karşı savaşanlara, mücadeleci insanlara karşı son derece saygılı ve fedakâr olan Özdeş, döneklere karşı acımasızdı. Hiç bir zaman Deniz, Yusuf, Mahir ve Sinanlara dil uzatılmasına izin vermezdi. Eylemlere 68 coşkusuyla, THKO'nun ihtilalci ruhuyla katılır, ama THKO'nun kurucularından olduğunu ve 68 hareketine önderlik edenlerden birisi olduğunu hiç bir zaman söylemezdi."

THKO Kurucularından Gülay Ünüvar (Özdeş) Stockholm'de Anıldı

Yakalandığı kanser hastalığına 20 Ekim günü İstanbul'da yenik düşen 68 Hareketi'nin öncü kadınlarından ve THKO'nun kurucularından Gülay Ünüvar çeyrek yüz yıl yaşadığı İsveç'in başkenti Stockholm'de düzenlenen bir etkinlikle anıldı.

STOCKHOLM / ANF-MURAT KUSEYRİ
8 Kasım 2015 Pazar

Yakalandığı kanser hastalığına 20 Ekim 2015 günü İstanbul'da yenik düşen 68 Hareketi'nin öncü kadınlarından ve THKO'nun kurucularından Gülay Ünüvar, çeyrek yüz yıl yaşadığı İsveç'in başkenti Stockholm'de düzenlenen bir etkinlikle anıldı.

İşçi Eğitim Merkezi (ABF) salonunda yapılan etkinlikte, bir masaya yerleştirilen Ünüvar'ın resimleri güllerle donatıldı ve önünde mumlar yakıldı.

Ünüvar ile ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerinde yaşamını yitiren devrim şehitleri anısına yapılan bir dakikalık saygı duruşundan sonra; Ünüvar'ın Türkiye, İsveç ve Avrupa'nın değişik ülkelerinde katıldığı küreselleşme ve kapitalizm karşıtı eylemlerdeki resimleri değişik dillerde çalınan marşlar eşliğinde gösterildi.

"Kadın Örgütleri Ağı" ve "Kadın Barış İnisiyatifi"nin örgütlediği etkinlikte; Stockholm Üniversitesi Kültür ve Estetik Enstitüsü Müdürü Per Olof Mattson, Ünüvar'ı İsveç'e geldiği günden beri 25 yıldan beri tanıdığını, dil öğrenmede yetenekli olan Ünüvar'ın çok kısa sürede İsveççeyi öğrendiğini söyledi.

Ünüvar'ın siyasetin yanı sıra sanat ve edebiyata ilgi duyduğunu, Nazım Hizmet ve Pablo Neruda'nın yaşam ve mücadelelerini ele alan kültürel geceler örgütlediğini ve kendisini de bu etkinliklere

konuşmacı olarak davet ettiğini söyleyen Mattson, Ünüvar'ın o dönemde yaptığı çalışmaları şu cümlelerle özetledi.

"Gülay, Sosyalist Parti'nin kitapevi ve kafeteryasında çalıştı. 1990'lı yılların ortalarında bizler Arbetarmakt'ı (İşçi İktidarı) kurduktan bir kaç yıl sonra Gülay bizimle çalışmaya başladı. Hiç bir zaman üyemiz olmadı ama birlikte pek çok etkinlik yaptık. Avrupa'nın değişik ülkelerinde yapılan küreselleşme karşıtı gösteri ve etkinliklere birlikte katıldık. Richart adında İngiliz bir arkadaşımız Gülay'ın ölüm haberini aldıktan sonra sosyal medyaya "Gülay yaşamımda tanıdığın dünyanın en cesur insanıydı" diye yazdı. Çünkü Gülay yapılan tüm uluslararası eylemlerde en önde yer aldı. Saldırılar karşısında sonuna kadar direnmeyi sürdürdü."

Tiyatro Sanatçısı Serpil İnanç, Ünüvar'la 1967 yılında Üniversitede öğrenim görürlerken tanıştığını, Ünüvar'ın çok aktif bir gençlik lideri olduğunu ve yollarının 1980'li yıllarda Stockholm'de kesiştiğini söyledi.

Ünüvar'ın siyasi kişiliği yanında sanat ve edebiyata da ilgi duyduğunu, işçi sınıfının Şairi Sennur Sezer ve Gülten Akın'ın şiirlerini çok beğendiğini söyleyen İnanç, her üçünün de bir kaç gün arayla yaşamlarını yitirdiklerine dikkat çektikten sonra Şair Abdullah Nefes'in 68'liler için yazdığı şiiri okudu.

Hans Graffström, yaşamında Ünüvar gibi sınır tanımayan insan tanımadığını söyledikten sonra, *"Gülay her zaman her türlü sınıfsal, etnik, ırk ve cinsel baskıya karşı mücadele etti. Ben ve hepimiz yaşamımız boyunca Gülay'ı mücadeleci ve güzel bir yoldaş olarak hatırlayacağız"* şeklinde konuştu.

Gunnar Westin, Ünüvar ile birlikte Avrupa'da düzenlenen küreselleşme karşıtı pek çok gösteriye katıldığını ve 2001 yılında Prag'da polisin işgal ettiği köprüde bir eylem planladıklarını söyledi. Polisi köprüden sürmek için görev bölümü yaptıklarını, en öne güçlü olan gençleri en arka sıralara da biraz daha yaşlı olanları yerleştirdiklerini belirten Westin, Ünüvar'ın arkaya gitmeyi reddettiğini ve en önde kendileriyle beraber polisle çatıştığını anlattı.

Ünüvar'ın Marksizm'i çok iyi bildiği gibi pedagojik ve akıcı bir şekilde aktardığını söyleyen Westin, *"Ben ondan teorik ve pratik olarak çok şey öğrendim. Yorulmaz ve inançlı bir savaşçıyı kaybetmenin üzüntüsünü yaşıyoruz"* şeklinde konuştu.

Etkinlik, Hayat Televizyonu'nun Ünüvar'ın yaşam ve mücadelesini anlatan kısa bir filminin gösterimiyle sona erdi.

Mehmet Yücel'in 20 Ekim 2016'da, Ölümünün 1. Yıldönümünde Düzenlenen Anma Toplantısında Yaptığı Konuşma.

Merhaba Arkadaşlar,

Gülay'la 50 yıla yakın bir arkadaşlığımız oldu. ODTÜ'de Mühendislik Fakültesinde I. sınıfta sınıf arkadaşıydık. Orada fazla ilişkimiz olmamıştı. Bir süre sonra Dev-Genç'e bağlı Sosyalist Fikir Kulübü saflarında buluştuk. '69 yılında Atila Keskin'in başkanlığında Ulaş Bardakçı'nın da yer aldığı SFK yönetiminde bir süre birlikte de çalıştık.

O zamanlar ideolojik-politik olarak Mihri abinin liderliğindeki MDD Hareketi saflarındaydık. Yıl 69'dan 70'e evirildiğinde MDD Hareketinden ilk kopuşlar başladı. Gülay THKO kuruluş sürecinde yer aldı. 12 Martta tutuklandı ve THKO 2 davasında yargılandı, ağır ceza aldı.

'74 affından yararlanarak çıktıktan sonra THKO davasını sürdürmeyi amaçlayan örgütlerden birisi olan TDY'nin içinde arasında yer aldı. 12 Eylül öncesinde mücadeleye orada devam etti.

Bu süreçleri O'nunla birlikte olan yoldaşları anlatacaktır. Ben İsveç'teki Gülay'dan sözetmek istiyorum. 12 Eylül sonrasında yolumuz İsveç'te kesişti. 80'lerin sonlarında önce Politik Tutuklularla Dayanışma Komitesi'nde daha sonra da Dayanışma Derneği'nde birlikte çalıştık.

'80 sonları cezaevleri hala tıklım tıklım doluydu. Ayrım yapmadan ulaşabildiğimiz birçok cezaevinde yatan tutuklulara maddi dayanışmada bulunduk. Bu çalışma 3-4 yıl kadar sürmüştür.

Bu amaçla festivallerde kebap da sattık elma şekeri de. Elma Şekeri Gülay'ın önerisiydi. Öyküsü çok komiktir; yanlış elma seç-

miş, yüzeyi cilalı gibi kaygan yeşil elma. Şeker eriyiği elmaların üzerine bir türlü yapışmadı, akıp gitti.

"Küba'ya Bir Tanker Petrol Kampanyası", "Yunus Emre Kültür Gecesi", "Öcalan'la Dayanışma Toplantısı" ilk anda aklıma gelen, birlikte örgütlediğimiz önemli etkinliklerdi.

Yıl '91. Sovyetler ve Doğu Avrupa ülkeleri çözülmüş. Küba zor durumdaydı. FKP bir kampanya başlatmış, "Küba'ya Bir Tanker Petrol Kampanyası". Bu kampanyadan esinlenerek "Küba'ya Bir Tanker Petrol Kampanyası"nı Dayanışma Komitesi olarak Stockholm'de biz başlattık. Mihri Abi ve Küba Elçilik Müsteşarı'nın konuşmacı olduğu bir toplantı ile kampanyaya start verdik.

İsveç-Küba Dostluk Derneği de sahip çıktı ve tüm İsveç'i kapsayan bir kampanyaya dönüştü. Gülay bu kampanyanın hiç tereddütsüz hem hamalı hem de katılan herkesi motive eden kişisi olmuştur.

Gülay disiplinli, çalışkan son derece fedakâr, işçi sınıfının kurtuluş davasına ikirciksiz bağlı bir yoldaştı. Birlikte çalışmak geliştirici olduğu kadar zordu da. Zaman zaman aramızda sert tartışmalar olmasına karşın O'nun devrimci kişiliğine son derece değer vermişimdir.

İsveç'teki son yıllarında severek çalıştığı bir işte, Ortadoğu Müzesi'nde çalışmaktaydı. Bir yandan da savaşın yakıp-yıktığı ülkelerden gelmiş, yakınlarını kaybetmiş, psikolojik sorunlar yanında dil, iş, ev vb. sorunları olan mülteci kadınlara gönüllü destek veriyordu.

Memlekete dönerken işyerine vedalaşmaya gittiğimde O'nu zamanla yarışır bulmuştum. Emekli olup memleketine dönmeyi çok istiyordu. Nihayet geçen yıl bu arzusunu gerçekleştirdi. İstanbul/Maltepe'ye yerleşti.

Gülay'ı en son hasta yatağında iki arkadaşımla birlikte ziyaret ettik. Konuşamadık ama bakıcı kadın tanıdığını söyledi. Aynı gece vefat etmiş.

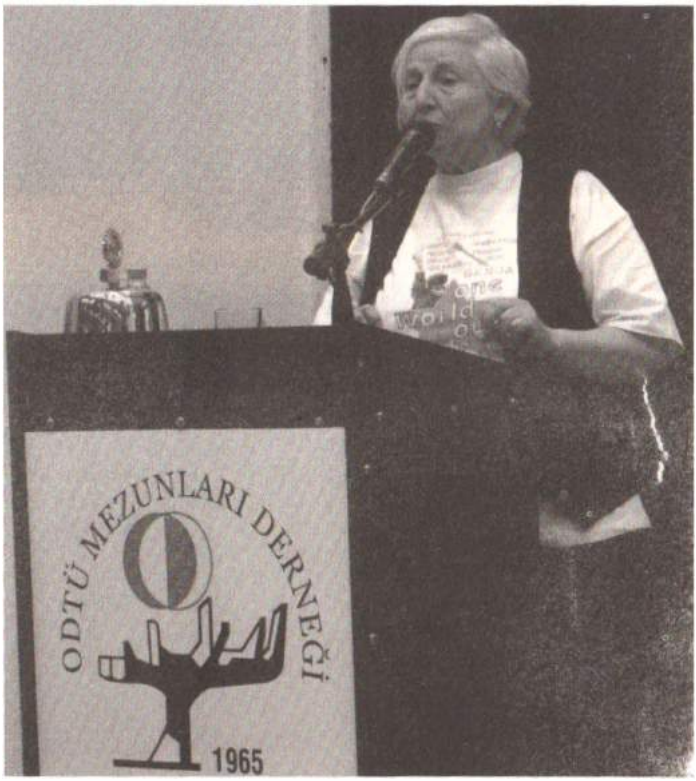
Gülay işçi sınıfı tarihi üzerine çalışıyordu. Hayri arkadaşla birlikte yazdıkları ilk broşür yayınlandı. THKO anılarını da yazmaktaydı ama bitirememişti. Tamamlaması için yetki verdiği Tuncer arkadaş notları üzerinde çalışıyor.

İster siyasi alanda isterse sanat, edebiyat, spor vb. alanlarda olsun dolu dolu yaşayanın anıları okumaya değer. Gülay dolu dolu

yaşamıştır. Anıları, hayat ve mücadele tecrübeleri, hiç kuşkum yok gün yüzü görecek ve okunacaktır.

Anısı önünde saygıyla eğiliyorum.
Toprağın bol olsun sevgili Gülay.

Fotoğraflar

5 Mayıs 2012 Ankara Vişnelik tesislerinde konuşma yaparken.

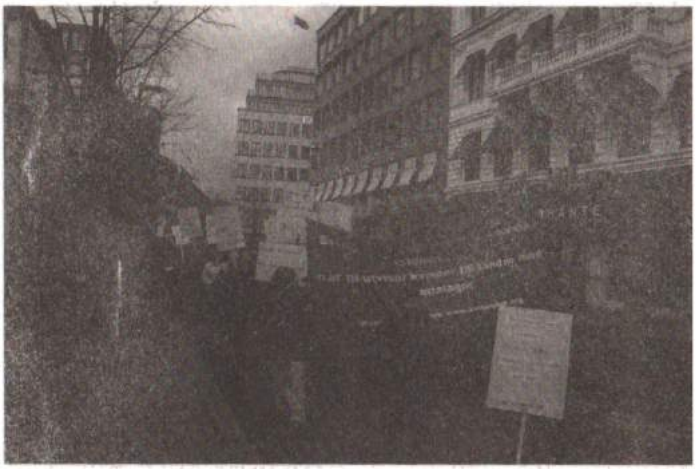
AMERİKALI 4 HAVACI DÜN GECE SERBEST BIRAKILDI

Gençlerin elindeki cephane Kızıl Çin malı

SİLAHLAR SURİYE YOLU İLE GELİYOR

İşte üniversitenin yeralh şehri

8 Mart 1971 tarihli gazete haberi.

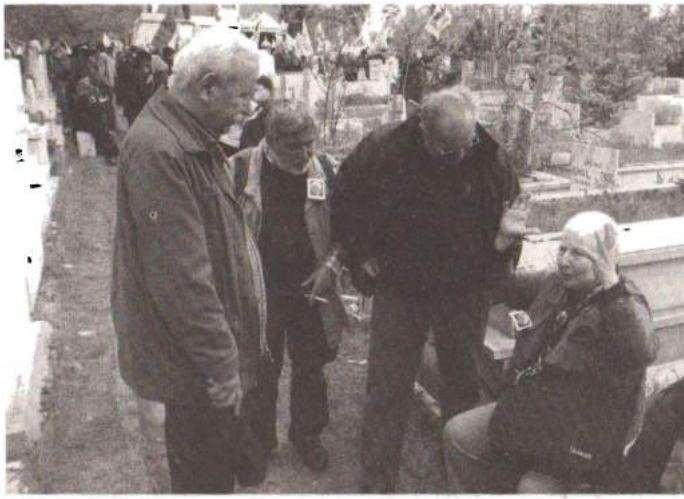
8 Mart 2008 Milano'da anti-küresel gösteride.

31 Mayıs 2008'de Sinan'ın mezarı başında.

Ankara **Karşıyaka Mezarlığı'nda.**

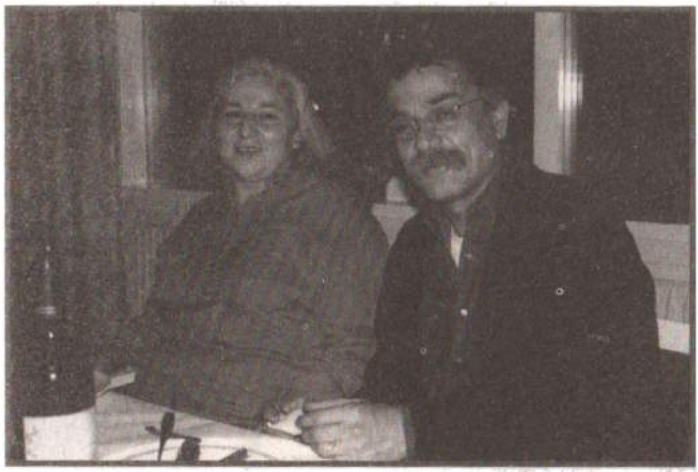
Ankara Karşıyaka Mezarlığı'nda Denizleri ziyareti sırasında.

Evian'da anti-küresel gösteride.

Gleeneagles'teki anti-küresel gösteride.

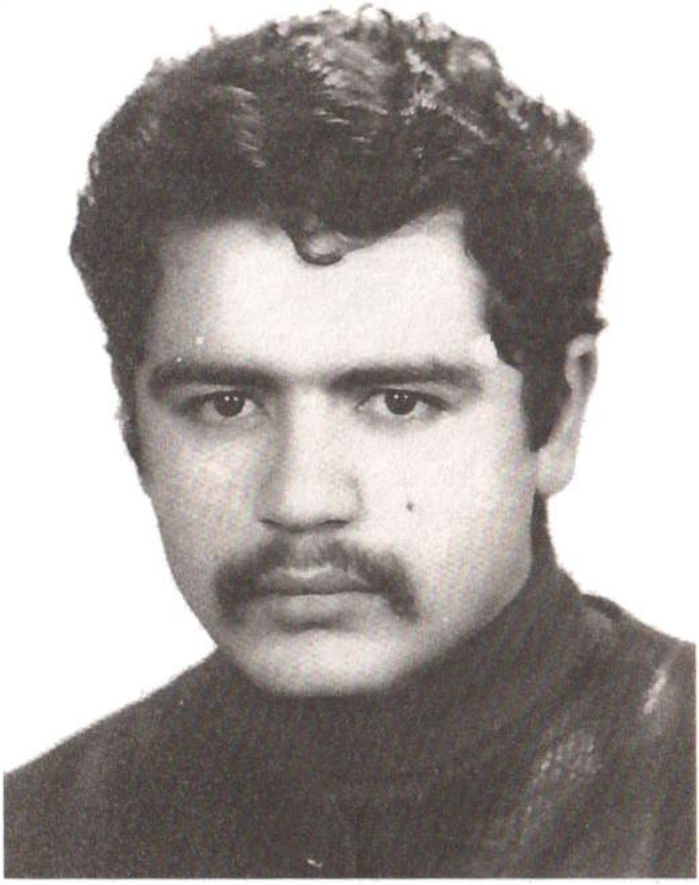
Fehmi Erbaş'la.

Bebek'te bir düğünde.

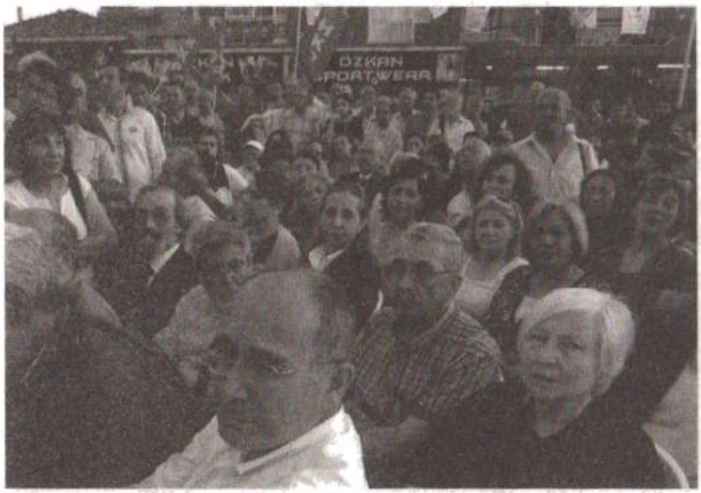
Brüksel'den..

İbrahim Öztaş

İzmir Üç Fidan Anıtı'nın açılışında.

İzmir Bayraklı'da Üç Fidan Anıtı'nın açılışında.

Bursa Üç Fidan Anıtının açılışında.

İzmir'de arkadaşlarıyla.

Kardeşi Mustafa **ve** diğer **akrabaları** ile.

ODTÜ'den arkadaşlarıyla İstanbul Kalamış'ta.

ODTÜ'den arkadaşlarıyla.

ODTÜ'den bir gurup arkadaşıyla.

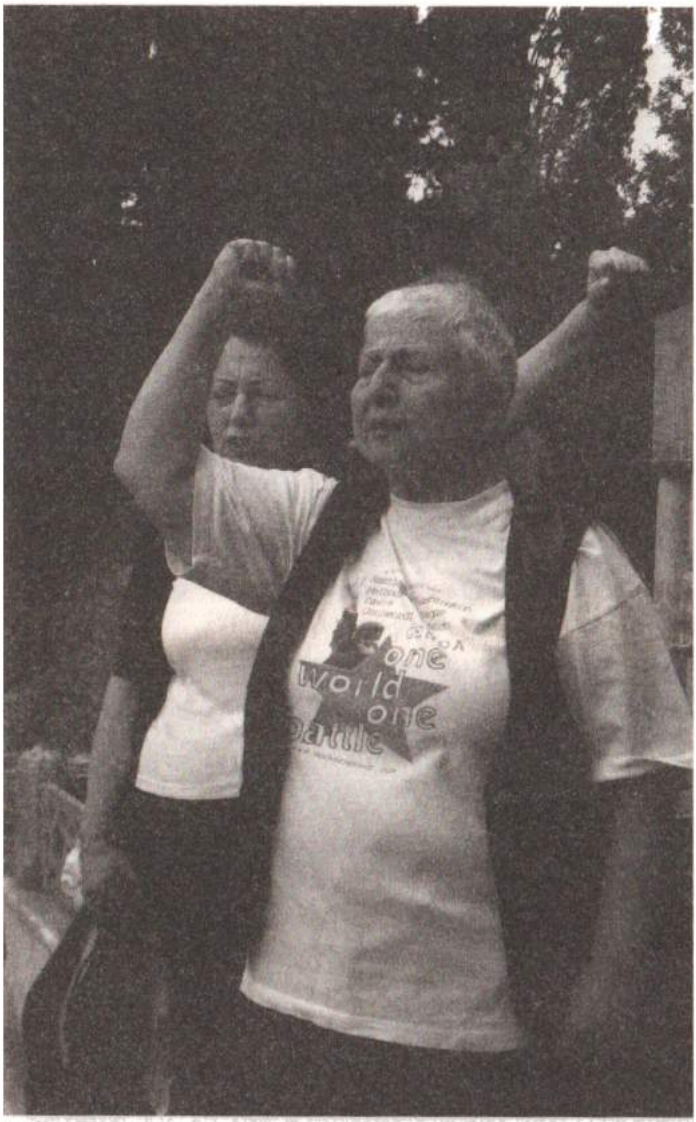
Karşıyaka Mezarlığı'nda Fahri Doğu ve Füsun Çeliker ile.

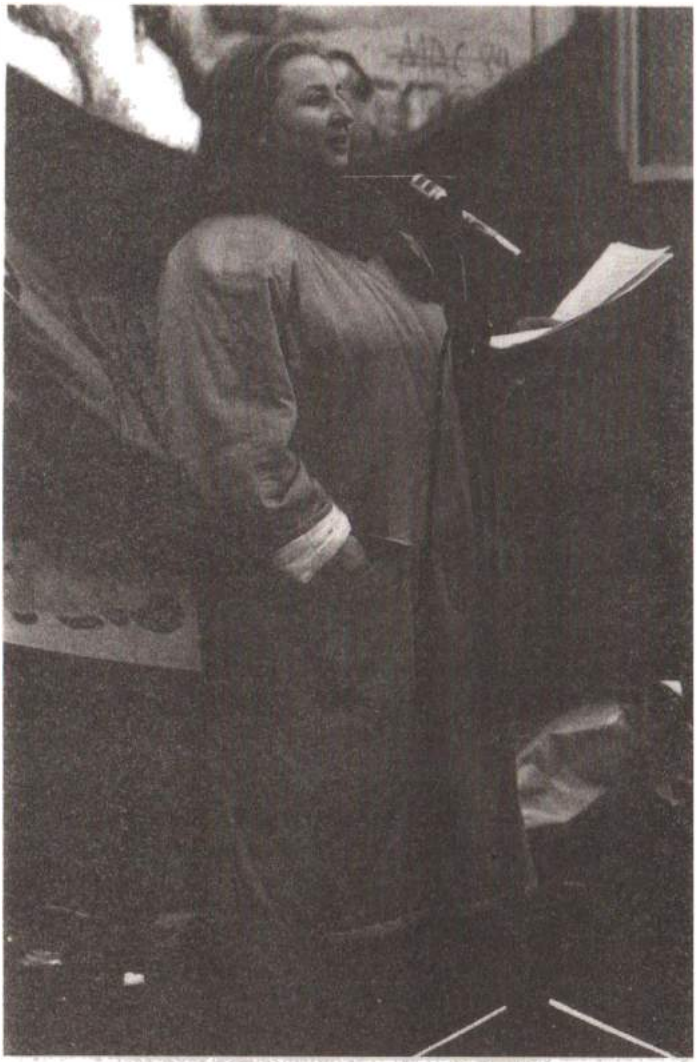
Sinan'ın mezarından ayrılırken Taylan Cemgil ile.

Sinan'ın torunu Ali Sinan Cemgil Kucağımda ve Gülay Karacaahmet'te.

Nuran Ağırnaslı ile Sinan'ın mezarı başında.

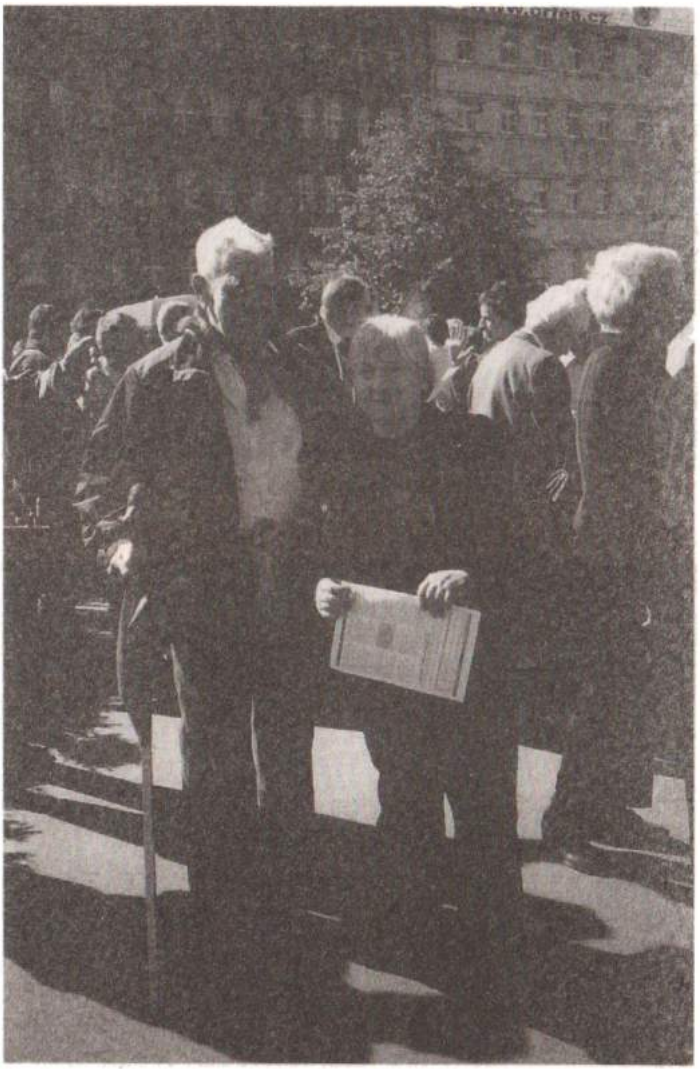
Körfez **Savaşı Hakkında İsveç'te konuşurken.**

Paris'te Sevim Belli ile bir gösteride.

Prag'da anti-küresel bir gösteriden.

Prag'da anti-küresel gösteride.

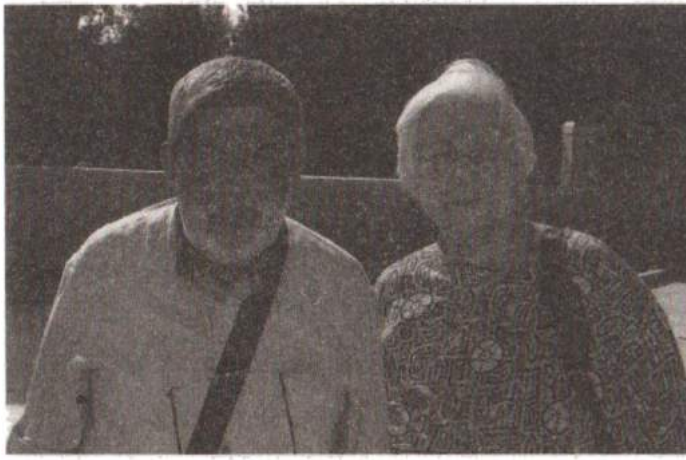
Stockholm'de bir gösteride.

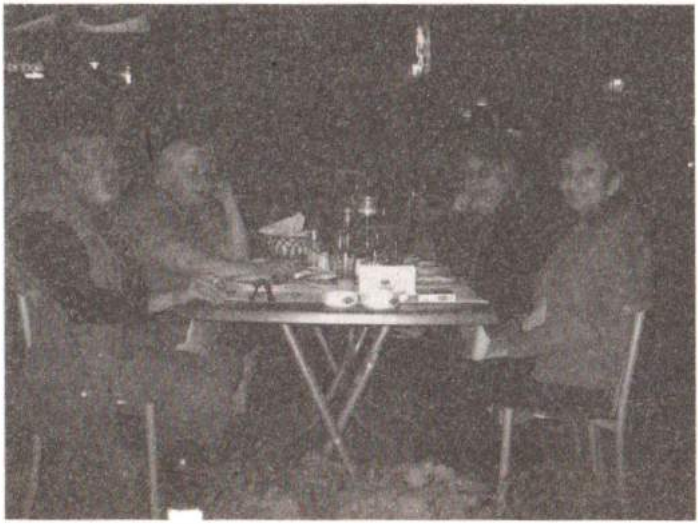
Orhan Savaşçı ile Stokholm'de 1 Mayıs töreninde.

Tutuklularla Dayanışma Komitesi, Eggebigörd.

Veli Karaöz ile.

Veli-Gülay-Tülin-Ayten.

Sevim Onursal ile.

Serpil Tonak ve Tayfur Cinemre ile İzmir'de.

ODTÜ'ye girişinden itibaren kendisini öğrenci hareketlerinin içinde bulan Gülay Ünüvar (Özdeş), hem ODTÜ SFK (Sosyalist Fikir Kulübü) üyesi hem de TİP (Türkiye İşçi Partisi) üyesi olur. TİP'te uzun süre kalmaz ama SFK üyeliği gençlik yaşamının yoğun bir dönemini kapsar.

ODTÜ'de SFK'ya gelir sağlamak amacıyla yapılan çalışmalara katılır. Bu süre içinde SFK üyesi Müfit Özdeş ile evlenir ama sonra ayrılır.

Hüseyin İnan, Sinan Cemgil, Yusuf Aslan, Taylan Özgür, Aipaslan Özdoğan, Kadir Manga ve Tuncer Sümer'le birlikte THKO'nun (Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu) kuruluş çalışmalarına katılır ve ilk kurucuları arasında yer alır.

Uzun yıllar İsveç'te (Stockholm) yaşayan Gülay Ünüvar (Özdeş) Türkiye'ye gelip yerleştikten yaklaşık iki yıl sonra bildiğimiz amansız hastalığa yakalanır.

Özellikle hastalığının ortaya çıkmasından sonra, hem kardeşlerine hem arkadaşlarına hem de Tuncer Sümer'e, elindeki dokümanların kitaplaştırılmasını istediğini açıkça söyler. Bu görevi yakın dostu Tuncer Sümer'in yapmasını ister ve o da Türkan Sabuncu'nun da katkılarıyla bu isteği yerine getirir.

Bu kitap bu vasiyetin yerine getirilmesi ve Türkiye Devrimci Hareketi'nin önemli bir kadın militanının anılarının aktarılmasıdır.

18 ₺

AYRINTI • YAKIN TARİH
ISBN: 978-605-314-336-9
9 786053 143369